دقرآن او احادیثو په رڼا کې

مکمل او مدلل

داوداسه مسئلې

مؤلف

مولنا محمد رفعت (قاسمي)

پښتو ژباړه

ملا فضل الرحمن

Download from:aghalibrary.cm

خپروونکی

مکتبہ رشیدیہ

سرکی روڈ کوئٹہ

دقرآن او احادیثو په رڼاکې

مکمل او مدلل

داوداسه مسئلې

مؤلف

مولنا محمد رفعت (قاسمي)

پښتو ژباړه

ملافضل الرحمن

خپروونکی

مکتبه رشیدیه سرکی روډ

کوټه

د کتاب پیژندنه :-

د کتاب نوم	**داوداسه مسئلې**
مؤلف	مولانا محمد رفعت (قاسمي)
پښتو ژباړه	ملا فضل الرحمن
همکار:	مفتي محمد ابراهیم (خلیل)
د کمپوز او د ترجمې چارې	د نور القرآن اداري د ژباړې او کمپوز څانګه
کمپوزر	حسن الله (ذهان)
تصحیح	د نور القرآن اداري خادم ابو خالد مولوی عبد الاحد (مجروح)
ډیزائن او سمون	ابو خالد
خپرونکی	رشیدیه کتابخانه سرکی روډ کوټه
چاپوونکی	محمد ساجد
چاپ شمیر	۱۱۰۰ ټوکه
چاپ کال	۲۰۰۸ میلادي د جولايي میاشت
چاپ ځای	لاهور

داوداسه فضیلتونه.................................۱۲
داوداسه ګټې او حکمتونه..................................۱۵
داوداسه په وسیله کوم ګناهونه معافیږي ؟..........................۱۷
پاکي دمکروبو وژونکې ده.....................................۱۸
داوداسه پیژندنه.................................۲۰
په څرنګه اوبو سره اودس او غسل کیږي.........................۲۰
دلمر په ګرمو شو اوبو اودس کول.............................۲۹
دزمزم په اوبو اودس او غسل کول ؟...........................۲۹
دباران او روانو اوبو سره اودس او غسل کول ؟..........................۳۰
له کوم حوض څخه چې اودس روادی دهغه اندازه.........................۳۲
دناپاکي په وخت کی داوداسه کولو څه ګټه ده ؟..........................۳۳
ایا کامل اودس ضروري دی کله چې درکعت دتیریدو ویره وي ؟..........۳۴
دمجبوری له امله خوله نه مینځل ؟...........................۳۴
پریوه اوداسه سربیره بل اودس کول ؟..........................۳۵
دمسجد پر فرش باندې اودس کول.............................۳۵
داودس دځای نالي دمسجد غولي ته راایستل ؟........................۳۶
پرقبر برسیره اودس کول.......................................۳۷
له کور څخه په اوداسه راتلل ښه کاردی........................۳۷
له غسله وروسته اودس کول..۳۹
دغسل په دوران کی که اودس مات شي نو ؟.........................۳۹
په ګرمو اوبو اودس کول...۴۰
دعذر له کبله په ولاړي اودس کول ؟..............................۴۱

په اوداسه کښې دمصنوعي ويښتانو حکم ۴۱

داودس کولو پروخت دقبلې لورته توکل ؟........۴۲

په اوداسه کښې دعذرله امله داندامو وچول........۴۲

په اوداسه کښې اندامونه له دروارو څخه زيات مينځل ۴۴

دهراندام دری ځلو مينځلو حکمت ۴۴

په اوداسه کښې دمسواک فضيلت ۴۵

په مسواک وهلو کښې دنبی علیه السلام معمول (عادت)........۴۸

مسواک څه دی او څنګه به وی ؟........۴۹

په مسواک وهلو سره وينه راووزی ۵۰

له اوداسه وروسته خاص دلمانځه مخکې مسواک وهل څنګه دی ؟......۵۳

ایاپه برش وهلو دمسواک سنت اداکيږی ؟........۵۵

داوداسه دواجبيدلو شرطونه........۵۶

داوداسه دصحت شرطونه........۵۷

داوداسه فرضونه........۵۸

داوداسه وجبات (په اوداسه کی څوواجب دی........۶۰

داوداسه سنتونه........۶۱

داوداسه مستحبات........۶۶

داوداسه مکروهات........۶۸

داوداسه مسنونه اومستحبه طريقه........۶۸

داوداسه وروسته دتوبی ددعاويلو راز........۷۳

داستحباب په ډول له اوداسه څخه دپاته شوو اوبو دڅښلو راز........۷۳

په اوداسه کښې بايد مخ ترکوم ځايه پوری ومنځل شی ؟........۷۴

په اوداسه کښې دږيری اوبريتو متعلق مسئلی........۷۶

په اوداسه کښې دوريځو دوويښتانو متعلق مسئلی........۷۷

په اوداسه کښې لاس تربړيږيو پوری دمينځلو راز........۷۸

په اوداسه کښې دږيريو په اړه مسئلی........۷۸

په اوداسه کښې پښی ولی تربجلکو پوری مينځل کيږی ؟........۸۰

په اوداسه کښې دپښو او بجلکو په اړوند مسئلی........۸۱

په اوداسه کښې دسرمسح په اړوند مسئلی........۸۲

په اوداسه کښې دپوزی دپاکولو حکمت........۸۵

دناستی دخوب په کوم صورت کښې اودس ماتيږي........۸۶

په قهقهه (په زوره خندا) سره دجنازی لمونځ دختميدواواودس نه ماتيدووجه...۸۸

په قهقهه اوقی سره داودس ماتيدوراز........۸۹

دخنداپه اړوند مسئلې........۸۹

په نس کې ګړهاری راتلل یاهوابندول........۹۲

په هواوتلوولی اودس ماتيږی ؟........۹۳

ایاپه رګ کښې پیچکاری لګول اودس ماتوی........۹۴

ایادمخصوصی برخی سره لاس نښلول اودس ماتوی ؟........۹۵

نارينه یاښځينه که په خپل خاص اندام کی پنبه اونورکښيږدی ۹۸

په فرجو کښې دګوتوداخلولو سره داوداسه حکم........۱۰۰

دفرج پرښکاره برخه ګوتی لګولو سره داوداسه حکم........۱۰۰

درنګ شوو نوکانو سره اوداسه حکم........۱۰۱

دسوزک دناروغی په دوران کښې داوداسه دساتنی تدبير........۱۰۲

دمواسيروچی کوم لندوالی دباندی نه شی راددی حکم........۱۰۳

دليونی داوداسه حکم........۱۰۴

په اوداسه کښې دګرمکو (دګرمی دانی) څخه داوبوو تلوحکم........۱۰۶

له اوداسه کولو وروسته غوښه راووزی ١٠٧
په اوداسه کښې ددانو په اړوند مسئلې ١٠٨
په اوداسه کښې دتپ په اړوند مسئلې ١١٠
په اودسه کښې له سترگی څخه داوبو راوتلو په اړوند مسئلې ١١٢
په اوداسه کښې دغوږو او غاښ په اړوند مسئلې......١١٣
په اوداسه کښې دوېښتانو نوکانو او نورو په اړوند مسئلې ١١٥
په اوداسه کښې دناړو بلغمو اوزکام په اړوند مسئلې......١١٦
داوداسه نه درلودلو په اړوند مسئلې ١٢١
داوداسه بیلابیلی مسئلې ١٢٤
بیله اوداسه وقرآن شریف ته لاس وروړل......١٢٦
دکتابو دتجار لپاره بیله اوداسه وقرآن ته لاس وروړل......١٢٨
دست کلی په لاس کول بیله اوداسه قرآن ته لاس وروړل......١٢٩
دمعذور پیژندنه او دهغه حکم......١٣٠
دفکرو خبره......١٣٣
معذوردی څنگه اودس وکړی؟......١٣٣
دمذی دناروغ لپاره داوداسه حکم......١٣٥
دکوم چاچی لاسونه اوپښی پري شوی وی یایي مصنوعی وی اودس دی څنگه کوی؟......١٣٦
په ناسته او سجده سره اودس ماتیږی؟......١٣٧
دبولو دناروغه لپاره داودس حکم......١٣٨
دمعذور دجامو حکم......١٣٩
ایامعذور دا شراق په اودسه سره دماپښین لمونځ کولای شی ١٤٠
ایامعذور سړی تروخت مخکښې اودس کولای شی؟......١٤١

دمعذور داوداسه په اړوند مسئلې......١٤٣
داوداسه په اندامو کښې یو اندام خوږیامات شی ١٤٤
اودس په دوه ډوله شیانو سره ماتیږی......١٤٦
په اوداسه کښې دیو اندام په نه مینځلو کی شک پیدا شی نو؟......١٤٨
له اوداسه څخه وروسته پرچادر اوبه شیندل......١٤٩
داوداسه اوبه په دسمال یا بل شی سره وچول......١٥٠
له اوداسه کولو وروسته تحیة الوضوء کول ١٥٠
تیمم څه دی؟......١٥١
دتیمم په هکله یو څو روایات ١٥٤
دتیمم معنی......١٥٧
تیمم په امت محمدیه پوری خاص کړل شوی دی ١٥٧
که اوبه پیدا نه شي نو تیمم ولي؟......١٥٨
که نه داوداسه او غسل لپاره اوبه وی اونه دتیمم لپاره خاوره ١٥٩
تیمم داوداسه او غسل خلیفه گرزولو وجه......١٦٠
له خاوري څخه دتیمم دځانگړتیا وجه......١٦١
تیمم وهل هم دالله تعالی فرمان دی......١٦١
په تیمم کي وهم ته اعتبار نشته......١٦٣
دتیمم حکم دټولو لپاره یو دی......١٦٤
تیمم له کهالی او سستی سره اړه نه لري......١٦٦
په سړو هیوادونو کي دتیمم حکم......١٦٧
دتیمم دوجوب شرطونه......١٦٧
دتیمم دصحت شرطونه......١٦٨
دتیمم سنت طریقه......١٦٩

دتیمم فرائض او واجبات ۱۷۰
دتیمم سنت او مستحبات ۱۷۱
داوبوله کارولو دمعذورت صورتونه ۱۷۲
دسراو پښو تیمم ولی نشته؟ ۱۷٤
دغسل او اودس په تیمم کی دنه توپیر وجه ۱۷٤
دتیمم لپاره څومره غټه لوټه په کارده؟ ۱۷۵
پریوه لوټه څو ځله تیمم وهل ۱۷۵
دتیمم په لوټه استنجاء کول ۱۷٦
په کوموشیانو تیمم روا او په کوموناروادی؟ ۱۷۷
دتیمم احکام ۱۷۸
په کوموشیانو چی تیمم ماتیږي ۱۷۹
دتلاوت په نیت وهلی تیمم لومونځ کول څنګه دی؟ ۱۸۱
په ناروغي کي دمریض طبیعت ته اعتبار دیٔ که طبیب ته ۱۸۲
دوخت دتنګي له وجې تیمم وهل ۱۸۲
پرناروغ که مرداری ولګیږي او اوبه ورته تاوان کوی؟ ۱۸۳
هره شپه احتلام کیدوونکی لپاره تیمم وهل ۱۸۳
کومه میرمن چې په غسل کولو کې په تکلیف کیږي ۱۸٤
دبوډاتوب په وجه تیمم وهل؟ ۱۸۵
په تبه کی تیمم وهل ۱۸٦
دتبې په اندیښنه تیمم وهل ۱۸٦
په ریل ګاډي او بس کي دتیمم شرطونه ۱۸۷
دزخمی او چیچک (ګوي) دناروغ لپاره دتیمم حکم ۱۸۸
دجنازي لمانځه او مؤکدسنتو دپاره تیمم وهل ۱۹۰

دتیمم بیلابیلي مسئلې ۱۹۲
دمتیازو حکم او له هغه څخه دځان نه ساتلو وعید ۱۹۸
دبولوله څاڅکو ځان نه ساتلو باندي دقبرعذاب ۱۹۹
استنجاء څه ده؟ ۲۰۲
داستنجاء ارکان څلوردی ۲۰۲
داستنجاء تعریف ۲۰۳
آداب: ۲۰۳
بیت الخلاوی دشیطان [illegible] ده دی ۲۰٤
بیت الخلاء ته ورتګ [illegible] وراوتلو پروخت دعا ۲۰۵
داستنجاء حکم [illegible] ۲۰٦
له استنجاء څخه [illegible] جزحکم ۲۰۸
تراوادس کولو وروسته استنجاء وهل ۲۰۹
چیري چي غټي او وړې بولی کول صحیح نه دی ۲۱۰
دغټو او کوچنیو بولو پرمهال چي له کوموشیانو څخه ځان ساتل پکاردی. ۲۱۱
په کوموشیانو چي استنجاء صحیح نه ده ۲۱۲
په کوموشیانو چي بیله کراهته استنجاء صحیح ده ۲۱۲
دبولودارتیا په ترسره کولو کي بندیزونه ۲۱٤
داستنجاء واجب شیان ۲۱۵
په اوبو داستنجاء وهلو دوه شرطونه دی ۲۲۰
لومړی دی دمخ خوا او مینځله شی که دشا؟ ۲۲۰
په استنجاء کي دلوټي پرځای نور څه استعمالولای شي ۲۲۱
استبراء دنرولپاره ۲۲۳
دمتیازو دناروغ داپریشن حکم ۲۲۳

دمتیازوله لاری دسپینواوبووتلوحکم...............................
په استنجاء کي يوه لوټه دوه ځله کارول.............................. ۲۲۴
يواځي په لوټه استنجاء وهل.. ۲۲۴
په ولاړه متيازي كول... ۲۲۵
تراستنجاء کولو وروسته دلوندوالی راوتل اودهغه درملنه............. ۲۲۶
په پاكي كي دوسوسي ختمولو طريقه.................................. ۲۲۷
داړتياترسره کولوپرمهال که لمرپه وریځ کي وي...................... ۲۲۹
په کوټه کي دننه په لوښي کي متيازي کول............................. ۲۳۱
په استنجاء کي طاق لوټي پکاردی...................................... ۲۳۱
دغتواوکوچنيوبولودتقاضی پروخت د لمانځه دنه کولووجه.............. ۲۳۲
داستنجاء په اړه مسئلي... ۲۳۴
۲۳۴

اللهم اختم لنابالخيروالسعادة والبشارة والايمان

دعاغوښتوونکي ابوخالد

بسم الله الرحمن الرحيم

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ

اي هغو کسانوچي ايمان مو راوړی دی څه وخت چي تاسو ولمانځه ته ولاړشی نوپريمنځی مخونه خپل

وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُؤُسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ

او لاسونه خپل تر ړيريو پوری اومسح وکړی پرسرو خپلو باندی اوپښوخپلو باندی تربجلكو پوری

وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ

اوکه چيری تاسودجنابت په حال کی یاست نوښه ځان پاک کړی اوکه چيری تاسوناروغ یاست یا په سفرکی

أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً

یاست اویاراشی یوله تاسونه له ځای دضرورت څخه یانژدیکت وکړئ له خپلومیرمنوسره پس بیااوبه

فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ

پیدانشی نوقصدوکړی دپاکی زمکی اومسح وکړی پرمخوخپلو اولاسونوخپلو له دغی پاکی زمکی

مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ

اراده نه لري الله ج چي تنگي راولی پرتاسو لکن اراده لري چي تاسو ښه پاک کړي اوچي خپل نعمت

عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ط

پرتاسو پوره کړي ښايي چي تاسوئي شکروباسئ

دتفسيرخلاصه :

ای هغوکسانو! چی ایمان موراوړی دی څه وخت چی تاسوولمانځه ته ولاړشي (دلمانځه کولوازاده وکړی په داسی حال کی چی تاسواودس نلری)نواودس وکړی مخونه خپل پريمنځی اولاسونه خپل پريمنځی ترړيريوپوری اوپرخپلوسروباندی لاس تيرکړی اوخپلی پښي تر بجلکو پوری پريمنځی اوکه چيری پرتاسوغسل فرض شوی وی (له لمانځه څخه مخکی)ټول بدن پاک کړی اوکه تاسوناروغه یاست (داوبواستعمالول درته تاوان کوی)یادسفرپه حالت کی یاست (اوبه

نه پیداکیږی دغه حالت دعذربلل کیږی)یاکه چیری دناروغی اوسفرعذرهم نه وی بلکه اودس یاغسل له بلی وجی څخه مات شی هغه دارنګه چی بولی یاګندګی وکړی یاتاسودخپلومیرمنوسره نژدي شی اوبیاپه دغه ټولوصورتوکی اوبه تاسونه کړی پیدایاتاسو داوبو د استعمالولووخت نکړی پیدایاداوبوله استعمال څخه دناروغی له کبله عاجزیاست نوپه دغه صورتوکی تاسوله پاکی زمکی څخه تیمم ووهی یعنی پرپاکه خاوره لاسونه ووهی اوبیائي پرخپلومخونو او لاسونوباندی تیرکړی .دالله تعالی له دغواحکامومقرر کولوڅخه په تاسوتنګی راوستل نه ده (الله تعالی دانه غواړی چی پرتاسوتنګی راولی ځکه چی خاص له ذکرشوواحکاموڅخه همدارنګه له ټولواحکاموشرعیه ووڅخه اسانی رعایت اومصلحت ښکاره دی لیکن الله جل جلاله داغواړی چی تاسوپاکي و کړی نوله دی کبله یي دپاکی قاعدی اولاری مشروع کړی اوپریوخاص طریقه یي بس نکړی چی پرته له هغه پاکی ممکنه نه وی دبیلګی په توګه که چیری یي خاص اوبه پاکونکی ګرزولی وای نوچی اوبه نه وای پاکی به نه حاصلیږی .

دبدن پاکی خاص په احکاموطهارت کی ده اودزړونوپاکی په عباداتوکی ده نودغه پاکی دواړوته شاملیږی اوکه چیری دغه نه وای نوهیڅ پاکی به نه حاصلیدای اوبل الله تعالی داغواړی چی پرتاسو خپل نعمتونه پوره کړی.

داوداسه فضیلتونه

نبی کریم ﷺ وپاکی ته چی یوه حصه یي اودس دی نیم ایمان ویلی دی (ترمذی شریف)دایمان دوی حصی ذی اعتقاد اوعمل دعمل لویه حصه چی لمونځ دی پرپاکی موقوفه دی نوځکه نیم ایمان یی ورته ووایو

(۱)نبی ﷺ ویلی دی چی داودس په کولوسره الله جل جلاله صغیره (کوچنی)ګناهونه معافوی اوپه آخرت کی لویي مرتبی ورکوی اوپه اوداسه کولوسره بدن له ټولوګناهونوڅخه خلاصون پیداکوی. (بخاری شریف)

(۲)په ځینی احادیثوکی راغلی دی چی دمخ په مینځلوسره هغه ګنا هونه معافیږی چی په سترګوشوی وی اودلاس په مینځلوسره هغه ګناهونه معافیږی کوم چی په لاس سره شوی وی اودپښوپه پریمنځلو سره هغه ګناهونه معافیږی چی په پښوسره شوی وی یعنی داندامو په مینځلوسره لکه څنګه چی خیری توئیږی همدارنګه ګناهونه هم رژیږی تردی اندازی پوری چی سړی له اوداسه کولوڅخه وروسته پاک له ګناهونوګرزی په حدیث شریف کی له خاص ذکرڅخه دلاس سترګی اوپښی داګمان نه کیږی چی دنورواندامو ګناهونه نه رژیږی ځکه چی وروسته یي داوویل چی د اودس کولووروسته سړی له ګناهونوڅخه پاک ګرزی .اوپه بل حدیث کی کی خاص دبدن لفظ ذکرشوی دی چی پرټولواندامونی اطلاق کیږی.

(۳)نبی کریم ﷺ وویل: چی کوم څوک په مسنونه طریقه سره اودس وکړی او وروسته له اوداسه کلمه دشهادت ووایي نودغه سړی لپاره

دجنت اته دروازې خلاصيږې په کومه دروازه چې وغواړې ننوتلای شي.(مسلم)

(۴)په ځينواحاديثوکې راغلي دي چې نبي کريم ﷺ وويل چې دقيامت په ورځ به زه خپل امت پيژنم يوکس پوښتنه وکړه چې حضرت په دې لويه ټولې اومجمع کې به ته څنګه خپل امت وپيژني ؟نبي کريم ﷺ وويل چې ددوې لپاره به يوه نښانه اوعلامه وې هغه داچې د اوداسه له کبله به ددوې مخونه لاسونه اوپښې ځلانده وې.

(۵)هغه څوک به دشيطان له شرڅخه په امان وي کوم چې هميشه په اوداسه سره ګرزي په احاديثوکې راغلي دي چې هروخت په اوداسه سره ګرزيدل پرته له کامل ايمان والا څخه بل نه دی (يعنې دهغه ايمان کامل دی چې تل په اوداسه ګرزي.

(۶)په اودس سره ومسجدته پرتللوباندې پرهرقدم يوه نيکي وزکول کيږې اويوه خطايي معافيږې.

(۷)کوم څوک چې په اوداسه سره)په مسجدکښې ناست وي اودلمانځه انتظارکوي کوم وخت چې دلمانځه په انتظارکې تيريږې دغه هم په لمانځه کې شميرل کيږې.(علم الفقه مخ ۵۲لومړی ټوک بخاري شريف مخ ۲۵لومړی ټوک)

نبي کريم ﷺ وويل چې که تاسودې وس لرې چې تل په اوداسه وګرزې نويې وکړې (هميښه په اوداسه ګرزيدل مستحب دې اوچاته چې مرګ داوداسه په حال کې راشي نودهغه مقام دشهيد دې (بهشتي زيورمخ ۹۲لومړی ټوک)نبي کريم ﷺ وويل چې په کوموموختوکې نفس دانه خوښوي چې اودس وکړې نو په دغه وخت کې دنفس

پرخلاف باندې په اوداسه کولوسره ګناهونه توئيږې (ناخوښې کله دسستې له کبله اوکله دناجوړې له کبله څخه وي اوکله ديخ له وجې څخه وي دناخوښې په حالت کې په اوداسه کولوسره کوچني ګونهونه معافيږې نبي کريم ﷺ هغه کسانوته وکتل چې اودسونه يې کړې ووخوپوندې ئې وچې پاتې وې نونبي کريم ﷺ وويل چې په جهنم کې ددې ډيرغټ عذاب دې (دهغه پوندې چې وچې پاتې شوې وې)دوچوالي له کبله په پوست کې سختې راځي خاص بيادغه وچوالي ديخ په وخت کې زياتيږې نوبايدسړی داندامو په مينځلوکې کوشش وکړې تردې اندازې چې ديوه ويښته په اندازه وچوالي هم پاتې نشي (رفعت قاسمی)

داوداسه ګټې اوحکمتونه

(۱)اودس انسان له ښکاره اوپټو(باطني)ګناهونواودغفلت (بې پروائي)په پريښودلوخبروې که لمونځ پرته له اوداسه رواوای نو انسان به همداسې په غفلت کې مست پاتې وای اولمونځ به ئې همدا سې په بې فروائې کولای اوپه لمانځه کې به په همداسې بې فروائې داخليدای په دنيوي بوختياوو اوفکرونوکې به ديونشيې انسان په ځيرداخليدې نوځکه دبې پروائي له دغې نشې څخه دبيدارې کولو لپاره اودس مشروع شوترڅوانسان په ښه پاملرنه اوخبرتيادخدای جل جلاله په وړاندې ودريږې (۲)طبي مشاهده ياتجربه ده چې دانسان له دننې بدن څخه زهرجن موادبدن نوروغړوته راځي اوهغه لاسونه مخ اوسراونوروانداموته راشي هم هلته تم شي اودبيلابيلوزهرجنو دانو اوګرمه کوپه بڼه څرګنديږي اودبدن دغړوپه منځلودهغه

ناولواوخرابو موادو مخه نیول کیږی یاخوپه بدن کی دننه دننه دهغوجوش په اوبوسړیږی یاخوراوزی (۳)په تجربه اومشاهده ثابته ده چی دلاسونو اوپښوپه مینځلوسره اوپرسراومخ داوبواچول پرنفس باندی ډیراغیز کوی اوپه مهموغړوکی قوت اوبیداری پیداکوی بی پروائی خوب اوډیره بی هوښی په همدی کارسره لیری کیږی ددی تجربی تصدیق په ماهروډاکټرانوکیدای شی ځکه چی څوک بی هوښه وی یایی نس ناستی (اسهال)وی یادیوچارگ پری شوی وی هغه ته پریادوشوو غړوداوبواچولوورانديز کیږی همداوجه ده چی انسان ته امرشویدی چی دخپل نفس سستی بیکاری اوناولتوب داوداسه په وسیله لیری کړی ترڅودخدای جل جلاله په حضورکی ددریدووړشی ځکه خدای جل جلاله تل هوښیاراوبیداردی لاتاخذه سنة ولانوم (الله جل جلاله غفلت اوخوب نه نیسی)نوسست اوبی پرواده‌غه په حضورکی نه شی دریدای همداوجه ده چی دمستی اونشی په حالت کی لمونځ نه دی روا وکوم نشیی ته چی دیوظاهری باچاودربارته دتللواجازه نه ورکول کیږی نوچی یونشیي اوشرابی دنشی اوغفلت په حالت کی دکوم دنیاوی حاکم ودربارته په ورتلونه شی بریالئ کیدای نوکوم څوک چی دنشی اوغفلت په څیرحالاتوکی ډوب وی هغه ته څنگه دیوستروا کمن (یعنی الله جل جلاله)دربارته دتللوشرف ترلاسه کیدای شی؟

(۴)کله چی دپاکی کیفیت په نفس کی ټینگ شی نودتل لپاره په هغه کی دنیکی نوریوه څانگه په هغه کی پاتی کیږی اودوحشت دتیاری برخه ضعیفه کیږی (۵)دگناهونواوسستی له کبله چی کوم روحانی

نورخوشی دبدن له ټولوغړوڅخه تللی ووداودس کولوله کبله دوهم ځل هغوته رارسیږی همداروحانی نورپه قیامت کی داوداسه په غړوکی څرګندیږی رسول الله ﷺ ویلی دی دقیامت په ورځ چی کله زمامت راشی نودهغوی پرلاسونومخونواوپښوبه داوداسه په اثارونور اوریا څرګنده شی ځکه نوکوم څوک چی په تاسوکی خپله روڼاډیره ولای شی ډیره یي کړی. (المصالح العقلية مخ ۱۲اسرارشریعت حجة الله البالغه)

داوداسه په وسیله کوم گناهونه معافیږی ؟

عن عثمان رضي الله عنه [قال: قال رسول الله ﷺ من توضأ فاحسن الوضوء خرجت خطاياه من جسده حتى تخرج من تحت اظفاره] (مسلم)

عثمان رضی الله عنه ویلی دی: چی رسول الله ﷺ وویل چاچی اودس وکړی اوښه اودس یي وکړی نودهغه له بدن څخه ټول گناهونه وزی آن چی ترنوکانولاندی گناهونه ئی هم نه پاتی کیږی (تشریح یاوضاحت) بدن اوروح ډیری نیژدی اړکی سره لری چی دهغوحتمی پایله داده چی پرکوم یوه یوحالت راځی دوهم په طبعی ډول ورڅخه اغیزمن کیږی لکه چی دنیکی اوبدی تړاوبی شکه له روح سره دی په نیکواعمالوپرروح دنورانیت اوریااوپه بدواعمالوپرهغه دتاریکی اثرات لویږی خوپه حتمی ډول بدن هم ددغوشیانوله ښواوبدواغیزواغیزمن کیږی همداوجه ده چی اودس کومه یوه نیکی ده اودهغه تعلق یاتړاو اصلاله روح سره دی ددغه اوداسه په وسیله دبدوعملیو هغه تیاره اثارختمیوی کوم چی دروح په وسیله پربدن هم راځی په حدیث شریف کی دبڼوتربیخواونوکانولاندی الفاظ (په

اوداسه ګناهونه ختمیږی)ددی خبری دلیل دی چی ګناهونه یوازی روح نه ناپاکه کوی بلکه په بدن کی هم دروح داخیری دبدنی خیریوپه شیرجمعه کیږی چی هغه اودس اوداډول نوری نیکی پریمنځی دالله جل جلاله قول دی[ان الحسنات یذهبن السیئات](بیشکه نیکی بدله منځه وړی (سورةهود)خولکه څرنګه چی موږ ګوروچی معمولی ګرز په لږ جاروکولواومنځلوسره پاکیږی خوکوم خیری چی ډیروی دهغو لپاره ګرول مښل صابون اونوورکول ضروری دی همداډول دګناهو نوبیلې بیلې درجې دی دسپکی درجې کوچنی ګناهونه وی خودشپی اوورځی دعبادتونو اوداسه لمانځه اونوروپه وسیله معافیږی خودلومړی درجی دګناهونو دپاکی لپاره داشیان بسنه نه کوی دهغودمنځلولپاره دتوبی استغفار پښیمانی اودشرمندګی دځو څاڅکواوښکوبهولواړتیاده لکه چی اسلامی عالمانودقرآن اوسنت په رڼاکی همدا پریکړه کړی ده چی دمختلفونیکواعمالوپه کولوچی دکومو ګنا هو نودمعافی زیری ورکول کیږی له هغه څخه کوچنی یاصغیره ګونهونه مراددی اودلویوګناهونولپاره خدي جل جلاله ته توبه هم ضروری ده ځکه نوله نیکواعمالوسره سره توبه هم په کارده.

(الترغیب والترهیب مخ ۳۴۰ لومړی ټوک مظاهرحق مخ ۳۸لومړی ټوک)

پاکی دمکروبووژونکی ده

اسلام دژوندپه هره څانګه کی وپاکی ته لوی اهمیت ورکړی دی ځکه چی پاکی دانسان دژوندیوخاص جزدی نوځکه اسلام وانسان ته دهغوشیانودپاکوالی حکم کړی دی کوم چی دده له هغوسره زیات تعلق دی لکه مسجدمکتب لباس خواسلام چی دبدن اوجامی پاکولی

ته څومره قدرورکړی دی دنړی پوه مذهب کی هم نه دی ثابت شوی هم دغه وجه ده چی په شریعت کی ځای پرځای پرپاکی کولوباندی تأکیدشوی دی همدارنګه په قرآن اوحدیث کی هم دپاکی تائیدشوی دی ددی وجه داده چی دانسان دژونداصل مقصددخداي جل جلاله بندګی اودهغه خبره منل دی دغه دواړه دانسان سره هغه وخت یوځای کیدای شی چی انسان روغ اوغښتلی وی که چیری دانسان بدن کمزوری وی اودی معذوروی بیاشریعت پرهغه باندی اسانه اصول ایښی دی پاکی دجوتیارلپاره ډیره اړینه ده که چیری انسان خپلی جامی بدن خوراک دوسیدلوځای اودعبادت ځای پاک ونه ساتی نودی به دډول ډول ناروغیوسره مخامخ شی بی وسه اوډنګربه شی اودعبادت کولوتوان به نلری نوځکه اسلام داوداسه غسل دحاجت لری کولواداب اوله ناپاکیو څخه دخپل ځان پاکولوحکمونه بیان کړی دی ددی لپاره چی دانسان خپل بدن اوروغتیاپرخپل ځای پاته وی اوله بیکاره ناروغیو څخه په امان وی دانسان بدن دیومشین په ډول باندی دی که چیری مشین له خرابومواد و څخه نه شی پاک نومشین کارنه کوی همدارنګه دمسلسل کارکولواوخواری کښلوڅخه دانسان بدن خرابیږی یادبلی وجی څخه پربدن خرابی لګیږی که چیری دغه ناپاکی له بدن څخه پاک نشی نوله بدن څخه خراب بوی ولاړیږی اوبیلابیل مکروبونه په بدن کی پیداکیږی چی دهغه له کبله انسان دناروغیوسره مخ کیږی که چیری دخولی دپاکی خیال ونه ساتل شی نوله دی څخه دمعدی ځګراوغاړی همدارنګه نوری ناروغی پیداکیږی اوکه چیری انسان دغاښونودمینځلوخیال ونه ساتی نوبه

دغابنونودخراب رنګ اودنوروضررمنوناروغیوسره مخ شی که چیری پوزه دخرابوموادو او ریزش څخه پاکه نه شی نودذهن دکمزوری اودعقل دلوتیدوسبب ګرزی که چیری لاسونه اومخ نه ومینځل شی نودوړی پرپاته کیږی اودلاسونواومخ رنګ ته تاوان رسوی اوپه وینه کی خرابی راولی اوانسان دکوچنی دانوسره هروخت مخامخ کیږی غرض دادی چی دانسان لپاره دهغواندامومنځل ضروری دی پرکومو چی ګرزونه اودوړی پریوزی اوډیراستعمالیږی.
(احکام طهارت مخ ۳۲)

داوداسه پیژندنه

په لغت کي داوداسه معنی هم پاکي ده خوپریوخاصه طریقه دشریعت په اصطلاح کی له اوداسه څخه مرادپرخاصواندامو باندی لکه لاس مخ اونورپه خاصه طریقه اوبه اچول دی. (کتاب الفقه مخ ۷۴لومړی ټوک)

په څرنګه اوبوسره اودس اوغسل کیږی

مسئله: له اسمان څخه اوریدلی اوبه (باران)واله نالی چینی څاه تالابونه اودریابونوپه اوبوسره اودس اوغسل کول روادی اوبه که خوږی وی اوکه تروې. (بهشتی زیورمخ ۵۸لومړی ټوک حواله شرح تنویر مخ ۱۹۲)

مسئله ددرختی یادپاڼوپه نښتیزل شوی اوبواودس یاغسل کول نه دی رواهمدارنګه په هغه اوبوچی دهندوانی یاګنی څخه وتلی وی اودس کول یاغسل کول روانه دی.

مسئله: په کومواوبوکی چی یوشی ګډشی یاپه اوبوکی یوشی پوخ شی اولکه اوبه داډول شی چی اصطلاح کی وهغه ته اوبه نه ویل کیږی

بلکه هغه په بل نامه سره نامدارشی نوپه دی سره اودس اوغسل نه دی روا هغه لکه شربت ښورواسرکه دګلاب خوله اوهمدارنګه نورشیان

مسئله: په کومواوبوکی چی پاک شی ولویږی اوبوپه خوندیارنګ یابوی کی یوڅه فرق راشی خوهغه شی په اوبوکی پوخ شوی نه وی اوداوبوپه نرم والی کی ئی هم فرق نه وی راوستلی لکه چی په روانواوبوکی رنګ ګډشی یازعفران ورسره ګډشی اودهغه لږ رنګ په اوبوکی ښکاره شی یاصابن کی ولویږی یاددغوپه څیربل شی وی په دغه ټولوصورتوکی غسل اواودس کول روادی.
(بهشتی زیورمخ ۵۸ لومړی ټوک حواله درمختارمخ ۱۸۲ لومړی ټوک کتاب الفقه مخ ۸۷ټوک لومړی)

مسئله: که چیري یوشی په اوبوکی واچول شی اوبیاداچولوسره په اوبوکی پوخ هم شی اوددی له کبله داوبورنګ خونداوبوی بدل شی نو په دغه اوبوسره اودس نه دی رواخوکه داسی شی په اوبوکی واچول شی اوپوخ شی چی پرهغه باندی څه خیره اوخرابی نه وی اودهغه په پخوالی سره اوبه خنډی هم نشی نوپه دغه اوبوسره اودس کول روادی ددی اوبومثال دمړی دغسل داوبوده چی دبیروپاڼی یي په کی پخ کړی وی خوکه چیری دغه پاڼی دومره زیاتی ورواچول شی چی ددی له کبله په اوبوکی خنډوالی راشی بیاپه دغه اوبوسره اودس یاغسل کول نه دی روا.(بهشتی زیورمخ ۵۹لومړی ټوک حواله فتاوی هندیه مخ ۱۳لومړی ټوک)

مسئله: که چیری دجامی رنګولولپاره له اوبوسره زعفران ګډکړی په دغه اوبواودس نه دی روا. (منیه مخ ۳۲)

مسئله: که چیرې داوبوسره شیدې ګډې شي اوپه اوبوکې دشیدورنګ زیات شي نوپه دغه اوبوسره اودس کول نه دي روا اوکه چیرې شیدې لږ وي اوزیات رنګ ئې په اوبوکې نه وي راوړي بیاپه دغه اوبواودس روادی.

مسئله: که چیرې په ځنګله کې لږڅه اوبه وموندې شي ترهغوبه اودس په کوي ترڅوچې ئې دمرداروېقین نه وي پرراغلی صرف په دغه شک چې دااوبه به نه وي حلالې اوبه نه مرداریږی که چیرې ددغه شک له کبله تیمم ووهي نوتیمم ئې نه دی صحیح. (بهشتی زیورمخ ۵۹لومړی توک)

مسئله: که چیرې په اوبوکې مرداری ولویده نوپه دغه اوبواودس اوغسل کول نه دي روا خومرداری لږوی که ډیره وي خوکه چیرې مرداری په داسې اوبوکې ولویده چې هغه روانې وي اورنګ خوند اوبوی نکړی وربدل اودس یاغسل په کولای شي خوکه چیرې درووانواوبورنګ خونداوبوی بدل کړی بیانه ده په روا بلکه اوبه مرداری دی کومې اوبه چې دوښودبلګواوپاڼوله کبله ودریدوته نژدې شي دغه اوبه دروانواوبوپه حکم کې بلل کیږی که څه هم ډیرې کراری روانې وي. (بهشتی زیورمخ ۵۹لومړی توک بحواله البدایه مخ ۱۱)

مسئله: هغه حوض چې په اندازه دلسولاسواوږدوی اودلسولاسوپه اندازه پراخ وي اودومره اوبه په کښې وي چې په لپه کې له اوبوراپورته کولوسره زمکه نه معلومیږی دغه اوبه هم ده روانواوبوپه حکم کې بلل کیږی ودغه حوض ته لس په لس کې ویل کیږی که چیرې په دغه حوض کې مرداری ولویږی په دی سره اودس روادی خوکه

چیرې ئې رنګ خوندیابوی بدل شي نوپه دغه صورت کې مرداری بلل کیږی.

(بهشتی زیورمخ ۶۰ لومړی توک بحواله شرح تنویرمخ ۹۹ لومړی توک فتاوی دارالعلوم مخ ۱۷۲لومړی توک بحواله هدایه مخ ۴۱لومړی توک)

مسئله: دهغه حوض په اوبواودس کول کوم چې چت لری رواده که چیرې اوبه دحوض له بام بیلې وی بیاپه اتفاق دعالمانواودس په رواده اوکه چیرې اوبه له بام څخه بیلې نه وي بلکه اوبه دچت سره نښتې اواوبه نه ښوریدې نوپه دی کې اختلاف دی حضرت تهانوی رحمة الله علیه درواوالې فتوی ورکړی ده. (وګوری امدادالفتاوی مخ ۵۹لومړی توک)

اوځنې علماؤددی مخالف دی ځکه دارنګه تالاب جوړول نه دي پکار.

مسئله: په ریل ګاډی کې چې کوم دحاجت ځای دهغه دتالاواوبه پاکې دی اوپه هغه سره اودس کول اوڅښل روادي. (فتاوی محمودیه مخ ۲۵توک دوهم)

مسئله: هغه حوض چې لس په لس کې وي پرکوم ځای چې داندام دمینځلواوبه ولویږی اوبیاله هغه ځای څخه دبل اندام دمینځلوپاره اوبه راپوته شی هیڅ پروانلری.

مسئله: که اوبه سوکه سوکه روانې وي نوډیرپه بیړه اودس مه کوئ ترڅولویدلی اوبه بیرته په لاس رانشي. (منیه مخ ۳۶)

مسئله: که چیرې یوکافریاکوچنی په اوبوکې لاس ووهي دغه اوبه پاکې دي خوکه چیرې دامعلومه شي چې پرلاس یې مرداری نښتې وه بیااوبه مرداری ګرزي لیکن په کوچنی هلکانوهیڅ باورنشته نوځکه

ښه داده چې په هغواوبوسره اودس ونه شي په کوموکې چې کوچنۍ لاس وهلي دي ترڅوچې نوري اوبه نوي پيداشوي.

مسئله:هغه ژوندي شيان چې بهونکې وينه نه لري که چيري په اوبوکې يوله دغوشيانوڅخه مړشي يامړپه اوبوکې ولويږي اوبه نه خرابه وي يعني اوبه مرداري نه ګرزي هغه شيان لکه /غماشي، لړم، مچمچي، غالبوزه اوداسې نور...

مسئله:هغه اوبه چې په ټانکي کې دلمرله کبله ګرمې شوي وي دغه اوبه په هغواوبوکې نه شمرل کيږي کوم چې په لمرګرمې شوي وي نوپه دغه اوبوسره اودس پروانلري.

مسئله:دلمرپه ګرموشوواوبواودس اوغسل کول نه دي په کارځکه چې دفيس ناروغۍ سبب ګرزي يعني دطب په لحاظ په هغواوبوسره اودس کول چې په لمرګرمې شوي وي نه دي پکارپه دي اوبوکې دثواب اوګناه خبره نشته بلکه په طبي لحاظ ئې استعمال ښه نه دی.
(بهشتي زيورمخ ۶۱ لومړی ټوک بحواله شامي مخ ۱۸۲ لومړی ټوک)

مسئله:ددرياب اوبه پاکې دي دحيوانانوپه څښلواوهمدارنګه په نوروشيانونه مرداريږي. (آپ کی مسائل مخ ۴۵ ټوک دوهم)

مسئله:پرناپاکه ځای اودس کول ښه نه دي. (علم الفقه مخ ۸۳ لومړی ټوک)

مسئله:دنلانوپه ذريعه چې کومه بدبويه اوپه راځي اوبياوروسته ورپسي پاکې اوبه راځي نوترڅوپرې چې دبدبويه اوبوحقيقت نه وي معلوم شوی ياله رنګ اوبوي څخه ئې ناپاکي نه وي ښکاره شوي نرهغوپورې دمرداراوبوحکم نه پرکول کيږي ځکه چې بدبويه اوبه بيل شي دي اوناپاکه اوبه بيل شي دي که چيري پلټنه وشي چې دااوبه

دګټرپه اوبوګډوډې شوي دي نودنل له خلاصولووروسته دروانو اوبو حکم پرکيږي اوپاکې ګرزي.

مسئله: که چيري په تالاؤکې مرغی (چوغکه)ولويږي مړه شي اوبياپه اوبوکې وپړسيږي نوپه دی کې دوه قوله دی لومړی قول دادی چې که دغه مرغی پړسيدلې وه نودغه ددرو ورځوبلل کيږي اوددرو ورځولمنځونه به راګرزوی دوهم قول دادی واوبوته هغه وخت دمرداروالی حکم ورکول کيږي څه وخت چې ددی په لويدلوخبرشي په لومړی صورت کې احتياط اوپه دوهم صورت کې اسانی ده.
(آپ کی مسائل مخ ۴۷ ټوک دوهم)

مسئله:په څاه کې هغه دوااچول چې په هغه سره چنجان مړه کيږي څاه ناپاکه نه ګرزي اواوبه پاکې دي. (فتاوی دارالعلوم مخ ۲۲۷ لومړی ټوک بحواله عالمګيری مخ ۲۰ وفتاوی محموديه مخ ۴۸ ټوک نهم)

مسئله:دسائنس په ذريعه سره چې کومې خرابې دنالیانواوبه پاکې اورڼې ګرزي دغه اوبه پاکې نه بلل کيږي دصفااوپاک په منځ کې ډيرفرق شته. (آپ کی مسائل مخ ۶ ۲۴ ټوک دوهم)

مسئله:دبدچلاوه ميرمنې جوړکړي څاه څخه اودس کول اوغسل روا دي. (فتاوی دارالعلوم مخ ۲۱۹ لومړی ټوک دغينه مخ ۸۶ په حواله)

مسئله:کوم څهان چې په حرام مال سره جوړشوي ددغه څهانوپه اوبواودس کول روادي. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۹۷ لومړی ټوک)

مسئله:که په څاه کې ګين ولويږي ترڅوچې ئې دايقين نه وي شوی چې ګين مرداردي اومرداري پرنښتی وه څاه نه مرداريږي اوکه يې

داشک وی چی پرگین به مرداری نبنتی وی په دغه شک سره پراوباندی دمرداروالی حکم نه کیږی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۲۰۴ لومړی ټوک)

مسئله: هغه اوبه چی دهغه خوندرنګ اوبوی بدل شوی وی ددغه اوبو استعمال په یوه طریقه سره هم نه دی رواهمدارنګه دغه اوبه حیوانانو ته ورکول یاخاوری په خشتول هم نه دی روا اوکه یی دری اوصاف نه وبدل شوی بیایي وحیواناتوته ورکولای شی همدارنګه اوګیره په خشتولای شی دواړه روادی چی ختې په وکړی همدارنګه په دغواوبو سره ځای هم پاشی کولای شی خوددارنګه اوبوپه تیاروشوو ختو مسجد بایدنه شی ګل. (بهشتی زیور مخ ۶ لومړی ټوک حواله عالمګیری مخ ۲۴ لومړی ټوک)

مسئله: هغه دریاب واله اوتالاب چی دچاپه زمکه کی نه وی اووقف شوی وی نوددی ټولواوبوڅخه فائده اخستل روادی وهیچاته داحق نشته چی ددی داستعمالولوڅخه څوک بندکړی یاددی په استعمال کی دارنګه طریقه اختیارکړی چی عاموخلګوته تاوان رسیږی.

مسئله :که دسړی په خپله مملوکه ځمکه کی داوبوڅاه یاچینه یاحوض یاواله وی نودغه سړی چی دځمکی مالک دی نورخلګ ددغه اوبوڅخه منع کولای شی. (تنویرالابصارمخ ۲۵۷)

مسئله: هغه اوبه چی دګرمی په موسم کی دخلګودڅښلولپاره ایښوول شوی وی اودس نه دی په رواخوکه اوبه زیاتی وی بیایي استعمال هیڅ پروانلری اوهغه اوبه چی داوداسه لپاره ایښودل شوی ږی دهغه اوبوڅښل روادی. (بهشتی زیور مخ ۷ لومړی ټوک بحواله درمختارمخ ۴۰ لومړی ټوک)

مسئله: دپاکواوبوداستعمالولوزیات حقدارهغه څوک دی چی غسل پرفرض وی شوی وی اودغه کس ته پرحائضه ښځه بی اودسه سړی اودمړی پرغسل ترجح ورکول کیږی ددی وجی دادی چی جنابت (ناپاکی) ډیره لویه ناپاکی ده اومهم دی نوددی لری کول هم ډیراړن اومهم دی که پاکی اوبه له دغه دروڅخه دیوه په ملکیت کی وی بیاداوبوپه استعمالولوخاونداوبوحقداردی خودهرشی ضرورت چی ئی وی دبیلګی په توګه جنوب حائضه ښځه اوبی اودسه دری کسان دی اواوبه په دوی کی خاص دیوه دی نوداوبومالک زیات حقداره دی په استعمالولوددغه اوبوسره اوکه اوبه ددغودرو کسانو په منځ کی شریکی وی بیانبه داده چی دغه مشترکی اوبه دمړی د غسل لپاره وصرف شی. (کشف الاسرارمخ ۲۵ ټوک دوهم)

مسئله: دښځی له اوداسه یاغسل څخه چی کومی اوبه پاته شی و نارینه ته نه دی پکارچی په هغه پاته اوبواودس یاغسل وکړی (داهغه وخت چی دشهوت اوبدخیالوویره وی) نوګواکي زموږ په مذهب په دغه ډول اوبواودس یاغسل کول دنارینه لپاره روا دي. (بهشتی زیورمخ ۱۰ ټوک یوولسم بحواله درمختارمخ ۲۴)

مسئله: له اوداسه څخه په پاته شوو اوبواستنجاوهل اوله استنجاڅخه په پاته اوبواودس کول روادی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۷۵ ج ۱ اغلاط العوام مخ ۳۹)

مسئله: پرکوموځایوچی دخدای جل جلاله عذاب پریوقوم نازیل شوی وی لکه قوم ثموداوقوم عاددغه ځایوپه اوبوسره اودس

اوغسل نه دی پکاردمجبوری په وخت کی ددغه اوبوحکم دزمزم داوبوپه شان دی. (بهشتی زیورمخ ۱۰توک یوولسم بحواله درمختارمخ ۴۵)

مسئله دشیعه گانومیزائیانو اودنوروکفاروله کوروڅخه داوداسه لپاره اوبه راوړل اوهغه سره اودس کول روادی لیکن دهغودکورو غوښی خوړل حرام دی له غوښوڅخه پرته نورشیان یي خوړل پروانلری. (احسن الفتاوی مخ ۴۶دوهم توک)

مسئله:که بی لمانځه یابدعت کونکی سړی بل ته داوداسه لپاره اوبه ورکړی په دغه اوبواودس کول صحیح دی اوداودس کونکي په لمانځه کی هیڅ خرابی نه راځی.(فتاوی دارالعلوم مخ ۱۷۶لومړی توک بحواله درمختارمخ ۱۴۶لومړی توک)

مسئله:دحکومتی والی څخه داوداسه یاغسل لپاره اوبه راوړل پروانلری. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۷۷ لومړی توک)

مسئله: دمشرکینواودکفارودڅښلوڅخه چی کومی اوبه پاتی شی (په شرط چی شراب به ئی نه وی څښلی)په دغه اوبواودس اوغسل روادی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۳۵۱لومړی توک بحواله ردالمحتارباب فی السور مخ ۲۰۵لومړی توک)

مسئله:بیلریادبه په سپین رنگ وهلوسره څه موده ددوی په اوبوکی بوی اوپه خوندکی یي هم فرق راځی ددغه اوبواستعمال دغسل اواودس لپاره روادی ددغه اوبواستعمال هغه وخت روادی چی دغه رنگ په داسی برش سره نوی شوی چی هغه دخنزیرپه ویښتانوجوړ شوی وی نوپه دغه اوبوسره اودس کول روادی که څه هم په اوبوکی درنگ بوی اوخوندپاتی وی (احسن الفتاوی مخ ۴۴ توک دوهم) که

لاس ناپاکه وي اواودس پرته له ذی چی لاس په اوبوکی نه ووهی یعنی په اوبوکی نه واچوی اودس ممکن نه دی دارنگه سړی نه وی چی دهغه لاس پاک وی اواوبه راوکاږی اونه دارنگه ټوټه رسی وی چی دهغه په ذریعه اوبه راواخلی اولاس په وینځی نوپه دغه وخت کی اودس کول پکارنه دی. (علم اصول الفقه مخ ۸۳لومړی توک)

دلمرپه گرموشواوبواودس کول

مسئله:دلمرپه ذریعه دگرموشوو اوبوپه کراهت کی داحنافو اختلاف دی صحیح خبره داده چی دغه اوبه مکروه تنزهی دی اودغه مکروه والی په اوبوکی هغه وخت پیداکیږی چی علاقه گرمه وی اوموسم هم گرم وی اوبل داچی دسرواوسپینوزروڅخه پرته په بل لوښی کي وی اوپه داسی وخت کی استعمال شی چی دهغوگرموالی نه وی ختم شوی (احسن الفتاوی مخ ۴۴ توک دوهم بحواله ر دالمحتارمخ ۱۶۷لومړی توک)

مسئله:داوداسه کولوپه وخت کی یاداوداسه کولووروسته که د اوداسه اوبه (چی استعمال شوی وی)پربدن یاپرجامی اونورو ونښتی نودمفتی به قول سره سم په دغو اوبوسره نه بدن ناپاکه کیږی اونه جامی ناپاکه کیږی. (فتاوی محمودیه مخ۴۵توک نهم بحواله بحرمخ ۹۸لومړی توک)

دزمزم په اوبواودس اوغسل کول ؟

کوم څوک چی پاک وی اواودس لری که یي خاص دبرکت دحاصلیدو لپاره دزمزم په اوبواودس یاغسل وکړی روادی خوبی اودسه انسان یاهغه انسان چی غسل پرفرض شوی وی دهغه لپاره دزمزم په اوبوسره اودس یاغسل کول مکروه دی همدارنگه هغه جامی چی مرداری پری

لګیدلی وی دزمزم په اوبو سره یی مینځل مکروه دی او همدغه حکم
دی دزمزم په اوبو سره داستنجا وهلو غرض دادی چې دزمزم اوبه ډیری
دبرکت اوبه دی ادب او احترام یې کول ضروری دی ددغه اوبو څښل
سبب دبرکت ګرزی خودمرداری دلری کولولپاره ددوی استعمال
روانه دی. (آپ کی مسائل مخ ۳۰ټوک دوهم)

مسئله: هو: که مجبوری وه چې تریوه میل وراندی اوبه نه پیداکیدی
اوضروری پاکی په ډول کوم بل هم نه شوای حاصلیدای نو بیاداټول
کارونه دزمزم په اوبو روا دی. (بهشتی زیور مخ ۱۰ټوک ۱بحواله کبیری مخ ۶۱۸)

مسئله: دجنابت غسل دسخت ضرورت له کبله دزمزم په اوبو روا دی.
(فتاوی رحیمیه مخ ۲۲۳ټوک ۵بحواله درمختار مخ ۳۵۲ټوک لومړی)

دباران اوروانو اوبو سره اودس او غسل کول؟

مسئله: که یو سړی په روانو اوبو کښې یا په لوی حوض کې یادباران
اوبوته دومره وخت ودریږی څومره چې دغسل په کولو کې تیریږی
نو دغه سړی دغسل سنتونه پوره کړل یعنی دغسل سنتونه خپله پوره
کیږی (داهغه وخت چې دغسل او اودس نیت یې کړی وی) روانی اوبه
یادباران اوبه په وار وار پربدن لګیدلو او تللو سره ددرو ۳ وارو بهیدلو
پرځای دریږی همدغه وجه ده چې علماؤ ویلی دی چې دلوی حوض
څخه جاری یعنی روانی اوبه مراد دی دریدلی اوبه او هغه اوبه چې
یو چادرولی وی په دغه حکم کښې نه دی که څه هم زیاتی وی
او ځینو ویلی دی چې په درول شوو (پاکو) اوبو کې له یو ځای څخه وبل
ځای ته دنقل کیدو په وجه سنت پوره کیږی بلکه دلمبیدو نکی
ښوریدل هم کافی ده علامه ابن حجر لیکلی دی چې په درول شوو

پاکو اوبو کی ټوله بدن دروا ره ښورول کافی دی که څه هم پښی له یوه
ځای څخه بل ځای ته نقل نشی ځکه چې هرځل په ښوریدو سره نوی
اوبه له بدن سره مښلی. (کشف الاسرار مخ ۲۷ لومړی ټوک)

مسئله: په غسل کی دبدن دیوی حصی اوبه دبدن بلی حصی ته وړل په
دی شرط روادی چې دغه اوبه وروالوزی لیکن دغه دیوه اندام اوبه
دبل اندام په ذریعه وړل په اوداسه کی روانه دی ددی وجه داده چې په
غسل کی ټول بدن دیوه اندام په حکم کښې دی خو اودس داسی نه دی
ځکه په اوداسه کی هراندام بیل بیل شمارل کیږی (کشف الاسرار مخ
۳۰لومړی ټوک) مطلب دادی چې په اوداسه کی یو اندام چې په
کومو اوبو سره ومینځل شی په هغه اوبو سره بل اندام نه مینځل کیږی
بلکه ددغه بل اندام لپاره دنورو اوبو را اخستل پکاردی لیکن په غسل
کی ټوله بدن دیوه اندام په حکم کښې دی نو ځکه دیوه اندام اوبه وبل
ته وړل هیڅ پروا نلری خو داشرط ضروری دی چې اوبه دومره وی چې
هغه له دغه اندام څخه ولاړی شی دهغه بل سره ونښلی ددی لپاره چې
پردغه حکمادمینځلو حکم یا اطلاق وشی.

محمد رفعت قاسمی
غفرله

مسئله: داوداسه او دغسل داوبو اندازه یوه کاسه راغلی ده دائی
خاص اندازه نه ده ځکه چې له دغه څخه زیاتوالی او کموالی روادی
او اسراف کول روانه دی بلکه مکروه دی.
(فتاوی دارالعلوم مخ ۲۹ لومړی ټوک مخ ۱۲۳ لومړی ټوک مشکوة مخ ۴۸ لومړی ټوک) په
حدیث شریف کی چې داوداسه او غسل لپاره داوبو کوم اندازه ښودل
شوی ده واجبه نه ده بلکه سنت ده چې ددغه اندازی څخه به اوبه کمی

نه وی (داوداسه لپاره اندازه یو کیلواوبه او دغسل لپاره څلوریا پنځه کیلواوبه)که دیوسړی اودس یاغسل دذکرشوی اندازی څخه په کمواوبوسره کیدی یادانداززی څخه په زیاتو کیدی نوپه حدیث کی دذکرشوی اندازی څخه په زیاتواوبو غسل او اودس رواکیږی.

(مظاهرحق مخ ۴۱۴لومړی ټوک اومخ ۴۰۶لومړی ټوک فتاوی رشیدیه مخ ۲۸۴لومړی ټوک)

له کوم حوض څخه چی اودس روادی دهغه اندازه

مسئله: دمتأخرینوفقهاؤدفتوی مطابق دحوض اوږدوالی اوپراخوالی لس گزه ضروری ده اودژوروالی زیاتوب هیڅ فائده نلری ژوروالی چی هرڅومره زیات یاکم وی اعتبارنلری خواوږدوالی اوپراخوالی لس گزه ضروری دی دشرعی گزاندازه دمروجوبزازانوڅخه لیدل شوی ده تقریبا لس لس نیم چی ددوو فټووانداززی ته نژدی ده یالږڅه کم تردوو فټو.(فتاوی دارالعلوم مخ۱۹۳لومړی ټوک بحواله درمختارمح ۱۷۷ لومړی ټوک باب المیاه فتاوی دارالعلوم مخ ۱۸۸ لومړی ټوک)

شرعی گز۴۶اشاری۲ساتتی متره یعنی اتلس نیم انچه کیږی.

مسئله: دحوض اوږدوالی اوپراخوالی برابریدل ضروری نه دی د زیاتوب اوکمبود پراخی کنبی شته لکه څنگه چی لس لاسه اوږد او لس لاسه پراخ شرعی حوض دی همدارنگه پنځه لاس پراخ اوشل لاسه اوږدیاڅلورلاس پراخ ۲۵لاسه اوږداودوه لاسه پراخ ۵۰لاسه اوږدهم شرعی حوض بلل کیږی که حوض گردی وی نودهغه گردی والی به ۳۶گزه وی(اوپه قول دصاحب محیط احتیاط دادی چی ۴۸گزه به وی) که حوض مثلث یعنی دری کونجه وی نوهرلوربه یي ۱۵نیم گزه وی

اوژوروالی به ئی دومره وی چی اوبه په لپه څنی راواخستل شی زمکه نه ښکاره کیږی.

(فتاوی رحیمیه مخ ۲۵۵ټوک څلورم بحواله طحطاوی علی المراقی الفلاح مخ ۷اوشامی مخ ۷۸ ۱ لومړی ټوک)

مسئله: که په حوض کی یوحیوان ولویدی مړشواووشوړیدی که دهغه دشوړیدوله کبله داوبورنگ یابوی یاخوندبدل شونودحوض اوبه ناپاکه دی اوکه له دغه درواوصافوڅخه یوهم نه وو بدل شوی نوکه دحوض اوبه ډیری دی بیااوبه ناپاکه نه دی اوکه داوبورنگ یانورڅه بدل شی نواوبه ناپاکه دی اوپه دغه اوبواودس غسل اواستنجاروانه ده اوکه وکول شی نوپاکی پری نه راځی اوکه يي په دغه ناپاکواوبو دا ستنجاوهلووروسته (خواپه دغه استنجاووهی اوبه ورته معلومی وی یانه وی)اودس وکړی اولمونځ وکوی نولمونځ یی نه صحیح کیږی دد غه راگرزول فرض دی. (رحیمیه مخ۲۷۸ټوک څلورم دحوض تفصیل وگوری شامی مخ ۱۳۰شرح تنویرالابصار)

دناپاکی په وخت کی داوداسه کولوڅه گټه ده ؟

پوښتنه: دجنابت له غسل څخه مخکی لومړی داوداسه څه گټه ده ؟ ایا له ناپاکی لری کولوپرته اودس کیدای شی ؟دصحابه کرامو دا عادت جوړشوی ووچی له خپلو ښځو سره ترنیژدیکت وروسته به ئی اودس وکړاوبیده به شوپه دغه ناپاکی کنبی اودس څنگه دی؟په ذهن کی می نه راځی.

ځواب :دجنابت په حالت کی په اوداسه کولوسره پاکی نه حاصلیږی مگرپه ناپاکی کنبی لږسپکوالی راځي که دیوشرعی حکم حکمت په ذهن کنبی نشی رانوڅه تاوان دی

مسئله: که په شپه کی له کومی وجی دغسل اړتیاشوه اوپه دغه وخت کی په غسل کولوکښی تکلیف وی نوښه داده چی غسل وکړی لیکن که غسل نه وکړی نواستنجااواودس دی وکړی بیده دی شی دغه مسنونه اوغوره شوی طریقه ده (الجواب متین مخ ۱۰)

مسئله: په شپه کښی دبیدیدوپه وخت کی اودس کول(یعنی سره داوداسه بیدیدل)ښه کاردی. (آپ کی مسائل مخ۳۶ټوک دوهم)

مسئله: دناروغه دپښتنی لپاره په اوداسه تلل سنت دی مظاهرحق مخ ۳۵۳لومړی ټوک)ددی وجه داهم کیدای شی چی دناروغ پوښتنه عبادت دی اوداښکاره خبره ده چی عبادت په اوداسه سره ښه او کامل ګرزی.

محمدرفعت قاسمی غفرله

ایاکامل اودس ضروری دی کله چی درکعت دتیریدوویره وی ؟

مسئله: که جماعت ولاړ وی هم بایدی کامل اودس وکړل شی داوداسه سنتونه پوره کول اړین دی که څه هم جماعت ختم شی.
(فتاوی دارالعلوم مخ ۱۳۱لومړی ټوک بحواله مرقات مخ ۱۲۱لومړی ټوک)

مسئله: په یوه لاس اودس کول صحیح دی خو دسنتو خلاف دی پرته له ضرورته داسی کول نه دی پکار.(فتاوی دارالعلوم مخ ۱۳۲لومړی ټوک)

دمجبوری له امله خوله نه مینځل ؟

پوښتنه :که یوسړی خوله مینځی نووینه کوی څه وخت وروسته وینه بندوی څرنګه چی دخولی په مینځلو کښی داودس دماتیدوویره وی له دغه وجی که خوله نه مینځی اولمونځ وکړی صحیح ده کنه ؟

ځواب : په داسی وخت کی خوله نه مینځل صحیح ده بی له خولی مینځلو لمونځ صحیح ده.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۱۲۹لومړی ټوک بحواله ردالمحتارمخ ۱۴۵لومړی ټوک کتاب الطهارت سنن الغسل)

پریوه اوداسه سربیره بل اودس کول ؟

مسئله:که یوسړی دماښپین دلمانځه لپاره اودس وکړاواودس یې نه وی مات شوی نودراتلونکی وخت دلمانځه لپاره نوی اودس کول واجب نه دی (هم په دغه اودس سره لمونځ کولای شی ترڅوچی اودس نه وی مات شوی. (کتاب الفقه مخ ۸۱لومړی ټوک)

مسئله: که پراوداسه بل اودس وکړی ډیرثواب ورکول کیږی.
(بهشتی زیورمخ ۴۸لومړی ټوک کبیری مخ۳۶آپ کی مسائل مخ ۳۱ټوک دوهم)

مسئله: داوداسه په منځ کی داوداسه ضدشی واقع شویعنی داوداسه دکولوپه وخت داوداسه ماتونکی شی راغلی دمثال په توګه لاسونه اومخ ئی مینځلی دی اودس ئی مات شونودوهم ځل اودس شروع کول لازمی دی لیکن دعذر حالت له دغه څخه بیل دی.
(کتاب الفقه مخ ۸۱لومړی ټوک فتاوی دارالعلوم مخ ۱۴۱لومړی ټوک بحواله ردالمحتارمخ ۷۹لومړی ټوک)

دمسجدپرفرش باندی اودس کول

مسئله:په مسجدکی چی پرکوم ځای لمونځ کیږی (یعنی کوم ځای چی دلمانځه کولولپاره معلوم شوی وی)هلته اودس کول صحیح نه دی خوکه داسی اودس وکړی چی اوبه ومسجدته نه شی داخلی بیارواده (علم الفقه مخ ۸۳لومړی ټوک)

مسئله دمسجدپرفرش باندی چی دلمانځه لپاره متعین شوی وی اودس کول روانه ده که ځای داوداسه لپاره جوړشوی وی نوهلته دی اودس وکړل شی که نه وی دمسجدله فرش څخه دی لری شی اودس دی وکړي مقصدداچی داوداسه مستعمل شوی اوبه دمسجدپرفرش

اچول منع دی. (فتاوی محمودیه مخ ۱۳۷ ټوک لسم بحواله شامی مخ ۱۳۲ ټوک دوهم باب الاعتکاف)

مسئله: دمسجد داوداسه ځای اوبه د اوداسه لپاره خاص شوی دی ددغه اوبوړل روانه دی خوکه دکلی (یاتالاب یابل داسی شی)دعامو خلکولپاره وو اودوړلو اجازه وی نوبیا روا دی. (آپ کی مسائل مخ ۱۴۵ ټوک دریم

داودس دځای نالی دمسجدغولی ته رااستل ؟

پوښتنه: دمسجددبرنډی پرخنګ وراسته طرفته داوداسه کولو نالی ده اودغه نالی دیاندی دمسجددغولی لاندی تیر شوی وی اودبندی والاداوداسه نالی باندی راځي له هغه سره ګډیږی ایاداوداسه اوبه د مسجددغولی لاندی تیرولاشی؟اوایاپه لمانځه کی څه فرق رانه ځی ؟

ځواب :که دمسجدجوړیدوپه وخت کی یی دغه ډول وی بیاشرعا صحیح ده ددی له کبله په لمانځه کښی هیڅ فرق نه راځی لیکن که دنالی روپه اسانی سره وبلی خواته بدلیدلای شی نودغه ډیرښه اومناسبه ده. (فتاوی محمودیه مخ ۱۹۸ ټوک لسم)

مسئله: داوداسه کولوورروسته ومسجدته دداخلیدوپه وخت کښی چی کوم څاڅکی داوبودمسجدپرفرش باندی ولویږی ددغه څاڅکود لویدلو له کبله فرش نه خرابیږی همدارنګه له حوض څخه داوداسه کولو په وخت کښی احتیاط په کاردی چی په حوض کی څاڅکی ونه لویږی لیکن ددغه څاڅکوپه لویدلوسره حوض ناپاکه نه ګرزی.
(آپ کی مسائل مخ ۸۵ ټوک دریم)

مسئله: اودس وکړل شی وروسته پښې پرهغه ځای چی چوټې پرکښل کیږی کښیږدی اوبیادمسجدپرصف باندی تیرشی نوپه دغه وخت کی پښی ناپاکه نه ګرزی نوصفونه هم ټول پاک دی اودس اودټولولمونځ صحیح ده. (فتاوی دارالعلوم مخ ۳۷۳ لومړی ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۳۲۴ لومړی ټوک)

پرقبربرسیره اودس کول

مسئله: درواياتوڅخه معلومیږی چی کوم چال چلند له چاسره چی په ژوندکی ثابت تکلیفجن شوی دی له مرګه وروسته ئی هم هغه حکم دی اودابښکاره ده چی په ژوندکښی که دیوسړی سره نیژدی کښینی دارنګه اودس کوی چی داوداسه څاڅکی اوبه پرهغه بل سړی نښلی نوهغه ته تکلیف رسیږی. (امدادالفتاوی مخ ۳۹ لومړی ټوک)

مسئله: پرداسی ځای اودس کول چی داوداسه اوبه پرقبرلویږی روانه ده. (امدادالفتاوی مخ ۷۳۰ لومړی ټوک)

له کورڅخه په اوداسه راتلل ښه کاردی

مسئله: له کورڅخه ومسجدته په اوداسه راتلل ښه دی له کورڅخه دمسجدوطرفته په اوداسه راتللو فضیلت په حدیثو کښی راغلی دی اوعقلاهم ددی غوره والی ښکاره دی ځکه چی په دغه کښی د مسجد ادب اواحترام دی که یوسړی په دربارکښی داخلیدل غواړی نودهغه دعزت کولوغوښتنه داده چی ځان پاک کړی اوله کورڅخه ولاړشی دارنګه نه چی ودربارته ورسیږی اوبیااوبه طلب کړی دغه ددربار دتعظیم خلاف کاردی څنګه چی وحرم ته دداخلیدونکی لپاره

دمواقیت څخه داحترام دترلوڅخه دبیت الله دتعظیم ښکاروالی مقصوددی.

(احسن الفتاوی مخ۱۱ټوک دوهم)

مسئله: نن سبأهم که په کورکښې اودس وکول شي اوبیاولاړشي وهغه ته ډیرثواب حاصلیږی لکین دمسجدلپاره داوداس اوغسل ځای جوړول ذریعه دثواب مسنون اومستحب دی. (الجواب المتین مخ۱۰)

په حدیث شریف کښې داغلی دی چی نبی کریم ﷺ وویل چی کوم څوک چی دفرض داداکولولپاره اودس وکړی له خپل کورڅخه ووزی ومسجدته نودغه کس ته هغه ثواب ورکول کیږی لکه څنګه چی دحج کوونکي اواحرام والاته ورکول کیږی

تشریح :لکه څنګه ثواب چی دحج داداکولواواحرام ترلووالاته ورکول کیږی ګواکی اودس دحج اواحرام مشابه ده یعنی (دحج پشان دی) اومشابهت یي دارنګه بیان شوی دی چی لمونځ کونکی دلمانځه لپاره له کوره ووزی مسجدته ولاړشي اوبیاله لمانځه څخه فارغ شی څه وخت چی بیرته کورته نه وی راغلی ترهغه وخته پوری برابرثواب ورکول کیږی لکه څنګه چی حاجی دحج لپاره له کوره څخه وتلی وی اودحج داداکولووروسته کورته نه وی راغلی نوهغومره ثواب ورکول کیږی ددی خبری په ذهن کی ساتل پکاردی چی داوداسه اوحج په منځ چی کوم مشابهت بیان شو دایوجزی مشابهت دی مشابهت ئی په دی اعتبارنه دی چی په ټولووجوهاتوکښی ئی ثواب برابردی ځکه که دحج ثواب هم دومره شی څومره چی لمونځ کونکی ته ورکول کیږی بیابه حج کول دخلکوترنظرعبث اوبی ګټې

وګڼل شی دفرض لمانځه دکونکی مشابهت دحج کونکی سره ورکړل شوی دی دڅابښت اونورولمنځو کونکوته دعمری له کونکوسره مشابهت ورکړل شوی دی.

(مظاهرحق مخ۴۱۸لومړی ټوک)

له غسله وروسته اودس کول

مسئله: اودس ددرو۳اندامو(مخ لاسونه اوپښو)مینځلواودسردمسح کولونوم دی اوکوم څوک چی غسل وکړی نودهغه سره اودس هم وشوله غسله مخکی اودس کول سنت دی که یوسړی له غسله مخکی اودس نه وکړی غسل یي صحیح دی اودغسل په کولوسره ئی اودس هم وشودمسح معنی ده لوندلاس پرسرتیرول څه وخت چی پرسرباندی اوبه واچوی اوتوی شی نودمسح څخه زیات غسل وشودعواموداعمل چی له غسل څخه وروسته اودس کوی غلط کاردی اودس بایدله غسل څخه مخکی وشی ددی لپاره چی دغسل سنت پوره اداشی له غسله وروسته اودس کول روانه دی (آپ کی مسائل مخ ۲۸ټوک دوهم) مسئله:له غسله وروسته چی اودس مات شوی نه وی اودس کول ضروری نه دی.(آپ کی مسائل مخ۲۸ټوک دوهم احسن الفتاوی مخ ۹ ټوک دوهم بحواله ردالمحتارمخ ۹۹لومړی ټوک)

دغسل په دوران کی که اودس مات شی نو؟

پوښتنه :له غسل کولوڅخه مخته ئی اودس وکړلیکن دغسل په وخت کي ئی اودس مات شونودغسل کولووروسته اودس کول څنګه دی ؟

ځواب :که داوداسه ترماتیدووروسته غسل وکړی اوپه دغه کښی داوداسه اندامونه دوهم ځل ومینځل شی اوله دی څخه وروسته داسی

شي نه شي رامنځته چې اودس پرې ماتيږي نودده اودس وشواولمونځ په كولای شي.

مسئله:دامشهوره ده چې په بربنډ كيدلوسره اودس ماتيږي ياداچې دبربنډوالي په حالت كې اودس نه پاتې كيږي داصرف غلط دي.
(آپ كى مسائل مخ ۳۱ ټوک دوهم)

مسئله:دجنازې دلمانځه په اوداسه سره نورلمنځونه هم كيږي خوكه د جنازې دلمانځه لپاره تيمم ووهل شي نوبيانورلمنځونه نه دي پرې روا
(آپ كى مسائل مخ ۳۱)

مسئله: دجنازې دلمانځه لپاره يادسجدې دتلاوت لپاره چې اودس وشي په هغه سره نورلمنځونه كول روادي بلكه داوبودنه موندلوله امله اودمرض له امله دجنازې دلمانځه لپاره چې كوم تيمم وهل شوی وي په هغه سره هم نورلمنځونه نه دي روا.
(احسن الفتاوی مخ ۸۱ټوک دوهم بحواله ردالمحتارمخ ۲۲۶لومړی ټوک فتاوی دارالعلوم مخ ۱۵۰لومړی ټوک)

مسئله:بايددجنازې له پورته كولوڅخه مخكې اودس وشي ددې لپاره چې دجنازې لمونځ نشي تيرداحكم هم مستحب دي(مظاهرحق مخ ۴۸۲لومړی ټوک)

په ګرمواوبواودس كول

مسئله: په ګرمواوبواودس كول هيڅ پروانه لري.

مسئله:كه داوداسه كولوپه وخت كښې داندام يوه حصه وچه پاتې شي نودوهم ځل اودس كولوته هيڅ ضرورت نشته بلكه دهغه وچې پاته شوې مينځل كافي ده ليكن پردغه وچه حصه اوبه بهول ضروري دي صرف لاسونه پرتيرول نه كافي كيږي.
(آپ كى مسائل مخ ۳۲ټوک دوهم احسن الفتاوی مخ ۲۹ ټوک دوهم آپ كى مسائل مخ ۳۴ټوک دوهم اواحسن الفتاوی مخ ۲۵ټوک دوهم بحواله ردالمحتارمخ ۱۲۱لومړی ټوک)

دعذر له كبله په ولاړې اودس كول ؟

مسئله:په ولاړې سره اودس كولوسره دڅاڅكودغورځيدوويره وي ځومره چې مووس كيږي په ناستې اودس وكړي ليكن كه مجبوري وي په ولاړې دريدلوا ودس كول هيڅ تاوان نلري.

مسئله: نن سباچې په كورونوكې دلوښودمينځلولپاره كومې نلكې پورته لګولې شوې دي خلګ له هغوڅخه په ولاړې اودس كوي نو دا رنګه اودس كول هم روادي خوښه داده چې مخ پرقبله كښيني اودس وكړي.

مسئله:كه په ناستې اودس نشي كولای نوپه ولاړې دې اودس وكړي هيڅ تاوان نلري خودڅاڅكوڅخه ځان ساتل پكاردي.
(آپ كى مسائل مخ ۳۳ټوک دوهم)

مسئله: :په ناستې دې اودس وكړل شي كه په ناستې دپښومينځلو كښې تكليف وي ياپه ولاړواودس كولوسره داستعمال شوو اوبوڅخه ځان خوندي كيږي نوپه ولاړه دريدلوسره پښې مينځل پروانه لري بلكه داستعمال شوواوبوڅخه دځان ساتلولپاره په ولاړومينځل ښه دي.(اداب وضوء درمختارمخ ۸۶لومړی ټوک فتاوی محموديه مخ ۱۶ ټوک اووم)

په اوداسه كښې دمصنوعي ويښتانوحكم

كه سړی دمجبوری له امله پرسردمصنوعي ويښتانواستعمال كاوي نوهغه سړی داوداسه په وخت كې پرهمدغوويښتانومسح كولای ئي شي كنه؟

ځواب :دمصنوعی ویښتانو استعمال روانه دی اونه ددوی داستعمال اړتیاشته دسردمسح په وخت کښې دوی لری کول پکاردی که مسح پروکړل شی اودس نه کیږی. (آپ کی مسائل مخ ۳۶ټوک دوهم)

داودس کولوپروخت دقبلې لورته توکل ؟

پوښتنه :دقبلې وطرفته کښینی اواودس وکړی نوپه دغه صورت کښې توکل هم وکړی لیکن دقبلې لورته توکل منع دی ددی څه حیثیت دی ؟

ځواب :دقبلې ولورته توکل مکروه دی که دقبلې ولورته مخ کړی خولاندی دځمکی ولورته توکړی بیاهیڅ پروانلری لکه څنګه چی په حدیث شریف کښې راغلی دی چی که دلمانځه په منځ کښې دتوکلو ضرورت شی ترپښولاندی دي توکړی حالانکه په دغه وخت کښې دلمونځ کونکی مخ دقبلې ولورته دی سره له دی چی لاندی دزمکی ولورته دتوکلواجازه شته. (احسن الفتاوی مخ ۱۷ټوک دوهم)

پرخپل ځای چی لمونځ پرکوی اودارنګه پرخپلونوروشیانوتوکلای شی لیکن په مسجد کښې دلمانځه پرځای توکل روانه دی.

په اوداسه کښې دعذرله امله داندامووچول

مسئله: په اوداسه اوغسل کښې پرله پسی والی سنت دی یعنی دومره ځنډبه نه پکښې کوی چی تربل اندام پریمنځلوپوری لومړنی اندام وچ شی همدارنګه دمسح وروسته اوپه تیمم کښې هم همدومره ځنډنه دی پکارچی په دی وخت که کوم غړی مینځلای وای نوهغه وچیدی داهم دسنت خلاف کاردی. (احسن الفتاوی مخ ۱۴ټوک دوهم بحواله ردالمحتارمخ ۱۱۴ټوک دوهم)

مسئله: داوداسه په اندامو کښې پرله پسی والی سنت دی فرض نه دی نوله دی کبله دوهم اندام دلومړی اندام داوبوله وچیدو څخه وروسته مینځل مکروه دی سنت طریقه داده دمثال په توګه لومړی به مخ مینځی دستی به لاسونه تربیریوپوری مینځی چی څنګلی ئی نه وی وچی شوی بیابه دی پرسرمسح کوی اوپاته اودس دی وکړی نوکه مخ ومنځي دومره وځنډیدی چي داودس اوبه پرمخ وچی شی نواودس صحیح کیږی خومکروه والی پکښې پاته کیږی.

(کتاب الفقه مخ ۱۰۱ لومړی ټوک)

مسئله:داوداسه اندامو کښې دترتیب لحاظ ساتل سنت دی نه فرض (کتاب الفقه مخ ۹۹ لومړی ټوک)

مسئله:دعذرله کبله که داوداسه په منځ کښې یواندام وچ پاته شی اودس مکروه نه دی اودهغه اودس کامل (پوره)دی اوپه دغه اودس سره لمونځ کولای شی اوبی له عذره داسی عمل کول یعنی په اوداسه کښې اندامونه وچول دسنت خلاف دی لمونځ بیاهم په دغه اوداسه روادی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۴۷ لومړی ټوک بحواله ردالمحتارمخ ۱۴۸ لومړی ټوک)

مسئله:په اوداسه کښې که داندام یوحصي ته اوبه ونه رسیږی اووچه پاته شی نوپردغه حصه دی اوبه وبهول شی بیااودس صحیح کیږی خوکه داندام یوه حصه دمینځلواولندولووروسته وچه شی بیاپه اوداسه کښې هیڅ زیان نه راځی اودس صحیح دی.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۱۴۷ لومړی ټوک بحواله ردالمحتارمخ ۱۱۴ لومړی ټوک)

مسئله:داوداسه کولوپه وخت کښې که پندی ته یاویوبل ځای ته اوبه نه ورسیږی اوداوداسه کولووروسته ورته معلومه شوه نوصرف په

لوندلاس تیرولوسره صحیح نه دی بلکه پرهغه ځای به اوبه بهوی.

(مراقی الفلاح مخ ۳۶ لومړی ټوک)

په اوداسه کښې اندامونه له درووارو څخه زیات مینځل

مسئله: په اوداسه کې خلک لاسونه تر بیړیو پورې ومینځي اوبیا دری واره اوبه پروبهوی نوشپږ ځله شوو که دری ځله په دی نیت سره ومینځل شي چې ثواب لري یاسنت دی نودغه عمل مکروه تحریمي دی اوکه دغه نیت یې نه وی بیله یوباعثه داعمل کوی نودغه عمل مکروه تنزهي دی اوکه دشک دلری کولو اوداطمنان دحاصلولو لپاره ددروځلو څخه زیات ومینځي نوهیڅ کراهت نلری خودمدرسي یادمسجدپه وقف شوواوبوسره اندامونه تردروځلومینځلوزیات حرام دی.

(احسن الفتاوی مخ ۱۵ ټوک دوهم بحواله ردالمحتار مخ ۱۲۳ اومظاهرحق مخ ۴۰۶ ټوک لومړی)

مسئله: په اوداسه کښې دواړه لاسونه دری ځله مینځل په کاردی همدغه طریقه سنت ده پاته دلندولو لپاره اوپه یوځل لاس تیره ولوسره هیڅ زیان نه راځي بلکه دغه ښه دی له دی وجې څخه چې دری ځله اوبه ښه باندی وبهیږی همدارنګه پرلاس باندی اوبه دګوتوله طرف څخه وبهول شي اودګوتوخلال ول دی دمینځلوپه وخت کښې ووشی یادی دمینځلوڅخه وروسته ووشي په هردول روادی.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۱۲۸ لومړی ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۱۰۹ لومړی ټوک کتاب الطهارة)

دهراندام دری ځلومینځلوحکمت

مسئله: په اوداسه کښې دهراندام دری ځله مینځل دنبی ﷺ دمبارک عمل څخه ثابت شوی دی (احسن الفتاوی مخ ۹ ټوک دوهم) دهراندام

ددروځلومینځلوحکم ځکه شوی دی چې له دروځلوڅخه په کم مینځلو کې پرنفس ډیراغیزنه پیداکیږی اوداعمل په تفریط (کوتاهي)کښې داخلیږی اوپه زیات مینځلوکښې افراط (زیاتوب) اواسراف راځي ځکه که دمینځلولپاره یوانداز نه وای معلومه شوی نوبه وسواسیانوتپوله ورځ دلاس پښوپه مینځلوکښې تیرولای اوله دوی څخه به دلمانځه وخت هم تیریدلای همدغه وجه ده چې یوصحابي دنبي ﷺ څخه پوښتنه وکړه چې ایاپه اوداسه کښې هم اسراف شته؟نبی کریم ﷺ وویل چې هو بې له شکه په اوداسه کښې اسراف شته که څه هم اودس کونکی دروانی ویالی پرغاړه ناست وی اواودس کوی. (المصالح العقلیه مخ ۱۹)

په اوداسه کښې دمسواک فضیلت

حضرت عائشة رضی الله عنها وائی چې نبی کریم ﷺ وویل چې مسواک دخولې دپاکۍ ذریعه اودخدای جل جلاله درضااودخوشحالي وسیله ده د ام المؤمنین حضرت عائشة رضی الله عنهاڅخه روایت دی چې نبی کریم ﷺ چې به څه وخت له خوب څخه راپورته شو که به شپه وه که ورځ داوداسه کولوڅخه مخکې به ئې مسواک واهو له همدی مبارکې څخه روایت دی چې نبی کریم ﷺ وویل دکوم لمانځه داوداسه لپاره چې مسواک وهل شي هغه لمونځ اویا ۷۰ درجې فضیلت زیات لری ترهغه چې مسواک ئې په اوداسه کښې نه وی وهل شوی (مظاهرحق مخ ۳۸۱ لومړی ټوک)

حضرت عائشة رضی الله عنها بیان کوی چې نبی کریم ﷺ به څه وخت مسواک وواهونو وروسته به ئې مسواک ماته راکړ ددی لپاره چې زه

ئی ومینځم ځکه چې به مالومړی مسواک وواهو اوبیامی
ومینځلو ونبی کریم ﷺ ته به می ورکاوو. (ابوداؤد)

تشریح: ددی لپاره چې زه هغه ومینځم په دغه ددی خبری دلیل دی چې مسواک له وهلو وروسته مینځل مستحب دی اوعلامه ابن همام رحمة الله لیکلی دی چې دمسواک دری ځله ووهل شی اوهرځل په اوبوومینځل شی دامستحب دی اوبل داچې مسواک باید پوست وی اولومړی به ماهغه مسواک واهی یعنی نبی کریم ﷺ به دمسواک دهلو وروسته خپل مسواک ماته دمینځلولپاره راکړ مابه هغه تر مینځلو مخکې په خوله کې واچاوی اووه به می واهواوحضرت عائشې رضی الله عنها به داعمل ځکه کاوی چې نبی کریم ﷺ کومی ناړی پرمسواک لګیدلی وی هغه زمایه خوله کښې راشی چې له هغه ځخه برکت حاصل شی اوبیاله مینځلوځخه وروسته هغه مسواک حضرت عائشې رضی الله عنها ونبی کریم ﷺ ته ددی لپاره ورکړچې که مسواک وهل پاتی وی نونبی کریم ﷺ به هغه پوره کړی په هرحال ددی ځخه دامعلومه شوه چې دبل مسواک په خوله کښې اچول اوهغه وهل مکروه نه دی داهغه وخت که دمسواک دمالک خوښه وی اودوهمه خبره دامعلومه شوه چې دصالحانودلاړو اونوروځخه برکت حاصولول غوره شی دی اودرییم داچې دښځولپاره هم مسواک وهل سنت دی.

(مظاهرحق مخ ۳۸۰ لومړی توک) محمدرفعت قاسمی غفرله

داوداسه له ادابو اوسنتوځخه هیڅ یوعمل داسی نه دی چې دهغه تنګښت رسول الله ﷺ دومره کړی وی څومره چې هغه دمسواک په

متعلق کړی دی اونبی کریم ﷺ خپله هم ددې بی اندازې اهمیت بیان کړی دی ددی لویه وجه داده چې دخولی ځخه پرته دبدن په ښکاره حصوکښې یوه حصه دانه ده چې په هغی کښې دومره لوندوالی اودخوراک پاتی اجزأیوځای کیږی اودهوادنه لګیدوله وجی ځخه په خوله کښې بدبویي پیداکیږی له دی وجی ځخه انسان په بدبویي اوخیرنه خوله سره چې کله دقرآن کریم تلاوت اولمونځ کوی نودغه وخدای پاک ته هم ښه نه ښکاری اوپاک مخلوق چې فرشتی دی له هغه ځخه په تکلیف کیږی په مسواک کښې دبدنی جوړوالی دبی شماره ګټوسره یوه مهمه ګټه داده چې دغه سر ه خدای جل جلاله خوشحاله کیږی اوپه عباداتوکښې داجراوثواب زیاتونکی دی.

(الترغیب والترهیب مخ ۳۴۶ لومړی توک)

دمسواک په وهلو کښې که ځه هم هیڅ ستونزه نشته خودلمانځه په ښه والی اوغوره والی کې زیاتوب راځی اوانسان چې دخدای په دربارکی په کومه خوله سره خبری کوی بایدهغه پاکه کړی اوچمتوشی. (محمدرفعت قاسمی غفرله)

په حدیث شریف کښې راغلی دی چې نبی کریم ﷺ وویل که داخیال نه وای چې امت به په لوی تکلیف کښې واچول شی نومی ودوی ته داحکم کاوی چې دماخوستن په لمانځه کښې ځنډ کوئ اودهرلمانځه لپاره مسواک وهی. (بخاری مسلم)

تشریح: که می داخیال نه وای چې امت به په تکلیف کښې ولویږی یعنی که زه نه ویریدای چې دامت خلګ به په زیاته سختی کې مبتلا شی اوپردوی باندی به تکلیف تیریږی نومایوه داخبره پردوی لازمی

کوله چې دماخوستن لمونځ تردریمې حصې دشپې پورې یاترنیمې شپې پورې وځنډوي اوپه دغه وخت کښې یې وکړي اودوهمه مې داخبره باندې لازمه وله چې دهرلمانځه لپاره یعنې دهرلمانځه داوداسه په وخت کښې دې مسواک ضروري ووهي دادواړه عملونه مستحب دي اوډیرفضیلت لري. (مظاهرحق مخ ۳۷۴لومړی ټوک)

په مسواک وهلوکښې دنبي عليه السلام معمول (عادت)

حضرت عائشة رضي الله عنهاوائي چې نبي کریم ﷺبه څه وخت کورته راتلې نوله ټولوځخه مخکښې به یې مسواک واهی(مسلم)تشریح : دنبي ﷺپه طبعیت مبارک کښې چې څومره دنظافت اوپاکۍ ماده په لویه درجه کښې وه دهمدې اغیزوو چې نبي کریم ﷺبه څه وخت کورته راتلې نوبه یې ترهر څه لومړی مسواک وواهو ددې وجه دااحساسیږي چې په مجلس کښې دډیرچپیدلوله کبله اوډیرخبرولو کبله په خوله کښې څه تغیرراځي هغه دمسواک په وهلوسره لرې کیږي خوکه حقیقت ته وکتل شي نودنبي کریم ﷺ دي مبارک عمل وخلکوته ددې دښوولواوزده کولولپاره وو چې دخپل کور وکړي بایدپه خپل منځ کې په ډیره پاکۍ نظافت اونرمۍ سره هستو ګنه وکړي تردغه اندازې پورې چې دګډون اوخبروپه وخت کښې چې یوکس دخولې دتغیر(بدبويي)اودنوروپه صورت کښې له تاسوځخه بدوالی لري والي اوتکلیف محسوس نکړي نوله دې امله لومړی بایدمسواک ووهل شي اوعلامه ابن حجرلیکي چې په دغه حدیث کښې دهرسړي لپاره ښکاره ده چې څه وخت وخپل کورته داخلیږي نوترټولومخکښې دې مسواک ووهي ځکه چې په مسواک

وهلوسره خوله ډیره پاکه اوښه خوشبویه ګرزي اودغه دکوردوګړوسره دښه تعلقاتواودښه چال چلندسبب ګرزي په دغه حدیث کښې هغه خلګ هم بایدفکراوغور وکړي کوم چې په کورکې دکوردهستوګنوسره په ډیروخرابواوخیرنوجاموکښې ژوندسباکوي اودباندې په ډیراهتمام سره وزي بې شکه له کورځخه په وتلوکښې هم دپاکۍ اهتمام کول دي خوپه کورکښې دې هم لږ څه وي لکه څنګه چې نرخپله ښځه په ښه حالت کښې لیدل غواړي همدارنګه ښځه هم خپل میړه په ښه حالت کې لیدل غواړي علماؤلیکلي دي چې دمسواک وهلو اویا(۷۰) ګټې دي له هغوځخه چې په ټیټه درجه کښې ده هغه داده چې دمسواک وهونکي به دمرګ په وخت کې دشهادت کلمه په خوله وي. مظاهرحق مخ ۳۷۴لومړی ټوک)

همدارنګه کوم څوک چې دمسواک پابنده وي اودمسواک اهتمام کوي هغه به دخولې دکینسرځخه بې غمه وي . (مولنامحمدرفعت قاسمي غفرله)

مسواک څه دي اوڅنګه به وي ؟

سواک (مسواک)توری دسوک ځخه جوړشوی دي چې دهغه معنی ده یوځای کیدل مښلیدل په اصطلاح کښې(یعنی دمسواک وهلو) مطلب دغاښونویومښول اودخولې پاکوالی دي اودغه غاښونو او خولې پاکې که څه هم په هرهغه شي راتلای شي چې سخت اودغا ښونوژړوالی اوخیرې لرې کولای شي خوددغه عمل لپاره چې شرعا کوم شي اصل دي اوپه کوم شي سره چې سنت اومستحبوالی برکت حاصلیږي هغه لرګی دي چې مسواک ورته ویل کیږي دټولوعالمانو پردې خبره اتفاق دی چې مسواک وهل سنت دی تردي اندازې پورې .

چې دامام ابوحنیفه رحمة الله علیه مذهب دادی چې څه وخت اودس
کیږی باید مسواک ووهل شي اودامام شافعي رحمة الله علیه مسلک
دادی چې څه وخت اودس کیږی مسواک هم ووهل شي اوڅه وخت
لمونځ کیږی مسواک هم بایدووهل شي ګواکي کوم سړی چې په یوه
اوداسه سره څلورلمنځونه کول غواړی نودامام شافعي رحمة الله علیه
د مذهب مطابق څلورځله دهرلمانځه په وخت کښې مسواک وهل
سنت دی ښکاره دی وی چې دسهاراودماپښین دلمانځه څخه
مخکښې دمسواک وهلوزیات ټینګار شوی دی دخولې پاکي وخدای
پاک ته خوښه ده اونبی کریم ﷺ به ددغه ډیرخیال ساتلوعلماؤلیکلی
دی: چې دمسواک په بهتری کې څلویښت حدیثونه نقل شوی دی چې
دهغه څخه دخولې دپاک والي لپاره دمسواک اهمیت ښکاره کیږی
سره له دی چې خاص دخولې اودغاښونولپاره نه بلکه دټول بدن
دروغتیالپاره په مسواک وهلوکښې ډیری لویې لویې ګټې دی
نوځکه مسواک وهل په هروخت کښې مستحب اوښه دی خاص
بیاداوداسه کولوپه وخت کښې دقرآن دوویلوپه وخت کښې اوپه هغه
کښې چې غاښونه ژړشوی وی یادچپ کښینستلویادلوږی له کبله
یادهغه شي دخوړلواوڅښلوله کبله چې بدبویه وی دخولې
خوندخراب وی اوخوله بدبویه کیږی نوپه دغه وخت کښې دمسواک
وهل مستحب اوډیرښه دی مسواک بایددیو ترخې ونې څخه وی اوکه
دهغې ونې څخه وی چې له هغې څخه عام ډول مسواکونه جوړیږی
بیاخوډیرښه دی ځکه چې په حدیث شریف کښې ددغې ونې (درختي
)څخه دمسواک دجوړولویادونه شوی ده دمسواک لرګی دارنګه

کیدل پکاردی چې پنډوالی ئې ترغچنه ګوته کم نه وی اواوږدوالی به
ئې دیوی لویشتې سره برابروی همدارنګه دمسواک وهلوپه وخت
کښې داخیال ساتل پکاردی چې مسواک به دغاښونو پرپراخه حصه
بایدووهل شي نه دغاښونوپراوږده حصه ځکه دغاښونو نوپراوږده
حصه باندی مسواک وهل اوری خرابه وی اولکه څنګه چې
ډیروعالمانولیکلی دی چې په اوداسه کښې مسواک بایدهغه وخت
ووهل شي څه وخت چې خوله مینځل کیږی اوځینوعلماؤ لیکلی دی
چې داوداسه دپیل کولوڅخه مخکښې بایدمسواک وو هل شي
(دواړی طریقې روادی)

مسئله: په یومجلس یادخلګومخته دارنګه مسواک وهل چې ناړی
ئې غورځی مکروه دی خاص بیادعالمانواودبزرګانوپه مخکښې
ددغه ډول مسواک وهلوڅخه ځان ساتل پکاردی.

مسئله: که یوسړی مسواک نلری یادیوسړی غاښونه مات شوی وی
یاښوری مسواک نه شي وهلای نوهغه دی دښي لاس په ګوته سره
غاښونه پاک کړی.

مسئله: دامستحب دی چې مسواک وهل دغاښونوله ښي طرف څخه پیل
کړی امام نووی رحمة الله علیه لیکلی دی چې دهغه معلومي شوی
درختي دلرګیوڅخه مسواک جوړشي که مسواک نرم جوړول اسانه نه
وی نوپه دغه صورت کښې دی دیوپنډی اوځیږی جامي یادګوتې سره
ومښي غاښونه دی په پاک کړی چې په هغه سره دغاښواوخولې خیری
لری کیدای شي. مظاهرحق مخ ۳۷۳ لومړی ټوک،

په مسواک وهلوسره وینه راووزی

پوښتنه : یوسړی که داوداسه کولوپه وخت کښې مسواک وهی نودخولی اونوروانداموددمینځلوڅخه وروسته دهغه له غاښونوڅخه وینه راځی دوهم ځل دی اودس وکړی ؟ځواب :په دغه حالت کښې بایداودس دوهم ځل ووشی.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۱۳۶ الومړی ټوک بحواله ردالمحتارمخ ۱۲۸ الومړی ټوک باب الوضؤ)

مسئله: که مسواک په هغه لوښی کښې واچول شی چی په هغه سره اودس کیږی ددی لپاره چی لوند شی نوددغه لوښی په اوبوسره اودس کول هیڅ پروانلری خوښه داده چی مسواک په اوبوسره ومینځل شی اونرم شی په لوشی کښې ئی داچولوضرورت نشته (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۸۴ الومړی ټوک بحواله ردالمحتارمخ ۱۰۵ لومړی ټوک)ځکه چی ونوروخلګوته په دغه لوښی سره اودس کولوکښې ستونزه وی اوځینی خلګ دخولی ناجوړی لری نوله دی وجی څخه وخلګوته تکلیف رسیږی مولانامحمدرفعت قاسمی غفرله په اوداسه کښې دمسواک وهلو وروسته مسواک دپښی په ګوته کښې نیول سنت طریقه نه ده ددی هیڅ سندنه دی ثابت شوی (فتاوی محمودیه مخ ۴۱ ج۲)که اړتیاشوه نیسی دی خوداخیال دی نه کوی چی سنت دی. مولانامحمدرفعت قاسمی غفرله

مسئله:مسواک وهل دنراوښځی دواړولپاره سنت دی.

(امدادالفتاوی مخ ۲۹ الومړی ټوک)

په اصل کې سنت دونی مسواک دی که دغه نه وی نه پیداکیږی غاښونه نه وی یادغاښواووری دخرابی له کبله په مسواک وهلوکښې تکلیف وی نودضرورت له کبله دلاس په ګوتوسره یاپه پنډه جامه یاپه منجن (دیودوانوم دی چی غاښونه په مینځل کیږی)سره یادی دبورش څخه

کارواخلی خودمسواک ددرلودلوپه وخت کښې دغه ذکرشوی شیان دسنت داداپاره بس نه دی اودمسواک پوره ثواب نه حاصلیږی.

(فتاوی رحیمیه مخ ۲۶ ټوک دریم بحواله شامی مخ ۱۰۷ الومړی توک وکبری مخ ۱۳۲ اوهدایه مخ ۶ الومړی ټوک وصغیری مخ ۱۴ اوبحرمخ ۲۱ الومړی ټوک اوعالمګیری مخ ۷ لومړی ټوک)

مسئله: مسواک بایددیوی لویشتی څخه زیات نه وی په پیل کښې که یوه لویشت وی ښه دی اوکه کم وی پروانه لری بیاپه وهلوسره چی څومره کوچنی شی داستعمال وړدی.

(فتاویٰ محمودیه مخ ۲۹ ټوک دوهم بحواله شامی مخ ۷۸ الومړی ټوک)

مسئله:مسواک په اندازه دیوی لویشتی مستحب دی

مسئله: له پیل څخه مسواک دیوی لویشتی څخه کم جوړول د استحباب خلاف دی که داستعمال وروسته کم شی بیاڅه تاوان نلری.

(احسن الفتاوی مخ ۱۵ ټوک دوهم بحواله ردالمحتارمخ ۱۰۷ الومړی ټوک)

له اوداسه وروسته خاص دلمانځه مخکې مسواک وهل څنګه دی ؟

پوښتنه :په ریاض کښې می خلګ ولیدل په صفوکښې ناست وو مسواکونه ئی وهل څه وخت چی به اقامت پیل شودوی به هم مسواک وهل پیل کړل اووروسته به لمانځه ته ولاړشول لمونځ به ئی وکړڅه وخت چی لمونځ وشوماله امام څخه پوښتنه وکړه چی داډول مسواک روادی ؟نوامام وویل په حدیث شریف کښې راغلی دی چی داوداسه څخه مخکښې اودلمانځه مخکښې مسواک ووهی :تفصیل راته وکړه :

ځواب :دغه امام چی دکوم حدیث حواله درکړی ده هغه دادی که مو داویره نه وای چی خپل امت به می په تکلیف کښې واچول شی نوو دوی ته به می دهرلمانځه په وخت کښې دمسواک وهلو حکم کړی وای

ددی حدیث په الفاظوکې دروایت نقل کونکواختلاف دی ځینی حضرات دعندکل صلواةتوری نقل کوی اوځینی ددغه پرځای د[عندکل وضؤ]توری نقل کوی. (صحیح البخاری مخ ۲۵۹لومړی توک)

ددی دواړوتوروپه وړاندی دامام ابوحنیفة رحمة الله علیه په نزدحدیث مطلب دادی چی دهرلمانځه څخه مخکښې اودس وکړی اودهراوداسه په شروع کښې دمسواک وهلوترغیب درکول شوی دی اودهرلمانځه څخه مخکی دمسواک وهلوحکم څخه مقصددادی چی دهرلمانځه داوداسه له مخکښې بایدمسواک ووهل شی خاص دلمانځه په وخت کښې دمسواک وهلوترغیب نه درکول کیږی که دلمانځه لپاره دولاړیدوپه وخت کښې ووهل شی نو دغاښوڅخه دوینوراوتلوویره ده کوم چی اودس په ماتیږی نوڅه وخت چی اودس نه شوپاته لمونځ هم نه صحیح کیږی له دی کبله امام ابوحنیفة رحمة الله علیه وائی چی دهرلمانځه داوداسه څخه مخکښې مسواک وهل سنت دی خاص دلمانځه په وخت کښې مسواک وهل نشته سره له دی چی مسواک دخولی دپاکوالی اونظافت لپاره وهل کیږی اودغه مقصودهغه وخت حاصلیږی چی داوداسه کولوپه وخت کښې مسواک ووهل شی اوبیاوروسته خوله ومینځل شی لمانځه ته دولاړیدوپه وخت کښې بغیرله اوبواوخولی مینځلوپه مسواک وهلوپاکی نه راځی کوم چی دمسواک څخه مقصودده دسعودی خلګ څرنګه چی دامام احمدبن حنبل په مذهب دی دده په مذهب کښي په وینه راتلوسره اودس نه ماتیږی نوله دی کبله دوی چی لمانځه ته

ولاړیږی مسواک وهی اوحدیث شریف هم دغه منشأبولی (آپ کی مسائل مخ ۳۵توک دوهم)

مسئله:داحنافوپه مذهب په روژه کښې هم دهرلمانځه داوداسه لپاره مسواک وهل مستحب دی اوهغه دخولی بوی کوم چی الله تعالی ته خوښ ده هغه دمسواک وهلووروسته هم وي .(فتاوی دارالعلوم مخ ۱۳۰ج۱ دهدایې ص ۲۰۳ج۱ په حواله)

مسئله:داوداسه کولوپه وخت کښې مسواک وهل سنت دی که څه هم پراوداسه باندی بل اودس وشی اودډوډی خوړلووروسته مسواک وهل بیاځان ته سنت دی.

مسئله:مسواک وهل دښځولپاره هم سنت دی خوکه ددوی اووری دمسواک وهلوڅخه خرابیږی نوددوی لپاره ددلرمال استعمال دسنت پرځای دریږی چی دمسواک په نیت سره استعمال شی.
(آپ کی مسائل مخ ۳۴توک دوهم ونمازمسنون مخ ۷۷)

مسئله:پرغاښوباندی دخیری پری وتلوپه وخت کښې له خوب څخه دراپورته کیدلووروسته په خوله کښې بدبویي وی نووخانه کعبی ته دداخلیدوپه وخت کښې دیومجلس یاجماعت ته دتلوپه وخت کښې اودقرآن شریف دویلوپه وخت کښې مسواک وهل مستحب دی.
(علم الفقه مخ ۸۳لومړی توک اوکتاب الفقه ۱۱۹لومړی توک)

ایاپه برش وهلودمسواک سنت اداکیږی ؟

مسئله:ښه خودادی چی دسنت داداکولولپاره مسواک استعمال شی دبرش په استعمالولوسره دځینوعالمانوپه نزددمسواک سنت ادا کیږی اودځینوپه نزدنه اداکیږی. (آپ کی مسائل مخ ۳۵توک دوهم)

په برش وهلوسره خاص دپاکی سنت اداکیږی پاته نورسنتونه نه ادا
کیږی هغوی لکه داچی دهغه معلومی درختی څخه به وی یادترخی
درختی څخه به وی اوږدوالی پنډوالی همدارنګه نور...
(محمدرفعت قاسمی غفرالله له)

مسئله:دبرش هغه وخت استعمال کیدای شی چی دحراموویښتانو
څخه به نه وی جوړلیکن په دغه سره سنت نه اداکیږی.(نمازمسنون مخ۷۷)

مسئله:که دغاښودرژیدلوله کبله دمسواک استعمال ممکن نه وی
نوپه منجن (دواده دغاښودمنځلولپاره)یاپیسټ (لنده دواده)سره
دمجبوری له وجی هم ثواب ورکول کیږی که مجبوری نه وی نو د
مسواک ثواب نه ورکول کیږی. (نظام الفتاوی مخ ۴۳لومړی ټوک)

داوداسه دواجبیدلوشرطونه

(لومړی)مسلمان به وی پرکافراودس واجب نه دی (ځکه چی اودس
عبادت دی وکافرته دعبادت کولوحکم نشته)
(دوهم)بالغ به وی پرنابالغه اودس واجب نه دی
(دریم)عاقل به وی پرلیونی مست اوبی هوښه باندی اودس واجب نه
دی
(څلورم)داوبوپراستعمال به قادروی کوم سړی ته چی پراوبو استعما
لولوقدرت نه وی پرهغه اودس نه دی واجب (پراوبودنه قدرت بیان
دتیمم په بیان کښې راځی.
(پنځم)دلمانځه به دومره وخت پاته وی چی په هغه کښې اودس
اولمونځ ځائیږی که سړی ته دومره وخت نه شی پیدانوپردغه سړی
اودس واجب نه دی دمثال په توګه یوکافرپه داډول تنګ وخت کې

اسلام راوړی چی داوداسه اولمونځ دواړودځائیدلووخت نه وویایو
نابالغه په دغه وخت کې بالغ شی.(علم الفقه مخ۵۳لومړی ټوک اوکتاب الفقه مخ۸۰لومړی
ټوک)

مسئله: که یونابالغ اودس وکړی نواودس یې صحیح بلل کیږی لکه
څنګه چی دبلوغ څخه لږمخکی اودس وکړی بیاوروسته بالغ شی
نودده اودس اودس بلل کیږی ځکه جائزدی چی په دغه اوداسه سره
لمونځ کولای شی ددغه صورت که څه هم واقع کیدل نادردی
خودمسافرولپاره اودهغه خلګولپاره چی په صحراؤکې اوسیږی اوبه
لږوی ګټوردی. (کتاب الفقه مخ ۷۸لومړی ټوک)

داوداسه دصحت شرطونه

(لومړی وټولواندامونه اوبه رسول که دیوه ویښته په اندازه ځای وچ
پاته شونواودس صحیح نه دی
(دوهم) پربدن به داسی شی نه وی چی دهغه له کبله وبدن ته اوبه نه
رسیږی دمثال په توګه داوداسه پراندامو غوړی وی یایی په ګوته تنګه
ګوتمۍ وی
(دریم) په کوموحالاتوکښې چی اودس ځی اوپه کوموشیانوچی
اودس ماتیږی دغه شیان به نه وی په دی شرط چی دغه سړی به
معذوره نه وی (دمعذوراودس په دغه حالاتوکښې هم صحیح کیږی
لکه وچاته چی دسوزک ناروغی وی هروخت یې بولی روانی وی
نوددغه سړی اودس په دغه حالت کې صحیح ده)که حائضه یانفاسه
اودس وکړی نوصحیح نه دیجنوب (وچاته چی دغسل اړتیاوی)که

اودس وکړی اودس يي نه کيږی دبولوا ودګندګی کولوپه وخت کښې
که اودس وکړی نونه صحيح کيږی. (علم الفقه مخ ۸۳لومړی توک کتاب الفقه مخ ۸۲لومړی توک)
مسئله: که دحيض په حالت کښې اودس وکړی بیاله حيض څخه پاکه
شی نوددغه اودس ته اعتبارنشته ځکه چی له پيل څخه صحيح نه وو
(کتاب الفقه مخ ۸۳لومړی توک)

داوداسه فرضونه

(لومړی) تهوله مخ يوځل مينځل خوا داوداسه والائی خپله ومينځی
اويائی بل څوک ورومينځی ياپخپله ومينځل شی لکه يوڅوک چی په
درياب کښې لامبووهی يادباران اوبه يي پرمخ ونښلی دتهوله مخ
څخه مرادهغه اندازه چی دتندی څخه بیاترزنۍ پوری اوله يوه
غوږڅخه تربل غوږپوری ده دفقهاؤپه نزدمينځل له يوه ځايه پربل ځای
اوبه بهول اودااندام دمينځلووروسته دستی به يودوه څاڅکی الوزی
(دوهم) دسترګوچی کوم کونج دی اوپوزی ته نيژدی دی ددغه
مينځل فرض دی اواکثروخت پردغه ځای خيری يوځای کيږی بايد
دغه پاکی شی اوومينځل شی
(دریيم) دزنی مينځل فرض دی په دی شرط چی دږيری ويښتان به نه
وی باندی یاويښتان خووی دومره وی چی زنه ښکاره کيږی
(څلورم) دشونډانوهغه حصه چی دبندولووروسته ښکاره کيږی
مينځل فرض دی
(دوهم فرض)

(لومړی) ددواړولاسومينځل ترڅڼيوپوری فرض دی که ئی پخپله
ومينځی اوکه ئی بل څوک ورومينځی ياپخپله ومينځل شی دواړه
دی يوځای کړی ودي مينځی يادی بيل بيل ومينځی
(دوهم) که دګوتوومنځ ته پرته له خلالولواوبه نه رسيږی نوخلالول
يي فرض دی
(دریيم) که ديوسړی په يوه طرف کښې دوی پښی وی يادوه لاسونه
وو که يي په دواړولاسونوکارکاوی شيان يي په نيولای شوواوپه
پورته کولای يي شوو نوددواړولاسونومينځل فرض دی همدارنګه
که يي ددواړوپښوڅخه کاراخستلای شواوتللای شونوددواړو پښو
مينځل فرض دی که يي په دواړوکارنه شوای کولای بیاکه ددواړو
ګوتی نښتی وی بیاهم ددواړومنځل فرض دی اوکه يوځای سره
نښتی نه وی بیادهغه مينځل فرض دی چی کارپه کول کيږی دلاس
پښی په منځ کښې که بل لاس اوپښه نښتی وی دهغه مينځل په
اوداسه کښې فرض دی په دی شرط چی دداسی ځای سره به نښتی وی
چی دهغه مينځل په اوداسه کښې فرض وی دمثال په توګه په لاس
کښې دڅنګل يادڅنګلی څخه لاندی يوځای شين شوی وی په پښه
کښې دبجلکولاندی نښتئ ووکه دڅنګل يادبجلکی څخه لوړنښتی
وو نودومره حصه مينځل فرض دی چی دڅنګل يابجلکی دلاندی
حصی په برابری وی.
دریيم فرض:
دسرديوې حصې مسح کول دی.
څلورم فرض:

پنځم: کوم ځای چې دبارخوګانواوغوږونوترمنځ دی دهغه منځل فرض دی ږیری که راغلی وی کنه دواړی پښی ترېجلکوپوری مینځل فرض دی په دی شرط که یې دپوست موزې نه وی اغوستی که دګوتوویېخوته پرته له خلال کولوڅخه اوبه نه رسیدلی نودګو تو خلال هم فرض دی (علم الفقه مخ۵۸لومړی ټوک شرح الوقایه مخ ۵۱لومړی ټوک هدایه مخ ۴لومړی ټوک مراقي الفلاح ۱۸کبیری مخ ۱۷شرح نقایه مخ ۴ابوداؤدمخ ۲۰لومړی ټوک قرآن کریم مائده پاره ۶)

مسئله:په اوداسه کښې دپښومینځل فرض دی اوپه قطعی ایات (وارجلکم)ثابت دی پرپښوباندی مسح هغه وخت کول کیږی چې دڅرمنی موزی یې اغوستی وی مسح دشیعګانوقول دی هیڅ کله صحیح نه دی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۲۷لومړی ټوک بحواله ردالمحتارومنیه مخ ۱۵)

داوداسه وجبات (په اوداسه کی څوواجب دی

مسئله: داوداسه څلورواجب دی

(لومړی) که دوریځویاږیری یابریتوویښتان دومره ګڼ وی چې پوست یې پټ کړی وی نه معلومیږی نوپه دغه صورت کښې دهغه ویښتانومینځل واجب دی چې په هغه سره پوست پټ شوی وی.پاته هغه ویښتان شوو چې برسیره پرپوست زیات شوی وی مینځل یې نه دی واجب

(دوهم) دږیریومینځل واجب دی که دیوچاویوه اړخ ته دوه لاسونه وی نوپرهغه ددواړولاسوږیری مینځل واجب په دی شرط چې ددواړولاسوڅخه به کاراخستلای شی که له دواړولاسوڅخه یې کارنه شواى اخستلاى اودواړه لاسونه یې یوځاى یعنی سره نښتی وی بیاهم ددوهم لاس ږیری.مینځل واجب دی اوکه یودبل څخه بیل وی نوبیاصرف دهم هغه لاږیری مینځل واجب دی کوم چې کارپه کول کیږی دلاس له منځه که دوهم لاس پیداشونودهغه څنګل یادڅنګلی په اندازه حصه مینځل واجب دی

(دریيم .) دسرپرڅلورمه برخه مسح کول واجب ده که پرسرباندی ویښتان وی نوپرهغه ویښتانومسح کول کوم چې دسرپرڅلورمه برخه باندی پراته دی واجب ده

(څلورم)ددواړوپښودبجلکومینځل واجب دی داهغه وخت چې دڅرمنی موزې به نه وی باندی که دیوسړی په یوه طرف کښې دوی پښې وی نوپه دغه کښې هم هغه تفصیل دی کوم چې دږیریوپه بیان کی تیرشو .(علم الفقه مخ ۵۹لومړی ټوک)

مسئله: ږیره یابریت یاوریځی که دومره ګڼ وی چې پوست نه تر ښکاریږی نوددغه پوست مینځل فرض نه دی بلکه پرهغوویښتانو اوبه بهول چې دپوست پرځای ولاړدی کافی کیږی په دغه صورت کښې دهغوویښتانومینځل واجب دی چې دمخ په اندازه کښې دی پاته هغه ویښتان چې دمخ دذکرشوی اندازی څخه زیات وی دهغه مینځل واجب نه دی. (بهشتی زیورمخ ۱۳ توک ۱۱بحواله درمختارمخ ۹لومړی ټوک اوفتاوی دارالعلوم مخ ۱۲۶لومړی ټوک)

مسئله:دسترګی پوزی اوخولی دننه حصه مینځل فرض نه دی (۲)وریځی ږیره اوبریت که دومره ګڼ وی چې پوست نه ښکاریږی نو ددغه پوست مینځل فرض نه دی (۳)په اوداسه کښې چې دکوم

اندامومينځل فرض دی که پرهغه داسی شی نښتی ووچی داوبود رسيدلوځخه يي منع نه کوله نودهغه لری کول فرض نه دی.
(علم الفقه مخ ۵۸لومړی توک

يادونه :که څه هم عزتمنوفقهاؤداوداسه اوغسل په احکا موکښې دواجباتواوفرائضوتفصيل نه دی کړی دواړه يي يوځای جمع کړی دی بلکه ځينوواجبات هم دفرضوپه عنوان سره بيان کړی دی اوځينودا هم ليکلی دی چی په اوداسه اوغسل کښې هيڅ واجب نشته ددی وجه داده چی په اودس اوغسل کښې دواړه په عمل کولوکښې سره برابردی لکه څنګه چی دفرض په پری ښودلوسره اودس اوغسل نه صحيح کيږی همدارنګه دواجب په پری ښودلوسره هم اودس اوغسل نه صحيح کيږی خودکتونکوداسانی لپاره يي فرض بيل بيان کړی دی اوواجبات يي بيل بيان کړی دی دمثال په توګه فقهاؤدواړه لاسونه سره دږيريو مينځل فرض کړی دی موږخاص دلاسونومينځل په فرض کښې داخل کړی دی دږيريومينځل مي په واجباتوکې ليکلی دی.(حاشيه علم الفقه مخ ۵۹لومړی توک)

داوداسه سنتونه

(لومړی) داووداسه نيت کول دی :نيت دانه چی په ژبه سره څه ووايي بلکه نيت دادی چی صرف اراده وکړی چی زه اودس صرف دثواب اودخدای جل جلاله دخوشحالی لپاره کوم نه دلاس مخ اوپښو پاکو لولپاره .(درمختار)

(دوهم) سنت دادی چی دغه کلمی: [بسم الله العظيم والحمدلله علی دين الإسلام] ووايي اواودس پيل کړی.

(دريم) دمخ دمينځلوڅخه مخکښې دواړه لاسونه سره دمړوندو يوځل مينځل دی څه وخت چی لاسونه تربړيوپوری مينځي نولاسو نه بيا له دغه ځخه مينځل پکاردی.

(څلورم)دري ځله خوله مينځل دی ليکن دهرځل اوبه به نو ې اوخوله به ډکوی دومره زياتوب مبالغه به کوی چی اوبه وحلق ته ورسيږی په دی شرط که روژاتی نه وو که روژاتی وو بيادومره زيادت نه دی پکار.

(پنځم) دخولی دمينځلوپه وخت کښې به مسواک وهی دمسواک وهلو طريقه داده چی مسواک به په ښی لاس کښې داډول نيسی چی يوه سرته يي نژدی بته ګوته وی اوتربل سربه ګمچې ګوته لاندی کوی پرمنځ اوپرلوړه حصه به يي نوری ګوتی وی داسی به يي نه نيسی چی موټ بندکړی لومړی به دلوړوغاښوپراوږدوالی کښيږدی اوښی طرف ته به يي کش کړی اوبيادی وچپه طرفته همدارنګه دی بيادلاند ي غاښوسره وکړی اوديوځل مسواک وهلوڅخه وروسته مسوا ، دخولی څخه وکاږی او خوله دی له اوبوڅخه خالی کړی اوپه نووااوبو ی ووهی بيادی مسواک ووهی همدارنګه دی دری ځله په دغه شان سواک ووهی له دی ځخه وروسته دی مسواک ومينځی اوديوال ته دی جګ کړی پرځمکه دی نه ږدی دغاښونوپرپراخه حصه دی مسواک نه وهی (يعنی)مسواک پرچپه اوښی حصه وهل پکاردی نه پرلوړه اوکښته حصه باندی مسواک بايدسخت اووچ لرګی څخه نه وی کوم چی وغاښوته زيان رسوی اونه بايدداسی نرم اولوندی وی چی خيری نه پاکوی دپيلويازيتون ياديوترخی درختی

ثخه باید نه وی درمیانه باید وی دډیری نرمی درختی ثخه یادزهر جنی درختی ثخه بایدنه وی په اوږدوالی بایدیوه لویشت وی په استعمالولوسره که کم شی پروائلری اوپه پنډوالی به دبټې ګوتی ثخه زیات نه وی سیده به وی که مسواک نه وی بیادی دګوتی اوجامی ثخه کاروا خلی.

(شپږم) په پوزه کښې دری ځله اوبه اچول دی اوهرځل به نوې اوبه وی اودومره زیاتوالی به کوی چی اوبه دپوزی واخرته ورسیږی (یعنی دپوزی وبیخ ته.

(اووم)ددروځلوخولی مینځلووروسته چی محرم نه وی (یعنی کوم ثوک چې دحج یادعمری په نیت داحرام تړلی وی اوداشرط ځکه چی دږیری په خلالولو کښې دویښتانودماتیدوویره وی اوهغه ثوک چی احرام یې تړلی وی وهغه ته دویښتانودماتولوایجازه نشته بلکه ځینی منع شوی دی)ږیره به خلال وی په دی شرط جی ږیره به ئی ګڼه وی دخلال طریقه داده چی په ښی لاس کښې به اوبه راواخلی دزنی ثخه چی لاندي ویښتان دی دهغه په بیخوکښې دی واچوی اودلاس چپه طرف دی دغاړی وطرف ته کړی ګوتی دی په ویښتانو کښې واچوی دلاندی طرف ثخه دی ولوړطرف ته کش کړی

(اتم) لاسونه به دګوتوله طرفه ثخه مینځی دږیریوله طرفه ثخه دی نه مینځی.

(نهم) ترږیریوپوری له دروځلومینځلووروسته دلاس ګوتی دی دری ځله خلالی کړی دلاس دګوتوخلالول هغه وخت سنت دی چی دګوتو ومنځ ته اوبه رسیږی اوکه دګوتوومنځ ته اوبه نه رسیدی بیااوبه

وررسول فرض دی اوهمدغه صورت دپښودګوتوهم ده (اوددی طریقه داده چی دیوه لاس چپه حصه دبل لاس پرورغوی کښیږدی دلوړلاس ګوتی دلاندی لاس په ګوتوکښې واچوی اوکش دی کړی

(لسم) دپښودروځلومینځلوپه وخت کښې هرځل دپښودګوتو خلا لول دی دپښودګوتوخلال بایدچپه لاس په کوچنۍ ګوته وشی طریقه یې داده چی دښی پښې دګوتوثخه شروع کړی دچپه پښې پرکوچنۍ ګوته دی پای ته ورسوی

(یوولسم)یوځل دټول سرمسح کول دی ددی طریقه داده چی دواړه لاسونه سره دګوتوا وورغوودی لانده کړی دسردمخ پربرخه دی کښیږدی اووشاته دی کش کړی اوبیادی دشاله لوری ثخه دسردمخ لوری ته کش کړی

(دوولسم)دسردمسح ثخه وروسته دغوږومسح کول دی په نویو اوبوسره دی لاس نه لندوی بلکه دسردمسح لپاره چی لاسونه په کومواوبوسره لانده شوی وی په هغه اوبوسره دی دغوږو مسح وکړی خوکه دسردمسح وروسته یې لاس پګړی یاخولی سره ونښلی اولاس ئی وچ شونوبیادی دوهم ځل لاس لوندکړی دغوږودمسح طریقه داده چی کوچنۍ ګوتی دی غوږوپه سوروکښې کښیږدی اوودي ښوروی دشهادت په ګوتودی دغوږو دننه برخه اوپه بټه ګوته دی دغوږو دباندی برخه مسح کړی .(البحرالرائق)

دیارلسم) هراندام دري ځله داسی مینځل چی په هرځل مینځلوسره اندام ټوله پوره ومینځل شی که اندام یوځل پوره ونه مینځی نوثخه

وخت چې ئې دوهم ځل اوبه پرتيرې کړې دغه دوهم ځل مينځل نه بلل کيږي بلکه يو ځل و مينځل شو.

(څوارلسم) اودس په هغه ترتيب سره کول په کوم ترتيب سره چې ليکل شوې دي يعني لومړې به خوله ومينځي بيابه پوزه ومينځي بيامخ بيادږيرې خلالول بيادلاسو مينځل بيادګوتو خلال بيادسر مسح کول بيادغوږو مسح بيادپښو مينځل اوتر ټولو وروسته دپښو دګوتو خلالول

(پنځلسم) ښئي اندام ترچپه اندام لومړې مينځل.

(شپاړسم) ديوه اندام دمينځلو وروسته ددوهم اندام په مينځلو کښې دومره ځنډنه کول چې هغه لومړې اندام وچ شي سره له دې چې هواهم برابره وي که يوچادضرورت له کبله دومره ځنډ وکړ بيا هيڅ پروانه لري (يعني بيله ضرورته دومره ځنډ بايدنه شي راچې هغه لومړنې اندام وچ شي.

(اوولسم) دمينځلوپه وخت کښې به اندامونه په لاس موښل اولاس به پراندامو باندې تيروي. (علم الفقه مخ ۶ لومړي توک هدايه مخ ۵ لومړي توک کبيري مخ ۳۳ شرح النقايه مخ ۹ لومړي توک وکتاب الفقه مخ ۱۰۵ لومړي توک)

داوداسه مستحبات

په اوداسه کښې څوارلس (۱۴) مستحبات دي:

(لومړې) داوداسه کولوپه وخت کښې پرپورته ځاى کښيناستل ددې لپاره چې استعمال شوې اوبه دجامو اوبدن سره ونه نښلي.

(دوهم) داوداسه کولوپه وخت کښې وقبلې ته مخامخ کښيناستل.

(دريم) داوداسه لوښى به دخاورو څخه جوړوې که داستيلو يا ګيلټ څخه جوړوې يادنورو دارنګه شيانو څخه جوړوې دپلاستک په لوښي سره هم اودس کول روادي. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۲۶ ئوم لومړى بحواله ردالمحتار مخ ۳۰۰ لومړى توک)

په اوداسه کولو کې له بل څخه دکومک غوښتنه نه کول يعني په بل چاسره به اندامونه نه مينځي (خو داهغه وخت چې عذر او مجبوري نه وي) بلکه خپله به يې مينځي که يوچا اوبه درکړې او اودس خپله وکړې هيڅ پروانه لري.

(پنځم) داندامو مينځل چې ترکومه ځايه پورې فرض يا واجب دي له هغه څخه به زيات وب نکوي.

(شپږم) په ښي لاس سره خوله مينځل او وپوزې ته اوبه وراچول دي

(اووم) په کيڼ لاس سره پوزه مينځل.

(اتم) وګوتمې يا بل داسې شى ته حرکت ورکول چې اوبه لاندې ولاړې شي.

(نهم) دغوږو دمسح په وخت کښې دوې کوچنى ګوتي دغوږو په سوروکې اچول.

(لسم) دپښې دمينځلو په وخت کښې په ښي لاس اوبه ورباندې اچول او په کيڼ لاس مښوول.

(يوولسم) په يخ کښې پرلاس اوپښو لوندلاس تيرول دي چې په اسانى سره اوبه وټول اندام ته ورسيږي ځکه چې ځيني وخت پښه چاودلې وې نوو هغه ته اوبه رسيدل اسانه نه وي.

(دوولسم) په اوداسه اوله اوداسه څخه وروسته هغه دعاوی ویل دی کومی چی په حدیث شریف کښی راغلی دی دغه دعاوی داوداسه په مسنونه طریقه کښی دی.

(دیارلسم) داوداسه له اوبو څخه دپاته شوو اوبو په ولاړی څښل دی.

داوداسه مکروهات

(لومړی) کوم شیان چی په اوداسه کښی مستحب وو دهغوپرخلاف عمل کول اودس مکروه کوی.

(دوهم) اوبه له ضرورت څخه زیاتی مصرفول.

(درییم) اوبه دومره لږ استعمالول چی له هغه څخه اندامو په مینځلو کی زیان راشی.

(څلورم) داوداسه په دوران کښی بیله ضرورته دنیاوی خبری کول.

(پنځم) بیله عذره په اوداسه کښی دنورو اندامو مینځل.

شپږم: پرمخ اونورو غړیو په زوره اوبه ویشتل.

(اووم) ددری ځلو څخه زیات اندامونه مینځل.

اتم: په نویو اوبو دری ځله مسح کول.

نهم: تراوداسه وروسته دلاسونو اوبه څنډل.

(علم الفقه مخ ۶۳ ج ۱ ،نورالایضاح مخ ۸ ،کتاب الفقه مخ ۱۲۳ الومړی ټوک)

داوداسه مسنونه اومستحبه طریقه

داودس کولو لپاره دخاورویادبل شی په لوښي اوبه واخلی اوپر لوړ ځای دی کښینی مخ دی وقبلی شریفی ته وګرزوی اوپه زړه کښی دی دااراده وکړی چی زه اودس خاص دخدای جل جلاله دخوشحالی لپاره کوم مقصودمی دبدن مخ یالاسوپاکوالی نه دی دغه اراده دی

دهراندام دمینځلوپه وخت کښی کوی اوبیادی بسم الله العظیم والحمدلله علی دین الاسلام ووائی په ښی لاس کښی دی اوبه راواخلی دواړه لاسونه دی ترمړوندوپوری ومینځی همدارنګه دی دری ځله وکړی بیادی په ښی لاس کښی اوبه راواخلی خوله دی په ومینځی اومسواک دی په ښی لاس کښی دارنګه ونیسی چی کوچنی ګوته دی دمسواک دیوه سرسره وی اوبټه ګوته دی دمسواک له بل سرسره نیژدی وی اوپاته ګوتی دی پرمسواک برسیره وی اومسواک دی دپورته لوری غاښو پراوږدوالی کښیږدی وکیڼ طرف ته دی راولی بیادی همدارنګه دلاندی غاښوسره ولګوی بیادی مسواک له خولی څخه راوباسی اوودی نوښتیزی اوودی مینځی بیادغه رنګه دری ځله مسواک ووهی ددی وروسته دی دوه ځله نورپه خوله اوبه وګرزوی ددی لپاره چی دری واره په خوله اوبه ګرزول پوره شی له درووارو څخه دی زیات نه وی په خوله دی دارنګه اوبه ګرزوی چی ترحلق پوری ورسیږی یعنی اوبه دی غرغره کړی په دی شرط چی روژاتی نه وی دخولی دمینځلووروسته بسم الله اودشهادت دکلمی وروسته دادعاوایی: (اللهم اعنی علی تلاوة القرآن وذکرک وشکرک وحسن عبادتک) په پوزه کښی داوبواچولوپه وخت کښی دبسم الله اود شها دت دکلمی وروسته به دادعاوایی: اللهم [ارحنی رائحة الجنة ولاترحنی رائحة النار]

بیادی په ښی لاس اوبه راواخلی پوزې ته دی دارنګه وروړی چی دپوزی وبیخ ته ورسیږی داهغه وخت چی روژه یي نه وی اوپه کیڼ لاس دی پوزه پاکه کړی دارنګه دې دری ځله عمل وکړی دهرځل لپاره

دی نوی اوبه رااخلی بیادی په دواړولاسوکښی اوبه راواخلی دټوله
مخ سره دی ولګوی اوپرې دی مینځی تردانداززی پوری چی په برابری
دیوه ویښته باندی ځای پاته نه شی اوکه احرام یې نه وو تړلی نوږیره
دی خلاله کړی دارنګه چی په ښی لاس کښي دی اوبه راواخلی دږیری
دویښتانو بیخونه دی لانده کړی دلاس دشاه برخه دی وغاړی ته
ورڅیرمه کړی ګوتی دی په ویښتانوکی واچوی له لاندی څخه دی
وپورته خواته کش کړی دارنګه دی دوه ځله نورمخ ومینځي اوږیره
دی خلاله کړی له درواروڅخه دی زیات نه مینځی ددی لپاره چی
دری واره مخ ومینځل شی اودری واره ږیره خلاله شی اودمخ
دمینځلوپه وخت کښی دبسم الله اودشهادت دکلیمی څخه وروسته
دادعاوایي [اللهم بیض وجهی یوم تبیض وجوه وتسودوجوه]بیادی په
ښی لاس کښی اوبه راواخلی ترږیریوپوری دی پروبهوی اوودی مو
ښی اوودی مینځی چی دیوه ویښته په برابری ځای هم وچ پاته نه شی
که یې په ګوته ګوتمې وی وهغه ته دی حرکت ورکړی که څه هم
ګوتمی ارته وی همدارنګه ښځه دی وچلیانوته چی په غوږ کړی ئی
وی حرکت ورکړی اوبنګړی چی ئی پلاس کړی وی حرکت دی ورکړی
همدارنګه دی دوهم ځل لاس ومینځی بیادی په همدغه ډول کیڼ لاس
دری ځله ومینځی اودښی لاس دمینځلوپه وخت کښی تربسم الله
اودشهادت کلمی وروسته دی دادعاوایي: [اللهم اعطنی کتابی بیمینی
وحاسبنی حسابایسیرا]اودکیڼ لاس د مینځلوپه وخت کښی دی تربسم
الله اودشهادت ترکلیمی وروسته دادعاوائی: [اللهم لاتعطنی کتابی
بشمالی ولا من وراظهری] بیادی دواړه لاسونه لانده کړی دپوره سرمسح

دی داډول وکړی چی دواړه ورغوي سره له ګوتو دسرپرمخکنی حصه
کښیږدی له مخ څخه دی وشاته کش کړی اوبیادی دشاله خوادمخ
وخواته راکش کړی اودغه لاسوسره که وچ شوی نه وی اوکه وچ شوی
وی بیادی لانده کړی دغوږومسح دی په وکړی اوداډول چی دوی
کوچنۍ ګوتی دی دغوږوپه سوریانوکښی کښیږدی اودسردمسح
کولوپه وخت کښی دی بسم الله اودشهادت ترکلمی وروسته
دادعاوایي:
[اللهم اظلنی تحت عرشک یوم لاظل الاظل عرشک]اودسرمسح دی یو
ځل وکړی دغوږودمسح کولوپه وخت کښی دی دبسم الله اودشهادت
ترکلیمی وروسته دادعاوایي:[اللهم اجعلنی من الذین یستمعون القول
فیتبعون احسنه] اوبیادی دښی لاس څخه اوبه واچوی اوپه کیڼ لاس
سره دی لومړی ښی پښه ومینځی دري ځله اوهرځل دی دچپه لاس په
کوچنۍ ګوته څخه خلال بیادی چپه پښه ومینځی دري ځله اوهرځل
دی دهغی ګوتی دچپه لاس په کوچنۍ ګوته باندی خلالی کړی چپه
پښی خلال دی دچپه پښی دښی ګوتی څخه پیل کړی دراسته پښي
دمینځلوپه وخت کښی تربسم الله اودشهادت کلیمی وروسته دی
دادعاوایي:[اللهم ثبت قدمی علی الصرط المستقیم یوم تزل الاقدام]
اودچپه پښی دمینځلوپه وخت کښی تربسم الله اودشهادت ترکلیمی
وروسته دی دادعاوایي:[اللهم اجعل ذنبی مغفوراوسعی مشکورا وتجار
تی لن تبورا]اوس اودس پوره شواواودس دی په خپله بی دچاله
مرستی وکړی (که معذور نه وو)اودیوه اندام دمینځلووروسته دی
دستی بل اندام مینځی چی لومړی مینځل شوی اندام دهواله برابری

سره سره وچ نه شی که داوداسه له اوبوڅخه اوبه پاتی شی که دهغوښبل وغواړی نوولاړدی شی اوهغه دی وڅښی اودشهادت کلیمه دی ووایی اودادعادی وکړی [اللهم اجعلنی من التوابین واجعلنی من المتطهرین واجعلنی من عبادک الصالحین واجعلنی من الذین لاخوف علیهم ولاهم یحزنون] همداغه اودس دی چی نسبت یي دنبی کریم ﷺ ارشاددی: چی که یوڅوک زمارنګه اودس وکړی نودهغه مخکنی ګناهونه بخښل کیږی. (علم الفقه مخ ۵۶لومړی توک مسلم شریف ۱۲۲لومړی توک کتاب الفقه مخ ۱۲۴لومړی توک ترمزی شریف مخ ۳۴لومړی توک بهشتی زیورمخ ۴۸لومړی توک)

مسئله:تراوداسه کولووروسته ځینی خلګ اناانزلناسورة ترپایه وائی ددی ذکرپه یوه روایت کی هم نه دی راغلی دځینومشائخوپه عادت مبارک کښی ددغه اودنورودعاوو دویلوذکرکه څه هم پیداکیږی خوپه صحیح حدیثوکی ددی ثبوت نشته کوم روایات چی په دغه اړه ذکرکیږی هغویٔ داعتباروړنه دی دغه پرځان لازمول اودغه مستحب ګڼل له سنتوخلاف کاردی (نمازمسنون مخ ۸۲تفصیل وګوری امدادالفتاوی جدیدمخ ۳۲لومړی توک)اوپه ویلوکښی ئی ثواب شته خوچی سنت یامستحب ئی ونه بولی داسی بلل ورلره پکارنه ده مولنامحمدرفعت قاسمی غفرله

حنفیه دغه دعاوی په سنت کښی نه شمیری بلکه دوی وائي چی دغه مندوب یامستحب دی.(کتاب الفقه مخ ۱۲۵ج۱)

مسئله: داوداس کولووروسته دشهادت دکلیمی دویلوپه وخت کښی واسمان ته کتل دنبی کریم ﷺ څخه ثابت دی: [سبحانک اللهم وبحمدک اشهدان لااله الاانت استغفرک واتوب الیک واشهدان محمداعبدک ورسولک] (احسن الفتاوی مخ ۱۷توک دوهم بحواله ردالمحتارمخ ۹۵لومړی توک وفتاوی رحیمیه مخ ۱۴۰توک اووم اوشامی مخ ۱۱۹لومړی توک وفتاوی محمودیه مخ ۲۷توک دوهم) یعنی له اوداسه وروسته واسمان ته دکتلوپه وخت کښي دغه دعاویل دی دغه خاص له ادابوڅخه ده .مولنامحمدرفعت قاسمی غفرله

کوم څوک چی داوداسه کولوپه وخت کښی دغه دعاوائی دهغه لپاره دبخښلویوه پرچه لیکل کیږی اوپرهغه باندی مهرلګول کیږی اوایښودل کیږی دقیامت ترورځی پوری به هغه جوړه اوثابته پرته وی (دبخښلوحکم پرخپل ځای پاته کیږی. (حصن حصین عربی مخ ۴۸)

داوداسه وروسته دتوبی ددعاویلوراز

په اوداسه کی داواندامومینځلوڅخه داوګناهودپریښیدلوولورته اشاره ده اودخداي جل جلاله ولورته درجوع صورت اودښکاره اوباطنی پاکوالی دعوه اودزبان حال دعاده له دی څخه وروسته دتوبی دعاپه ژبه ویل دخدای جل جلاله درحمت دجذب کولولپاره ډیره مناسبه اوتاکیدکړشوی دعوه ده ځکه چی څه وخت دانسان ښکاره حصه په اوبوسره پاکیږی نودده دفطرت غوښتنه وی چی زړه هم همدارنګه پاک شی خوهلته دخدای جل جلاله دقدرت څخه پرته دبل چاطاقت په کارنشی راتلای. (المصالح العقلیه مخ۱۵)

داستحباب په ډول له اوداسه څخه دپاته شوو اوبودڅښلوراز

له اوداسه څخه دپاته شوو اوبوپه څښلوکښی دارازدی لکه څنګه چی انسان پرښکاره اندامو باندی اوبه اچوی دښکاره اندامودګناهو نوڅخه توبه کښونکی ګرزی همدارنګه داوداسه کونکی له طرفه

دپاته شوو اوبوپه څښلوکښې دا اشاره ده چې ای زماخالقه لکه څنګه چې تازمابښکاره یعنی ظاهرپاک کړی دی همدارنګه زماباطن هم پاک کړی. (المصالح العقلیه مخ ۱۷)

داوداسه په اوبوکښې یوخاص ډول برکت اوښه اثرپیداکیږی له همدی امله داوداسه څخه پاته شوی اوبه بایدوڅښل شی اوددغه اوبوڅښل په ولاړه هم روادی. (مظاهرحق جدیدمخ ۳۹۶لومړی توک)

په اوداسه کښې بایدمخ ترکوم ځایه پوری ومنځل شی ؟

داوداسه دڅلوروفرائضوتفصیل کوم چې دحنفیه وو په نزدمعتبردی (لومړی) فرض دمخ مینځل دی ددی متعلق څلورمسئلې دادی:

(۱)دمخ په څلوروحدودواوږدوالی اوپراخوالی کی څه شته ؟

(۲)دوهم داچې دږیری بریتواووریځوویښتان ترکومی اندازی مینځل کیږی.

(۳)داچې دسترګوظاهری اوباطنی کومو برخومینځل واجب دی اود کومواواجب نه دی.

(۴)داچې دپوزی په بیخ کی دتیانوپشان غوښی ترکومه ځایه مینځل کیږی دمخ څلورحدود دغه دی دهغه چادمخ اوږدوالی چې ږیره نه لری دویښتانودشنه کیدوله ځای څخه بیاترزنی لاندی پوری دی دویښتانودشنه کیدودتندی څخه پورته دی عام ډول دانسان مخ دتندی له هغه ځای څخه پیل کیږی چې له هغه څخه ویښتان شنه کیږی دویښتانودشنه کیدوځای دتندی څخه پورته دی چې وهغه ته وایي : عامه یاقوره نوعموماً چې دانسان مخ دتندی دهغه اړخ څخه پیل کیږی له کوم ځای څخه چې ویښتان شنه کیږی دویښتانو دعادت

خلاف شنه کیدلوصورت دادی چې انسان به یااصلع وی یاافرع (یعنی یابه دلغړتندی والاوی یابه دکوچنی تندی والاوی)اصلع دپراخ تندی والاهغه څوک دی چې دهغه ویښتان د سره دمخ له لوری څخه ختلی وی تردی اندازی چې هغه داسی وی لکه ویښتان چې یي پیداشوی نه وی په دغه صورت کښې حکم دادی چې هغه ټوله ځای چې ویښتان ځینی ختلی وی مینځل یي واجب نه دی بلکه تر هغه ځایه پوری مینځل واجب دی چیری چې عموماً دسرویښتان شنه کیږي یعنی له تندی څخه څه قدرنورپورته برخه افرع (یعنی دکوچنی تندی والا)هغه څوک دی چې دهغه ویښتان دومره غځیږی چې دهغه پرتندی باندی راځی اودځینوخلګوګمان وی چې وریځوته را رسیږی ودغه چاته اغم یعنی دګڼوویښتانوخاوندویل کیږی ددغه صورت هم هغه حکم دی کوم چې داصلع دی یعنی ودته هم دتندی څخه یوڅه اندازه پورته مینځل واجب دی ځکه چې دزیاتوخلګو دسروویښتان له هغه ځای څخه شنه کیږی په داسی صورت کښې دزیاتوتابعداری کیږی که یوسړی (مورزاده)له نوروانسانانوڅخه جلاوی نوپرهغه سړی باندی دعاموخلګوڅخه پرته نوراحکام نه جاری کیږی اوس بایدپوه شی چې په پراخوالی کی دمخ اندازه دیوه غوږله بیخ څخه دبل غوږتربیخ پوري دی چې وهغه ته ځینی خلګ نرمۍ یادغوږوپردی وائی نوښکاره شوه چې دزنی اوغوږوترمنځ کومه خالی ګاه ده هغه هم په مخ کښې شمارل کیږی نوله دی کبله ددی ځای مینځل هم واجب دی داحنافوپه نزددمخ پیژندنه دپرا خو الی اواوږدوالی په اعتبارهم دغه ده. (کتاب الفقه مخ ۸۸لومړی توک وامدادالفتاوی مخ ۳۱لومړی توک)

په اوداسه کښې دږیرې اوبریتومتعلق مسئلې

مسئله: پرمخ چې کوم ویښتان دی په هغوی کښې ترټولودیادونې وړدږیرې اوبریتوویښتان دی دږیرې دویښتانو متعلق حکم دادی چې دمخ دپوست سره کوم ویښتان دی دپورته ځخه بیادزنې ترلاندی پورې چې بشره ورته یل کیږی ددغه مینځل واجب دی اوددی ځخه چې کوم زیات شوی ویښتان دی دهغومینځل واجب نه دی نوځکه هغه خلګ چې ږیرې یې اوږدی وی پردوی خالی دهغوویښتانو مینځل واجب دی کوم چې دمخ پرپوست باندی شنه وی اودهغو ویښتانو مینځل کوم چې دزنې پرپورته نې برخه باندی وی له دي ځخه پرته دزیاتوویښتانو مینځل واجب نه دی که ویښتان کوچنې وی د مخ دپوست وبرخې ته اوبه رسیدلای شي نوددغه ویښتانو خلالول (یعنې دلاس ګوتې دی دږمونځ پشان پکښې کشول واجب دی کنه دنوروویښتانو دپورته ځخه مینځل کافی دی دبریتو دویښتانو متعلق په مسئلوکښې اختلاف دی ځینې وایي که بریتونه ګڼ وی چې اوبه وپوست ته نه رسیږی نواودس باطلیږی اوځینې بیاوایي چې اودس باطل نه دی بلکه دږیرې په شان دښکاره برخې په مینځلوسره صحیح کیږی ترکومه ځایه چې داوداسه تعلق دی فتوی پردغه جاری شویده چې نه باطلیږي لیکن په غسل کښې دبریتودګڼوالی رعایت نه کیږی (یعنې که خالی پرښکاره مینځلو باندی کفایت وشی غسل باطلیږی غالباددی وجه داوی چې نبی کریم ﷺ دبریتودغټید وځخه منع کړیده ځکه چې په دغه کښې دخورک خندوالی ټینګ پاته کیږی نوځکه په

ټینګښت سره حکم دی چې دغه ومینځل شي اوبیله ګټې بایدنه شي لوی.

په اوداسه کښې دوریځودویښتانومتعلق مسئلې

پاته هغه ویښتان شوو چې دسترګوځخه پورته دوریځودی ددی متعلق حکم دادی که ویښتان کوچنې وی اوبه ترپوست پورې رسیږی نوددی ښورول واجب دی ددی لپاره چې اوبه دویښتانو وبیخوته ورسیږی که ګڼې وی خلالول یې واجب نه دی دپوزی په هکله حکم دادی چې ددی ټولې ښکاره برخې بایدومینځل شي ځکه چې دادمخ یوه برخه ده که لږځه برخه یې وچه پاته شي که هرځومره لږ وی نواودس فاسدیږی ددوو تینکوترمنځ چې کومه پرده ده ددی لاندی برخې په پوزه کښې شامله ده دحنفیانوپه نزددپوزی ددننه برخې مینځل فرض نه دی خوکه پرمخ باندی زورټپ وی نووهغه ته اوبه رسول واجب دی (داهغه وخت چې په ټپ کی تکلیف نه وی)لکه ځنګه چې دمخ ولاندی ځایوته چې له کمزوروالی ځخه پیداشوی وی اوبه وررسول واجب دی.

مسئله: داوداسه کولووروسته که ږیره کوچنې یاوخرییل شی نو اودس نه باطلیږی. (کتاب الفقه مخ ۸۹لومړی توک واحسن الفتاوی مخ۱۶توک دوهم وامدادالفتاوی مخ ۳۰لومړی توک)

مسئله: په پوزه کی بیله اوبواچولواودس صحیح دی خودسنت خلاف دی. (فتاوی دارالعلوم مخ۱۲۵لومړی توک بحواله ردالمحتارمخ ۱۰۷لومړی توک)

مسئله: په غسل کښې په پوزه کښې دننه په هډوکی کی اوبه اچول فرض نه دی بلکه له کوم ځای ځخه چې هډوکئی پیل کیږی ترهغه ځای

پوری اوبه رسول فرض دی چی په لړ اهتمام او اسانی سره رسیږی (اوبه دساپه ذریعه ددماغ ولورته دکشولو هیڅ اړتیانشته یوازی لکه څنګه چی په اوداسه کښې وپوزی ته اوبه اچول کیږی هغه کافی کیږی.

(احسن الفتاوی مخ ۳۸ توک دوهم وکشف الاسرار مخ ۱۹ لومړی توک وفتاوی محمودیه مخ ۲۵ توک دوهم)

په اوداسه کښې لاس تر ږیریوپوری دمینځلو راز

دقوت دوینی پاکی دزړه اوځګرلپاره دلاسونو مینځل ډیرګټمن دی دلاسو هغه رګونه چی په واسطه یابیله واسطی وزړه یاځګرته رسیږی هغه په مینځلو کښې شامل شی او هغه رګونه چی زړه یاځګرته رسیږی هغه ځینی دلاس دګوتوځینی دورغوو اوځینی له ږیریوڅخه پیل کیږی له دغی وجه څخه دلاس مینځل تر ږیریوپوری کیږی ددی لپاره چی ټول رګونه په مینځلو کښې شامل شی دلاسو اودمخ دمینځلو څخه زړه اوځګرته قوت رسیږی اوداوبواثردرګوپه همدا رنګه دزړه اودځګرڅخه پرته ددی اثرپرنوربدن باندی هم لویږی بس دلاسو مینځل ترږیریوپوری هم له دی امله وټاکل شوچی دبدن درګونو په ذریعه د اوبو اثروټوله بدن ته دننه ځی څه وخت چی اصل په اوداسه کی دبدن داطرافو مینځل مقررشونودلاسو مینځل تر ږیریو پوری ځکه وټاکل شوچی له دی څخه دلږو مینځل اثردانسان پرنفس باندی نه ښکاری ځکه دلاس دږیری څخه پرته اندام نه بلل کیږی. (المصالح العقلیه مخ ۲۲ لومړی توک)

په اوداسه کښې دږیریوپه اړه مسئلې

مسئله: داوداسه دفرائضوڅخه دوهم فرض لاس تر ږیریوپوری مینځل دی دږیری څخه مراددجوړهغه راپورته شوی هډوکی چی دلاس پرلاندی سربآندی وی دهغه په اړوندیوځو مسئلې دی یوه داده چی که دانسان دلاس ګوتی پنځه وی نودهغه مینځل واجب دی لیکن که پوره لاس زیات وواوهغه زیات لاس دقدرتی لاس سره یوځای وو نودهغه مینځل واجب دی که له هغه څخه وتلی وی بیاترهغه ځای پوری مینځل واجب دی ترکوم ځای پوری چی برابروی دزیاتی برخی مینځل واجب نه دی لیکن مستحب دادی چی هغه هم ومینځی دوهمه مسئله داده که په لاس یانوک کښې یوشی بندشی دبیلګی په توګه وړه خاوره نوضروری دی چی لومړی هغه وباسی اواوبه دی دنوکانوبیخوته ورسوی که نه ورسیږی نواودس باطلیږی دنوکانو د بیخوڅخه مرادهغه برخه ده کوم چی دګوتودغوښی سره پیوندوی.

مسئله: که نوک دومره لوی شوی وی چی دګوتی څخه وتلی وی نودهغه مینځل واجب دی که نه ومینځل شی نواودس باطلیږی اوهغه خیری اوکه چری چی دنوکانولاندی وی ددی په هکله مفتی به قول دادی چی دغه اودس ته هیڅ تاوان نه رسوی (هغه وخت چی اوبه وروړسیږی اولوند شی)خواه اودس کونکی دښاریادسحراوی دغه حکم له سستی څخه دژغورلولپاره دی دخاوندانودتحقیق حنفیانوپه نزدباندی داضروری دی چی دلوی شوونوکانولاندی چی کومی خیری وی هغه بایدومینځل شی که دغه نه ومینځل شی نواودس باطل دی (هغه وخت چی وچوالی پاته شی)ددی څخه پرته هم دغه عمل ښه دی ځکه چی دغه خیری چی دنوکانولاندی یوځای شوی وی

دناروغی سبب گرزی ددوه‌ی پخوونکی چی نوکان یي لوی وی اوترهغه لاندی اوره یوځای شوی وی نوددغه کارپه وړاندی دی معاف بلل شوی دی.

مسئله: دنکریځویادرنګ استعمالولوڅخه چی کوم رنګ پاته شی له دی څخه په اودس کښی څه زیان نه راځی خووچی نکریځی که پرلاس پاته شی ددی له کبله په اودس کښی تاوان راځی ځکه چی هغه داوبو درسولوڅخه منع کونکی گرزی.

مسئله: که دیوچادلاس یوڅه برخه پری شوی وی نوپاته برخه دی ومینځی که پوره هغه اندام پری شوی وی چی مینځل یي واجب وی نودهغه مینځل هم ساقطیږی. (کتاب الفقه مخ ۹۰ لومړی توک)

مسئله: دلاسودګوتو خلال دلاس ترږیریوپوری دمینځلووروسته کیږی اودپښودګوتوخلال دهغه دمینځلووروسته کیږی ښه همدغه دی. (مظاهرحق مخ ۳۹۵ لومړی توک)

مسئله: رنګریز چی دجامودرنګولوکارکوی دهغه پرلاسوچی کوم رنګ ولګیږی دهغه دلری کولوضرورت نشته خوکه پرلرګی یاو سپنی باندی دتینګیدورنګ (یعنی هغه رنګ چی اوبه نه تروزی) پرلاس باندی ونښلی نودادی لری کړی ددی پرته اودس نه صحیح کیږی خوکه داسی رنګ نه وی چی له لاس څخه دی اوبه بندی کړی نوله دی سره اودس صحیح کیږی ځکه چی په دغه وخت کښی داسی شی نشوپاته چی اوبه منع کړی. (احسن الفتاوی مخ ۲۰ توک دوهم بحواله ردالمحتارمخ ۱۴۳ لومړی توک)

په اوداسه کښی پښی ولی تربجلکوپوری مینځل کیږی ؟

(لومړی) دپښوتربجلکوپوری دمینځلورازدادی چی هغه رګونه چی دماغ ته رسیږی هغه څه دپښودګوتوڅخه پیل کیږی اوددغه ټولو دشاملیدوله کبله ددماغ بخارونه یعنی ګرموالی مړه کیږی همدغه وجه ده چی دپښومینځل تربجلکوپوری تاکل شوی دی.

(دوهم) ځکه چی پښی زیات وخت تربجلکوپوری لڅی وی اوپرهغه باندی ضرر من اثرات اوګرزاوغبارلویږی نوځکه دپښودبجلکوپوری دمینځلوحکم شوی دی.

(دریيم) دپښوتربجلکودمینځلورازداهم دی چی دبجلکوڅخه کم پوره اندام نه دی اوسره ده‌ی چی دټوله اندام مینځل مقرر شوی دی ددی لپاره چی ددی دمینځلواثرپه ټول مینځلوسره وی. (المصالح العقلیه مخ ۲۴)

په اوداسه کښی دپښواوبجلکوپه اړوند مسئلې

داوداسه له فرائضوڅخه دریيم فرض دواړی پښی تربجلکوپوری مینځل دی بجلکه وهغه هډوکی ته وائی کوم چی دپنډی یالینګی پرکناره له پښې څخه پورته راوتلی وی پراودس کونکی باندی داواجبه ده چی دپنډی ولاندی طرف ته خاص فکروکړی همدارنګه دی دپښی ولاندی برخی ته چی چاوددلي وی فکرکول هم ضروری ده که دپښی ټوله برخه یاټوله پښه پری شوی وی نوددی حکم دهغه لاس دحکم په شان ده کوم چی پوره پری شوی وی چی پورته ذکرشوو.

مسئله: که لاس یاپښه غوړکړی اوبیااودس وکړی اوبه پورته باندی وبهیږی اودغوړوالی له کبله اوبه اندام نکړی جذب نوله دی څخه په اوداسه کښی هیڅ تاوان نه راځی.

مسئله: که پښې چاودلی وی اوپرهغه باندی ملهم یاواسلین لګولی وی اودهغه لاندی ته اوبه رسول ضررمن وی نومینځل یې واجب نه دی که مینځل یې ضررمن نه وی بیادی پټی لری کړی هغه لاندی برخه دی ومینځی.

مسئله: که په پښه کښې چاوده وی چې دهغه مینځل یالږترلږه په او بوکی یې اچول بیله مښلودباندی رایستل ضررمن وی نودمینځلو فرضیت یې ساقطیږی وهغه ته پکاردی چې لوندلاس پرتیرکړی یعنی مسح دی پروکړی اوکه له دی څخه هم عاجزوی نومسح هم ساقطیږی صرف دهغه برخی مینځل واجب دی چې مینځل یې ضررمن نه وی دمولانااشرف علی تهانوی رحمة الله علیه په مواعظ علم اوعمل مخ ۳۳ کښې لیکلی دی له اودس کولوڅخه مخته بایدپښې لندی شی دغه ښه عمل دی کولای یې شی مقصوددپښوپه مینځلوکښې مبالغه کول دی اومخته دپښولندول (په مینځلو)کښې له دغی وجی څخه معلوم شوخودغه دی سنت طریقه نه بولی. (فتاوی رحیمیه مخ ۲۴۷توک څلورم)

په اوداسه کښی دسرمسح په اړوندمسئلې

داوداسه له فرائضوڅخه څلورم شی دسردڅلورومی برخی مسح کول دی اودڅلورمی برخې اندازه یوورغوی تاکل شوی دی له دی کبله واجب دی چې دپوره ورغوی په برابری دسردبرخی مسح دی ووشی نوځکه که لاس داوبوسره لګیدلی وی اودغه لاس دسرپرشایاپرمخ یاپربل لوری باندی وګرزول شی نومسح صحیح کیږی پردغه بناباندی دمسح لپاره داضروری نه ده چې خاص په ورغوی سره به

مسح کوی بلکه پرڅلورمه دسرباندی (دورغوی په اندازه پرځای) دلوندلاس اوبه رسول کافی دی.

مسئله: په لاس باندی دمسح کولولپاره داشرط دی چې لږترلږه په درو(۳) ګوتواستعمال کوی ددی لپاره چې دوچیدومخته دسر د څلورمې برخې پوری اوبه ورسیږی.

مسئله: که دوی ګوتې دمسح لپاره استعمال وکارول شی نوزیات وخت دسروڅلورمی برخی ته دلاس درسولومخته ګوته وچه پاتیږی اواوبه هلته نشی رسیدلای ترکوم ځای چې مقصوددی.

مسئله: که دګوتوپه سروسره مسح ووشی چې له هغه څخه دومره اوبه غورزیدلی چې ترهغه ځایه پوری رسیدلی ترکوم ځای پوری چې یې رسول مقصوددی نومسح صحیح کیږی که دارنګه نه وویبانه صحیح کیږی له دی کبله چې دسردمسح لپاره نوی اوبه شرط نه دی نوکه لاس لوند وونومسح صحیح کیږی لیکن دانه دی رواچې دبل اندام په لوندوالی سره مسح وشی دبیلګی په توګه دځنګلی دمینځلو وروسته لاس وچ شوبیادی دځنګلی په اوبوسره لوندکړی اودسر مسح دی په وکړی نودغه نه کافی کیږی.

مسئله: دکوم سړی چې دسرویښتان اوږده وی وغاړی اوتندی ته ځړیدلی وی که پردغه ځړیدلوویښتانومسح وشی نومسح نه ده رواځکه چې دمسح څخه مقصودمسح دڅلورمی برخی دسرده اوسر که سرخړپیل شوی وی بیاخوهیڅ خبره نه ده (چې دسرمسح کول کیږی)خوکه پرسرباندی ویښتان وی نوپردغه ویښتانومسح کول ضروری ده کوم چې دسردیوی برخی څخه پورته شوی وی یعنی کوم ویښتا

چې ځړیدلي وي هغه خوپرسرباندي بالکل نه دي نوددي دمسح څخه
دسرمسح نه صحیح کیږي.

مسئله: که دسرځیني برخه خرپیل شوي وي اوځیني برخه يي نه وي
خرپیل شوي نوپرهره برخه چې مسح وشي صحیح کیږي.

مسئله: دسرله مسح څخه وروسته دویښتانوپه کمولوسره مسح نه
باطلیږي.

مسئله: که دیخې توټه پرسرباندي وګرزول شي نومسح صحیح کیږي
چې دمسح په نیت سره وي.

مسئله: که سراومخ یوځاي ومینځل نوصحیح کیږي خومکروه ده

مسئله: پرېکړي اونورداسي شیانوباندي بیله ضرورته مسح کول
صحیح نه ده همدارنګه دښځې لپاره پردسمال یاټکري باندي چې
پرسرکړي يي وي مسح کول روانه ده خوکه هغه دومره نرم وي چې
پرهغه مسح وکړل شي اوبه ویښتانوته رسیږي نورواده.
(کتاب الفقه مخ ۹۲ لومړی توک اوفتاوی دارالعلوم مخ ۱۲۵ لومړی توک بحواله ردالمحتار مخ ۹۲ لومړی توک)

مسئله: دسرپه مسح کښې سنت طریقه داده: چې په دواړولاسونوسره
وشي که په یوه لاس وکړل شي مسح صحیح ده خودسنت طریقې
موافق نه کیږي. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۳۰ لومړی توک بحواله عالمګیری مخ ۴ لومړی توک)

مسئله: دغاړې مسح دګوتوپه شاسره لکه څنګه چې مشهوره ده
صحیح ده. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۳۲ لومړی توک بحواله ردالمحتار مخ ۱۵ لومړی توک

مسئله: که دعطروپمبه په غوږوکې پراته وي دمسح کولوپه وخت کې
هغه لرې کول سنت دي (ځکه چې دغوږودتولي برخې مسح سنت ده
اودابیله دي چې پمبه نه وباسي ممکنه نه ده اودسنت موقوف علیه

سنت وي نوځکه ددې لرې کول سنت دي) اوکه په سوريانوکښې
ايښودل شوي وي بيايې لرې کول مستحب دي ځکه چې دغوږو په
سوريانوکښې ګوتې وهل مستحب دي کوم چې بې له پمبه لرې
کولوممکن نه دي نوځکه ددې لرې کول مستحب دي (امدادالفتاوی مخ
۳۵ لومړی توک مع حاشیه استاذی مولانامفتي سعیداحمدصاحب مدظله)

مسئله: دعذرپه وخت کې يوازې په يوه لاس سره پرسراوغوږو مسح
کولای شي. (امدادالفتاوی مخ ۳۵ لومړی توک)

مسئله: څوک چې په اوداسه کښې يوازې دسرپرمسح کښې پرڅلور
مې برخې بسنه اوهيڅ کله دټول سرمسح نکوي نودغه عمل مکروه ده
(امدادالفتاوی مخ ۳۶ لومړی توک)

مسئله: که دسرې په سرکښې دومره تېپ يادردوي چې مسح نه شي
کولای وهغه ته دسرمسح معاف ده.
(علم الفقه مخ ۸۳ لومړی توک اوکتاب الفقه مخ ۱۱۹ لومړی توک

په اوداسه کښې دپوزې دپاکولوحکمت

دهرمذهب اوملت خلګ دپوزې ګړنګ اوخيرې لرې کولوته په ښه
نظرګوري که دننه پوزه ونه مينځل شي نودپوزې دوچ شوي
ګړنګوڅخه ودماغ ته ناوړه اغيزرسيږي چې ځيني وخت دمرګ سبب
ګرزي همدارنګه دعربوپه رواج دپوزې توري دعزت اوزياتوالي
پرځاي کارول کيږي نوځکه هغوی چې وچاته ښيراکوي نووايي چې
خدای پاک دې دده پوزه په خاوروککړه کړي.

ددې مطلب دادي: چې دده عزت دلوړمقام څخه دذلت وځاي ته
وغورزوي.

نودپوزی مینځل دلویي اوغرورپرېښودلواودخداي جل جلاله په دربارکی دخپل نفس کوچنی کولوته اشاره ده. (المصالح العقلیه مخ ۲۳)

دناستی دخوب په کوم صورت کښی اودس ماتيږي

پوښتنه دناستی دخوب کوم صورتونه اودس ماتونکی دی ؟
ځواب (۱): که بیله یوشي ته تکیه کولوویده شي اوونه نړیږی اویاخودنړیږدوپه وخت کښی رابیدارشی اودس نه ماتیږی
(۲) دهغه سجدی پرډول ویدیدل چی دسنت طریقی مطابق وی اودس نه ماتوی (دسجدی سنت طریقه داده چی نس له ورنوڅخه بیل وی همدارنګه څنګلی هم له اړخوڅخه بیلی وی)
(۳) که پوره کوناټی پرځمکه نه وی پراته تکیه یي لګولی وی اوویده وی که پرخپل ورانه یابل شی باندی وی اودس ماتیږی نوځکه پردووزنګنوکښینستل اوپرهغه تکیه وهل اودس ماتوی همدارنګه چارزانوکښینستل پرورون یابل شی باندی تکیه ولګوی اودومره تیټ شی چی پوره کوناټی پرځمکه باندی لګیدلی نشی پاتی نوهم اودس ماتیږی خوکه پره کوناټی پرځمکه باندی لګیدلی وی مثلازنګنونه ودروی په لاسويي ونیسی یاپه جامه یابل شی سره یي له ملاسره وتړی اوپرزنګنوسرکښیږدی ویده شی یاچارزانوکښینی په ږیریوسره پرورنوتکیه وکړی دومره تیټ شی چی کوناټی پرزمکه باندی پوره ولګیږی نواودس نه ماتیږی.
(۴) که پوره کوناټی پرځمکه ولګیږی اوتکیه ولګوی دومره ویده شی که دغه شی ځینی لری شی دی نړیږی په دغه صورت کښی

اختلاف دی پرنه ماتیدوباندی یي فتوی راغلی ده یعنی اودس نه ماتیږی.
(احسن الفتاوی مخ ۲۲ ټوک دوهم بحواله ردالمحتارمخ ۱۲۲ لومړی ټوک فتاوی دارالعلوم مخ ۳۵ لومړی ټوک ومظاهرحق مخ ۳۳۵ لومړی ټوک علم الفقه مخ ۶۶ لومړی ټوک)

مسئله: مراقبی په حالت کښی په چارزانوویدیدلواودس نه ماتیږی داهغه وخت چی ویوشی ته یي تکیه نه وی وهلی.
(فتاوی دارالعلوم مخ ۱۴۶ لومړی ټوک بحواله ردالمحتارمخ ۱۳۲ لومړی ټوک اوعالمګیری مصری مخ ۱۲ لومړی ټوک وامدادالفتاوی مخ ۳۸ لومړی ټوک)

مسئله: هغه څوک چی اودس یي کړی وی ویوشی ته تکیه ولګوی اودومره ویده شی که هغه شی ځینی لری شی نودی به ونړیږی اودس ئی مات دی. (شرح نقایه مخ ۱۱ اوهدایه مخ ۹ لومړی ټوک)

مسئله: یوازی ویدیدل اودس نه ماتوی بلکه په خوب کښي یوقسم غفلت پیداکیږی چی دهوادوتلواونه وتلودرک سړی ته نه معلومیږی نودغه خوب اودس ماتوي (څه وخت چی انسان ویدیږی نودهغه بندونه سستیږی اودهواوتلواونه وتلوګمان غالبه کیږی. محمدرفعت قاسمي غفرله

مسئله: که یوڅوک دناستی په دارنګه حالت کښی ووچی له خوب څخه زنګیدی اوبیاونړیدی اودنړیدوپه حالت کی ئی سترګی رارونی کړی نودده اودس نه دی مات دهغه سړی هم اودس نه دی مات چی دخوب په داسی حالت کښی وی چی له ځان سره دناستوخلګوخبری زیاتی اوری اوپه پوهیږی. (درمختارمخ ۸ لومړی ټوک اردو)

مسئله: هغه خوب اودس ماتوی چی دسړی قوت ماسکه دارنګه ختم کړی چی دده کوناټی دزمکی سره نه لګیږی قوت ماسکه وهغه قوت

ته وایي چې انسان دهغه په ذریعه سره دننه هواوتل بندوی اوپریوه اړخ ویدیدل څلوروډوله خوب اودس ماتوی (۱)داړخ خوب (۲)بریوه شي باندي تکیه لګول (۳)پړمخي خوب (۴)چپه ویدیدل ؛په دغه څلوروصورتونوکښې قوت ماسکه نه پاتیږی که دارنګه خوب ووچې هغه قوت ماسکه نه ختمولـه نواودس نه ماتیږی که څه هم دغه کس په لمانځه یابې له لمانځه کښې قصداویده شوی وی.

درمختارمخ۷لومړی ټوک مشکوة مخ۸۳لومړی ټوک

په قهقهه (په زوره خندا) سره دجنازی لمونځ دختمیدواواودس نه ماتیدووجه

پوښتنه : که اودس لرونکی سړی په لمانځه کښې په زوره وخاندی اودس یي ماتیږی اودجنازی په لمانځه کښې په زوره خنداکولو سره لمونځ خرابیږی او اودس نه ماتیږی ددی څه وجه ده او حکمت پکی څه دی ؟

ځواب : قیاس عقلي خودادی: چې په خنداقهقهه سره اودس هیڅ کله بایدنشي مات خودنبي کریم ﷺ څخه ثابته شویده چې نبی کریم ﷺ ویوسړی ته په خنداقهقهه کولو سره داوداسه اولمانځه راګرزولو حکم وکړنوځکه پرمسلمانانو حکم منل ضروری شوو که څه هم دده په ناقص فهم کښې ددی حکمت رانشي خوڅه وخت چې داحکم دقیاس ظاهری څخه خلاف دی نوله دی کبله پرکوم ځای چې واردشوی دی پرهغه ځای پریښودل کیږی پربل ځای باندی داوداسه دماتیدوحکم نه کیږی که څه هم په دغه کښې قهقهه کول په نسبت وهغه بل ته ډیره بده ده دبیلګی په توګه دجنازی په لمانځه کښې خنداقهقهه کول داداصولو قاعده ده چې کوم حکم نه قیاسیږی هغه له خپل ځای څخه

بل ځای ته نه بیول کیږی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۴۸ لومړی ټوک بحواله هدایه فصل نواقض الوضؤمخ ۳۶لومړی ټوک تفصیل وګوری درمختاراوردومخ۱ لومړی ټوک)

په قهقهه اوقی سره داودس ماتیدوراز

بهیدونکی وینی زیاتې قی بدن خرابوی اودنفس دمرداروړلوشی دی اوپه لمانځه کښې په زوره خنداکول یوجرم دی چې دهغه کفاره راوړل پکارده که ددغه شیانوڅخه نبی کریم ﷺداودس کولوحکم وکړی هیڅ عجیبه نه ده دخنداقهقهه جرم ځکه شته چې په لمانځه کښې قهقهه دنفسیاتي پلیدی له کبله وی چې دهغه دلری کولولپاره اودس کول لازم شو. (المصالح العقلیه مولاناتهانوی مخ ۳۸واسرارشریعت)

دخنداپه اړوندمسئلې

مسئله: که په لمانځه کښې په دومره زورسره وخندل شي چې دهغې خنداوازخپله هم واوری اوله ده سره یوځای خلک یي هم واوری لکه لویه خنداچې ټوله یي واوری په دغه سره هم اودس ماتیږی اوهم لمونځ فاسدیږی که اوازخپله واوری اونوریي نه واوري که ډیرزیات نژدی خلک یي واوری نولمونځ فاسدیږی اودس نه ماتیږی اوکه په خندا کښې صرف غاښونه سپین کړی شي اوازبالکل نه راووزی نونه اودس ماتیږی نه لمونځ فاسدیږی همدارنګه که کوچنی هلک یا کوچنۍ انجلۍ چې تراوسه پوری لوی شوی نه وی په زورسره په لمانځه کښې وخاندی یاپه سجده تلاوت کښې بالغ وخاندی اودس

يي نه ماتيږی هغه سجده اولمونځ فاسديږی چی په هغه کښی وخندل شی.

(بهشتی زيورمخ ۵۲لومړی ټوک بحواله عالمګيری)

مسئله: دجنازی اوسجدی تلاوت په لمانځه کښی خنداقهقهه اودس نه ماتوی بالغ وی اوکه نابالغ وی. (منيه مخ۴۷بابماينقض الوضوء)

مسئله: دبالغ په خنداکی داشرط دی چی خندابه درکوع اوسجدی په لمانځه کښی راغلی وی (که څه هم هغه خنداتر ډيره پوری نه وی)په سجده تلاوت اودجنازی په لمانځه کي په خنداقهقهه سره سجده اود جنازی لمونځ باطليږی خواودس نه ماتيږی اوکه دلمانځه دوتلوپه نيت قصدا خنداقهقهه وکړی اودس خوماتيږی ليکن لمونځ نه فاسديږی يعنی لمونځ صحيح کيږی داحنافوپه مذهب دسلام ګرزولوپرته په بله طريقه هم لمونځ ختمولای شی. (کتاب الفقه مخ۱۴۳لومړی ټوک اوعلم الفقه مخ۱۷۰ احسن الفتاوی مخ۲۴ټوک دوهم بحواله ردالمحتار)

داډول عمل کول ښه نه دی ځکه چی لمونځ يوعبادت دی اوداطريقه مناسبه نه ده. **مولانارفعت قاسمي**

مسئله: دخندادری قسمونه دی (۱)خنداقهقهه چی بل يي هم واوری (۲)ضحک چی خپله يي واوری بل څوک يي نه واوری (۳)تبسم چی مطلق اوازنه وی پکی يعنی غاښونه سپين کړی (چی دی ته په اوردوژبه کښی مسکراناهم وايي)په خنداقهقهه سره اودس اولمونځ دواړه له منځه ځي په ضحک سره لمونځ فاسديږی په تبسم سره نه لمونځ فاسديږی اونه اودس. (درمختاراوردومخ۱۱لومړی ټوک)

مسئله: بالغ سړی درکوع اوسجدی په لمانځه کښی په زوره وخندل چی دهغه لپاره ده په جلاتوګه اودس ياتيمم وهلی وی ياهغه په دغه لمانځه کښی حقيقتاوی ياحکماوی دحکماصورت دادی چی دلمانځه کولوپه وخت کښی ده ته څه شی ورپيښ شی چی په هغه سره اودس مات شونولمونځ يي په پټه خوله پريښودی داوداسه کولوپاره ولاړی چی اودس وکړی اوپاته لمونځ پوره کړی اودس يي وکړ راروان شوپريوخبره يي په زورسره وخندل نودلته ګوادحقيقتا لمانځه په حکم کی نه دی بلکه په حکمالمانځه کی دی ځکه چی پر مخکی لمانځه باندی بنأوی نوپه دغه دواړوصورتوکښی ددغه لمونځ کونکی اودس ماتيږی اوپه زوره خنداوهغه ته ويله کيږی چی هغه دده سره يوځای ملګری واوری.

مسئله: که دمقتدی امام په زورسره وخندل يامقتدی په زوروخندل که څه هم هغه مقتدی مسبوق وی نوپه دغه حالت کښی دمقتدی اودس نه ماتيږی له دی کبله چی امام څه وخت په زوره وخندل نولمونځ باطل شواوس چی مقتدی په زوره وخندل نودده خنداد لمانځه څخه خارج موجوده شوه اوله لمانځه څخه خارج په خندا اودس نه ماتيږی.

مسئله: که امام په لمانځه کښی قصداخبری وکړی اووروسته مقتدی په زورسره وخندل دمقتدی اودس نه ماتيږی.

مسئله: دسلام ګرزولوپه وخت کښی قصداخنداقهقهه وکړل شی دقصدا توری ځکه يادکړل شوی دی چی خروج بصنعه يعنی په خپل عمل سره دلمانځه څخه راوتل لمونځ نه باطلوی مګراودس ماتيږی لمونځ ځکه نه باطليږی چی دلمانځه په اخرکښي خنداقهقهه موجود؛

شوه اوکوم چې داوویل شوچې دسلام دګرزولوپه وخت کښې امام خنداقهقهه وکړه بیامقتدي خنداوکړه نواودس نه ماتیږي خوکه امام قصداخبرې وکړې ددې وروسته مقتدي په زورسره وخندل نودمقتدي اودس نه ماتیږي دلته یي داوښول چې دخنداوخبروتر منځ فرق شته خبرې لمونځ ختموي نوځکه څه وخت چې په دغه صورت کښې طهارت (پاکي) ختمه نه شوه نودمقتدي لمونځ نه فاسدیږي اوقهقهه دننه په لمانځه کښې راغله اوڅه وخت چې خندا قهقهه په لمانځه کې راشي اودس ماتوي په خلاف دلومړي صورت چې امام خنداقهقهه وکړي قصدا نوددې څخه پاکي ختمیږي نواوس په دغه حالت کښې دمقتدي خنداپه لمانځه کښې نه راغله نوځکه په دغه دده اودس نه ماتیږي. (کشف الاسرارترجمه درمختارمخ۱۲ لومړی توک اوعلم الفقه مخ۶۵ لومړی توک)

په نس کې ګړهارې راتلل یاهوابندول

مسئله : داوداسه کولوپه وخت کښې یالمانځه کولوپه وخت کښې هوانه وباسي بلکه بنده یي کړي نواودس نه ماتیږي اولمونځ صحیح کیږي ځکه چې دهواوتل اودس ماتوي.

(فتاوی دارالعلوم مخ۱۴۶ لومړی توک بحواله ردالمحتارمخ۱۲۶ لومړی توک)

دلمانځه په وخت کښې فکرکول لمونځ مکروه کوي. محمد رفعت قاسمي

مسئله: که دهوادوتلو یقین وې خواوازیابدبویي وکړي یانه اوهغه سړی معذورهم نه وي نواودس دوهم ځل پکاردی اوکه خاص شک وي لږڅه بنوریدل وي نواودس نه ماتیږي لمونځ صحیح ده.

(فتاوی دارالعلوم مخ۱۴۸ لومړی توک بحوارله عالمګیری فصل ثاني سنن وضومخ۸ لومړی توک)

مسئله: که په نس کښې له ګړګړڅخه شک پیداشي نوپه دغه ډول شک سره اودس نه ماتیږي ترڅوچې دهوادوتلو یقین نه وي اواز واوري یابدبویي محسوس شي غرض دا چې یوډول یقین یي راشي چې هواووتله ترڅوپورې چې شک وي اودس نه ماتیږي لمونځ صحیح ده. (الجواب المتین مخ۱۰ ومظاهرحق ۳۳۲ لومړی توک فتاوی رشیدیه مخ۲۸۳ لومړی توک)

په هواوتلوولې اودس ماتیږي ؟

پوښتنه : مسئله: داده: که اودس دهواوتلوله کبله مات وي نوصرف اودس دي وکړي دامعلومول دي چې له کوم ځای څخه هواتله هغه ځای خونه مینځل کیږي ددې سره دي اودس وکړل شي څه وجه ده ؟

ځواب : ددې وجه نبي کریم ﷺ نه ده فرمائلې یوازې داوداسه حکم یي کړی دی وچاته دااختیارنشته چې ددې وجه وپوښتي دغه امرتعبدي دی. (فتوی محمودیه مخ۱۱۵ توک اووم بحواله هدایه مخ۸ لومړی توک)

دهواوتلوڅخه دبدبوي له کبله دننه دنس حالت ته یوقسم مرداری اوضعف ورځي اودفرشتوڅخه لرې والی راځي اوشیطان اوپیریان پرده پاندې راګرزي ددې څخه وروسته داوداسه کولوحکم وشوځکه چې په اوداسه سره مردارې پلیدي اوضعف لرې کیږي اوله فرشتو سره نژدې کیږي اوله شیطانانواوبدوڅخه لرې کیږي. (المصالح العقلیه مخ۳۵)

مسئله: هوااودس ماتوی خونجاست غلیظ نه دی بلکه پاک ده (څه وخت چی دمردارزی سره نه ووځی)ددی په وتلوسره جامه ناپاکه نه ګرزی. (کشف الاسرارمخ۸۳توک دوهم)

مسئله: هرهغه شی نجاست غلیظ دی چی دانسان له بدن څخه ووزی اودس یاغسل واجب کړی (پرته له هوا)لکه بولی مذی ؛ودی ؛نوونه ؛په ډکه خوله قی بهیدونکی وینه حیض اونفاس دغه ټول نجاست غلیظ بلل کیږی پرته دشهیدله وینوچی پربدن يي پرتی وی دغه پاکی دی. (کشف الاسرارمخ۸۴توک دوهم)

ایاپه رګ کښی پیچکاری لګول اودس ماتوی

مسئله: درګ په پیچکاری کی ددی معلومول چی ستن ورګ ته ورسیده ذریعه يي خاص داده: چی په پیچکاری کی وینه راشی ترڅه وخته پوری چی په پیچکاری وینه نه وی راغلی دوائی وبدن ته نه داخلیږی په غوښه اوپوست کی پیچکاری لګول اودس نه ماتوی ځکه چی ددغه څخه په پیچکاری کښي وینه نه راوزی نوخالص په رګ کی پیچکاری لګول اودس ماتوی نه دغوښی اوپوست.

مسئله: که یوچادستني سردبدن سره ونښلاوی اووینه راووته اوبهیدلی نه وه نواودس نه ماتیږی (کشف الاسرارمخ۱۸الومړی توک

مسئله: داوداسه دماتیدلولپاره وینه راوتل اوننه وتل برابردی نولکه څنګه چی په وینه راوتلوسره اودس ماتیږی همدارنګه په وینه ننه

وتلوسره هم اودس ماتیږی نوځکه درګ په پیچکاری سره اودس ماتیږی. (احسن الفتاوی مخ۳۸توک دوهم بحواله ردمحتارمخ۱۲۷الومړی توک).

مسئله: پیچکاری لګول يې په بدن کښی وینه درمل اوګلوکوز داخلول که ددغه شیانوداستعمال څخه یوشی له بدن څخه نه راوزی نواودس نه ماتیږی ځکه چی اودس ماتونکۍ شی مرداروده (یعنی دمرداری په راوتلو سره اودس ماتیږی)اودلته نه ده موجوده شوی خوکه دپیچکاری څخه مقصدوینه را استل وی نوپه دغه سره اودس ماتیږی.

(نظام الفتاوی مخ۴۴الومړی توک بحواله عالمګیری مخ۶لومړی توک ودرمختارمخ۹۰لومړی توک)

مسئله: دپیچکاری یادبل شی په ذریعه وینه را ویستل که راویستل شوی وینه پراندازه دبهیدلووی اودس ماتوی په کبیری کښی راغلی دی چی ښکرلګول اوډیره وینه له ټپ څخه ویستل که څه هم دټپ ښکاره دذری برابروینه نه ولګیږی په دغه سره اودس ماتیږی په تیروخت کښي دښکرلګولوشی (دپیچکاری پشان)سوری ښکروو او په نوی وخت کی پیچکاری هغه دښکردالی هغه شی چی وینه به په راوتله)بدل شوی صورت دی دژوريې دوینی څښونکی حیوان)په ذریعه وینه راویستل کیږی ددی هم حکم همدغه دی.

(فتاوی رحیمیه مخ۲۶۸توک څلورم بحواله درمختارمخ۱۲۹الومړی توک وکبیری مخ۱۳۴)

وریدی پیچکاری په رګ کښی دلګونکی پیچکاری
عضلاتی ؛په غوښه کښی دلګونکی پیچکاری
جلدی ؛په پوست کښی دلګونکی پیچکاری. مولانامحمدرفعت قاسمی غفرله

ایادمخصوصی برخی سره لاس نښلول اودس ماتوی ؟

مسئله : دمخصوص اندام سره لاس نښلول اودس نه ماتوي که څه هم سره له شهوته وي (داهغه وخت چې مذي یابل شی نه راووزي)هغه که ورغوي یادګوتودننه برخه ورسره ونښلوي.

مسئله: همدارنګه دبدن دنوروبرخوسره لاس نښلول یعنې مسح کول اودس نه ماتوي لکه څنګه چې یوڅوک دخپلوبولوځای په لاس سره مسح کړي نواودس یې نه ماتیږي خوکه ګوته یایوبل شی دبیلګې په توګه په حقنه یعنې ددواورکولودنلکۍ سرداخل کړي اوهغه پکښې پټ شونواودس ماتیږي ځکه چې دغه عمل ددننه برخه کښې دیوشی اچول یاځینې راویستلوسره برابردي کوم چې اودس ماتونکی دی یعنې اودس ماتیږي .

مسئله: که یوڅه برخه داخله وي خودننه نه وي پټه شوي نوڅه وخت چې راوایستل شي ورته کتل کیږي که هغه لنده وه یادهغې بدبویي تله نواودس ماتیږي که دارنګه نه وه بیااودس نه ماتیږي همدارنګه که ښځې خپله ګوته یاپمبه یابل شی په خپل فرج کښې واچوي اولوند راوواتې نواودس یې ماتیږي که دارنګه نه وو بیایې اودس نه ماتیږي.
(کتاب الفقه مخ ۱۴۰ اومظاهرحق مخ ۳۳۷ لومړی ټوک)

مسئله: دفرج سره په لاس لګولوکې اودس نه ماتوي په دې شرط چې مذي (داهغه اوبه دي چې وچاته په شهوت کتلوسره راوزي)اونه راووزي. (آپ کی مسائل مخ ۴۱ ټوک دوهم)

مسئله: دبدن اندامونه مسح کول خواه هراندام وي اودس نه ماتوي یعنې اودس یې نه ماتیږي دمسح کوونکي یاهغه چې مسح کیږي دواړه بربنډوي لکه څنګه چې یوڅوک اودس وکړي دخپلې ښځې سره

په یوه بستره کې پریوزي اودواړه هم بربنډوي اودیوه بدن له بل سره ولګیږي نودیوه اودس هم نه ماتیږي په دې شرط چې له دوو شیانو سره به نه وي مخامخ شوي یوداچې مذي یابل به نه وي وتلې دوهم داچې یودبل فرجونه به نه وي سره لګیدلي په دغه صورت کښې دنارینه اودس ماتیږي که ودته دذکرپورته کیدل راغله اوددواړو تر منځ دبدن دحرارت دمنع کولوهیڅ پرده نه وه لیکن دښځې اودس خالص دفرجوپه مښلوسره ماتیږي هغه وخت چې دسړي ذکرپورته شي.

مسئله: که دوې ښځې دبربنډوالي په حالت کښې یوځای شوي اوددوي فرجونه یوله بل سره ولګیدل نوددواړواودس ماتیږي.
(کتاب الفقه مخ ۱۳۷ لومړی ټوک درمختارمخ ۱۲ لومړی ټوک)

مسئله: که ددووبالغوانسانانوفرجونه یوله بل سره ولګیږي اودواړه نارینه وي یادواړه ښځینه وي یایونارینه اوبل ښځینه وي په دې شرط چې ترمنځ به یې داسې شی نه وي چې دبدن ګرموالی بندکړي یعنې یوله بله یې احساس نشي کولای نواودس یې ماتیږي.
(علم الفقه مخ ۶۷ تر ۶۹ لومړی ټوک آپ کی مسائل مخ ۳۸ ټوک دوهم)

مسئله دنارینه اوښځینه خاص اندام ته (فرج) ویل کیږي دشهوت په وخت کښې په دوی کې قدرتي ولاړیدل پیداکیږي ودې ته انتشار ویل کیږي ددغه په یوځای کیدوسره اودس ماتیږي په دې شرط چې دواړه فرجونه په انتشارکښې وي اوترمنځ یې یوجامه یابل شی نه وي اوبربنډسره یوځای شي که څه هم مذې راونه وزي هغه که ددوو ښځو یوځای کیدل وي اوکه یوې ښځې اونارینه ترمنځ وي. (درمختارمخ ۱۲ لومړی ټوک)

مسئله: داودس کولوورسته دیوچاعورت (دبدن هغه برخه چې پټول یې ضروری دی) لیدل یاخپل عورت یې ښکارشویایې دبربنډوالی په حالت کښې غسل وکړی نودده اودس صحیح دی دوهم ځل داوداسه راګرزولوضرورت نشته لیکن بیله ضرورته دیوچاعورت لیدل یاخپل عورت ښکاره کول ګناه ده. (بهشتی زیورمخ ۵۳لومړی توک اوفتاوی دارالعلوم مخ ۱۴۳لومړی توک)

مسئله: دنارینه یاښځې له عورت لیدلوڅخه یادعورت دلوڅیدلو څخه یادخپل عورت له لیدلوڅخه اودس نه ماتیږی. (علم الفقه مخ ۷۰لومړی توک)

مسئله: داوداسه په وخت کښې زنګون ښکاره کول په اوداسه کښې هیڅ تاوان نه لری خودنورو مخته زنګون ښکاره کول ګناه ده.
(احسن الفتاوی مخ ۲۴توک دوهم فتاوی دارالعلوم مخ ۳۵لومړی توک)

مسئله: که نارینه یاښځینه په خپل خاص غړی کښې تیل یایوبله دوایا اوبه دپیچکاری په ذریعه واچولی اوهغه بیرته دباندی راووتلی نوپه دغه سره اودس نه ماتیږی ځکه چې په خاص غړی کښې مرداری نه پاتیږی ددی لپاره چې دا احتمال نشی پاته چې دغه تیل یادواپرمرداری ولګیدله اوبیرته راووتله. (علم الفقه مخ ۷۰لومړی توک)

نارینه یاښځینه که په خپل خاص اندام کی پنبه اونورکښیږدی

مسئله: سړی که ښځه یادښځی خاص ځای یادیوچامشترکه برخه یاخپله خاصه برخه مسح کړه نواودس یې نه ماتیږی همدارنګه دښځی اودس دنارینه یادنارینه په خاص ځای یادحصی مشترکی یادخپل خاص ځای په مسح کولوسره اودس نه ماتیږی.

مسئله: که سړی یاښځه په خپل خاص اندام کښې یوشی لکه جامه پنبه یانورشیان کښیږدی اومرداری له دننه څخه راووزی دغه جامه لنده کړی نواودس نه ماتیږی په دی شرط چې دجامی پردباندی برخه به یې دمرداری هیڅ اثرنه وی یادغه جامه په خاص ځای کښې دارنګه کښیښودل شی چې دباندی نه ښکاریږی.

لومړی مثال یوسړی په خپله خاصه برخه کښې پمبه کښیږدی اوبولی یامنی دخپل خاص ځای څخه راغله پمبه یې لانده کړه خودپمبی هغه برخه کوم چې دباندی ښکاره کیږی نه وی لنده شوی یاپمبه په خاصه برخه کښې دارنګه پټه شوی وی چې له دباندی څخه بالکل نه ښکاریږی نوپه دغه صورت کښې که ټو له پمبه لانده شی هم ددغه سړی اودس نه ماتوی (دوهم) یایوی ښځې په خپل خاص ځای کښې پمبه یاجامه کښیښودل اوبولی یاحیض له خپل ځای څخه دغه پمبه یاجامه لنده کړه خودجامی هغه برخه چې دباندی ښکاره کیږی نه وی لنده شوی یادغه پمبه یاجامه په خاص ځای کښې دارنګه پټه شوی وی چې له دباندی څخه نه معلومیږی نوپه دغه صورت کښې که ټوله جامه یاپمبه لانده شی هم ددغه څخه نه معلومیږی نوپه دغه صورت کښې که ټوله جامه یاپمبه لنده شی هم ددغې ښځې اودس نه ماتیږی.

مسئله: که یونارینه یاښځینه په خپله مشترکه برخه کښې پمبه جامه یابل شی کښیږدی اوددی پمبه هغه برخه چې دننه ده په مرداری ولړل شی خوهغه برخه چې دباندی ده لنده نه شی یاهغه هم لنده شی اوهغه په مشترکه برخه کښې دارنګه پټ شوی وی چې له دباندی څخه نه ښکاریږی نوپه دغه ټولوصورتو کښې اودس نه ماتیږی.

(علم الفقه مخ ۷۱ لومړی ټوک)

مسئله: که یو سړی د یو حیوان سره بدکاري وکړي نو د دغه سړي اودس ترهغه نه ماتیږي چې مني یا مذي نه وي راوتلي

مسئله: مني د خپل ځای څخه ووتل خو هغه خپل خاص ځای د و مره ټینګ کړي چې مني د باندې بالکل نه راووزي نو اودس یې نه ماتیږي (او غسل نه واجبیږي)

مسئله: که دوو کسانو خپلي خاص برخې سره یو ځای کړي او ویي مو بنلي خو ترمنځ یې داسې پنډه جامه واقع وه چې یو د بل د بدن ګرموالی یې محسوس نه شوای کړای نو اودس نه ماتیږي د واړه نارینه وي یا دواړه ښځینه یا یو نر او بله ښځه وي یا نابالغ وي. (علم الفقه مخ ۷۲ لومړی ټوک)

په فرج کښې د ګوتو داخلولو سره داوداسه حکم

مسئله: که یو څوک د خپلې ښځې په فرج کښې ګوتې وهي نو د ښځې اودس مات شو که پر ګوتو جامه وي او که نه وي ځکه څه وخت چې ګوتې راوزي نو خامخا مرداري پر لګیږي او د مرداري راوتل اودس ماتوي خو که ګوتې په دننه فرج کې نه شي ولاړې نو اودس نه ماتیږي. (احسن الفتاوی مخ ۲۰ ټوک دوهم)

مسئله: که دلمانځه په دوران کښې د بولو له ځای څخه چینجی راووت نو اودس ماتیږي لمونځ یې نه صحیح کیږي. (احسن الفتاوی مخ ۲۲ ټوک دوهم

دفرج پر ښکاره برخه ګوتې لګولو سره داوداسه حکم

پوښتنه: که یو ښځه چې د نس ناستې په ناروغۍ اخته وي د لمانځه یا تلاوت په دوران کښې دیو څه ځنډ وروسته د ننه پوست سره یې ګوته ولګوله د دې لپاره چې معلومه یې کړي چې ایا او به راوتلي دي کنه که یې په دغه طریقه سره معلومه کړه خو ځای بالکل پاک وو نو په دغه

صورت کښې د فرض په مسح کولو او لیدلو سره اودس ماتیږي که نه ماتیږي ؟

ځواب : په دغه عمل سره اودس نه ماتیږي خو په دننه سوري کې ګوته اچول اودس ماتوي ځکه چې د ګوتې سره دننه مرداري هم راوزي.
(احسن الفتاوی ص ۲۶ ج ۲)

مسئله: که یو څوک د اودس کولو وروسته پر خپل فرج لوندوالی وو یني چې بهیږي نو هغه دې دوهم اودس وکړي او که وده ته نه معلومیده چې دا څه دی ؟یعني خالص وهم وي په حقیقت څه شي نه وي نو سوچ دې نه پکې وهي شیطاني وسوسه دي و بولي باک دې نه په کوي.
(کشف الاسرار مخ ۱۸ لومړی ټوک)

درنګ شوو نوکانو سره اوداسه حکم

مسئله: نن سبا چې ښځې پر نوکانو باندې رنګ کریم لګوي د هغه رنګ پر نوکانو باندې د پاته کیدو په وخت کې اودس او غسل نه صحیح کیږي ځکه چې د رنګ له کبله او به و نوکانو ته نه رسیږي په دغه صورت کې د ښځو لمونځ نه صحیح کیږي او څو مره لمنځونه چې یې کړي وي ترد غه مهاله د هغو راګرزول واجب دي. (احسن الفتاوی مخ ۲۶ ټوک دوهم نماز مسنون مخ ۷۲)

مسئله: دا رنګه ښائیست حرام دی چې د شرعي فرائضو د صحت لپاره منع کونکې شیان وي چې و بدن ته او به نه پریږدي د هغو موجودګی په وخت کښې اودس او غسل نه دی روا که څه هم د وینته په برابروچ ځای پاتې شي نه یې اودس او نه هم غسل صحیح کیږي فقها حضرات وچ اخښل شوی اوړه د اودس د صحت لپاره ئې منع کونکي بللی ده

سره له دی چی هغه دنوکانودرنګ په څیر نه ټینګیږی اوددې ضرورت هم نشته نودنوک درنګولوایجازه به څنګه وشی څومره لمنځونه چی یي درنګ لګولوپه وخت کښی کړی وی دهغوراګرزول واجب دی اوله دی سره سر ه دی توبه او استغفار هم وغواړی. (احسن الفتاوی مخ۲۷ټوک دوهم بحواله ردمحتارمخ۲۲۳الومړی ټوک)

مسئله: سرخی (چی پرشونډانولګول کیږی)یاپوډر یاکریم که ولګول شی اودس ورسره صحیح کیږی په دی شرط چی یومردارشی نه وی ورسره ګډکه دنوکانودرنګ په څیر سرخی خورونیسی نواوداسه کولوپه وخت کښي دهغه لری کول ضروری دی (داهغه وخت چی اوبه لاندی نه پریږدی)

مسئله: وښځې ته داودس کولوپه وخت کې ټکری اړول ضروری نه ده خودښځی چی څومره وس وشی بایدسرنکړی لوڅ خواودس صحیح کیږي. (آپ کی مسائل مخ ۴۳ټوک دوهم)

مسئله: پرسریاپربیره دنکریځووچیدلووروسته داودس دصحیح کیدو لپاره وچی نکریځی لری کول ضروری دی.(آپ کی مسائل مخ۴۲ټوک دوهم) دنکریځور نګ واوداسه اوغسل ته هیڅ تاوان نه رسوی. محمدرفعت قاسمی

دسوزک دناروغی په دوران کښی داوداسه دساتنی تدبیر

پوښتنه:دیوی ښځی اوبه (دبولوله ځای څخه)خارجیږی اوودی ته دا نه معلومیږی چی دااوبه څه وخت راځی ترڅوچی ښځه دااوبه نه وینی کله لږبهیږی اوکله ډیری دلمانځه له پیل څخه مخکی دی وکتل هیڅ ناپاکی یي نه ولیده خودلمانځه لس دقیقی وروسته یي وکتل اوبه

راوتلی خوپه پوست کښی دننه وی اوله دی څخه پرپای جامه هیڅ ټپ نه وولګیدلی تقریبالمونځ دری پاوه جاری وو۲۵دقیقی وروسته یي ولیدل چی اوبه راوتلی وی نواياپه دی صورت کښی لمونځ کیږی یانه ؟څه وخت چی ودی ته هیڅ خبرنه وی چی ایادغه دلمانځه په دوران کی راوتلی دی که له لمانځه څخه وروسته که له دی څخه لمونځ نه وی صحیح شوی نواياتوله لمونځ راوګرزوی که صرف فرض؟

ځواب : کوم وخت چی دلمانځه په منځ کښی داوداسه دماتیدو یقین نه وی نولمونځ کیږی دغه ناروغه دی په خپل فرج کښی اسپنج کښیږدی دغه اوبه جذب کوی کوم وخت چی داسپنج پرهغه دباندنی برخه لوندوالی نه وی راغلی په دغه وخت کښی اودس نه ماتیږی. (احسن الفتاوی مخ۸ټوک دوهم)

مسئله: دډیروښځوسپینی اوبه همیشه بهیږی هغه که څه هم له یو وجې څخه وی اودس ماتونکی دی (ددی دراتلواووتلو څخه اودس ماتیږی) اوناپاکی دی خوکه دغه اوبه همیشه بهیدی نودغه ښځه معذوره بلل کیږی. (امدادالفتاوی مخ۱۱۲الومړی ټوک)

دمواسیروچی کوم لندوالی دباندی نه شی راددی حکم

پوښتنه :دمواسیرودانی څه وخت چی موادځینی ووزی دیوجال پشان کیږی په هغوی کي لندوالی وی خوبهیدونکی نه وی خوپه ولاړه اوناسته کی جامی ورسره لګیږی نواياپه دغه صورت کی او دس ماتیږی اوجامی ناپاکه کیږی؟

ځواب : که لوندوالی له ټپ څخه دباندی ونه بهیږی نواودس نه ماتیږی اوجامی هم نه خرابیږی ځکه چی قاعده کلیه (عامه) ده

فقهأحضرات لیکی (مالیس محدث لیس بنجس) کوم شی چی اودس نه ماتوی هغه مردارنه دی نوکوم صورت چی تالیکلی دی په دغه کي اودس نه ماتیږی اونه جامه ناپاکه کیږی.
(فتاوی دارالعلوم مخ۱۳۷لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ۱۲۰لومړی ټوک باب نواقض الوضوء)

مسئله: که مواسیری سړی هغه غوښه چی دمواسیروڅخه په پاخانه کښی پیداکیږی په لاس سره دننه کړه نواودس یي ماتیږی اوکه هغه غوښه پخپله دننه شوه نواودس نه ماتیږی خوکه مرداری ښکاره وه بیایي اودس ماتیږی همدارنګه که دیوچادبولوله ځای څخه چینجی نیم راووت اونیم دننه وو بیاهغه بیرته پخپله ننوت نواودس نه ماتیږی (داهغه وخت چی مرداری نشی ایله. (کشف الاسرارمخ۱۶لومړی ټوک)

دلیونی داوداسه حکم

مسئله: که دیوچاپه حواسوکښي ګډوډی راشی خودغه دحواسوګډ والی دلیونتوب اوبی هوښی ودرجی ته نه ورسیږی نواودس یي نه ماتیږی. (علم الفقه مخ۷۰لومړی ټوک)

مسئله: پربی عقله لیونی بی هوښه اوپرهغه چی حواس ئی ګډوډ شوی وی اودس واجب نه ده که اودس وکړی اودس یي نه ده صحیح لکه څنګه چی یوفاترالعقله (چی عقل ئی ختم شوی وی)اودس وکړی څه موده وروسته ددغه ناروغی څخه جوړشی په دغه اودس سره لمونځ نه دی رواودلیونتیاوهلی انسان هم دغه حکم د ی.(کتاب الفقه مخ۸۲لومړی ټوک)

مسئله: بی هوښی اولیونتوب اودس ماتوی (که یي اودس درلودی) اوپه هغه نشه سره هم اودس ماتیږی چی دهغه له کبله دسړی په تګ

کښی کږوالی راشی دغه نشه که څه هم دبنګودخوړلوله کبله وی (یادشرابوڅښلویانوروشیانوڅخه وی. (درمختاراوردومخ۱۰لومړی ټوک)

مسئله: که صحتمندشی دده لپاره غسل کول مستحب دی همدارنګه بی هوښه سړی که صحتمندشی نوغسل کول مستحب دی.

مسئله: که سړی بی هوښه شی یایی له لیونتوب څخه عقل سلب شی نوددغه سړی اودس ماتیږی که څه هم بی هوښی لږ موده وی همدارنګه که سړی تمباکو(سګریټ چلم) یایوبل دنشی شی وخوری اودومره نشه شی چی سم تګ نه شی کولای پښی یي دلته اوهلته کیږی نواودس یي ماتیږی. (بهشتی زیورمخ۵۲لومړی ټوک بحواله عالمګیری باب ماینقض الوضؤمخ۱۷لومړی ټوک مظاهرحق جدیدمخ۳۲۷لومړی ټوک)

مسئله: که داوداسه کولووروسته عقل ختم شی هغه که دمیرګۍ ددوری یادلیونتوب یادبی هوښی څخه وی یادداسی شی له استعمال څخه رامنځته شی چی دهغه له کبله عقل کارپریږدی دبیلګی شراب بنګی یادنوروشیانوڅخه رامنځته شی همدارنګه ټول هغه شیان چی سړی غافله کوی ماتونکی دی بلکه په خوب کی داسی شیان رامنځته کیږی یاواقع کیږی چی اودس ماتیدوسبب وګرزی. (کتاب الفقه مخ۱۲۱ټوک لومړی)

دخوب له وجی سړی په خپل حال نه خبریږی. (محمدرفعت قاسمی)

مسئله: خالص دشراب څښلوڅخه اودس نه ماتیږی ترڅوچی نشه نه راولی خوخوله په مرداریږی ځکه چی شراب مرداردی ددوی څښل حرام دی. (فتاوی محمودیه مخ۳۶ټوک دوهم)

مسئله: هغه څوک چې همیشه شراب څښي د دغه کس له بدن څخه په خولو او تلو اودس نه ماتیږي. (علم الفقه مخ ٧٢ او مخ ٧٣ لومړی توک او کتاب الفقه مخ ٢ الومړی توک)

مسئله: په ګناه کولو سره یا په کافر کیدلو سره اودس نه ماتیږي.

مسئله: په چلم، بیړي، پان، او سګریټ، سره اودس نه ماتیږي (په دې شرط چې دنشې له کبله یې عقل ولاړ نشي) خو دلمانځه څخه مخکښې دخولې بدبویي لرې کول ضروري ده که دخولې څخه دچلم یا سګریټ یا نورو بوي راځي نو لمونځ مکروه ده.
(آپ کی مسائل مخ ٤١ توک دریېم او فتاوی دار العلوم مخ ١٤٣ لومړی توک)

مسئله: که یوچا اودس وکړی او له اوداسه وروسته یې دمسلمان وروړ غیبت وکړاو یایې درواغ وویل یا کافر شو د دغه کس اودس نه ماتیږي. (علم الفقه مخ ٧٣ لومړی توک)

یعنې دغه دغیبت کونکی او درواغجن او دکفر مختارولو څخه وروسته بیرته ترمسلمانیدو پورې په هغه اوداسه لمونځ کولای شي په دې شرط چې په بله وجه یې اودس نه وي مات کړی. (محمد رفعت قاسمي غفرله الباري)

په اوداسه کښې دګرمکو (دګرمۍ دانې) څخه داوبو وتلو حکم

مسئله: دګرمۍ او باران په موسم کې زیات وخت دګرمۍ دانې راوزي او په ماتیدلو سره اوبه ځینې بهیږي که ددانې له ماتیدو څخه اوبه خپله نه وبهیږي بلکه دلاس یادجامې دښښلیدو سره وبهیږي نو اودس نه ماتیږي او که تپ له اوبو څخه ډک شي او به پورته ځینې راغلې او ددانې دسورې څخه راووتي په نورځای کې خورې شوې خو د ډکیدو له کبله لاندې ایله نه شوې نو ددې له کبله په اودس ماتیدلو کې

اختلاف ده راجح قول دادی چې اودس نه ماتیږي یعنې په دغه سره اودس نه ماتیږي. (احسن الفتاوی مخ ٢٩ توک دوهم بحواله ردالمحتار مخ ١٢٥ لومړی توک)

مسئله: هغه دانې چې له خارش څخه پیداشوې وي ځینې وخت مسلسل اوبه ځینې بهیږي که دغه اوبه له خپل ځای څخه وبهیږي نو اودس ماتوي (یعنې څه وخت چې دغه اوبه له خپل ځای څخه تیرې شي دزیاتیدو له کبله نو اودس ماتونکې دي او پرکومه جامه چې ولګیږي هغه خرابوي. (فتاوی محمودیه مخ ٣٢ توک دوهم)

له اوداسه کولو وروسته غوښه راووزي

مسئله: که دیوې مشترکې برخې څخه یو جز راووزي چې وهغې ته کولمه وائي (دناروغۍ له کبله دبولوله ځای څخه راووزي) ایله ګیړی نو په دغه سره اودس ماتیږي هغه که پخپله بیرته دننه شي او که دیو شي په وسیله سره ئې دننه کړي.
(بهشتي زیور مخ ١٢ توک یوولسم بحواله شامي مخ ١٥٥ علم الفقه مخ ٦٥ لومړی توک)

مسئله: داوبو چینجي یا منګور چې زیات وخت په حیواناتو کښې پیدا کیږي یا یو بل حیوان که دومره وینه وڅښي که هغه پریدن پریښودل شي نو پریدن بهیږي نو اودس ماتوي. (علم الفقه مخ ٦٥ لومړی توک)

مسئله که یوچا جونک ولګاوی (هغه حیوان چې وینه څښي) او په جونک کښې دومره وینه راغله که هغه دپای له خواپرې شي نو وینه ځنې وبهیږي نو اودس یې ماتیږي که دومره زیاته ئې نه وي څښلې بلکه لږئې څښلې وي نو اودس نه ماتوي.

مسئله: که غماشې مچ یا منګورو وینه وڅښله نو اودس نه ماتوي.
(بهشتي زیور مخ ٥١ لومړی توک کبیری ٣٤)

وراځه(چې په سپې غوایا ګامیښه کښې پیداشي)داوداسه په ماتو لوکې دمنګوړپشان دی منګوړیاوراځه که دومره لوی نه وی چې بهیدو ونکې وینه ځینې راوزی نوکه سړی وخوری نواودس نه ماتوی لکه دغماشی اومچ په خوړلوسره چې اودس نه ماتیږی ځکه چې په دوی کښې بهیدونکې وینه نه وی. محمدرفعت قاسمی

په اوداسه کښې ددانوپه اړوندمسئلې

مسئله: که یوڅوک هغه خورچې پردانه برسیره دی ددانې څخه واړوی اوله هغې چې لاندی کومې وینې اونوونه دی هغه ښکاره شی خوله خپله ځایه څخه نه وبهیږی بلکه پرخپل ځای باندی ولاړوی نواودس نه ماتیږی.

مسئله: که په دانه کې لوی ژورغاروی نوترڅوچې وینه یانوونه دننه په دانه کښي وی دباندی راشي خوپربدن نه وبهیږی تردغه وخته پوری اودس نه ماتیږی.

مسئله: که له دانې څخه پخپله وینه یانوونه نه راووزی بلکه دهغې په کښیکښلوسره راووزی بیاهم اودس ماتیږی داهغه وخت چې هغه وینه وبهیږی.

مسئله: که دیوچاله تپ څخه لړلړوینه راتله پردغه تپ باندی خاوره واچول شی اویائی په جامه سره وچه کړی بیاله دی وروسته لړلړ راوتله اوده وچوله همدارنګه یي څوځله دغه عمل وکړی ددی لپاره چې وینه نه وبهیږی نوکه په زړه کښې داورته معلومه وه چې که دغه نه وچیدلای نوبهیدله بیااودس ماتیږی.

(بهشتی زیورمخ۵۰ لومړی ټوک بحواله ردالمحتارمخ۱۷لومړی ټوک اوشرح تنویرمخ۲۵لومړی ټوک اوکتاب الفقه مخ۱۲۹لومړی ټوک)

مسئله: که دژوندی انسان له بدن څخه وینې اونوونه یابل ناپاکه شی راووتلونواودس ماتوی په دی شرط چې هغه شی دانسان له بدن څخه وڅیځیږي اوله خپل ځای څخه وبهیږی و هغه ځای ته ورسیږی چې هغه ځای مینځل په اوداسه یاغسل کښې واجب وی.

مسئله: که دژوندی انسان له بدن څخه یوناپاکه شی ووتلوخودخپل ځای څخه ونه بهیدی خودارنګه ووکه هغه پرخپل ځای پریښودل شی نوضرورله خپل ځای څخه وبل ځای ته ځی نواودس ماتوی.

(علم الفقه مخ۶۵لومړی ټوک)

مسئله: که دبدن دیوبرخې څخه سپینې اوبه راووزی اودغه له راوتلو څخه انسان ته تکلیف وی هغه که په ښکاره یوتپ معلومیږی یانه وکه ددغه له راوتلو څخه تکلیف نه وی خوډاکټریاطبیب یي تجویز کړی اوپه یوطریقه سره یي معلومه کړی چې دغه نوونه دی اودیوتپ څخه راوزی بیاهم اودس ماتیږی. (علم الفقه مخ۶۶)

مسئله: دیوچاپربدن باندی دانه وی له هغه څخه وینه یانوونه راووزی له دی کبله یي پمبه پرلګولې وی پټۍ یي پرلګولې وی دننه لړلړوینه راووزی خودپټۍ له کبله دباندی نه راووزی که دومره وینې راوتلې چې نه بندیدلې دتپ له ځای څخه تیریدلې نواودس ماتیږی.

(فتاوی رحیمیه مخ۲۶۸ټوک څلورم بحواله کبیری مخ۱۳۰اوشامی مخ ۱۲۹لومړی ټوک اوعلم الفقه مخ۶۵لومړی ټوک)

په اوداسه کښې دټپ په اړوندمسئلې

مسئله: که ديوچا ټپ وی له دغه ځخه چينجي راووت ياله غوږځخه راووت يادټپ ځخه يوڅه غوښه بيله شوه اوخپله ايله شوه اووينه نه وبهيده نوپه دغه سره اودس نه ماتيږی.
(بهشتی زيورمخ۴۹لومړی ټوک مظاهرحق مخ۳۲۷لومړی ټوک)

مسئله: که وټپ ته له اوبوځخه زيان رسيدی نوپرهغه دی دمينځلو پر ځای مسح وکړی.

مسئله: که له ټپ ځخه هميشه وينه بهيدله اوپه يوه وخت کښی هم نه دريدله نودهرلمانځه په پوره وخت کښی يوځل اودس کول کافي دی اوکه کله بهيده اوکله نه بهيده نوڅه وخت چی وينه راوزی اووبهيږی نودوهم ځل دی اودس وکړی. (آپ کی مسائل مخ۳۷ټوک دوهم)

مسئله: که له ټپ ځخه وينه راووتله په ټپ کښي ولاړه وه اوټپ هم دارنګه ټپ ووچی اوبوورته زيان رساوو نواودس په دغه صورت کښی نه ماتيږی. (علم الفقه مخ۷۱لومړی ټوک)

مسئله: که داوداسه پراندامو باندی ټپ ووداوداسه وروسته که دهغه ټپ ځخه پوست (خوږ)لری کړل شواودس نه ماتيږی اونه ددغه ځای دوهم ځل دمينځلوضرورت شته که دپوست په لری کولوکښی تکليف وی که نه وی. (علم الفقه مخ۷۲لومړی ټوک)

مسئله: که يوچاښکرولګاوو (يعنی دټپ يابل ځای ځخه يي وينه وکښله ياپي يوځای مات شواووينه ووتله ياله دانوځخه ياپه ټوله بدن کښی له يوځای ځخه نوونه ياوينه راووتله نواودس ماتيږی خوکه دټپ په خوله کښی ودريده مخته نشوه زياته نواودس نه ماتيږی که په

برابری ديوی زری وبهيده بيااودس ماتوی. (بهشتی زيورمخ۵۰لومړی ټوک بحواله غنيه مخ۱۲۸)

مسئله: که پرټپ پټی تړل شوي وي اودويني يادبل شی لوندوالی پرپټی ښکاره شونوپه دغه وخت کښی اودس نه پاته کيږی ځکه چی دغه لوندوالی دبهيدلوپرځای دی که دغه پټی نه وای نووينه بهيدله. (کشف الاسرارمخ۴اورکن الدين مخ۶)

مسئله: که ديوچادارنګه ټپ ووچی هميشه به بهيدی اوڅه وخت چی به يي اودس وکړبل ټپ به پيداکيدی اوبهيدی به نواودس يي ماتيږی دوهم ځل دی اودس وکړی.
(بهشتی زيورمخ۵۴لومړی ټوک بحواله شرح البدايه مخ۶۷لومړی ټوک اوکتاب الفقه مخ۸۰لومړی ټوک)

مسئله: که دټپ ځخه وينه راوتله اوجامی ورسره نښتی خوبهيدلی نه نوپه يومجلس کښی راغلی هرواردجامي لګيدووينه دی اندازه کړی که داوينه دومره کيدله چی که جامه جذب نه وای کړی نوبهيدله نواودس ماتيږی که دومره نه وه نه ماتيږی که په يومجلس کی دومره وينه نه وه بلکه دمختلفومجلسونومجموعه دومره شوه هغه اودس نه ماتوی يعنی په دغه سره اودس نه ماتيږی. (احسن الفتاوی مخ۲۸ټوک دوهم بحواله ردمحتارمخ۱۲۵لومړی ټوک)

مسئله: که دټپ له کښيکښلوياپرهغه باندی دزورراوستلوځخه لوندوالی (بهيدونکی) راووزی اودټپ له ځای ځخه وبهيږی نواودس ماتيږی اوکه راووتی خوومخ ته نه وبهيدی بلکه په ټپ کښی يي دننه قرارونيوی نواودس په دغه صورت کښی نه ماتيږی غرض دادی چی بيله قصدزورپرټپ راوستل اوقصداکښيکښل سر

بدي اوكه خپله زوربا ندي راغلي اوبهيدونكي لوندوالي راووت كوم چي كښيكښل شي راووزي اووبهيږي نو اودس ماتيږي.

(فتاوى دارالعلوم مخ۱۳۷ لومړى ټوک بحواله ردمحتار مخ۱۲۷ لومړى ټوک)

په اودسه كښې له سترګي څخه داوبوراوتلوپه اړوند مسئلى

مسئله: دتيزي روښنائي دلمرد شعلودپيازودكوټلواوپه لمانځه كښي دټوخي له بندولو څخه له سترګو اوبه راوتل اودس نه ماتوى يعنى په دغه اوبوراوتلوسره اودس نه ماتيږي كه دسترګي دخوږوالي په حالت كښي اوبه ځيني راوغورزيدلي يانوونه ځيني راووتل نوپه دغه صورت كښي اودس ماتيږي اوبيله خوږوالي اوتكليف دسترګي څخه اوبه راوتل اودس نه ماتوى.

(فتاوى رحيميه مخ۲۷۶ ټوک څلورم بحواله درمختار مخ۱۳۷ لومړى ټوک

مسئله: دپاک شي په راوتلوسره اودس نه ماتيږي لكه انبكي اوخوله.

(علم الفقه مخ۷۳ لومړى ټوک اودرمختار مخ۹۴ لومړى ټوک)

مسئله: كه په سترګه كښي دانه ماته شي اودباندي نه راووزي نو اودس نه ماتيږي خوكه دباندي راووزي بيا اودس ماتوى.

(شرح نقايه مخ۶۷ علم الفقه مخ۷۲ لومړى ټوک)

مسئله: كه ديوچاپه سترګه كښي دننه دانه وه اوماته شوه ياهغه خپله ماته كړه اواوبه ئي ونه بهيدي په سترګه كښي خوري شوي دباندي نه راووتي اودس نه ماتيږي اوكه دباندي راووتي بيا اودس ماتيږي.

(بهشتى زيور مخ۰ دلومړى ټوک

مسئله: هغه اوبه چي دسترګي څخه وغورزيږي ترڅوچي په دغه اوبوكښي تغيرنه وي راغلي دبيلګي په توګه په دغه كښي سوروالي

يابل رنګ نه راغلي بلكه پاكي اوبه وي په دغه اودس نه ماتيږي اومرداري هم نه ده.

(فتاوى دارالعلوم مخ۱۴۴ لومړى ټوک بحواله ردمحتار مخ۱۳۷ لومړى ټوک آپ كى مسائل مخ۳۷ ټوک دوهم اوفتاوى رشيديه مخ۲۸۳ ټوک لومړى)

مسئله: ددردله كبله كه له سترګو څخه اوبه راووزي په دغه سره اودس ماتيږي. (فتاوى دارالعلوم مخ۱۴۱ لومړى ټوک)

مسئله: درانجي دتيزي يادهغه دلګولو څخه كومي اوبه چي دسترګ څخه راووزي اودس نه ماتوى. (فتاوى دارالعلوم مخ۱۴۶ لومړى ټوک بحواله ردمحت مخ۱۳۷ لومړى ټوک كتاب الطهارات)

مسئله: دنزلي له كبله كه ترسترګواوبه بهيدي اودس نه ماتوى اوك دسترګو څخه اوبه ديوټپ له كبله بهيدي خوهغه ټپ ښكاره معل ميږي ياديوطبيب دمعائني په وجه معلوم شي نوددغه ټپ څخه او وتل اودس ماتوى. (بهشتى زيور مخ۵۲ لومړى ټوک تفصيل وګورى فتاوى دارالعل مخ۱۳۵ لومړى ټوک اوشامى مخ ۱۳۷ لومړى ټوک)

په اوداسه كښي دغوږواوغاښ په اړوندمسئلې

مسئله: كه ديوچاپه غوږكي دانه ماته شي ترڅوچي وينه يانوونه دن په غوږ كښي پرهغه ځاى باندي وي چي وهغه ځاى ته اوبه رسول غسل كښي فرض نه وي تردغه وخت پوري اودس نه ماتيږي او پرداسي ځاى باندي راغلي چي دهغه ځاى مينځل په غسل كښ فرض وو نواودس ماتوى. (بهشتى زيور مخ۵۰ لومړى ټوک بحو ردمحتار مخ۱۷ لومړى ټوک اوشرح تنوير مخ۲۵۰ لومړى ټوک اوكتاب الفقه مخ۱۲۹ لوم ټوک)

مسئله: دیوچاغوږ دردکوی اودغوږ څخه اوبه راوزي نودغه اوبه چې دغوږو څخه بهیږی پلیتی دی که څه هم دانه ښکاره نه وی بس د دغو له وتلو سره اودس ماتیږی داهغه وخت چې دغوږ دسوری څخه راووزی وهغه ځای ته ورسیږی چې دهغه مینځل په غسل کی فرض وی.

مسئله: همدارنګه که له نو څخه ددردپه حالت کښی اوبه راووتلی اودس ماتوی. (بهشتی زیورمخ۵۲لومړی ټوک بحواله درمختارمخ۱۷لومړی ټوک)

مسئله دغوږ څخه په خیری راوتلوسره اودس نه ماتیږی خوکه دغوږو څخه بهیدلی یایي په غوږ کښی ګوته واچوله اوګوته له اوبو سره ولګیده نوپه دغه دواړوصورتوکی اودس ماتیږی اودغه او به مرداری هم دی. (آپ کی مسائل مخ۴۳ټوک دوهم)

مسئله: که پرغوږ یاسترګه باندی دردوی اوپه تکلیف وی په دغه وخت کی دسترګویاغوږو څخه اوبه راووتلی اووهغه ځای ته ورسیدی چې دهغه مینځل په غسل کښی واجب وی نوپه دغه سره اودس ماتیږی اوپرته له نوی اودس کولولمونځ نه صحیح کیږی که څه هم لمونځ یي کړی وی نوددغه لمونځ راګرزول واجب دی اوکه څه درداوتکلیف نه وی اوبه ځینی راووتلی تواودس نه ماتوي.
(فتاوی رحیمیه ص۱۲۸ج۷ددرمختارص۱۳۷ج۱په حواله)

مسئله: که چاکوم شئ په غاښ پري یاونیوی اوپرهغه دوینی اثرومونده شو نورخت یالاس به په غاښونوړدي ګوری به که پرهغه وینه نه راووزي نواودس نه ماتیږي. (علم الفقه مخ ۷۰ لومړی ټوک)

مسئله: یوچادغاښوخلال وکړی په خلال کښی یي دوینوسوروالی ولیدی یایی په غاښ سره یوشی ماتولو پرهغه شی باندی دوینو اثر معلوم شوخوپه لاړوکښی دوینوهیڅ اثراورنګ نوی ښکاره نوپه دغه صورت کښی اودس نه ماتیږی. (بهشتی زیورمخ ۵۰لومړی ټوک بحواله درمختارمخ۱۴لومړی ټوک اوکبیری مخ ۱۳)

مسئله: دغاښ څخه په وینوراوتلواودس ماتیږی په دی شرط چې دومره وینه به راوتلی وی چې دلاړورنګ به وسوروالی ته مائل وی یابه یي په خوله کښی دوینوخوندوی. (آپ کی مسائل مخ۳۷ټوک دوهم)

مسئله: که پرغاښوباندی پتی (خیري)راجمع شوی وی دغه له اوداسه څخه منع نه کوی لیکن دغسل څخه منع راولی. (فتاوی رشیدیه مخ۲۸۴لومړی ټوک)

مسئله: که یوسړی ډوډی، میوه یایوبل شی وخواړی اوپه هغه کښی دوینواثرولیدل شوکوم چې له ووری، څخه راروانی وی نودغه سړی دی هلته ګوته کښیږدی که پرګوته وینی معلومی شوی نواودس ماتیږی اوداسی نه وی نواودس نه ماتیږی. (کشف الاسرارمخ ۱۸)

مسئله: دتیغ په راکښلوسره اودس نه ماتیږی که څه هم بدبویه وی.
(علم الفقه مخ۷۰لومړی ټوک)

په اوداسه کښی دویښتانونوکانواونوروپه اړوندمسئلی

مسئله:داوداسه کولووروسته که نوکان پری کړل شی اودس نه ماتوی اونه اوداسه وراګرزولوته ضرورت شته اونه دهغه ځای ولندولوته ضرورت شته. (بهشتی زیورمخ۵۳لومړی ټوک بحواله شرح تنویر مخ۱۵۰ اوعلم الفقه مخ۷۳لومړی ټوک)

مسئله: په نوکانوکښې که څه هم خیرې وی اودس پرکیږی لیکن نوکان لویول دفطرت خلاف کاردی. (آپ کی مسائل مخ۴۳ټوک دوهم)

مسئله: که په نوک کښې اوړه وچ شوی وی نوترڅه وخته پورې چې نه وی مینځل شی یالری نه شی اودس نه صحیح کیږی. (شرح نقایه مخ ۷۳لومړی ټوک درمختارمخ۱۹لومړی ټوک)

مسئله: کومې خاورې یاخیرې چې په نوکانوکښې وی اودس اوغسل ورسره صحیح کیږی بیله دی چې لرې یي کړی خوداهغه وخت صحیح کیږی چې دردوی اوبه لاندې شی. (امدادالفتاوی مخ۳۶لومړی ټوک)

مسئله: داوداسه کولووروسته په ویښتانویا نوکانوپرې کولوسره اودس نه ماتیږی همدارنګه په عطرو(خوشبویي)لګولوسره اودس نه ماتیږی. (آپ کی مسائل مخ۴۳ټوک دریم)

مسئله: داوداسه کولووروسته که دسر یادږیرې ویښتان پرې شی نوپه دی سره اوډس اودسرمسح نه باطلیږی یعنی ددغه ځای دوهم ځل مینځل نه دی ضروری. (علم الفقه مخ۳لومړی ټوک کبیری مخ۱۴۵)

په اوداسه کښې دناړوبلغمواوزکام په اړوندمسئلې

مسئله: ناړی یابلغم که له دارنګه شی سره یوځای وودبیلګی په توګه دخورک له شی سره یادصفراً (ژړو)یادارنګه شی سره چې هغه په قی کښې راځی اوهغه هم پاک وی نوپه دغه صورت کښې که ناړی یابلغم ډیروی اوهغه شی لږوی اودومره نه وی چې په هغه سره خوله ډکیږی نواودس نه ماتیږی اوکه ناړی اوبلغم له هغه شی برابروی خوپه دواړوکښې یوهم دومره نه وی جی خوله په ډکیږی بیاهم اودس نه ماتیږی (علم الفقه مخ۷۲لومړی ټوک)

مسئله: په ناړواوبلغمورااوتلوسره اودس نه ماتیږی که هرڅومره وی یعنی که څه هم په خوله ډکه وی اودس نه ماتیږی.
(علم الفقه مخ۷۳لومړی ټوک اوفتاوی دارالعلوم مخ ۱۴۲لومړي ټوک بحواله ردمحتارمخ۱۲۸لومړی ټوک باب نواقض الوضوءاوبهشتی زیورمخ۵۲لومړی ټوک)

مسئله: که ناړی له وینوسره یوځای شوي اوراوتلی نوکوم یوچې غالب وی دهغه اعتبارکیږی یعنی که ناړی غالبه وی اودس نه ماتیږی اوکه وینه غالبه وی اودس ماتوی. (شرح وقایه مخ۶۷لومړی ټوک)

مسئله: که له پوزی څخه وینه راوتله دپوزی ونرمۍ ته راغله نواودس ماتیږی (علم الفقه مخ۶۵لومړی ټوک) نرمۍ دپوزی هغه برخه ده چې مینځل یي په غسل کښې واجب دی. محمدرفعت قاسمی غفرالله له

مسئله: که دپوزی څخه وینې ووتلی خوونرمۍ ته ونه رسیدلی نو اودس نه ماتیږی. (علم الفقه مخ۷۰لومړی ټوک)

مسئله: که په ناړوکي وینې ښکاره شوی که وینې پرناړوکښي بیخی لږوی اودناړورنګ سپین یاوژړوالي ته مائل وي نواودس نه ماتوی اوکه وینې زیاتی وی یادناړوسره برابري وی اووسوروالی ته مائل وی نواودس ماتیږی. (بهشتی زیورمخ۵۰لومړی ټوک بحواله درمختارمخ۱۷لومړی ټوک)

مسئله: دبلغموقی اودس مطلقانه ماتوی. (درمختارمخ۵لومړی ټوک ترجمه اوردو)

مسئله: دپوزی په ذریعه چې کوم شی تیل یابل کواسی نرم شی دماغ ته پورته شی اوهغه بیادباندی راووزی نوپه دغه سره اودس نه ماتیږی ځکه چې دغه دپاک ځای څخه راوتلی دي. (کشف الاسرارمخ۱۸لومړی ټوک)

مسئله: که یوچاپوزه ټکوهله (پاکه ئی کړه) اوله دغه څخه دختمي شوی وینی ټوټی راووتلی نواودس نه ماتوی اودس په نرمواوبهید و نکو وینوسره ماتیږی.

مسئله: که یوڅوک په پوزه کی ګوته واچوله څه وخت چی یي راوایستله نودوینواثورباندی ښکاری دی هغه وینی بس دومره وی کوم چی پرګوته لګیدلی وی لیکن بهیدلی نه وی نوپه دغه سره اودس نه ماتیږی. (بهشتی زیورمخ۵۰لومړی ټوک بحواله درمختارمخ۱۷لومړی ټوک اوشرح تنویرمخ ۲۵۰ لومړی ټوک اوکتاب الفقه مخ ۱۲۹لومړی ټوک)

مسئله: په زکام یابلغم یاخرابه پوزه کښی ټوټه (یوځای شوی) وینه راځی دغه وینه اودس ماتوی. (فتاوی محمودیه مخ ۳۹ټوک نهم)

مسئله: کومی اوبه چی له سترګوغوږ اوبل ځای څخه دتکلیف په وخت کښی راشی دغه ټولی اودس ماتونکی دی. (آپ کی مسائل مخ۸۵ټوک دریم)

مسئله: دنزلی اوزکام له کبله چی کومی اوبه له پوزې څخه بهیږی دغه اوبه ناپاکه نه دی ځکه چی دیوټپ څخه نه راووزی نه دیوټپ سره نښلی همدغه وجه ده چی په دغه اوبوسره اودس نه ماتیږی. (آپ کی مسائل مخ۸۵ټوک دریم)

مسئله: دسترګوپاکی اوبه اودزکام اوبه اودس نه ماتوی ځکه چی پوزه اوسترګی دخولې په شان اصل دلوندوالی ځای دی په خوله کښی که ټپ وی ترڅوچی یقین نه وی راغلی چی دغه نوونه یاوینی دی اودس نه ماتیږی په خالص ناړوسره اودس نه ماتیږی که څه هم دیوعارض له کبله ناړی ډیری بهیږی داغه حکم دپوزی غوږزکام اودسردرد دی دډاکټرانو دتحقیق څخه معلومه شوی ده چی

دسترګواوبه کوم چی پاکی اوبه دی اودزکام داوبودټپ سره یې هیڅ اړه نشته. (احسن الفتاوی مخ۲۱ ټوک دوهم بحواله ردمحتارمخ ۲۲۳لومړی ټوک)

مسئله: دپوزی څخه په وینوراوتلواودس ماتیږی.(آپ کی مسائل مخ۳۷ټوک دوهم)

په اوداسه کښی دقی په اړوندمسئلې

مسئله: قی که په ډکه خوله سره وی اودس ماتوی ددکی خولی قی ودی ته ویل کیږي چې انسان دهغه پربندولوقادرنه وی اوکه لږلږقی ووهی نوددی مجموعی ته اعتبارورکول کیږي. (درمختارمخ۵لومړی ټوک)

مسئله: که لږلږقی یي یوڅوځله ووهولیکن چی ټوله سره یوځای کړی نوخوله په ډکیږی نوکه په یوځل خواګرزیدوسره داسی لږلږقی ووهی نواودس مات شواوکه په یوځل خواګرزیدوسره نه ؤ بلک لومړی ځل خواګرزیدل یې ختم شو یعنی طبیعت یې سم شوبیا یې دوهم ځل خواراوګرزیده اولږ قئ یې ووهی بیاچې کله داخواسم شوه نودریم ځل ئي بیاخواوګرزیده اولږ قئ ئی ووهی نواودس نه ماتیږي. (بهشتی زیور ص۵۲ج ۱ددرمختارص۱۷ج۱په حواله)

مسئله: که په قی کښی وینه راشی نوکه وینی نرمی اوبهیدونکی وی نواودس ماتیږی که لږوی که ډیری وی اوکه ټوټی ټوټي وینی وی اوخوله په ډکه شوه اودس ماتوی. (بهشتی زیورمخ۵۰لومړی ټوک بحواله درمختارمخ۱۷لومړی ټوک)

مسئله: که یوپاک شی په قی کی راووزی لکه چینجی یابل داسی شی بیاهم اودس نه ماتیږی (په دی شرط چی په ډکه خوله نه وی)
(علم الفقه مخ۷۳لومړی ټوک)

مسئله: که ددماغ، نس، خولې ځخه بهیدونکې وینه راووتله نو اودس ماتوي هغه که په ډکه خوله سره وي که په تشه خوله سره.
(علم الفقه مخ۶۵ لومړی ټوک)

مسئله: دکوم شي په وتلوسره چې اودس ماتیږي هغه ناپاکه کیږي اوپه کوم شي سره چې اودس نه ماتیږي هغه ناپاکه هم نه وي نو که لړوینې له ټپ ځخه راووتلې خونه وبهیږي یالړقې ووهې خوپه ډکه خوله سره نه وي په دغه قې کښې دخورک شي اوبه یاوچه شوي وینه راووزي نودغه لړوینه اولړقې مردارنه دي که له جامې سره ولګیږي نوددغه مینځل واجب نه دي خوکه یې په ډکه خوله سره قې ووهوا ووینې له ټپ ځخه وبهیدې نودغه مرداري دي ددې مینځل واجب دي که په ډکه سره قې ووهې دیولوښي سره دبیلګې په توګه کټوري ګلاس خوله ولګوي دخولې دمینځلولپاره اوبه واخلي نودغه لوښي ناپاکه ګرزي ځکه چې بایدپه لاسوسره اوبه راواخلي.
(بهشتي زیورمخ ۳ ۵لومړی ټوک کبیري مخ۴۹شامي ۱۴۵لومړی ټوک)
لوښي یابل شي دي ومینځې بیادې استعمال کړي. محمدرفعت قاسمي

مسئله: کوچنۍ ماشوم چې شیدې قې کړي ددې حکم هم دغه دی که په ډکه خوله سره نه وي نونه دي مرداراوکه په ډکه خوله سره وي نومرداردی که پرجاموباندې ولګیږي بیله منځلوکه لمونځ ورسره وکړې لمونځ یې نه صحیح کیږي. (دلومړني حوالې په ډول)

مسئله: هغه قې چې په ډکه خوله سره وي دغه نجاست غلیظه دی که پرجاموباندې دیوه درهم په اندازه ولګیږي نومعاف دی که له درهم ځخه زیات وو بیاجامې په مرداېږي لمونځ نه په صحیح کیږي هغه

مرداري چې جسم لرې په دغه کښې دروندوالی (یعني وزن) د اعتبار وړده اوهغه مرداري چې نرم وي صورت نه لري په هغه کښې اندازې ته اعتبارورکول کیږي یعني دورغوي په اندازه پروانه لري له دغه ځخه زیات نه معافیږي. (فتاوی رحیمیه مخ۲۶۶ټوک ځلورم بحواله مراقي الفلاح مخ۴۹)

داوداسه نه درلودلوپه اړوندمسئلې

داوداسه ماتیدلوپه حالت کښې چې په انسان کښې کوم شرعي حالت پیداشي ودغه ته حدث اصغروائي (کوچنی بې اودسي)

مسئله: دحدث اصغرپه حالت کې لمونځ کول حرام دي که نفلي لمونځ وي اوکه فرضي وي ددغه پنځووختولمونځ وي که داخترپا جنازې لمونځ وي.

مسئله: دبې اودستیاپه حالت سجده لګول حرامه ده خوادتلاوت شکراوکه کومه بله سجده وي.

مسئله: قرآن شریف یاهغه شي چې له هغه سره لګیدلې وي لکه هغه جامې چې دقرآن شریف پرجلدلګیدلې وي دامکروه تحریمي ده که دغه قرآن یائې جلدپه هغه اندامو سره مسح کړي چې په اوداسه کښې مینځل کیږي اویائې په هغه اندامو سره مسح کړي چې دهغه مینځل پ اوداسه کښې واجب نه وي لکه مټ؛ یاسینه؛ یانوریائې په داسې جاما سره مسح کړي چې هغه دده پربدن باندې وي لکه لستوڼې ؛لمو ؛پګړي؛دسمال ؛اوپټو؛همدارنګه نور...

مسئله: که پرکاغذیابل شيٌ باندې دقرآن کریم آیت لیکل شوی وي

نوددغه پوره کاغذمسح کول تحریمي مکروه دی هغه که هغه ځای
مسح کړی کوم چې آیت پرلیکلی وی اوکه هغه چې ایات نه وی پر
لیکلی.

مسئله: که دکاغذڅخه یابل شی څخه پرته پربل شی دقرآن آیت لیکل
شوی وونودغه شی صرف هغه ځای مسح کول مکروه تحریمی ده
پرکوم ځای چې آیت لیکلی شوی وی دهغه خالی ځای مسح کول
روادی دبیلګی په توګه پرډبره یادیوال یاروپی باندی آیت لیکل شوی
وی.

مسئله: دقرآن شریف څخه پرته نوروآسمانی کتابونوکی لکه تورات
انجیل،زبور خالی دهغه ځای مسح کول مکروه دی پرکوم ځای چې
لیکل شوی وی دخالی ځای مسح کول یې مکروه نه دي.

مسئله: که قرآن شریف په دارنګه جامه سره مسح شی چې هغه پربدن
باندی نه وی یادجامی څخه پرته په بل شی سره مسح کړل شی لکه
لرګی نومکروه نه ده.

مسئله: دبي اوسیاپه حالت کی دقرآن لیکل پریوکاغذه مکروه نه دی
په دی شرط چې دغه کاغذبه نه مسح کوی نه لیکل شوی اونه خالی
کاغذیعنی یوبه هم نه مسح کوی ځکه که څه هم پرکاغذباندی یوآیت
ولیکل شی بیاهم دپوره کاغذمسح کول مکروه ده.

مسئله: له کاغذاونوروڅخه پرته پربل شی باندی لکه ډبره یابل شی
باندی دقران شریف لیکل مکروه نه دی په دی شرط چې لیکل شوی
قران شریف به نه مَسح کوی که څه هم خالي ځای مسح کولای شي.

مسئله: له یوه آیت څخه کم لیکل مکروه نه ده که څه هم پریوشی باند
یی لیکی.

مسئله: دحدث اصغریعنی داوداسه نه درلودلوپه حالت کښی دقرا
ویل اووبل چاته ویل هغه که ورته ګوری یانه ګوری صحیح ده په د
شرط چې لاس به نه ورسره لګوی.

مسئله: ونابالغه کوچنیانوته دبی اودسی په حالت کښی قران شریف
ورکول اودهغه مسح کول مکروه نه دی. (علم الفقه مخ ۸۰ الومړی ټوک)

مسئله: که دقران مجیدترجمه په بله ژبه کښی وی نوصحیح داده چې
ددی هم هاغه حکم دی کوم چې دقران شریف دی. (بحرالرائق درمختار)

مسئله: دقران شریف دهغوآیاتونوچې منسوخ شوی دی حکم هم هغ
دی کوم چې دقران څخه پرته دنوروآسمانی کتابونوحکم دی هغه ک
پریوشی باندی لیکل شوی وی نوخالص دهغه ځای مسح کول مکرو
دی پرکوم ځای چې لیکل شوی وی دتوله ځای مسح کول مکروه ن
دی. (علم الفقه مخ ۸۱ الومړی ټوک)

مسئله: بیله اوداسه لمونځ کول سجده تلاوت دجنازی لمونځ دکعب
طواف اوقران کریم لره لاس وروړل روانه ده

مسئله: وحائضی اونفاسی ښځی اوبی اودسه یعنی جنوب سړ
لپاره دقرآن شریف په شان تورات انجیل اوټول اسمانی کتابوته لاس
وروړل هم مکروه ده . (شامی مخ ۱۶۰ الومړی ټوک کبیری مخ ۶۰)

مسئله: که یوچادخانه کعبی طواف بیله اوداسه وکړنوطواف خ
صحیح کیږی امادغه عمل ئي حرام دی ځکه چې دطواف لپاره له ب
اودسی څخه پاکیدل واجب دی. (کتاب الفقه مخ ۸۵ ټوک لمړی)

داوداسه بیلابیلې مسئلې

مسئله: که دناخبرتیاله کبله دحیض په وخت کې طواف زیارت وکړي حج اداکیږي خوتوبه اودمغفرت غوښتنه باندې لازمه ده او اوښ یا غويي به ذبح کوي (یعني وینه بهول باندې لازمه ده. (فتاوی رحیمیه مخ۵۲ټوک دوهم)

مسئله: که داوداسه په شروع کې بسم الله ویل هیرشي نوداوداسه په منځ کې په بسم الله ویلوسره سنت نه اداکیږي ځکه چې اودس یو عمل دی په خلاف له ډوډۍ په ډوډۍ خوړلوکښې هره ګوله اوهر غوړپ جلاجلاعمل دی نوځکه دډوډۍ په منځ کې په بسم الله ویلو سره سنت اداکیږي. (نمازمسنون مخ۷۵کبیری مخ۲۲امدادالفتاوی مخ۴۱لومړی ټوک)

مسئله: په ژبه سره داوداسه نیت کول مستحب دی. (احسن الفتاوی مخ۹ټوک دوهم)

مسئله: ځینې خلګ داوداسه مخکې اعوذبالله وايي ددې حکم نه دی شوی اودسنت خلاف دی. (نمازمسنون مخ۷۵)

مسئله: دیوه لاس په اودس کولوکې مې مکروه والی نه په روایت کې لیدلی دی اونه یوروایت ددغه واجبونکې ګرزي سره له دې چې ځینې اندامونه په دواړولاسونونه شي مینځل کیدالای هغه لکه دواړه لاسونه ترڅنګ پورې مینځل اودځینواندامو په مینځلوکښې په دواړولاسوسره تکلیف وي لکه دپښې مینځل چې په یوه لاس کښې یي لوټه وي (کوزه) (امدادالفتاوی مخ۳۳لومړی ټوک)

مسئله: بې له عذره په اودس کولوکښې دبل څخه کومک غوښتل نه دي پکار. (شرح نقایه مخ۹لومړی ټوک کبیری مخ۳۱)

مسئله: له ښځې څخه په مچه اخستلوباندې(یعنې خپله ښځه ښکلول) اودس نه ماتوي ترهغه چې مذي نه وي راوتلې. (آپ کی مسائل مخ۳۹ټوک دوهم)

مسئله: په چوټو کښې دننه مرداري نه وي نوځکه له اوداسه وروسته په چوټوا غوستلوسره اودس دوهم ځل نه لازمیږي. (آپ کی مسائل مخ۴۱ټوک دوهم)

مسئله: پراوردپخ شوي په خوړلوسره اودس نه ماتیږي.
(آپ کی مسائل مخ۴۱ټوک دوهم)

مسئله: داوښ دغوښوپه خوړلوسره اوهرهغه شی چې پراورباندې پخ شوی په خوړلویي اودس نه ماتیږي. (علم الفقه مخ۷۳لومړی ټوک)

مسئله: دګناه په کاروسره اودس نه ماتیږي خومکروه کیږي له همدې کبله دوهم ځل اودس کول مستحب دی. (آپ کی مسائل مخ۴۱ټوک دوهم)

مسئله: داوداسه په وخت کښې په سلام اودهغه په ځواب سره اوداسه ته هیڅ تاوان نه رسیږي دډوډۍ دخوړلوپه وخت کښې باي دسلام نه واچول شي پرډوډۍ خوړونکې دسلام ځواب واجب نه دی. (آپ کی مسائل مخ۴۴ټوک دوهم)

مسئله: واودس کونکي ته سلام اچول صحیح دی خوهغه وخت چې هغه په دعاویلوسره بوخت نه وي که بوخت وي بیامکروه ده.
(فتاوی محمودیه مخ۲۳۰ټوک پنځم)

مسئله: داوداسه کولوپه وخت کښې دی داذان ځواب هم ورکوي اودس دې هم کوي. (فتاوی محمودیه مخ۶۴ټوک دوهم بحواله شامی مخ۲۶۷لومړی ټوک)

مسئله: دښځې وکوچنې ته په تې ورکولوسره اودس نه ماتیږي خوکه دلمانځه په وخت کوچنې تي وروی اوشیدې هم راووتلې نولمونځ

فاسیدیږی خو که شیدی نه راووتلی لمونځ نه فاسیدیږی یعنی صحیح کیږی. (امدادالفتاوی مخ۴۱لومړی ټوک اوفتاوی دارالعلوم مخ۱۳۶لومړی ټوک)

مسئله: دهغه کوچنی بولی چی شیدی خوری ناپاکه دی له هغی جامی سره چی دغه بولی ولګیږی بیله پاکولو لمونځ نه ورسره صحیح کیږی. (فتاوی محمودیه مخ۱۳ټوک دوهم)

مسئله: که وینبتان غوړشوی وی اواوبه پرتیری شی نوهیڅ تاوان نه لری. (امدادالمسائل مخ ۴۳)

مسئله: که دیوچالاس یاپښی چاودلی وی اوپه هغه چاوده کښی یي موم (هغه نرم شی چی مچمچیانی یي له شاتوسره جمع کوی) یاروغن یادیودواڅخه یي ډک کړی اوددی په راکښلو کښی تکلیف وی نوبیله راکښلو دی اوبه باندی وبهوی اواودس صحیح کیږی.

(بهشتی زیور مخ۴۸لومړی ټوک فتاوی دارالعلوم مخ۱۴۱لومړی ټوک بحواله ردمحتار مخ۹۵لومړی ټوک)

بیله اوداسه وقران شریف ته لاس وروړل

مسئله: وړوره قرآن یادهغه ویوی برخی ته بیله اوداسه لاس وروړل یادهغه لیکل په څوشرطوسره روادی (لومړی) شرط دادی چی بیړنی حالت به وی دبیلګی په توګه قرآن شریف په اوبو کښی ډوبیږی یا په اورکښی سوځل کیږی نوپه دغه وخت کښي وقرآن شریف ته بیله اوداسه لاس وروړل روادی (دوهم) شرط دادی چی قرآن شریف به په داسی پوښ کښی وی چی هغه ورسره نښتی نه وی لکه قرآن شریف چی په خلطه یاجامه چمړه یاکاغذاویاپه دسمال کښی نغښتی وی په دغه حالت کښی وقرآن شریف ته لاس وروړل یاپورته کول روادی خوپه کوم شی کښی چی بندوی اوهرهغه شی چی پیرودلوپه وخت

کښی بی له وضاحته له ده سره شامل بلل کیږی ودی ته لاس وروړل ناروادی که څه هم هغه دقرآن شریف څخه جلاوی هم پرداغه قول باندی فتوی ده (دریم) شرط دادی چی دلاس وروړونکی به نابالغ وي اودلوستلوپه غرض لاس وروړي داحکم له زحمت اومشکل څخه دبچ کیدوپه غرض دی بالغ اوحائضه ښځه که استاذوی که شاګرد لاس وروړل ورته روانه دی (څلورم) شرط دادی چی دلاس وروړونکی به مسلمان وی که دغه شرطونه نشوموجودنوونا پاکه اوبی اودسه سړی ته وقرآن شریف ته لاس وروړل یعنی دبدن په یوبرخه سره یي مسح کول روانه دی وقرآن کریم ته بې اودسه دقرآن شریف لوستل چي لاس نه وروړي په یادیاچي ورقی بل څوک خلاصوی جائزدی.

مسئله: وناپاکه (چی غسل باندی واجب شوی وی) سړی اوحائضی ښځی ته دقرآن تلاوت هم حرام دی.

مسئله: بیله اوداسه وتفسیرته لاس وروړل مکروه دی دتفسیرڅخه پرته ونوروفقهی حدیثواونوروکتابوته لاس وروړل روادی دغه دارنګه اموردی چی اجازه یي شوي ده. (کتاب الفقه مخ ۷۸لومړی ټوک)

مسئله: بیله اوداسه فیته (کیسټ) ډکول اوهغه په لاس کښی رااخستل روادی ځکه چی په فیته کی خالص هوابندیږی کلیماتی یابل شی نه پکښی بندیږی په خلاف دکتاب لیکل په کتاب کښی کلیماتی جمع اوبندیږی نو ځکه لیکل.

مسئله: بیله اوداسه اوهغه بیله اوداسه مسح کول روانه دی.

(نظام الفتاوی مخ۲۵لومړی ټوک بحواله فتاوی عالمګیری مخ۲۰لومړی ټوک کتاب الطهارات)

مسئله: دقرآن شریف وټیپ اوفتی ته لاس وروړل بیله اوداسه روادی
(احسن الفتاوی مخ۱۹ ټوک دوهم اوامدادالفتاوی مخ۱۴۴ لومړی ټوک)

بیله اوداسه دقرآن شریف وهغه ورقی ته لاس وروړل چی هلته دقرآن شریف آیت نه وی لیکل شوی لکه چی په قرآن کښی په پورتنی ورقه باندی آیت نه وی لیکل شوی مسح کول يې روانه دی بلکه جلدیعنی وقایه مسح کول هم روانه دی. (احسن الفتاوی مخ۱۹ ټوک دوهم بحواله ردمحتارمخ۱۶۰ لومړی ټوک)
ځکه چی دغه جلدونه ټول دیوه په حکم کی دی. محمد رفعت قاسمی
غفر الله له

مسئله: په اخباریابل شی کی چی دقرآن آیت لیکل شوی وی خالص دهغه ځای مسح کول منع دی چیری چی آیت لیکل شوی وی ونوروځایو ته يې لاس وروړل روادی خوکه یوآیت ډیرکوچنی وی یعنی ترشپږو تورو هم کوچنی وی نودیوه قول مطابق پردغه دلاس اینښودلو جواز شته. (احسن الفتاوی مخ۱۹ ټوک دوهم بحواله ردمحتارمخ۱۶۰ لومړی ټوک)

مسئله: په تفسیرکی دقرآن پرته بل شی ډیروی نوودغه تفسیرته بیله اوداسه لاس وروړل جائزدی خوچیري چي قرآن لیکل شوی وی هلته دی لاس نه لګوي دحدیثو کتابونه بیله اوداسه مسح کول روادی.
(احسن الفتاوی مخ۲۷ ټوک دوهم اوامدادالفتاوی مخ۱۴۵ لومړی ټوک اوفتاوی محمودیه مخ۲۶ ټوک دوولسم)

دکتابودتجارلپاره بیله اوداسه وقران ته لاس وروړل

دکتابودتجارلپاره بیله اوداسه قرآن مسح کول په یوه طریقه هم نه دی روا په دسمال سره دی مسح کړی اوپه چاقویاقلم سره دی ورقه واړوی اودی يې ګوری لاس دی نه وروړی اوپه کوم کتاب کښی چی یویادوه آیته لیکل شوی وی دغه بیله اوداسه ویل روادی خوځای دی نه مسح کوی پرکوم ځای چی آیت لیکل شوی وی. (امدادالاحکام مخ ۲۴۱ لومړی ټوک)

دست کلی په لاس کول بیله اوداسه قران ته لاس وروړل

پوښتنه: دقرآن شریف دیادولولپاره هرګړی مسح کول راځی که هغه دستکلی په لاسوکړی چی هغه خاص دقرآن کریم دمسح کولولپاره جوړی شوی وی دی بیابیله اوداسه وقرآن ته لاس وروړلای شی کنه؟

ځواب: دست کله هم یوه اغوستل شوی جامه ده په دغه سره قرآن کریم مسح کول روانه ده بلکه په دسمال یابل شی سره مسح کول روادی کوم چی دبدن څخه بیل وی. (امدادالاحکام مخ۲۵۰ لومړی ټوک)

مسئله: بیله اوداسه اوبیله لاس وروړلوو قرآن ته قرآن ویل په یادلپاره دثواب رسولوومړوته رواده په دی شرط چی ناپاکه به نه وی یعنی غسل پرواجب نه وی. (امدادالاحکام مخ۳۱۷ لومړی ټوک)

مسئله: قرآن حدیث اودخدای جل جلاله نومونه که په بله ژبه کښی لیکل شوی وی هغه هم واجب التعظیم دی یعنی تعظیم يي کول واجب دی. (امدادالاحکام مخ۲۴۳ لومړی ټوک)

مسئله: بالغ سړی که قرآن راواخلی نوبایدسره له اوداسه يي ووايي اوهغه چی نابالغه وی وهغه ته قران ویل بیله اوداسه صحیح ده بالغانوته که داوبوبرابرول سخته وی نوبیله اوداسه وقرآن ته لاس باید ورنه وړی بلکه په جامه یاقلم سره دی ورقه اړوی.
(فتاوی محمودیه مخ۲۶۷ ټوک شپږم او۲۴ لومړی ټوک)

مسئله: ونابالغه ته قران مسح کول یاهغه تخته مسح کول چی پرهغی قرآن لیکل شوی وی مکروه نه ده اوپه دی کښی هم څه تاوان نشته چی بالغ اواوداسه والاو کوچنی نابالغه بی اودسه ته يي ورکړی یادبی اودسه هلک څخه بالغه اواودس والا قرآن طلب کړی همدارنګه قرآن

پاک دضرورت په وخت کښي اخستل اوورکول روا دی هغه ضرورت وکوچنیانوته قرآن وریادول دی ځکه چی په کوچنی والی کښي یادول داسی دی لکه پرډبره چی یونقش ولیکل شی (په نابالغه باندی هروخت اودس کول دوی. په تکلیف کی اچول دی اودبلوغ په انتظارکی نه یادول دحفظ قرآن ومسئلی ته تاوان رسوی)نوځکه دکوچنیانولپاره په قرآن مسح کولو کی اودس شرط نه دی هغه یي بیله اوداسه مسح کولای شی. (کشف الاسرارمخ۵۰لومړی ټوک)

مسئله: بیله اوداسه قرآن مسح کول صحیح نه دی خوکه په دارنګه جامو سره یي مسح کړی چی هغه له بدن څخه بیلی وی مثلا په پټوسره همدارنګه دقرآن کریم یادول بیله اوداسه روانه دی اوکه قرآن شریف خلاص وی اوبیله لاس وروړلوورته وګوری ووایي نوصحیح دی. (بهشتی زیورمخ۱۳لومړی ټوک بحواله شامی مخ۱۵۵لومړی ټوک)

دمعذورپیژندنه اودهغه حکم

دایودلمرپه شان ښکاره خبره ده چی په شریعت اسلامی کی په ډیر ښکاره ډول باندی داتصریح موجوده ده چی دده په حکم کښی هیڅ سختی اوتکلیف نشته دالله تعالی فرمان دی:[وماجعل علیکم فی الدین من حرج]یعنی ددینی اومورو پرځای راوړلوکی پرتاسوهیڅ سختی نشته هر هغه شئ چی په هغه کی سختی اوتکلیف وی پر مکلف انسان باندی واجب نه دی په دغه کښی ددارنګه ناروغیو ناروغان داخل دی چی دناروغی په حالت کی مجبورکیږی دبیلګې په توګه دسوزک ناروغی چی ددی له کبله ټوله وخت یازیات وخت دبولوڅاڅکی راووزی همدارنګه دمذی یانورومسلسل وتل ودغه

ناروغیوته سیلان ویل کیږی په دغه کښی هغه ناروغی هم داخله ده چی پرله پسی دنس ناستی ناروغی وی یادمعدی ناروغی چی وهغه ته پیچ (dysentery) ویل کیږی داهغه ناروغی ده چی دبولوله ځای څخه وینی اونوونه راووزی په دغه اوهمدارنګه په نوروبیلابیلو ناروغیوکي دپاکی یوه خاصه شرعی طریقه ده چی له دغه ناروغیو سره مناسبه ده دحنیفیه وواحنافوپه اندددی په اړوندڅوامورډی (لومړی)دسیلان (پرلپسی بی اوداسیا) پیژندنه (دوهم)ددی شرعی حکم (دریيم)هغه امورچی دهغه پوره کول پرمعذوره انسان واجب وی پیژندنه دسوزک دناروغی یوخاص کیفیت (ډول) دی چی په هغه کښي همیشه بولی راوزی یاهرګړی بادونه خارجیږی یاحائضه (دښځودناروغی وینه)وی یایی همیشه پیچ اودارنګه نوری مشهوری ناروغی وی کوم شخص چی ددغوناروغیوناروغه وی وهغه ته معذورویل کیږی لیکن معذورهغه وخت بلل کیږی چی دفرض لمانځه ټوله وخت اوداسه دماتیدلوپه ډول تیرشی که بی اودسیادفرض لمانځه وخت ټوله نه نیوی نوناروغه معذورنه بلل کیږی همدارنګه که یوه فرض لمانځه ټوله وخت بیله بی اودسی حالته نشی تیرنودغه دعذرڅخه نه بلل کیږی خوکه دعذرکیفیت ورپیښ وی هغه که دلمانځه دوخت په هره برخه کښي چی وی عذربلل کیږی لکه څنګه چی دماپښین دلمانځه له شروع څخه دبولوناروغی پیښه شی نودماپښین دختمیدوپوری دی معذور بلل کیږی اودغه معذوری روانه پاته کیږی ترڅوچی دلمانځه پوره وخت نه شی تیریعنی دماپښین دوخت دتیریدلوڅخه وروسته دمازدیګر وخت راغلی

اوهغه پوره تیرشوا ودبولوڅاڅکي رانشي که دیوسړی عذردماپښین دوخت له پیل څخه بیاترتمامیدوپوری جاری وو اودمازدیګردوخت په یو ه برخه کښي هم داعذرجاری وی اوبیابندشی که څه هم په دغه وخت کښی یوڅاڅکی دبولوراشی په دغه ټوله وخت کښي معذور بلل کیږی یعنی دغه ټول وخت دعذردی داحنافو په مذهب دمعذوردغه تعریف دی په دغه صورت کښي حکم دادی چي دهرلمانځه دوخت لپاره به اودس کوی اوپه دغه اوداسه سره فرض اونفل ټول کولای شی یعنی په یوه وخت کښی هرقسم عبادت په کولای شی خوچی فرضی وخت تیرشی اودس هم ختم دی که یوسړی دعذردحالت له پیښیدوڅخه مخکی اودس دړلودی نودوخت دختمیدو له کبله يي اودس نه ماتیږی بلکه هغه وخت ماتیږي چي دعذرڅخه پرته په بله وجه سره يي اودس مات شی هغه لکه دهواوتل دوینی وتل له دغه تفصیل څخه دابښکاره کیږی چي دمعذورسړی داودس دماتیدووجه دفرض لمانځه دوخت تیریدل دی که لمرراختلووروسته يي داختردلمانځه لپاره اودس وکړی اودماپښین وخت راغلی نواودس يي نه ماتیږی دغه اودس (چي داختردلمانځه لپاره شویدی) چي په کوم وخت ښی شوی دی دفرض لمانځه وخت نه وو بلکه دارنګه وخت ووچي په هغه کی فرضی لمونځ نه وونود اختر دلمانځه په اوداسه سره چي کوم لمونځ کول وغواړی کولای ئی شی ترهغه وخته پوری چي دماپښین وخت ختم شی دماپښین دوخت دختمیدلوسره دستی اودس ماتیږی ځکه چي هغه دفرض لمانځه وخت دی خوکه يي دلمردراپورته کیدلوڅخه مخکی اودس وکړی

نودلمر دراختلوسره دستی اودس ماتیږی ځکه دفرض لمانځه (یعنی دسهار) وخت دلمرراپورته کیدلوسره دستی ختمیږی همدارنګه که يي دماپښین له لمانځه کولووروسته اودس وکړی نودمازدیګردوخت په راتللوسره ئي اودس ماتیږی ځکه چي دماپښین وخت ختم شوی دی. (کتاب الفقه مخ ۱۶۵ لومړی ټوک تفصیل احسن الفتاوی مخ۷۷ټوک دوهم اوفتاوی دارالعلوم مخ۲۹۸لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ۲۸۰لومړی ټوک)

دفکروړخبره

اوس هغه خبره کیږی چي ومعذورانسان ته دهغه کول پکاردی هغه داده چي معذور انسان ته په کاردی چي دخپلی معذوری حالت لری کړی یادی دخپل وس مطابق دکمولوهڅه وکړی همدارنګه که تکلیف نه وو یعنی دالازمه ده چي ترڅوپوری ممکنه وی درملنه دی وکړی ځکه که داممکنه وی چي دناروغی څخه دخلاصون لپاره دډاکترانودتجویز مطابق خپله درملنه کولای شی اونه يي وکړی نوګنهګار کیږی فقهاؤ داتصریح کړیده چي ودغه ناروغیوته دخپلی ناروغی درملنه واجبه ده اودخپل وس مطابق دی ددغی ناروغی دلری کولوهڅه وکړی له دغه څخه دامسئله راووته چي دارنګه ناروغ چي درملنه نه کوی اوناروغی ئي زیاتیږی سره له دی چي ددغه درملنی وړوی نوګنه ګاردی. (کتاب الفقه مخ۱۶۶لومړی ټوک)

معذوردی څنګه اودس وکړی ؟

دابښکاره ده چي جامه یاکاغذدرملنی یه ډول پردغه رنګه ناروغیو باندی واجب دی لکه د استحاض په حالت کی چي يي ښځه استعما لوی (یعنی دښځودحیض له وینوڅخه پرته درګ دچاودلوله کبله

وینی همیشه راروانی وی)چې دهغه له کبله وینه بندیږی یاپه هغهٔ کښی کموالی راځی همدارنګه که لمونځ کونکی په ولاړی لمونځ کوی نوبولی ځینی کیږی یاپه ولاړی لمونځ کولوسره وینی ځینی بهیږی یایوبله دارنګه خبره وی نوپه ناستی دی لمونځ وکړی اوکه درکوع یاسجدی له کبله دغه ورپیښیږی نودی رکوع اوسجده نکوی بلکه په اشاره سره دی لمونځ وکړی.

مسئله: که دناروغی دپیښیدوله کبله پرجاموباندی مرداری ولګیږی اووده داخیال وی چې که دغه ومینځم بیاهم له لمانځه څخه مخکی مرداریږی نوددغه مینځل واجب نه دی خوکه یې داخیال ووچې دلمانځه دپوره کولوڅخه مخکښی نه مرداریږی نوبیائي مینځل واجب دی .(کتاب الفقه مخ۶۷ الومړی ټوک اوفتاوی دارالعلوم مخ۲۹۶ لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ۳۸۱ لومړی ټوک)

مسئله: معذورته په کارده چې له دغه طریقی څخه لکه څنګه چې پورته بیان شوه داودس کولووروسته پرته له یوه فرض لمانځه څخه بل فرض لمونځ ونکړی بلکه دالازمه ده چې دهر فرض لمانځه لپاره داوداسه اړوندپرټولو شیانوباندی عمل وکړی بیاپه دغه اودس سره دفرض لمانځه سره نوافل هم چې زړه ئی وغواړی کولای شی کهٔ دفرض لمانځه څخه مخکی یي کوی که یي وروسته کوی داخبره د نیت په بیان کښی ښودل کیږی چې پرمعذورسړی باندی واجبه ده چې داوداسه په وخت کښی داباحت الصلوة نیت وکړی په داډول چې په زړه کښي اراده وکړی چې له دغه اوداسه څخه زمانیت دادی چې دنبی ﷺ له طرفه څخه زمالپاره دلمانځه اداکولومباح شی په دغهډول دنیت کولوحکم ځکه دی چې دغه اودس په حقیقت کښی اودس نه دی ځکه

چې اودس دهمیشه بولوراتللوله کبله ختمیږی دغه اسانی خوپه اسلام کښی ایښودل شوی ده چې په دغه اوداسه سره پرلمونځ کولوباندی ثواب ورکول کیږي ځکه چې دشریعت په ټولواحکاموکی دخلګودښه والی اوددنیااواخرت ددواړوجهانو ښه والی پکی نظر دی. (کتاب الفقه مخ۱۷۰ لومړی ټوک اوآپ کی مسائل مخ۳۲۲ ټوک دوهم اومخ۳۲۹ ټوک دوهم)

مسئله: که دسړی له ټپ څخه موادبهیږی نودغه سړی معذوربلل کیږی ددغه سړی په یوه اوداسه ددوهم وخت لمونځ نه دی روا دوخت په وتلوسره دده اودس ماتیږی ددوهم وخت لپاره بایدنوی اودس و شی .(فتاوی دارالعلوم مخ۲۹۵ لومړی ټوک بحواله ردمحتاراحکام معذور مخ۲۸۱ لومړی ټوک)

دمذي دناروغ لپاره داوداسه حکم

مسئله: دهمیشه مذی له کبله چې دناروغی په حالت کښی وی یوڅوک معذورنه بلل کیږی خوکه دمذی همیشه وتل دیوناروغی له کبله نه وو بیامعذور بلل کیږی همدارنکه هغه څوک معذور بلل کیږی چې دمذی دوتلوپه وخت کي دمعمول په اندازه دلذت (خوند) احساس کوی که دناروغی له کبله خوداسی نه دی خوچې واده نه دی کړی ځکه ده ته دمذی دوتلوپه وخت کښی لذت محسوسیږی په داډول چې دخالص کتلویاخیال کولوڅخه همیشه مذی راځی نوپه هرصورت کښی په دغه سره اودس ماتیږی خواکه دغه کیفیت ټوله وخت وی (یعنی خالص دناروغی له کبله همیشه ووزی لکه دبولوپه مسئلوکښی چې تیرشوی دی نومعذوربلل کیږی که دمذی په وتلوکی لذت وی که څه هم دغه لذت همیشه وی معذورنه بلل کیږی (کتاب الفقه مخ۱۶۸ توک لومړي اوفتاوی دارالعلوم مخ۲۸۹ لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ۲۸۰ لومړی ټوک احکام المعذور)

مسئله: دمذی اوودی په وتلوسره اودس ماتیږی. (هدایه مخ۱۲ توک لومړی)

مسئله: که سړی وښځی ته لاس وروړی یایې خالص خیال وکړی نو که دسړی یادښځی دمخ له لوری څخه اوبه راغلی نواودس یې ما تیږی ودغه اوبوته چی دجوش په وخت کی راووزی مذی ویل کیږی.

مسئله: وښځوته دناروغی له کبله دمخ له لوری دپوزی دموادوپه شان سپینی اوبه راځی دغه مرداری دی اوددغه په وتلوسره اودس ماتیږی. (بهشتی زیورمخ۷۴لومړی ټوک بحواله هدایه مخ۳۹لومړی ټوک اوشرح التنویرمخ۱۳۹)

مسئله: دبولویادبل شی څاڅکی راوتل یقینی وی نواودس کول ضروری دی که دشرعی عذرو اندازی ته رسیدلی وو دلمانځه په ټوله وخت کښی یې دومره وخت نه شوپیداکولای چی پوره اودس وکړی اولمونځ وکړی یعنی دومره وخت له څاڅکو څخه دخوندي کیدلونشی پیداکولای چی اودس اولمونځ پکښی وکړی نودغه سړی شرعی معذوربلل کیږی ددغه حکم دادی چی په ټوله وخت کښی دي یوځل اودس وکړی اوچی زړه یې غواړی ددغه وخت دلمانځه سره دی نورلمنځونه (نفلونه) وکړی په دغه وخت کی داوداسه دراګرزولو ضرورت نشته څه وخت چی وخت ووزی اودس یې ماتیږی.

(فتاوی دارالعلوم مخ۲۸۵لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ۱۲۴لومړی ټوک اومخ۲۸۱لومړی ټوک باب نواقض الوضوءامدادالفتاوی مخ۳۴لومړی ټوک)

دکوم چاچی لاسونه اوپښی پري شوی وی یایي مصنوعی وی اودس دی څنګه کوی ؟

مسئله: که دیوچالاسونه اوپښي پري شوی وی نوهغه دی داوداسه پراندامواوبه وبهوی که یي پردغه قدرت نه درلودبیادی تیمم ووهی که پرلاسوباندی ټپ وی یایي متی پوره پری شوی وی اوپرمخ باندی داوبواچولو قدرت هم نه لری نومخ دی دتیمم په نیت سره ددیوال یابل

شی سره ونښلوی اوکه پرمخ باندی دټپ له کبله پردی هم نه وی قادرچی مخ دمځکی یادیوال سره ونښلوی نوبیادی بیله پاکی لمونځ کوی. (احسن الفتاوی مخ۱۷ټوک دوهم بحواله ردمحتارمخ۲۳۲لومړی ټوک)

مسئله: که دبجلکی دپورته برخی څخه پښه پری شوی وی نود مصنوعی پښی وخلاصولوته ضرورت نشته ځکه چی ددغی پښي مینځل ساقط شوی دی (دمصنوعی پښي یادبل مینځل ضروری نه دی.

(آپ کی مسائل مخ ۳۲۹ټوک دریم)

په ناسته اوسجده سره اودس ماتیږی ؟

پوښتنه : یوسړی دمواسیروناروغی لری څه وخت چی لمونځ کوی نودسجدی رکوع اوناستي په حالت کښې همیشه مرداری ځینی وزی خوڅه وخت چی ولاړوی بیادغه صورت نه ورپیښیږی نوپه دارنګه حالت کی لمونځ بایدڅنګه وشی خالص په ولاړه لمونځ کیدلای شی ؟

ځواب که دناستی یودارنګه شکل وی چی دهغه په اختیارولوسره مرداری نه راوزی نودی په ناسته سره لمونځ وکړی رکوع اوسجده دی په اشاره سره وکړی که دغه ډول لمونځ کول ممکن نه وی نود ولاړو په حالت کښی دی لمونځ وکړی رکوع اوسجده دی په ایشاره سره کوی که دبولوپه ځای کښی په جامه ایښودلوسره مرداری نه راوتله اودجامی ودباندی برخی ته مرداری نه رسیدله نوپه دغه ډول دی لمونځ وکړی. (احسن الفتاوی مخ۸۰ټوک دوهم اوفتاوی دارالعلوم مخ۲۹۰لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ ۲۸۳لومړی ټوک فصل احکام المعذور)

دکوم سړی اودس چی په کښینستلواوسجده کولوسره ماتیږی اوله رکوع اوسجدی څخه هم عاجزوی نودارنګه ناروغه دی په ولاړی

اواشاره کولوسره لمونځ وکړی ودغه رنګه ناروغه ته په ستونی ستغ پریوتلوسره لمونځ کول روانه دی دولاړی په حالت کښی دسجدی اورکوع لپاره اشاره کول صحیح ده .

(احسن الفتاوی مخ۸۰ټوک دوهم بحواله ردمحتارمخ۹ ۷۰لومړی ټوک بحواله بحرمخ ۲۷۳لومړی ټوک)

دبولودناروغه لپاره داودس حکم

مسئله: هغه پمبه چی دبولوپه سوری کښی ایښودل شوی وی اودننه برخه ئی لنده شوی وی ترڅوچی یي ښکاره برخه نه وی لنده شوی اودس نه ماتیږی. (احسن الفتاوی مخ۷۳ټوک دوهم بحواله ردمحتارمخ۱۳۸لومړی ټوک اوفتاوی دارالعلوم مخ ۱۳۹لومړی ټوک)

مسئله: دکوم سړی څخه چی دبولوڅاڅکی لویږی که دغه څاڅکی په دننه سوری کښي ولیدل شی نواودس یي پرځپل ځای پاته دی ترڅوچی پردباندی برخه باندی ښکاره نشی اودس نه ماتیږی.

(فتاوی دارالعلوم مخ۱۳۵لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ۳۵لومړی ټوک کتاب الطهارة)

مسئله: وکوم چاته چی دبولوناروغی وریبښه وی که هغه سړی دبولوسوری له پمبه څخه ډک کړی که دپمبه دننه اودباندی برخې لندی شی نوددغه سړی اودس مات دی لیکن داهغه وخت اودس ماتوی چی پمبه دسوری څخه دباندی راوتلی وی یاددغه په اندازه وی که هغه دسوری څخه لاندی وی یعنی په دننه برخه کښی پراته وی نوپه دغه وخت کښی دپمبه دلندیدلوڅخه اودس نه ماتیږی ځکه چی په دغه صورت کښی راوتل موندل شوی نه دی همدغه حکم دی دهغه پمبه چی کوم سړی یي دغټوبولوپه ځای کښي کښیږدی یایي ښځه په خپل فرج کی کښیږدی یعنی که : نه پمبه له دغه ځای څخه دباندی وی

یاورسره برابروی اولندوالی دباندی راوتلی وی نواودس ماتوی که دغه ډول نه ووبیا اودس نه ماتوی لیکن که دپمبه دباندی برخه نه وی لنده شوی بلکه خالص دننه برخه لنده شوی وی نواودس نه ماتوی.

مسئله: که هغه پمبه دسوری څخه ولویدل نوورته کتل کیږی که پمبه لنده وه نواودس ماتوی اوکه نه وه لنده بیایي نه ماتوی اودغه حکم دی دهغه سړی داوداسه چی خپله ګوته دغټوبولوپه ځای کښی واچوی لیکن پوره ګوته دننه نه وی تللی یعنی که ګوته لنده راووتله نواودس ماتوی اوکه وچه راووتله بیااودس نه ماتوی.

مسئله: اوکه پوره ګوته پکښی داخله کړی دارنګه چی ټوله پټه شی نوددغه سړی اودس ماتیږی اوکه دغه عمل روژتی سړی داستنجاپه وخت کښی وکړی نودده روژه باطله ګرزی. (کشف الاسرارمخ ۱۴لومړی ټوک) داستنجاپه وخت کی په ګوته ننوتلوسره ځکه روژه باطلیږی چی د ګوتی سره دننه اوبه ځي ځکه چی داستنجاپه وخت کښی ګوته په اوبوسره لنده وه تفصیلی احکام دروژی متعلق په مسائل روژه کښی داحقرپه کتاب کښی وګوری. محمدرفعت قاسمي غفرله

دمعذوردجاموحکم

مسئله: دکوم ناروغه له تپ څخه چی وینی بهیږی څه وخت چی جامه بدله کړی هغه بیاناپاکه کیږی نوددغه ناروغه دجامی دپاکوالی داحکم دی که دایقین ووچی دلمانځه دکولوڅخه مخکښی دوهم ځل نه ناپاکه کیږی نوپه اجماع سره مینځل یي ضروری دی اوکه دهم ځل دناپاکه کیدوویره وه نوبیایي مینځل ضروری نه دی.

مسئله: که جامه دمینځلویابدلولوڅخه وروسته اودلمانځه له ختمو لومخکښې لنده شی نوددی مینځل یابدلول واجب نه دی که دارنګه نه وی بیاواجب دی.

مسئله: که وناروغه ته دناپاکوجاموبدلول ګران وی نوپه داغه جاموکښې دی لمونځ وکړی. (احسن الفتاوی مخ ۷۵ دوهم ټوکبحواله ردمحتارمخ ۶۳ ۵ لومړی ټوک اومخ۲۸۲لومړی ټوک اوبهشتی زیورمخ۵۵لومړی ټوک شرح التنویرمخ۱۶۱لومړی ټوک)

مسئله: که دوخت دداخلیدلووروسته یوټپ راغلی چې له هغه څخه وینه نه بندیدله نولمونځ دتراخردوخت پوری وځنډه وی که بیاهم وینه نه وه بنده شوی بیادی اودس وکړی اولمونځ دی وکړی که ددوهم لمانځه په ټوله وخت کښې هم بهیدله نوداول لمانځه راګرزول ضروری نه ده اوکه ددوهم لمانځه دختمیدلوڅخه مخکښې وینه ودریده نوداول لمانځه راګرزول واجب دی (که یي داګمان وو چې ددوهم وخت دختمیدلوڅخه مخکښې عذرختمیږی نولمونځ په اخری وخت کښې کول فرض نه دی)ښه داده چې لمونځ وکړی اووروسته دی قضاً راوړی. (احسن الفتاوی مخ۲۸۲لومړی ټوک)

مسئله: که له ټپ څخه نوونه راووزي که څه هم په پټۍ کي دننه وی اودی ماتیږي خودچاټپ شي هروخت بهیږي دمعذروالی له کبله دهغه اودس نه ماتیږي. (امدادالفتاوی ۳۴ج۱)

ایامعذورداشراق په اودسه سره دماپښین لمونځ کولای شی

پوښتنه : یومعذورسړی دی اودس نی وکړی اودسهارلمونځ ئي وکړی بیادلمردراختلووروسته یي بل اودس وکړی اوداشراق لمونځ

یي په وکړی څه وخت وروسته یي په دغه اوداسه سره دڅاښت لمونځ وکړی ایاداصحیح کیږی ؟

ځواب :دڅاښت لمونځ خوصحیح کیږی بلکه دماپښین لمونځ هم په دغه اوداسه سره صحیح کیږی ځکه چې دمعذور اودس دوخت په وتلوسره ختمیږی نوځکه دماپښین دوخت ترختمیدلوپوری چې زړه یي وغواړی فرض اونفل کولای شی. (احسن الفتاوی مخ۷۸ټوک دوهم بحواله ردمحتارمخ۲۸۲لومړی ټوک)

ایامعذورسړی تروخت مخکښې اودس کولای شی ؟

پوښتنه : معذورسړی دهرلمانځه لپاره نوی اودس کوی خوڅه وخت چې معذوردماښام دلمانځه لپاره اودس کوی نویویادوه رکعته ځینی تیریږی نوپه دغه رنګه وخت کښې دی دوخت څخه مخکښې اودس کولای شی ؟

ځواب : معذورسړی دوخت څخه مخکښې اودس نشی کولای څه وخت چې وخت داخل شی بس اودس دی کوی که څه هم دجماعت دتیریدلوویره وی. (فتاوی دارالعلوم مخ۲۸۹لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ ۲۸۰لومړی ټوک)

مسئله: که یوسړی په دارنګه ناروغی کښې بوخت ووچې په هغه کښې داودس دماتیدلوشیان روان وویعنی وده ته دومره وخت نه ورپیداکیدی چې دناروغی څخه خالي وی اودی لمونځ پکښې وکړی نودغه سړی ته دهرلمانځه لپاره نوی اودس کول ضروری دی ځکه چې دده اودس دوخت په ختمیدلوسره ماتیږی کومه ناروغی چې وده ته

وریپښه ده په دغه سره اودس نه ماتیږی اودلمانځه دوخت په را
تللوسره نه ماتیږی.

مسئله: هغه سړی چی دناروغی له کبله یي اودس نه پاته کیږی دلمر
دراختلووروسته یي اودس وکړی اوبل داسی شی نه شووریپیښ چی
اودس ماتوی نودماپښین په راتللوسره ددغه کس اودس نه ماتیږی
بلکه دماپښین دوخت په ختمیدلوسره ماتیږی اودمازدیګرپه
راتللوسره پرده نوی اودس لازمیږی اوترڅوچی یي ناروغی یومخ نه
وی جوړه شوی یعنی دیوه لمانځه پوره وخت نشوپیداچی په هغه
کښی دده ناروغی نشی پیښه نودغه سړی معذوربلل کیږی دبیلګی
په توګه دیوکس دسترګی څخه خیری راووزی اوهروخت دسترګو
څخه اوبه بهیږی یادیوکس دسوزک ناروغی وی هر وخت دهغه بولی
بهیږی یاویوکس ته دهواناروغی وریپښه وی یعنی هروخت یي
دلویوبولوله ځای څخه هواراووزی یایي لویي بولی جاری وی
یادیوکس دتپ څخه همیشه وینی یانوونه بهیږی یادیوکس دارنګه
ناروغی وی چی ترپوزه یي همیشه وینی بهیږی یادیوکس له
فرجو څخه همیشه منی یامذی بهیږی یایوښځه مستحاضه وی (یعنی
دیوښځی څخه دحیض اونفاس څخه پرته نوری وینی دیوناروغی له
کبله راځی. (علم الفقه مخ ۶۵ لومړی توک)

مسئله: د کوم کس چی دارنګه ناروغی یي وی چی داودس دماتیدو
لړشیان یي جاری وی ودغه کس ته دامستحب ده چی تراخره وخته
پوری انتظاروکړی اوپه اخری وخت کی اودس وکړی په اول وخت

کښی یي نه وکړی ځکه چی داکیدلای شی چی په اخروخت کښی دده
ناروغی ورکه شی. (علم الفقه مخ ۸۳ لومړی توک)

مسئله: که دیوچاپښه دبجلکی سره پری شوی وه اوپه بله پښه یي
موزه اغوستی وه نووده ته خالص پرپوه موزه مسح کول روادی.
(علم الفقه مخ ۸۳ لومړی توک)

دمعذورداوداسه په اړوندمسئلې

مسئله: که یوحکیم حاذق (پوه طبیب) ویوچاته دناروغی له کبله
دیواندام له مینځلو څخه منع کړی نوددغه اندام مینځل فرض نه دی
بلکه مسح دی کړی خومسح هم هغه وخت چی زیان نه رسوی که یي
زیان رساوی بیامسح هم معاف ده.

مسئله: په اوداسه کښي چی دکوموانداموومینځل فرض دی که په دغه
اندامو کی تپ وی یاچاودلی وی یادردکوی نوکه په دغه حالاتو کي
اوبه رسول تکلیف نه وي اونه زیان وررسیږی داوبوله کبله نو مینځل
يي فرض دی که داسی نه وی بیادی مسح وکړی اوکه مسح هم نشی
کولای نوبس پریږدی. (درمختار)

مسئله: که په لاس کښی تپ وی یاچاودلی وی چی دهغه له کبله
لاسونه اودلاسوپه ذریعه نوراندامونه نشی مینځلای اونه په یوبل چل
سره نوراندامونه مینځلای شی اونه ئي په بل مینځلای شی نوپه دغه
صورت کی اودس فرض نه دی بلکه تیمم دی ووهی که یي کولای شو.

مسئله: پرلاس پښه اومخ باندی که دوااچول شوی وی نوپردواباندی
اوبه بهول واجب دی په دی شرط چی زیان به نه رسوی که
داوبوبهولووروسته دواخپله ایله شوه یایي په قصدایله کړه که دجوړ

والی له کبله ایله شوه یایي بیله کړه نومسح باطلیږی یعنی ددغه اندامومینځل ضروری دی.

مسئله: که دیوچالاس سره له ږیریوپری شوی وی یایي پښنه سره له بجلکوپری شوی وی نوپه دغه حالت کی دلاس اوپښنی مینځل واجب نه دی که یي په یوطریقه مینځلای شی اودسرمسح کولای شی نودی وکړی که یي نشی کولای هغه هم فرض نه دی بلکه دتیمم په نیت سره دی ددیوال یابل شی سره ونښلوی اوپه دغه صورت کښي دی مسح وکړی.

مسئله: که دیوچالاس پری شوی وی خوږیري یادږیري څخه زیات پاته وی یایي پښنه پری شوی وی خوبجلکه یادبجلکی څخه زیات پاته وی نوپه دغه صورت کښی دږیری اوبجلکې مینځل واجب دی اودهغه څخه دلاندی برخی مینځل فرض دی.

مسئله: که لاسونه دږیریوسره پری شوی وی یاپښنی له بجلکوسره پری شوی وی اومخ هم خوږمن وی نوپه دغه صورت کښی اودس فرض نه پاته کیږی.

مسئله: کوم څوک چی له یووجی څخه ددواړوغوږومسح په یوه ځل نشی کولای (فلج زده وی)نودی لومړی دراسته غوږمسح وکړی بیادی دچپه غوږمسح وکړی. (علم الفقه مخ۸۲لومړی ټوک)

داوداسه په اندامو کښي یواندام خوږیامات شی

داوداسه په اندامو کی یواندام خوږیامات شی یایي له یووجی پټی باندی لګولی وی ددغه دری صورته دی (لومړی) صورت دپټی خلاصول ضررمن وی دبدن مینځل ضررمن وی اوکه نه ی لکه چی

دمات شوی لاس یاپښنی پټی خلاصول ضررمن دی نوپه دغه صورت کښی که پرپټی مسح کول زیان نه رسوی نوپرټوله پټی دی مسح وکړی دغه پټی دټپ په برابری باندی تړل شوی اوکه دټپ څخه پرته پرجوړبدن هم تړل شوی وی اوکه مسح هم زیان رسوی نوبس پری دی ږدی (دوهم) صورت دپټی خلاصول ضررمن نه وی لیکن څه وخت چی یي خلاصه کړی بیایي خپله نشی تړلای یاداسی کس هم نه وی چی ویي تړی نوپه داسی حالت کي دی مسح وکړي په دی شرط چی زیان نه رسوی که یي رسوی بیاهم مسح معاف ده (دریيم صورت)دپټی خلاصول که ضرر من نه وی اونه دخلاصولووروسته بیرته په بندولوکښی وخت لګیږی نوپه دارنګه حالت کښی که دټپ مینځل زیان نه رسوی نوپټی دی خلاصه کړی ټول اندام دی ومینځي اوکه دټپ مینځل زیان رسوی نوخوږمنه برخه دی نه مینځی پاته جوړه برخه دی ومینځی په دی شرط چی دمینځلوله کبله زیان نه رامنځ ته کیږی پرخوږمنه برخه که مسح تاوان نه رسوی نودی مسح پروکړی که یي تاوان رساوی بیادی پټی وتړی اومسح دی باندی وکړی که مسح هم تاوان رساوی بیامسح هم معاف ده.

مسئله: که پټی دارنګه تړل شوی وه چی په منځ کښي یي جوړه برخه هم تړل شوی وه پردغه دی هم مسح وکړی په دی شرط چی دپټی خلاصول یادهغه اندام مینځل زیان رسوی. (علم الفقه مخ ۸۳لومړی ټوک)

مسئله: که پریوه پټی بله پټی وتړل شی نوپرهغه هم مسح رواده. (علم الفقه مخ ۸۳لومړی ټوک)

مسئله: که بیله پټۍ په مسح کولو کښې ویره وی نودی پرپټۍ باندی لوندلاس تیر کړی که په شاوخوا کښې یوځای وچ پاته شی پروانلری پرټوله ځای دی لاس تیر کړی که څه هم اوبه ولګیږی اوپاته شی لکه څنګه چی په مسح کښي کیږی پروانلری او که دغسل ضرورت وی بیایي هم دغه حکم دی یعنی دټپ ځای دی مسح کړی (لوندلاس دی باندی تیر کړی)اوپرنوربدن دی اوبه وبهوی اوودی مینځی.

(فتاوی دارالعلوم مخ۲۹۷لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ۰۵لومړی ټوک باب المسح علی الخفین تفصیل وګوری په بهشتی زیورمخ۴۹لومړی ټوک بحواله شرح الوقایه مخ۱۰۱لومړی ټوک مراقي الفلاح مخ ۳۶کبیری مخ ۱۱۵غنیه مخ۱۱۵فتاوی هندیه مخ۳۴)

مسئله: که پرټپ پټۍ تړل شوی وی وینه اونوونه پرپټۍ باندی ښکاره راوزی که وینه یانوونه دومره ووچی که پټۍ نه وای تړلی نووینه به له خپل ځای څخه بهیدله نواودس ماتیږی. (علم الفقه مخ۶۵لومړی ټوک)

اودس په دوه ډوله شیانوسره ماتیږی

اودس چی په کوموشیانوسره ماتیږی دهغه دوه قسمه دی یوهغه شی دی چی دانسان له بدن څخه ووزی بل هغه دی چی دانسان پربدن باندی راځی لکه بی هوښي خوب اونوراول قسم دوه صورته دی یوهغه چی دخاص اومشترکی برخی څخه ووزی لکه بولی اوګندګی دوهم هغه دی چی دنور وځایو څخه که یوشی ووزی لکه وینه ،قئ اونوردلومړی قسم صورت : لومړی دژوندي انسان له خاصې برخې څخه کوم شئ ووزي نو اودس ماتوی خوادغه شی پاک وی لکه شګه یاډبره یابل شی یاناپاکه وی لکه بولی ګندګی مذی همدارنګه نور(دوهم)نارینه یاښځینه که په خپل فرج کښي جامه یابل شی کښیږدی اودغه جامه په بولوسره لنده شی اودجامی په دباندی برخه

کښي ددی اثرمعلوم شونواودس ماتیږی داهغه وخت چی جامه په فرج کښي نه وی پټه شوی که جامه په فرج کښي پټه وه بیاپه لندولوسره اودس نه ماتیږی غرض داچی دمرداری په وتلوسره هغه وخت اودس ماتیږی چی مرداری جلاشی یاښکاره شي.

مسئله: دژوندی سړی دلویوبولوله ځای څخه که یوشی وواتی خوپاک وی لکه شګه یاډبره یاناپاکه وی لکه لوییي بولی اودس ماتوی

مسئله: که دښځې دلوی اوکوچنی بولوځایونه سره یوشوی وو فرق یي نه کیدی نودهري برخی څخه چی یي هواراووزی اودس ماتوی ځکه ددوی فرق نه دی پاته شوی.

مسئله: که په دووبرخوکښي دیوی برخی څخه شی راووتی بیرته ننوتی اودس ماتوی دبیلګی په توګه دښځی له فرج څخه ماشوم یوجزلکه سریابل غړی راوواتی اوبیرته ننوتی که هغه غړی دباندی راوتلی وونیم وی یادنیم څخه زیات یالږوی په دی شرط چی وینه به نه وی راوتلی دایي ځکه وویل چی که وینی راووزی بیاخولویه بي اودسی ده چی غسل واجبوی (دوهم) دنارینه یاښځینه دلویوبولوله ځای څخه یوشی راووزی بیابیرته ولاړشي یعنی دننه شی (دریم) همدارنګه که دکولمی یابل شی یوه برخه دباندی راووتله اوبیرته ننوتله (څلورمه)که دیوکس دلوي بولوله ځای سره یادکوچنی بولوله ځای سره نیژدی یوټپ جوړشواوله هغه څخه سوری جوړشونوددغه سوری هم هغه حکم دی کوم چی دبولودځای دی په دی شرط چی ددغه سوری څخه به هم هغه مرداری راوزی کوم چی دبولوله ځای څخه راووزی دبیلګی په توګه (لومړی

)دلوئی بولوله ځای سره نژدی یوسوری جوړشی اوله هغه ځخه مرداری راووزی (دوهم) یادکوچنی بولوله ځای سره نیژدی یوسوری جوړشی اوله هغه ځخه بولی راووزی (دریيم) که دلړی بولوپه ځای کښې یوشی واچول شی لکه لرګی یاګوته یابل شی هغه یي خپله پکښې واچوی یایي بل پکښي واچوی نوځه وخت چی هغه دباندی راووزی اودس ماتیږی (داهغه وخت چی هغه شی لوندوی یعنی په مرداری لړلی وی که دارنګه نه ووبیااودس کول ښه کاردی .محمدرفعت قاسمی غفرله

(ځلورم) منی که بیله خونده ووزی اودس ماتیږی دیيلګی په توګه یوکس دروندشی پورته کړی یاله یوپورته ځای ځخه راولویدي اوله تکلیف ځخه يي منی بیله خونده ووتلو(دبیله خونده توری ځکه وآیي که په خوندسره ووتلوبیاغسل واجبوی.

(پنځم)دکوموشیانوله کبله چی غسل واجبیږی لکه حیض نفاس او منی په دغه سره اودس هم ماتیږی. (علم الفقه مخ ۶۵لومړی ټوک هدایه مخ۷لومړی ټوک شرح نقایه مخ ۹لومړی ټوک ، کبیری مخ۱۲۴تفصیل وګوری بهشتی زیورمخ۱۱۶لومړی ټوک اوبخاری شریف مخ۲۹ ج۱اوفتاوی دارالعلوم مخ۱۴۰لومړی ټوک)

په اوداسه کښې دیواندام په نه مینځلوکی شک پیداشی نو؟

مسئله: له اوداسه کولووروسته که دیواندام په نه مینځلوکښې شک پیداشو اوهغه اندام معلوم هم نه دی نودی دشک دلری کولوپاره کینه ښه ومینځی همدارنګه که داوداسه په منځ کښي دیواندام دنه مینځلوشک پیداشي نوپه دغه صورت کی دی اخری اندام ومینځی دیيلګی په توګه دږیره پوری دلاس دمینځلووروسته دغه شک پیداشونومخ دی ومینځی اوکه دپښي دمینځلوپه وخت کښي دغه شک پیداشونولاس دی ومنځی اوداهغه وخت چی کله شک پیدا

کیږی اوکه یوکس ته زیات وخت دغه شک ورپیداکیدي نو هغه لره په کارده چی ودغه ته خیال نه کوی اوخپل اودس دی پوره وبولی.
(علم الفقه مخ۸۳لومړی ټوک)

دمظاهرحق جدیدپه اول جلد ۴۰۲مخ باندی یوحدیث شریف دی چی دهغه مفهوم یعنی معنی داده چی شیطان داوداسه کولوپه وخت کښی دخلګوپه زړوکښي وسوسې اوشکونه پیداکوی اوهغه کس حیران بی عقله جوړوی کله کله داخیال وراچوی چی اوبه وټول ځای ته نه دی رسیدلی اوکله يي په دی شک کښي اخته کوی چی داوداسه اندامونه یوځل مینځل شوی دی که دوه ځله اوکله يي داشک ورپیداکوی چی اوبه مرداری وی اوس په نوروااوبوسره اودس وکړه غرض داده چی په بیلابیلووسوسواوشکونوسره داوبوپه کارولوکی اسراف(زیاتوب)په کوی اواندامونه دسنت طریقی ترحده زیات مینځل کیږی (حدیث)نوځکه حکم شوی دی چی دوسوسی له اوبوځخه ځان وژغوری یعنی داوداسه په وخت کی داوبوپه استعما لولوکی که دارنګه وسوسی رامنځ ته شی نودغه وباسه اولری يي کوه اواودس په دارنګه توجه سره وکړه چی دشیطان په جال کښی بندنشی اودسنت طریقی ځخه زیات هم نشی (ا. محمدرفعت قاسمی
(په اوداسه کښی دمفصل شک تفصیل په کتاب الفقه علی المذاهب الاربعه کښي وګوری مخ۱۴۵لومړی ټوک)

له اوداسه ځخه وروسته پرچادراوبه شیندل

مسئله: پرپرتوګ یابل شی باندی دوسوسی په غرض سره اوبه شیندل صحیح دی خودکوم سړی چی دبولودڅاڅکوناروغی وی هغه دی اوبه هیڅ کله نه باندی اچوی ځکه داویره ده چی پرتوګ دی مردارشی

که په دغه منځ کښې دبولوڅاڅکې راغلې نوپرتوګ یقینا ناپاک ګرزي. (فتاوی رشیدیه مخ۲۸۴لومړی ټوک)

داوداسه اوبه په د سمال یابل شي سره وچول

مسئله :داوداسه اوغسل وروسته بدن په دسمال یابل شي سره وچول په قوي اوصحیح قول سره روادی (دمخ په وچولوسره په ثواب کښې هیڅ کمی نه راځي) لیکن مستحب دادی چې په وچیدلوکښې ډیرزیاتوب و نه کړی بلکه دارنګه دی وچ کړی چې یوڅه اثریې پاتې شي که یووخت په لمن سره وچ کړل شي روادی خو همیشه په لمن سره وچول بزرګانودغه منحوس عادت بللی دی په حدیث شریف کښې راغلي دي چې دنبي کریم ﷺیوه جامه وه چې په هغه به یې همیشه داودس اندامونه وچول.

(الجواب المتین مخ ۷آپ کی مسائل مخ۳۴ټوک دوهم احسن الفتاوی مخ۲۵ټوک دوهم بحواله ردمحتارمخ۱۲۱لومړی ټوک علم الفقه مخ ۸۳ لومړی ټوکاوکتاب الفقه مخ۱۱۹لومړی ټوک)

مسئله: له اوداسه وروسته په دسمال سره لاس مخ وچول روادی اوکه نه شي وچ هیڅ پروانلري اوداخبره چې دبیری اوبه پرمځکه ایله کیږی وفرشتوته دهغه په پورته کولوکښې تکلیف وی بی بنیاده ده. (فتاوی دارالعلوم مخ۱۳۲لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ۱۲۱لومړی ټوک)

مسئله: داوداسه اندامونه په یوه جامه سره وچول که تکبراولویي دښکاره کولولپاره وی نومکروه دی اوکه نه وی مکروه نه دی.

(مظاهرحق مخ۴۰۲لومړی ټوک)

له اوداسه کولووروسته تحیة الوضوءکول

له حضرت ابوهریرة ﷺ څخه روایت دی: چې نبی کریم ﷺ یوځل وحضرت بلال ﷺته وویل: چې ای بلاله ماته ستایوداسې اسلامې

عمل په ګوته کړه چې پرهغه باندې وتاته دثواب ترټولوعملونولوی امیددی ځکه چې ما ستادچپلواوازپه جنت کښې مخته مخته اور یدلی دی حضرت بلال رضی الله عنه ځواب ورکړی چې ماته په ټولوعملونوکښې زیات امیدپردغه عمل دی چې شپه یاورځ څه وخت چې اودس وکړم له هغه وروسته دتوفیق په اندازه څه لمونځ هرومرو کومه (بخاری اومسلم) له حضرت عقبه بن عامر رضی الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله ﷺوفرمائل: کوم څوک چې په ښه طریقه اودس وکړی اوبیادوه رکعته لمونځ دارنګه وکړی چې زړه اومخ دواړه يې دلمانځه ولورته متوجه وی یعنی دښکاره اوپټ په پوره توجه او عاجزی سره يې وکړی نوددغه کس لپاره جنت واجبیږی.(الترغیب مخ۳۶۴)

مسئله: له اوداسه کولووروسته که وخت مکروه نه وی دوه رکعته کول مستحب دی. (شرح نقایه مخ۹لومړی ټوک)

تیمم څه دی ؟

دتیمم دحکم دنازلیدو واقعه دشعبان دمیاشتې شپږمه وه چې دالله تعالی یولوی احسان دی اودمسلمانولپاره یولوی نعمت دی ددی دشروع حال دام المؤمنین حضرت عائشة رضی الله تعالیٰ عنها له بیان څخه معلوم شودادی چې دنبی ﷺعادت شریفه ووچې څه وخت به يې دسفراراده کوله نوبه یې دخپلوازواجو مطهراتونومونه به یې ولیکل دکومې یوی نوم چې به ژاوختې هغه به یې له ځان سره په سفربیوله نبی ﷺدیوسفراراده وکړه دخپل عادت په څیریې نومان ولیکل دحضرت عائشې صدیقې رضی الله تعالی عنهانوم راوخوت (دزیاتوعلمأ په انددغه دغزوه بني مصطلق سفروو چې غزوه مرسیع

هم ورته ویل کیږی)او هغه یې د خپل ځان سره په سفر بوتله له سفر څخه
په راستنیدو کښې چې څه وخت وځای ذات الجیش ته راورسیدلو
او ذو الحلیفه سره چې دیوغره په نوم صلصل ځای مشهوردی هلته
یې واړول چې مدینه منوره ډیره ځینې لیری وه هلته دحضرت عائشې،
صدیقې رضی الله تعالی عنهاامیل وشکیدی نبی کریم ﷺ سره له
ټولوخادمانوهلته ودریدل اودڅارنې لپاره یې حضرت اسیدبن حضیر
رضی الله عنه (دادلوی شان انصارصحابی اودنبی کریم ﷺ څخه لس
کاله وروسته وفات شوپه سلګونوصحابه دده شاګردان دی)اوڅه
صحابه یې وټاکل اوامیل نه ؤ پیداشوي چې دسهاردلمانځه وخت
راغلی هلته نیژدی اوبه نه وی صحابه کرام ډیرپه شک کښې شول چې
څنګه بی ځایه بند شوو ځینوخلګودحضرت ابوبکرصدیق رضی الله
عنه څخه شکایت وکړی چې وګوره حضرت عائشه رضی الله
عنهاخلک په څنګه ځای کښې بندکړل چې داوبونښان هم نشته
اودلمانځه وخت راروان دی ابوبکرصدیق رضی الله عنه درسول الله
ﷺ وخیمی ته ورغلی اوو حضرت عائشې صدیقې رضی الله عنهاته
یې غوصه شروع کړه چې ته همیشه خلګ په پریشانی کښې اچوی
اوس نبی کریم ﷺ په داسی ځای کی راګیردی چې اوبه نه پیداکیږی
حضرت ابوبکرصدیق رضی الله عنه حضرت عائشه رضی الله
عنهایوڅه ووهله هم لیکن عائشې صدیقې رضی الله عنهادیوی
خبری په ځواب هم څه نه وویل اونه ښوریدلی ده ځکه چې نبی کریم
ﷺ ټوله شپه ستړی شوی وو اوویده ووپه امیل پسې یې څارنه وکړه
خوپیدایې نکړی اسیدبن حضیراونورصحابه هم په خپلوهڅوکښې

بریالی نه شول اوبیرته راغله اوټولوخلګو دمجبوری له کبله هلته بیله
اوداسه لمونځ وکړی اوداميل دپیداکولو امیدیې ختم
شودروانیدواراده یې وکړه په دغه وخت کښې الله جل جلاله دسورة
مائده ددوهمی رکوع ایاتونه نازل کړل چې په هغه کښې دتیمم حکم
دارنګه بیان شوی دی [وَإِن كُنتُم مَّرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِّنكُم
مِّنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا
فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُم مِّنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُم مِّنْ حَرَجٍ
وَلَٰكِن يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ]
اوکه تاسوناروغه یاتاسوپه سفرکښې یاست اویاراشی یوله تاسو
څخه دضرورت له ځایه یانږدی شی له ښیبیانوخپلوسره پس بیاموا وبه
نه کړی پیدانوقصدوکړی دپاکی زمکی اومسح وکړی پرمخوخپلو
باندی اولاسوخپلوباندی له دغه پاکی زمکي الله تعالی دانه غواړی
چې پرتاسوتنګی راولی لیکن الله تعالی داغواړی چې تاسوپاک کړی
اوپوره کړی ښیګڼی پرتاسوباندی ددی لپاره چې تاسوشکرادا کړی)
نبی کریم ﷺ ډیرخوشحاله شواوویې ویل چې ای عائشې ستاامیل
ډیردبرکت وودنبی ﷺ له ویناڅخه وحضرت ابوبکرصدیق رضی الله
عنه ته ډیره خوشحالی حاصله شوه اودخوشحالی په حالت کښې دری
ځله وویل ای لوری ته ډیره مبارکه اودښه بخت خاونده یې .:اسیدبن
حضیر رضی الله عنه چې دامیل په موندلوکي یې ډیره هڅه کړی وه
ویې ویل ای دابوبکراولادداستاسودخلګولوړی برکت نه دی بلکه
له دی څخه مخکښې هم ستاسوله وجې الله تعالی پرمسلمانانوباندی
احسانونه کړی دی دالله تعالی په دغه نعمت اواحسان سره ټول خلک

خوشحاله شول اوخپلې بسترې اوکجاوې يې وتړلې څه وخت چې يې دحضرت عائشته دسپريدلو اوښ ولاړکړنو اميل ترهغه لاندې ووچې دهغه له امله دحضرت عائشې خوشحالۍ دوه ګونه شوه اونبي کريم ﷺته ارام حاصل شواوټولوخلکودخداى جل جلاله دمهربانۍ شکراداکړاوبيرته ومدينې منورې ته ستانه شول له دغې ورځې څخه داوبودنه شتون اوناروغۍ له کبله دتيمم حکم جارى شواونبي کريم ﷺووېل: [الصعيدالطيب طهورالمسلم وان لم يجدالمأ عشرسنين فاذاوجدالمأفليمسه بشره] يعني که يومسلمان ته لس کاله اوبه نشي حاصلې نوودغه سړي ته په پاکوخاوروتيمم وهل په کاردى اودغه تيمم کافي هم دى بياڅه وخت چې اوبه پيداشي نوپه هغه سره دى اودس ياغسل وکړي دتيمم دحکم دنازليدلوپه وخت کښې صحابه ټوله د نبي کريم ﷺسره نه وونوځکه دغه حکم په کرارکرار سره وخلکوته معلوم شوو اوځينې وخت دنه خبرتياله کبله خلک دسختۍ سره مخامخ کيدو خپله نبي کريم ﷺاوصحابه وو وخلکوته دتيمم داحکاموخبرتيا ورکوله اودوخت په پيداکيدوسره يې دمفصل حکمونوتعليم کاوو.

دتيمم په هکله يوڅوروايات

(۱)روايت:يووخت نبي کريم ﷺپه سفرکي وو دلمانځه څخه دخلا صيدو وروسته يې يوسړى وليدى چې په لمانځه کښې نه وو شريک اودټولوڅخه بيل ناست وو نبي ﷺووېلوچې څه وجه ده چې تاله ټولوخلکوسره يوځاى لمونځ نه وکړ هغه ووېل پرماغسل فرض شوى دى اواوبه مې نه کړې پيداله دغه امله لمونځ نشم کولاى (دغه سړي

داخيال کوى چې تيمم يوازې داوداسه پرځاى دريدلاى شي اودغسل لپاره تيمم نه صحيح کيږي.نبي کريم ﷺورته ووېل چې په پاکوخاورو سره تيمم ووهه هغه کافي دى. (بخاري اومسلم)

(۲)روايت:يووخت صحابه دجهادپه غرض په سفرکښې ووپه دوى کې ديوه صحابي په سرکښې ددښمنانوله لورى څخه ډېره ولګيده چې سريې مات شو دغسل حاجت يې پيداشونويې دمجاهدينو ملګرو څخه پوښتنه وکړه چې په دغه حالت کښې تيمم روادى کنه ؟ هغو ووېل: چې که ته غسل کولاى شې بيازموږ په خيال ستاپاره تيمم روانه دى (ودوى ته مسئله معلومه نه وه چې که دناروغۍ دزياتيدو ويره وه بياتيمم روادى که څه هم اوس پرغسل اواودس کولوباندې قادروي)هغوخلکو پراحکاموشرعي باندې ځان قربانولو عبادت اوپاکي يې په ټول ژوند کښې ښه بلله په دغه حالت کښې يې غسل وکړى اولمونځ يې اداکړي داوبوله کبله يې ټپ خرابي شو اودغه دالله ﷻمخلص اوځان قربانونکى صحابي له دنياڅخه يې کوچ وکړدجنت فردوس په ځايو کښې يې ځاى ونيوى پاته صحابه چې څه وخت ومدينې منورې ته بيرته راغلل اودنبي کريم ﷺپه خدمت کښې حاضرشول اوحال يې ورته ووايونونبي کريم ﷺووېل خداى دې يې هغوته وروښيي هغودغه بېچاره مړکړى (يعني دغه خلکوغلطه مسئله وروښودله چې دهغه دمرګ ذريعه وګرزيده.

(۳)روايت دادى: چې دصحابه کراموڅخه دوه صحابه په سفر کښې وواوبه يې نه کړې پيدانودواړوتيمم وواهولمونځ يې وکړى ليکن دلمانځه دوخت له وتلوڅخه مخکې اوبه پيداشوى يوه صحابي اودس

وکړی لمونځ يي راوګرزاوی دوهم صحابی لمونځ نه راوګرزا وو څه وخت چې نبی کريم ﷺ ته ورسيدل حال يي ورته بيان کړکوم صحابی چې لمونځ دوهم ځل نه ووکړی نبی کريم ﷺ هغه ته وويل چې تاپرطريقه مسنونه اوپرقاعده شرعيه عمل کړی دی اولومړی لمونځ کافی کيږی اودوهم صحابی ته يي وويل چې وتاته دراګرزونی ثواب درکول شو (ځکه چې دوهم ځل لمونځ په نفلوکښی شمارشودهغه ثواب هم حاصل شو.

(۴)روايت دتيمم دحکم دحاصليدووروسته حضرت عمرفاروق او عماررضی الله عنهماپه يوسفرتللی وواتفاقاددواړوصحابه وود غسل حاجت پيداشودزمانی شروع وه دتيمم مفصل احکام نه وو معلوم نوځکه عمار رضی الله عنه په خاوروکښی ښه ورغړيدی تيمم يي وکړی يعنی دغسل پرځای يي دټوله بدن تيمم وکړی اولمونځ يي وکړی .حضرت عمر رضي الله عنه داخيال وکړی چې تيمم يوازی داوداسه پر ځای دريږی دغسل لپاره روانه دی نولمونځ يي نه وکړی بيرته ونبی کريم ﷺ ته راغلواودنبی کريم ﷺ په خدمت کی حاضرشول اوعرض يي وکړنونبی کريم ﷺ پرزمکه دواړه لاسونه ووهل اوپرمړوندويي يوڅه اندازه وګرزول اشاره وکړه چې بس همدومره کافی ده يعنی څومره چې داودس تيمم دی هم دومره دغسل تيمم دی په زمکه کی درغړيدو حاجت نشته.(طهورالمسلمين مخ له ۴تر ۲۰پوری تأليف حضرت مولانااصغرحسين ميا ن صاحب سورة مائده پاره ۶تفصيل وګوری بخاری مخ۴۸لومړی ټوک مسلم مخ۱۶۰لومړی ټوک مظاهرحق مخ۴۸لومړی ټوک)

دتيمم معنی

دتيمم لغوی معنی قصدکول دی اوپه اصطلاح دشرع کښي ددی مطلب دادی: چې دپاکی حاصلولوپه نيت سره دپاکی خاوری پاهغه شی چې دخاوروپرځای دريږی (دبره چينه اونورشيان)قصدکول اودغه پاکی خاوری پرمخ اولاسولګول اوددی صورت دارنګه دی چې دواړه لاسونه دی پرپاکه خاوره يابل شی ووهی اويوځای دی يي کړی اوبيادی دواړه لاسونه پورته کړی اوټک دی وهی يعنی خاوری دی ځنی لری کړی اووروسته دی پرمخ باندی اوتربيريوپوری دی کش کړی تيمم په اصل کښی هغه وخت داودس ياغسل پرځای دريږی چې اوبه نه وی ياخواوبه وی پراستعمالولويي قادرنه وی او دخدا ی جل جلاله له هغوغټو نعمتونو څخه يونعمت دی چې په خپل کرم اوفضل سره يي يوازی پرامت محمدی ﷺ باندی کړی دی په تيروشوواموتوکي دغه تيمم مشروع نه وو اودتيمم لپاره چې پرپاکوخاورويابل شی باندی لاسونه وهل کيږی وهغه ته ضرب ويل کيږی. (مظاهرحق مخ۴۷۰لومړی ټوک)

تيمم په امت محمديه پوری خاص کړل شوی دی

نبی کريم ﷺ وويل چې موږته دتيروشووامتونوپرخلګوباندی په خاص ډول ددروشيانوپه ذريعه فضيلت راکول شوی دی.

(۱) زموږ(دلمانځه ياجهاد)صفونه دملائکوپه ډول ګرزول شوی دی ،يعنی لکه څنګه چې ملائکوته په صف کې غبادت کولوباندی ډير زيات نژديکت اوبزرګي حاصليږي دغه رنګه موږته هم حاصليږي.

(۲)زموږ لپاره دټولې زمکې مخ دِلمانځه ځای جوړ کړل شوی دی.

ځواب : زموږ لپاره ترټولوغټ مصلحت هم دغه دی چې دالله تعالی حکم دی ، اودالهی رضاوسیله ده ،داغسی قران کریم ددې دمصلحتونو پرلوراشاره هم کړې ده ځکه الله تعالی فرمایي: الله جل جلاله غواړي چې تاسوپه تنګي کې وانه چوی بلکه هغه داغواړی چې تاسوپاک کړي اوپرتاسوخپل نعمت پوره کړی. (سورة مائده : پ ۷)

له دې آیت شریف څخه معلومه شوه :چې الله تعالی داوبودنیستی په وخت خاوره پاکوونکي ګرزولی ده ،لکه څرنګه چې اوبه دانسان بدن پاکوی همدارنګه داوبودنه قدرت په وخت خاوره همداسی پاکوونکي ده،خاوره پاکه ده اودځینوشیانولپاره داوبوپه ځیرمطهر(پاکوونکي) هم ده مثلاً: دڅرمنی موزه ،توره ،شیشه اونوراونجاست چې پرځمکه ولویږي خاوري شي هغه هم پاکیږي ،اودغه رنګه پرلاسونواومخ دخاوروپه مښلوکي پوره عجز هم ،کوم چې له ګناهونودمعافی غوښتلوغوره صورت دی ،ګواکي خاوره ظاهری اوباطنی دواړه ډوله نجاست لیري کوی ،نوځکه دمجبوریت پرمهال دی داوبوقائم مقام داسی شئ وکارول شی چې تراوبوزیات اسانه پیداکیږي ،نودځمکی داسی کیدل ښکاره دی ځکه چې هرځای شته ،لهذاخاوره دانسان اصل دی اوخپل اصل ته په مراجعه کولوله ګناهونواوخرابیوخوندی کیدل دی. (آپ کی مسائل ص ۶۲ ج ۳)

که نه داوداسه اوغسل لپاره اوبه وی اونه دتیمم لپاره خاوره

مسئله: څوک چې داودس اوغسل لپاره اوبه پیدانه کړی اونه دتیمم لپاره خاوره اونورهغه ته په فقه کې [فاقدالطهورین] وایي یعنی داسی شخص چې ورسره له پاکوونکودووشیانویوشئ هم نه وی ،نه

(۳) ددې زمکې خاوره زموږ لپاره پاکوونکي ګرزول شوی ده په هغه صورت کې چې زموږ سره اوبه نه وی. (مسلم)

تشریح: ددروشیانوپه وسیله یعنی په تیرو امتونوکي دلمونځ کولولپاره دجماعت اوصف جوړولوپابندی لازمه نه وه ،هغوی چې به څنګه غوښت هغسی به ئې لمونځونه کول دهغوئ لمونځ ددوئ له ځانګړوځایونو(کنائس ،بیع) پرته په کوم بل ځای کی کول روانه وُو،اونه هغوئ ته دتیمم سهولت ورکول شوی وُ،اوودغه (محمدي) امت ته پرتیروامتونوچې دکوموشیانوپه وسیله ځان ته یوشان اوپورته والی ورکړل شوی دی له هغوئ څخه په ځانګړی توګه دغه درې شیان هم دی چې مسلمانانوته دصف جوړولواوپه جماعت سره لمونځ کولوحکم وشو،اوپردی یې دملائکوپه څیراجراوثواب موندلوپه هیله کړو، مسلمانانوته سهولت ورکول شوی دی پرټوله ځکمه چې هر چیري وی (پرپاک ځای) لمونځ وکړی هلته ددوي لمونځ کول رواکیږي ،او مسلمانانوته ددې اجازه شوي ده چې داوبوموندنه لویاداوبوله استعماله دمعذوریدوپه صورت تیمم ووهی . [مظاهر حق جدید ص ۴۷۱ ج ۱]

مسئله: که ترډیري مودی اوبه پیدانه شوی نوپاکه خاوره به هم هغسی داوبوقائم مقام وی. (مفهوم حدیث مظاهر حق ص ۴۷۴ ج ۱ ،کتاب الفقه ص ۲۶۵ ج ۱، احسن الفتاوی ص ۲۶ ج ۲)

که اوبه پیدانه شي نوتیمم ولې؟

پوښتنه :داوبونه موندلوپه صورت کې دتیمم حکم کیږي په دي کې څه مصلحت دی ؟

اوبه نه خاوره ،پرداسې چالازم دی چې بیله اوداسه اوبیله تیممه رکوع سجده وکړی لمونځ اداکړی اوبیاچې کله پراوبویاخاوره قادرشي په اودس یاتیمم دی دالمونځ بیااداکړی ،مثلاً :یوڅوک داسې تړل شوی وی چې لاس نه شی ښورولای ،یاداسې ناروغ وی چې نه شي ښوریدلای اوڅوک تیمم وروهونکی هم نه وی ،(یاپه دې ډول یوبل مجبوریت لري) نوپه دې ډول ټولوصورتوکې چې کله داوبویاخاوري هیله نشی پاتې نولازم دی چې بیله اوداسه اوتیممه په رکوع اوسجده فرض لمونځ اداکړی خوپه دې کې دې قرأت اونورهیڅ نه وائي ،اوبیاچې کله اوبه پیداکړی یادتیمم شیان پیداکړی نوادس یاتیمم دې ووهی دالمونځ دې دوهم ځل اداکړی .(طهورالمسلمین ص ۱۳۳ازمیان صاحب ،فتاوی رشیدیه ص۲۸۵ج۱)

مسئله:څوک چې داوبواوخاوري دواړوپراستعمال قادرنه وی که داوبواوخاوري دنه شتون په وجه یادناروغۍ په وجه وی نوهغه دې بیله طهارته لمونځ وکړی ،کله چې قادرشی نوپه پاکي دې راوګرزوي (علم الفقه ص ۱۰۵ ج۱،هدایه ص۳۶ج۱،کشف الاسرار ص۲۳ج۲)

تیمم داوداسه اوغسل خلیفه ګرزولو وجه

(۱) دالله تعالی هم داسې عادت جاری دی ،چې دبندګانولپاره چې کوم شیان ستونزمن وی ،هغه پردوي آسانوی ،اوداسانتیاتر ټولوغوره صورت دادي:چې دکوم کارپه کولوکي تکلیف اوپریشانی وی هغه ورځینې ساقط کړی ،دهغه بدل ورکړل شي ،ترڅوپه دې بدل ددوي زړونه پرځای وي ،اودکوم شي چې دوئ بې پایه اهتمام کوي ناڅاپه دهغه په پرېښودلوکله چې بدل یې نه وائي ددوي زړونه متردد

اوپریشانه نه وی اودپاکي پرېښودلوعادیان نشی ،ځکه الله تعالی داړتیاپروخت تیمم داودس اوغسل خلیفه (نائب) وګرزاوه اودپاکي له ټولګي څخه تیمم هم دمشابهت په وجه یوډول پاکی وګرزول شو .(المصالح العقلیه ص۲۸)

(۲)په خاوره اواوبودپاکۍ مشروع کیدل دمستقیم فطرت اوسلیم عقل په موافقت دی .

(۳)الله تعالی داوبواوخاوری ترمنځ قدرتاً اوشرعاً اخوت (ورورګلوي) واچوله ،ځکه دادواړه دپاکي لپاره راغونډشول ،وجه داده چې آدم علیه السلام اودهغوئ اولادالله تعالی له دې څخه پیداکړی دی ،ګواکي زموږ مور اوپلاراوددوي داولادلپاره خاوره اواوبه دموراوپلارپه څیر دی. (المصالح العقلیه ص۱۶)

له خاوري څخه دتیمم دځانګړتیاوجه

پوښتنه :تیمم په یوه وجه دعقل په خلاف دی ځکه چې خاوري پخپله ککړې دی هغه مرداري اوخیري نه لیری کوی اونه بدن اوجامی پاکولای شی ؟

ځواب: الله تعالی ددې عالم هرشی له خاوري پیداکړی د ی ،زموږ دپیل کیدواصل همدغه دوه شیان دی چې ورڅخه زموږ وده ،زموږ تقویه اوغذاوی ،دکوم چې موږ مشاهده کوو،نوکله چې الله تعالی دغه خاوره اواوبه زموږ دودې اوتقویې اوغذاء اسباب وګرزول ،نوزموږ دپاکیدو لپاره اوپه عبادت کي دمرستی اخیستولپاره هم ددوي وضع وکړه ،وجه داده : چې خاوره هغه اصل شئ دی ،چې ورڅخه دانسان اونورو پیدائش شوی دی،اواوبه دهرشئ دژوند

باعث دی ،لنډه داچې : ددې عالم دټولوشیانو دپیداکیدواصل همدغه دوه شیان دي خاوره اواوبه چې ورڅخه الله تعالی داعالم مرکب کړی دی ،نوکله چې زموږ اولنی پیدایش اوتقویه اووده له خاورواواوبوشوی ده نودجسماني اوروحاني پاکی لپاره هم همدغه الله تعالی وګرزول.

(۲) عادتاً دمرداری اوګندګی لیرکولورواج په اوبوډیردی اوکله چې دناروغی په حالت کي اوداوبونه موندلوعذرشي (دناروغی په حالت کي داوبودنشتوالی په وجه عذرورپیښ شي) نودپاکي لپاره داوبو دوهم ملګری اوهمزولی یعنی خاوره دکوم بل شی په نسبت مقررول زیات مناسب دی.

(۳) دتیمم لپاره ځمکه په دې وجه ځانګړی کړل شوه چې ځمکه یوځای هم نیستی نه وی نوداسی شي ددې ورکیدای شی چې ورڅخه دخلګو مشکل لیري شي.

(۴) مخ په خاوروککړول دنفس پرماتولواوخاکساری باندی دلالت کوي اوداشی والله تعالی ته ډیرخوښ دی ،نودتیمم لپاره دخاوروپه استعمالولوکي دغه خاکساری اوعاجزی موندله کیږي ،اوذلت شان دعفوی غوښتلولپاره زیات مناسب دی ،همدغه وجه ده چې په سجده کولوکي خپل مخ له خاورونه ساتل خوښ اومستحب ګرزول شوی دی

(المصالح العقلیه ص۳۰)

تیمم وهل هم دالله تعالی فرمان دی

مسئله: ځینی ناروغه داکوتاهی کوی چې سره له دی چی اودس هیڅ زیان نه رسوی بیاهم تیمم وهی ،کله ناکله بیاپوښتني ته راغلی

یانورخواخوږي ښاغلی ناروغه له اودس کولوڅخه منع کوی اووائي : چې محترمه اپه شریعت کي اساني ده تیمم ووهه ،داډیره ناپوهی ده ترڅواودس کول زیانمن نه وی تیمم وهل جائزنه دی.

مسئله: ځینی داغلطی اوبې احتیاطی کوی چی که پردوی هرډول مصیبت تیریږي اوکه هرڅومره ناروغی زیاتیږي مرېه شي خوتیمم نه وهی ،اودس کوی ،داغلوه ده اودپردی شاته دالله تعالی ورکړی سهولت نه قبلول دی ،کوم چې سخته ګستاخی ده اوبې ادبي ده ،ځکه لکه څنګه چې اودس کول دالله تعالی حکم دی تیمم وهل هم دهغه حکم دی ،دبنده کاردحکم منل دی نه دزړه غوښتنه اوپاکی ته کتل دی ،بندګي خودهمدې نوم دی : چې کوم وخت کوم حکم وشی په ځان اوزړه ئي اطاعت وکړي- (اغلاط العوام ازمولناتهانوی ص۱۹۷)

په تیمم کي وهم ته اعتبارنشته

پوښتنه :که غسل واجب شی اودمرض زیاتیدویاناروغه کیدواندیښنه وی نوآیاپه دې صورت کی تیمم کیدای شي ؟

ځواب: صرف وهم ته اعتبار نشته که دچاپه رشتیاداسی حالت وی چې دي که په تودواوبوهم ولامبی نوناروغي زیاتیږي یادناروغه کیدوغالب ګمان وی نوده ته دغسل پرځای دتیمم اجازه شته اودغسل هم هغه تیمم دی کوم چې داوداسه لپاره کیږي.

مسئله: دتیمم اجازه یوائې په هغه صورت کي ده چې داوبوپرکارولو قدرت نه وی ،کوم سړی چې اوبه کارولای شی دهغه تیمم جائزنه دی نه دهغه لمونځ صحیح کیږي اوداوبوپراستعمال دقدرت نه

په سفرکي پيښيږي ،نوکه اوبه يو ميل ليري وي ياڅاه خوشته خوله څاه څخه داوبو راکښلوکوم صورت نشته ياپراوبوکوم ځناوروي ،ياپراوبود دښمن و لکه وی اودهغه دويري په جه تراوبورسيدل شونی نه وی نوپه دغوټولو صورتوکي ګواکي دي سړی ته اوبه حاصلی نه دی ،اودی په تيمامه لمونځ کولای شي.

دوهم صورت دادي: چي اوبه خوشته خودی پخپله ناروغه دی اوپه اودس ياغسل کولوورته دمرګ يادکوم غړی دتلفيدو (له منځه تلو) ياپه ناروغی کی دزيادت يااوږدوالی انديښنه ده ياپخپله له اودس ياغسل کولوڅخه معذوردی اوکوم بل څوک اودس ياغسل ور کوونکی نشته نوداسی شخص تيمم کولای شی. (آپ کی مسائل ج۳ص ۶۳)

مسئله: دناروغي په حالت يادناروغی له ويري تيمم روادی ،کله چي په سړواوبولمبلويااودس کولوکي دمرګ ياناروغي ويره وی نوتيمم روادی. (فتاوی دارالعلوم ص۲۴۳الومړی ټوک ،دردالمحتارلومړی ټوک ص۲۱۴ ج(باب التيمم په حواله)

دتيمم حکم دټولولپاره يودی

مسئله: داختردلمانځه لپاره تيمم هغه مهال جائزدی : کله چي داختر دلمانځه دفوت کيدو ويره وی،دغه رنګه که دی اودس کوی نوامام به لمونځ پوره کړي يابه لمرترسرواوړي ،اوداخترانودلمانځه وخت به تيرشي (خوکه داختردلمانځه دکومي برخي دموندلوهيله وه يابل ځای په لمانځه کي دبرخي اخيستواميدوونواودس به کوي تيمم روانه دی.

رفعت

مسئله: دبناء پرمهال هم تيمم روادی دامعنی چي دجنازي يااختر لمونځ يي په اوداسه پيل کړي وي ،په منځ کي اودس مات شي ،اوس

داويره وی چي که اودس کوی نولمونځ ورڅخه تيريږي نوپه دې صورت کي په تيمم وهلوبناء کول يعنی په لمانځه کي ورشامليدل روادی.

مسئله: اوپه دې کي هيڅ توپيرنشته چې بناکوونکی امام وی اوکه مقتدی يعنی کله چي دجنازي يااختر دلمانځه دتيريدوويره وی نوکه امام وی هم تيمم وهلای شی اوکه مقتدی وی هم.

ځکه دتيمم درواوالی وجه دلمانځه دتيريدووجه ده چي کوم بدل يعنی قضاء يي نشته ،کله چي دتيمم دجوازدلمانځه دتيريدووجه ده نود لمر اوسپوږمی دتندرنيولودلمانځه لپاره،دمؤکدوسنتولپاره هغه که دسهار وی اوکه نه وی ،اويوائحي دهمدغوسنتوتيريدو ويره وی دسهار دفرضوفاتيدو ويره نه وی ،نوپه دې ټولوصورتوکي تيمم جائزدی يعنی کله چي داويره وی چي داوداسه لپاره اوبوته رسيږم لمربه له تندره خلاص شي يادماپښين اوماښام ترفرضواداکولو وروسته دچااودس مات شواوپه اوبوسره اودس کولوکی ورته داويره وه چي په اودس کولوبه وخت ووزي نودده لپاره په تيمم سنت کول روادی.

اوله فرضوپرته دسهاردسنتودقضاکيدوصورت دادي:چي اوبه تريوه ميل لرليري وي نوخادم يابل څوک يي اوبوراوړلوته ليږلي وي خودده يقين ياغالب ګمان داوي چي خادم اوبه رارسوي نوبه صرف داودس کولواوپه مشکل سره دفرضواداکولووخت پاته وی ،نودداسی سړي لپاره جائزده چي تيمم ووهی دسهارسنت اداکړي ،اوبياچي کله اوبه ورته راوړي ،نوسمدستي دی اودس وکړي اوفرض لمونځ دی اداکړي

دسهاردسنتوقضاکیدودویري شرط ځکه دي چي که ویره داوي چي له فرضوسره به سنت هم پاتي شي ،نوبیاتیمم کول روانه دی ،په دي وجه چي کله دواړه قضاشي نوهغه وخت دفرضوله قضاسره دسهار دسنتو کول هم صحیح دی .(کشف الاسرار ص۱۵ج۲)

مسئله:دویدیدوپرخت ،دسلام دځواب په وخت داوبوباوجود تیمم وهل جائزدی که څه هم په دغه تیمم لمونځ کول جائزنه دی ،ځکه چي دلمانځه لپاره تیمم هغه وخت جائزوی کله چې اوبه ونه موندل شي یاپه کومه وجه داوبوپرکارولوقدرت نلري ،دهغوتوکولواعمالولپاره تیمم کول جائزدی چي ورته طهارت شرط نه وی.

مسئله:مسجدته دورننوتلواوپه مسجدکي دویدیدولپاره تیمم وهل جائزدی. (کشف الاسرارص۱۶ج۲)

مسئله:دجمعی لمانځه ،دوخت لمانځه اودوتروقضاء کیدوپه صورت کي تیمم نشي وهلای ځکه چي ددغولمونځوبدل دقضاء په صورت کي وجودلري. (کشف الاسرارص۷۱ج۲)

تیمم له کهالی اوسستی سره اړه نه لري

مسئله:په معمولی ناروغی لکه زکام ،تبه اونوروکي ترڅودناروغی زیاتیدواندیښنه نه وی تیمم جائزنه دی ،که تودی اوبه زیان نه رسوی اوموندل کیدای شي هم نوتیمم جائزنه دی.

مسئله:که خاماخاوهمی شوچي ناروغ به شم یابه ناروغي زیاته شی خونه په دې ډول ناروغه کیدوعادت شته اونه په عامه توګه ددې خبري ورته تجربه شته نه معتبرطبیب ورته اوبه زیانمنی ښیئ نوتیمم جائزنه دی که په بدن کي توان وی اواوبه ورته تاوان نه کوي

خودکاهلی اوسستی په وجه واودس کولووته ئي زړه نه کیږي نوتیمم جائزنه دی

مسئله: که یواځي پرلاسونویاصرف پرپښنوزخم وی نوتیمم جائزنه دی دټپ پربرخه دی مسح وکړي نورغړی دی ومنځی اودس دی وکړی ،که داوبونه موندولوپه وجه ئي تیمم وهلی وو،ترديږ وروسته په داسی ناروغي اخته شوچي پکي اوبه ورته زیان رسوي خواوبه ئي وموندلی نواوس په هغه مخکي تیمم لمونځ جائزنه دی په اوبوموندلوهغه مات شواوس دی دناروغي دعذرله مله دوهم ځل تیمم ووهي . (طهورالمسلمین ص۱۶)

په سړوهیوادونوکي دتیمم حکم

پوښتنه : چیري چي واوره ډیره کیږي اویخ هم زیات وی هواهم ډیره تیزه چلیږي په اودس کولوکي سخت تکلیف وي تردي چي پښي لاسونه څوساعته یومخ کارپریږدي په داسی حالت کي په تیمم یامسح لمونځ رواکیږي کنه ؟

ځواب :که چیری شاذاونادر داسی صورت وي چي په اودس کولود هلاکت یاناروغي ویره غالبه وی اودتودواوبونظم هم نه وی نه داسی کوم توکر اورخت وي چي په هغه کي ځان تودکړی په داسی صورت کي تیمم جائزدی کنه جائزنه دی اودپښومنځلوپه بدل کي دموزومسح کیدای شي .(امدادالفتاویص۴ ۷لومړی توک)

(دتفصیل لپاره داحقربل کتاب دموزومسئلي وګورئ) رفعت

دتیمم دوجوب شرطونه

(۱) اسلام پرکافرباندی تیمم واجب نه دی .

(۲)بلوغ پرنابالغ باندی تیمم واجب نه دی .

(۳)عقل پرلیونی باندی تیمم واجب نه دی .

(۴) داوداسه یاغسل ارتیا کوم څوک چې اودس یاغسل ته اړتیانه لري یعنی پاک وی پرهغه باندی تیمم واجب نه دی .

(۵)په کوم شیآنوحي تیمم جائزدی دهغوي پرکارولوباندی قدرت درلودل څوک چې ددغوشیانوپراستعمال باندی قادرنه وی پرهغه باندی تیمم واجب نه دی .

(۶)دلمانځه دوخت تنګیدل ،دوخت په پیل کي تیمم واجب نه دی .

(۷)دلمانځه دومره وخت موندل چې پکي په تیمامه دلمانځه کولوګنجایش وی ،که څوک دومره وخت نشي موندلای نوپرهغه تیمم واجب نه دی .

(علم الفقه ص۱۰۲لومړی ټوک ،کتاب الفقه ص۲۳۹لومړي ټوک ،طهورالمسلمین ص۸)

دتیمم دصحت شرطونه

(۱) اسلام ،دکافر تیمم صحیح نه دی یعنی دکفر دحالت په تیمم تراسلام قبلولوورسته لمونځ جائزنه دی ،هوداسلام قبلوولوپروخت چې کوم غسل مستحب دی که دهغه په بدل تیمم ووهی نوده ته دمستحب اداکولوثواب ورکول کیږي .

(۲)دتیمم نیت کول دکومی بې اودسی له امله چې تیمم ووهل شي یاله هغې څخه دپاکي نیت وشي ،یادکوم شئ لپاره چې تیمم ووهل شي دهغه نیت وي مثلا:که دجنازې دلمانځه لپاره تیمم ووهل شي یادقرآن کریم دتلاوت لپاره تیمم ووهل شي نوددې نیت دی وکي خولمونځ په هغه تیمم صحیح کیږي چې له بې اودسی څخه دپاکي نیت

پکی شوی وی ،یادکوم داسی مقصودی عبادت نیت وشي کوم چې بیله پاکي نشي کیدای مقصودي عبادت هغه عبادت دی :چې مشروع کیدل ئي یواځې دثواب اودالله ﷻ درضالپاره وی ،دکوم بل عبادت دادائینی لپاره نه وی مشروع شوی ،لکه لمونځ دقرآن تلاوت اونور... په خلاف دهغه اودس چې دقرآن کریم دمسحې ،مسجدته ددخول په نیت وي ځکه په دی کي یواځې دثواب نیت نه وی ،بلکه دنوروعبادتونوادائینه هم په نظرکي وي ،یعنی دلمانځه په تیمم خوقرآن کریم مسح کولای شي ،خودقرآن کریم اونورومسح کولولپاره په تیمم باندی لمونځ نشي اداکولای .

(۳)دټول مخ اودواړولاسونوپوره مسح کول .

(۴)پربدن دداسی شئ نه کیدل چې مسح ته خنډوی مثلا:روغن ،وازګه ،موم اوانګشتری .

(۵)په پوره دواړولاسونویادهغوئ په زیاتره برخه مسح کول .

(۶)په کوموشیانوچې غټه یاوړه بې اودسی راځی دتیمم پروخت دهغوي نیستی ،که کومه حائضه میرمن تیمم ووهی نوصحیح نه دی ،اوکه دداسی عبادت لپاره تیمم ووهل شی کوم چې بیله پاکي نشي کیدای لکه لمونځ دقران تلاوت اونور نودهغه لپاره داوبوله کارولومعذوریدل هم شرط دی . (علم الفقه ص۱۰۳لومړی ټوک)

دتیمم سنت طریقه

مسئله:دتیمم طریقه داده :چې بسم الله الرحمن الرحیم ووایي ،اونیت وکړي خپل دواړه لاسونه پرداسی خاوره چې مرداری ورته نه وی رسیدلی یامرداری په پریمنځلولیري شیوی وی خپل دواړه لاسونه ورغو

لخوا وغوړوي (ښه دی وغوړوي) ودي وهي اوسره ودي مبني وروسته دی دواړه لاسونه راپورته کړي ودي څنډي بيادی پوره دواړه لاسونه پرخپل ټول مخ راتيرکړي په داسی ډول چي هيڅ ځآی داسی پاتی نشي چي لاس ورونه رسيږي بيادی دغه رنګه دواړه لاسونه پرخاوره ووهی سره ودي موښي اوبيادی خاوری ځينی وڅنډي اودکيڼ لاس دري ګوتې دی پرته دشهادت اوبټي ګوتی دښي لاس دګوتو پرسرو نو دشاپرخوا کښيږدی تربڅريږودی راکش کړی دارنګه چي دکيڼ لاس ور غوي هم ورسره ولګوي ،اوتربڅريږو مسح هم وشي بيادي پاتې ګوتې اودلاس ورغوي پردابل طرف کښيږدي ترګوتودي راکش کړی ،دغه رنګه دی دکيڼ لاس مسحه هم وکړي داودس اوغسل دتيمم ددواړو همدغه طريقه ده اويوتيمم ددواړولپاره کفايت کوی که ددواړو نيت وشي . (علم الفقه ص۱۰۶ لومړی ټوک ، منيه ص۲۹،شامی ص۲۶۴لومړي ټوک ،هدايه ص۶۲لومړی ټوک ،کبيری ص۶۴وطهورالمسلمين ص۲۲،مظاهر حق ص۴۷۹ج۱،شرح نقايه ص۲۶ج۱)

دتيمم فرائض اوواجبات

(۱) دتيمم وهلوپروخت نيت فرض دی .

(۲) پرخاوره يادخاوری له قسم څخه پرکوم بل شي دوه ځله لاسونه وهل

(۳) ټول مخ ددواړو لاسونو په زياتره برخه مښل فرض دی .

(۴) له غړيو څخه دداسی شي ليري کول فرض دی چې دهغه له امله خاوره بدن ته نه رسيږي لکه تيل ،وازګه اونور...

(۵) دتنګي انګشتری ،تنګ ساعت ،اوبنګړيو ايستل واجب دی .

(۶) که په کوم دليل داوبونژدی والی معلوم شي نو دهغه په پلټنه کي سل ګامه پخپله تلل ياڅوک ليږل واجب دی

(۷) که دچاسره اوبه وی اودهغه دورکولوهيله وي نوله هغه څخه غوښتل واجب دی. (علم الفقه ص۱۰۶،مظاهر حق ص۵۸لومړي ټوک)

دتيمم سنت اومستحبات

(۱) دتيمم په پيل کي بسم الله ويل سنت دی .

(۲) په هغه ترتيب تيمم وهل سنت دی په کوم ترتيب چې رسول الله ﷺ وهلي دی يعنی لومړی دمخ مسح بيادد واړو لاسونو.

(۳) پرپاکه خاوره دورغويو لاندی خوامښل سنت دی نه دهغوئ شاه.

(۴) ترمښلو وروسته ددواړو لاسونو څنډل سنت دی .

(۵) پرخاوره دلاس وهلو پروخت دګوتو خلاصول سنت دی ترڅو خاوره دننه ورشي .

(۶) لړترلړه په دريوګوتو مسح کول سنت دی.

(۷) لومړی دښي طرف مسح اوبيادکيڼ طرف مسح سنت دی .

(۸) په خاوره تيمم وهل سنت دی نه دهغي په جنس سره .

(۹) ترمخ وروسته دږيري خلالول سنت دی .

(۱۰) ديوه اندام ترمسح وروسته بيله دريدوددوهم اندام مسح کول مستحب دی .

(۱۱) دمسحې هم هغه ځانګړی طريقه مستحب ده کومه چې دتيمم په طريقه کی وليکل شوه

(۱۲) دچاچي دوخت په اخيرکی داوبومندولويقين ياغالب ګمان وی دهغه لپاره دلمانځه تراخيري وخته انتظارکول مستحب دی. دمثال په ډول له ځاه څخه داوبوراکښلو کوم شي نه وی اويقين ياغالب ګمان يي داوي چې دوخت په اخيرکي به رسی. ياسلواغه پيداشي ،ياکوم

شخص په اورګاډي کي سپوروی اوپه یقین سره ورته معلومه وی چي
دوخت په اخیرکي به ریل ګاډی داسی تم ځای ته ورسیږي چي اوبه به
پیداشي . (علم الفقه ص۱۰۷ ج۱، کتاب الفقه ص۵۹ ج۱، کشف الاسرار ص۵ ج۲)

داوبوله کارولودمعذورت صورتونه

(۱) دومره اوبه چي اودس یاغسل ورباندی کیږي هلته نه وی بلکه
دیوه میل(یوکیلومتر۶۱۰متره) یاتریوه میل زیات واټن وی.
(۲)اوبه موجودی وي خوامانت یاغصب شوی وی .
(۳)اوبه ترعام قیمت زیاتی ګرانی وی .
(۴)داوبوقیمت ورسره نه ویواوبه که په قرض موندلای شی اوکه ئی
نه شی موندلای اودقرض اخیستلوپه صورت کي پردی قادروی اوکه
نه وی .(مراقی الفلاح) البته که دی مالداروی اودیوې معلومې مدې
په ټاکلوئي قرض موندلای شوای نوقرض اخیستل په کاردی .
(۵)داوبوپه استعمال دکومی ناروغي دپیداکیدویازیاتیدو ویره وی
،یاداوبوپه استعمال کی دروغتیاځنډ راځي .
(۶)دومره زیات یخ وی چي داوبوپه استعمال کی دکوم غړی دضیاع
یاکومې ناروغی پیداکیدوویره وي اوتودی اوبه نشي پیداکولای .
(۷)دکوم دښمن یاځناورویره وی مثلاً اوبه په داسی ځای کي وي چیر
ي چي ځناوراونورراځي یاپه لاره کي دغلوخطره وی یاپرده دچاقرض
وی یائي له چاسره دښمنی وی ،اودافکریږي وي چي که اوبوته ورشم
نوهغه پورراکونکی یادښمن به مې بندی کړی یابه کوم ډول تکلیف
راورسوی یادکوم فاسق سره اوبه وی اوومیرمنی ته له هغه څخه
داوبوپه اخیستلوکی دخپل عزت ویره وی

(۸)اوبه يي دخوراک څښاک دارتیالپاره ایښي وي ،چی که په اودس
یاغسل کي مصرف شي نوپه دې اړتیاکي به ورته حرج وی ،مثلاً :
داوړوا څښلویاغوښواونورپخولولپاره ئي ایښې وی یااوبه دومره
وي چي په اودس یاغسل کي صرف کړي نودتندي ویره وي ،که
دخپلي تندی لپاره یادکوم بل چایادخپل څاروی لپاره وی ،په دې
شرط چي کوم بل داسی چل نشی کیدای چي ورڅخه کارول شوی اوبه
دحیوانانوپه کارراشي .
(۹)له څاه څخه داوبوراایستلوکوم شي نه وی اونه کوم ټوکروی چي
په څاه کي یي واچوي لوندی ئي کړی اودهغه په نښتیځلواوبه
حاصلی کړی یااوبه په منګی اونوروکی وی ،داوبورااخیستلوورسره
کوم شی نه وی اودمنګی به کږولواوبه نشی تري راخیستلای
اولاسونه مرداروی اوکوم بل داسی څوک هم نه وی چي اوبه ورته
راوکاږي ،یاده دلاسونوورپریمنځي .
(۱۰)داوداسه یاغسل په کولوکې دداسی لمانځه دقضاویره وی چي
خلف یاقضانه لری لکه :داخترا وجنازي لمونځ .
(۱۱)داوبوهیریدل مثلا :له چاسره اوبه وی اودده هیري شوی اودده
داخیال وی چی زماسره اوبه نشته .
(علم الفقه ص۱۰۴الومړی ټوک ،منیة المصلی ص ۴۲،درمختارص۲۲۹لومړی ټوک ،بهشتی
زیورص۶۷لومړی ټوک ،طهورالمسلمین ص۱۱)

مسئله:کوم شخص چی له اودس اوغسل کولودواړوڅخه معذوروی
هغه په حالت دجنابت یعنی دناپاکی په حالت کی که یوتیمم دغسل
اواودس په نیت ووهی نودده لپاره کفایت کوي .
(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۳لومړی ټوک ،دردالمحتارص۲۱۴ج۱باب التیمم په حواله)

مسئله:فلج شوی مریض چې پخپله اودس نشي کولای اوبیله تودواوبواودس نشي کولای که دده سره اودس ورکوونکی نه وی یاتودی اوبه ورسره نه وی نودی تیمم وهلای شي .
(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۵لومړی ټوک ،دردالمحتار ص۲۱۵ج۱باب التیمم په حواله)

دسراوپښوتیمم ولی نشته ؟

مسئله:په تیمم کی ددوواندامو خاصوالی ،دسراوپښونه مشروعیت په دی وجه دی چې دخاوروپرسراړول ناخوښ اومکروه بلل کیږي ځکه چې دخاوروپرسراړول اودستونزواوتکلیفونوپرمهال په خلګوکي رواج دی په دی وجه پرسرخاوري مښل یعنی مسح کول مشروع نه دی ځکه چې داعمل دالله جل جلاله اوخلګوناخوښ دی اوپه تیمم کي پرپښودلاس تیرولوحکم ځکه نه دی شوی چې پښې خوپخپله په خاورواودوړو ککړی وی اوحکم دداسی شي ورکول کیږي چې له مخکی څخه وجود نلري ترڅوددې په کولونفس ته خبرتیاورکړله شي .(المصالح العقلیةص۳۱)

دغسل اواودس په تیمم کی دنه توپیروجه

دجنب یعنی چې غسل ورباندی اوښتی وی اوبې اودسه دتیمم په یوکیدوکی حکمت دادي :چې کله له بې اودسه سړی څخه پرلاسونو اودمخ له مسحې کولووروسته دسراوپښومسح ساقط شوه نوپرهمدغو اندامویعنی پرلاسونواومخ مسح کولووروسته دجنب لپاره دټول بدن مسح په طریقه اولی سره ساقطیږي ،ځکه دټول بدن په مسح کی تکلیف اوحرج دی ،کوم چې دتیمم درخصتی ضداومنافی دی اوپرټول بدن په خاوره اړولوکی دالله جل جلاله په مخلوق کی

ترټولوغوره یعنی دانسان په خاورواچولوکی دحیواناتوسره مشابهت پیداکیږي ،نوکوم څه چې حق شریعت مقررکړی دی ،په حسن ښه والی اوعدل کي له هغه څخه غوره یوشئ نشي کیدای .(المصالح العقلیةص۳۰)

مسئله:داودس اوغسل په تیمم کي هیڅ توپیرنشته ،ددواړویوه طریقه ده ،یواځي دنیت فرق لري.(آپ کی مسائل ص ۶۴ج۲)

مسئله:څوک چي له اودس اوغسل کولوڅخه معذوروی ،هغه دی دجنابت په حالت کي یوتیمم دغسل اواودس په نیت ووهی ،دده لپاره کفایت کوي.(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۳لومړی ټوک)

مسئله:لکه څرنګه چي بې اودسه سړی داوبونه موندلوپه صورت کي په تیمم لمونځ کولای شي ،دغه رنګه څوک چې غسل ته اړوی هغه هم داوبودنه موندلوپه صورت کي دغسل لپاره تیمم کولای شي .
(فتاوی دارالعلوم ص۲۵۲لومړی ټوک)

دتیمم لپاره څومره غټه لوټه په کارده ؟

مسئله:په تیمم کي زیات احتیاط دادی :چی لوټه دومره غټه وی چې ورباندی په یوځل دواړه لاسونه وهلای شي ،یاچی لږترلږه دومره غټه وی چې یوپوره لاس یعنی ورغوی سره له ګوتوورباندی راشي ،اوپه پرلپسی دواړه لاسونه ورباندی وهلای شي ،ځکه چې دځینوعلماؤپه نزد ضرب دتیمم رکن دی .(امدادالاحکام،ص۳۸۷لومړی ټوک)

پریوه لوټه څوځله تیمم وهل

مسئله:په ځینی مسجدونوکي دتیمم وهلولپاره دخاورویوګټی جوړ شوی وی ددغې خاورې پرګټې څوځله تیمم وهل صحیح دی اوپردې

دحکمی نجاست اثرنه پریوزي په درمختار کي څرګندونه شوی ده چي :پریوه ځای ځوځله تیمم وهل صحیح دی .

(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۱لومړی ټوک ،دردالمحتار ص۲۲۰ج۱باب التیمم په حواله)

مسئله:که پریوه ځای اویوه لوټه څوکسان پرلپسی تیمم ووهی نوصحیح دی .(کبیري ص۸)

مسئله:که دتیمم وهونکی دلاسونوڅنډل شوی خاوری جمع شی پرهغو هم تیمم صحیح دی هیڅ پروا نلري.(کشف الاسرار ص۲۵ج۲)

مسئله:دمسجد پرچونه شوی دیوال تیمم صحیح دی هیڅ پروا نلري.

(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۲لومړی ټوک ،دهدایې ج۱ص۵۳په حواله دتفصیل لپاره امدادالفتاوی ج۱ص۷۱)

مسئله:پرلرګي ،جامه بیله دوړوتیمم وهل صحیح نه دی دغه رنګه دشنواووچووښوحکم دی ،اوپردبره پوخ یاخام دیوال اوچونه بیله غباره هم تیمم صحیح دی ،اوپرلرګی لږدوړه هم کفایت کوی .

(فتاوی دارالعلوم ص۲۴۴ج۱،دغنیة ص۷۴په حواله)

دتیمم په لوټه استنجاء کول

مسئله:پرکومه لوټه چې تیمم وهل شوی وی په هغه یادهغې په کومه برخه استنجاء وهل خوجائزدی خوښه نه دی ،فقهاء پرناپاک ځای اودس کول دادب په خلاف بولی اووجه ئې همدغه لیکلی ده :چې داوداسه اوبه داحترام وړدی ،نوهمدارنګه دتیمم لوټه هم ده .(امدادالاحکام ص۳۸۷ج۱)

مسئله:دتیمم لپاره ضروری ده چې خاوره پاکه وی ،ناپاکه زمکه چې وچه شوی وی دهغې استعمال دتیمم لپاره دمستعملواوبوپه څیرده ،یعنی په خپله خوپاکه ده اماپاکونکي نه ده ،،پرداسی ځمکه

تروچیدو وروسته لمونځ کول خوروادی خوپه دې سره تیمم صحیح نه دی . (کشف الاسرار ص۳ج۱)

مسئله:پرپاکه لنده خاوره چې اوبه وربانده غالبی نه وی تیمم جائز دی،خوپه لنده خاوره تیمم هغه وخت وهل پکاردی چې دوخت دفوت کیدو ویره وي ترڅوبیله اړتیاخپله بڼه بدله نکړی. (کشف الاسرار ص۱۲ج۲)

په کوموشیانوتیمم روااوپه کومونارواد ی ؟

(۱)خاوره یادخاوری له جنس څخه چې کوم شئ وی پرهغه تیمم جائزدی اوکوم شی چې دخاورې له جنس څخه نه وی ،پرهغه تیمم جائزنه دی ،کوم شیان چې په اورکې په سوځولو سره نه نرمیږي اونه په سوځیدوسره ایره کیږي اوهغه شیان دخاورې له جنسه دی لکه شګه ،دډبروقسمونه عقیق ،زبرجد،فیرزه ،سنګ مرمر،هړتال ،اونور،او کوم شیان چې په اورکې نرمیږي یاایرې کیږي هغه دخاورې له جنسه نه دی ،لکه :کپړه، لرګي اونورپه سوځیدلوایره کیږي ،اوسره زر، سپین زراونورچې په اور نرمیږي په دغوتیمم جائزنه دی ـ

(۲)کوم شیان چې دخاوری له قسم څخه نه وی ،که پرهغوي دوړه پرته وی نوپرهغوی ددغه ګرځ په وجه تیمم جائزدی .

(۳)که پرکوم مردارشئ دوړه پرته وی نوکه هغه ګرځ پدې دوچوالي په حالت کي پریوتلی وی اودتیمم وهلوپروخت دکومې مرداری دراوتلوویره نه وي ،نوپه دې سره تیمم جائزدی کنه نه دی .

(۴)پرکوم حیوان یاانسان پاپرخپلواندامو که دوړه پرته وی نوپرهغه تیمم جائزدی لکه چې چا جارووواهودهغه په وجه دوړه پرمخ اولاسونوپریوته اوپه لاس ئې ومښله نوتیمم صحیح دی .

(۵)که کوم داسی شئ چي ورباندی تیمم جائزنه وی دخاوری اونوروسره یوځای شی نوغالب ته اعتباردی ،که خاوره اونورغالب وی نوتیمم جائزدی کنه نونه دی جائز.

(علم الفقه ص ۱۰۵ج۱،هدایه ص ۲۶ج۱،شرح نقایه ص ۲۶ج۱کبیری ص ۷۶)

مسئله:دیوال که دډبرو وي یادپخو خښتو وی یادخاموخښتوپه دې شرط چي فاک وی تیمم ورباندی جائزدی.

(نمازکی مسنون اعمال ص ۱۳۹،احسن الفتاوی ص۵۷ج۲،ردالمحتارص ۲۲۰ج۱)

مسئله: پرغله مثلاً اوربشویاغنمواوبل داسی شی که ګرځ ،غباروی نوتیمم ورباندی جائزدی کنه نونه دی

(شرح وقایه ص۹۰ج۱کبیری ص۷۶،کتاب الفقه ص ۲۵۵ج۱،طهورالمسلمین ص۱۷.)

دتیمم احکام

مسئله: دکوموشیالپاره چي اودس فرض دی دهغوي لپاره داودس تیمم هم فرض اودکوموشیانولپاره چې اودس واجب دی دهغوي لپاره داودس تیمم هم واجب دی اودکوموشیانولپاره چي اودس سنت یامستحب دی دهغوي لپاره داودس تیمم هم سنت یامستحب دی اوهمدغه حال دغسل دتیمم دی پرغسل دي قیاس کړی .مثلاً:له اودس کولوڅخه معذوردی نودی چی داودس پرځای کوم تیمم ووهی هغه تیمم فرض دی ،علی هذالقیاس.

مسئله: که پرچاغسل اوښتی وی اومسجدته دتلودده سخت ضرورت وی پرده تیمم وهل واجب دی.

مسئله: دکوموعبادتونولپاره چي له دواړوبې اودسیوڅخه پاکی شرط نه وی لکه سلام ،دسلام ځواب اونورددوي لپاره داودس اوغسل دواړوتیمم بیله عذره کیدای شی اوپه کوموعبادتونوکي چي

یوائي،له کوچنی بې اودسې څخه پاکی شرط نه وی لکه له لاس وروړولوپرته دقرآن کریم تلاوت یااذان اونور،ددوي لپاره صرف داوس تیمم بیله عذره کیدای شی.

مسئله: که له چاسره شکمنی اوبه وی لکه دخره پسخورده نوپه داسی حالت کی دی اودس یاغسل ورباندی وکړی تردی وروسته دی تیمم ووهی-

مسئله:که هغه عذر چی په وجه ئی تیمم وهل شوی وودبندګانوله طرفه وونوکله چې هغه عذرختم شی نوڅومره لمونځونه چي يي په دغه تیمم کړي وی ټول بیرته راګرزول پکاردی مثلاً یوسړی بندی اودمحبس مامورینوده ته اوبه نه ورکولي ،یاچاده ته ویلي ووکه تااودس وکړنوزه تاوژنم ،اونور...

(علم الفقه ص ۱۰۵ج۱،طهورالمسلمین ص۱۸،کشف الاسرارص ۲۵،ج۲)

په کوموشیانوچې تیمم ماتیږي

مسئله:په کوموشیانوچي اودس ماتیږي په هغوشیانوداودس تیمم هم ماتیږي اوپه کوموشیانوچي غسل واجبیږي په هغوشیانوتیمم هم ماتیږي.

مسئله:که داودس اوغسل دواړولپاره یوتیمم ووهل شی نوکله چي اودس مات شي نوهغه تیمم داودس په هکله ماتیږي اودغسل په هکله باقي پاتیږي ترڅودغسل وجبوونکی شی ونه موندل شي.

مسئله:دکوم عذرپه وجه چي ئي تیمم وهلی وو،دهغه په زوال تیمم ختمیږي که څه هم تردی وروسته سمدستی بل عذر پیداشی مثلاً:کوم

شخص داوبونه موندلوپه وجه تیمم وهلی وو بیا چې کله اوبه وموندلی شوی نودی ناروغ شو(بیادی دناروغی تیمم جلاووهی)

مسئله: که څوک ویده وی داوبوسره تیرشی نودده تیمم نه ماتیږي ځکه دی په داسی حال کې اوبوته ورسیدی چې پکی داوبو پرکارولو قادرنه ووخوپه دې کي شرط دادی : چې داسی ویده وی چې اودس یې نه ماتیږي یایې دغسل په بدل کی وهلی وی مثلاًکوم سړی پرآس یاګاډ ی کي ناست ویده شی اوپه لاره کي کومه چینه یاویاله راشي نودده تیمم نه ماتیږي. (فتاوی قاضی خان ،فتح القدیر)

داشرط ځکه لګول شوی دی چی که داودس تیمم وی اوداسی ویده شی چې اودس په ماتیږي نودده تیمم په ویدیدوماتیږي اوبوموندلوته به اثرپاته نشی.

مسئله: که کوم سړی په ریل ګاډی یاالوتکه کي سپوروی اوده داوبو دنیستی په جه تیمم وهلی وی اوپه لاره کی په روانه ګاډي کي دده په نظرداوبوچینه یاویاله راشی نودده تیمم نه ماتیږي ،ځکه په دې صورت کی دی داوبوپر استعمال قادرنه دی .

(علم الفقه ص ۱۰۸ج ۱،منیه ص ۳۰،درمختار ص ۴۳ ج ۱)

مسئله: تیمم په هرهغه شی ماتیږي چې اودس ورباندی ماتیږي اوتیمم کوونکی سړی چې داوبونه موندلوپه وجه ئی تیمم کړی وی که اوبه ووینی اوپرکارولوئی قادروی نودهغه تیمم ماتیږي .

(هدایه ص ۲۷ ج ۱،شرح نقایه ص ۲۷ ج ۱،کبیري ص ۸۴)

مسئله: پرچاچې غسل واجب وی که هغه دشرعی عذرله امله تیمم ووا هونوددغه شرعی عذر په ختمیدودغه تیمم هم زائلیږي ،مثلاً:

داوبونه موندلوپه جه ئي تیمم وهلی وو ،نوکله چې هغه پراوبوباندی قادرشی نودجنابت تیمم ماتیږي ،یایې دیوې ناروغی له وجې تیمم وهلی وو نوکله چې دناروغي ښه شي نوتیمم ماتیږي ،یاکومه خبره دغسل واجبوونکی ومومندله شی نوتیمم ماتیږي اوپه نواقض یعنی داوداسه په ماتوونکوشیانومطلقاً داتیمم نه ماتیږي ،مثلاً :ده دناروغی په وجه دجنابت تیمم وواهویایې داوبونه موندلوپه جه تیمم وواهواوبیااودس ماتوونکی شئ ورپیښ شونوپه دې سره دجنابت تیمم نه ماتیږي . یواځي داودس تیمم ماتیږي دغسل تیمم باقی دی ،داودس لپاره دی بیاتیمم ووهی .

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۵۹ ج ۱،درالمحتار ج ۱ ص ۲۳۴ باب التیمم په حواله)

دتلاوت په نیت وهلی تیمم لمونځ کول څنګه دی ؟

پوښتنه:-یوه ناروغ ته اوبه زیانمنی دی ده دقرآن کریم دتلاوت لپاره تیمم وواهونوپه دې تیمم لمونځ کولای شی کنه ؟

ځواب:-قاعده داده چې که دکوم عبادت لپاره تیمم ووهل شی کوم چې ذاتاً مقصودی وی اودهغه لپاره طهارت (پاکی) هم ضروري وی نوپه دغه تیمم لمونځ صحیح دي کنه نه دی صحیح ،پورته بیان شوی دواړه شرطونه که وموندل شی نوپه دې سره لمونځ صحیح کیږي اوکه دواړه شرطونه یاله دواړوڅخه یونه وی نوپه دې تیمم لمونځ نشی کولای ،نوکه بې اودسه سړی په خوله تلاوت کولولپاره تیمم وواهونوپه دې کې دوهم شرط نشته یعنی طهارت ضروری نه دی (ځکه چې په خوله تلاوت لپاره اودس ضروري نه دی)اوکه قرآن کریم ته لاس وروړلولپاره تیمم وواهونولومړی شرط نه دی موجودشوی

يعني دامقصودي عبادت نه دی ،ځکه په دې دوارو صورتو کی په دې تيمم لمونځ نشی کولای خودتيمم پرمهال که صرف دتلاوت دنيت پرځای دکامل طهارت نيت وکړی نوپه دې سره لمونځ هم صحيح کيږي ،اوکه ناپاک سړی چې غسل ته اړوی دتلاوت په نيت تيمم وواهونودی په دې تيمم لمونځ کولای شي ځکه چې تلاوت مقصودی عبادت دی اوددې لپاره له جنابت څخه پاکی هم شرط ده. (احسن الفتاوی ص۶۰ج ۲ ،دردالمحتارص۲۲۶ج۱په حواله)

مسئله: داوبوپه موجوديت کی دروغ سړی دقرآن کريم دتلاوت لپاره تيمم وهل صحيح نه دی.

(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۴ج۱دردالمحتارص ۲۲۶ج۱په حواله)

په ناروغي کي دمريض طبيعت ته اعتباردی که طبيب ته ؟

پوښتنه :- دناروغی پرمهال چې کوم تيمم جائزدی په هغه کی دناروغه وطبيعت ته اعتباردی که وماهر طبيب ته ؟

ځواب:-ددرمختار له عبارته معلومه شوه چې په تيمم کی دناروغ وطبيعت ،تجربه اوغالب گمان ته هم اعتباردی اودماهر طبيب وويناته هم ،په دې کی چې هريوومو ندل شي تيمم جائزدی.

(فتاوی دارالعلوم ص۲۵۸ج۱دردالمحتارص ۲۱۵ج۱په حواله)

دوخت دتنگي له وجې تيمم وهل

پوښتنه : سهارناوخته سترگی خلاصی شوی چې که اوبه تودوي نود لمانځه وخت ختميږي نوايالمونځ کونکی داداء په وخت کي په تيمامه لمونځ کولای شی ؟ځکه چې ديخ په وجه په سړواوبونشي لمبيدلای .

ځواب : کله چې دی پرتودواوبوقدرت لری نوتيمم جائزنه دی دلمانځه قضاء دی راوړی خوغسل او اودس دی هرومرو وکړی .

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۴۳ج۱ دردالمحتارص ۲۱۶ج ۱باب التيمم په او احسن الفتاوی ص۵۴دوهم ټوک)

پرناروغ که مرداري ولگيږي اواوبه ورته تاوان کوی!

پوښتنه:- دناروغ پربدن نجاست لگيدلی دی ،اوبه ورته تاوان کوي نوڅنگه پاکی حاصله کړي ؟

ځواب:- پربدن که مرداری وی نوهغه دی ومنځی ،وروسته دی تيمم ووهی.(فتاوی دارالعلوم ص۲۴۴ج ۱دردالمحتارج ۱ص۲۱۵ اوص ۳۰۲باب الانجاس په حواله)

مسئله:کوم ناروغ چې اودس کولای شي خوله غسل کولومعذوروي دهغه لپاره دجائزدی چې اودس وکړي اودغسل پرځای تيمم ووهي.

(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۲ج۱عالمگيري ص۲۶ج۱)

مسئله:پرچاچې غسل واجب وی له هغه سره صرف داودس وړاوبه وی اوبدن ئي هم مرداروی نوهغه دی ناپاک بدن پريمنځی اوغسل او اودس لپاره دې تيمم ووهی.

(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۲ج۱ دعالمگيری ج۱ص۲۸باب التيمم په حواله)

مسئله: پرچاچې غسل واجب وی له هغه سره صرف داودس وړاوبه وی دغسل وړنه وی په دې صورت کي دواړه دوله جائزدی چې دلمانځه لپاره اودس اوغسل لپاره تيمم که مخکې تيمم وهی اوکه اودس کوی اوبيادجنابت تيمم ووهی دواړه رنگه جائزدی.

(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۲ج۱)

هره شپه احتلام کيدوونکی لپاره تيمم وهل

پوښتنه:-ماته داحتلام عارضه راپيښه ده شايدچې داسی شپه به وی چې احتلام ونشي اوس موسم ديخ دی دسهارلمونځ دجنابت په حالت کی وکوم ؟ځکه چې سهارپه غسل کولوراته دناروغی انديښنه ده ؟

ځواب: شرعی حکم په داسی صورت کي دادی :که په تودواوبو غسل کول زیانمن نه وی نوپه تودواوبوغسل کوه اودسهارلمونځ پروخت اداء کړه اوکه له تودواوبوڅخه هم دناروغه کیدوغالب ګمان وی یاتودی اوبه نه وی نوتیمم وهه دسهارلمونځ پروخت اداکړه اوورروسته پریوولس بجې له عادت سره سم غسل وکړه (کله چې غسل تاوانی نه وی) نورلمونځونه پخپلووختونوکی اداکړه .(فتاوی دارالعلوم ج اص۲۵۸دغنیة ص۶۴په حواله)

مسئله:دغسل اواودی تیمم یودییوتیمم ددواړولپاره کفایت کوی .
(فتاوی دارالعلوم ص۲۴۸ج۱وهدایه ص۲۵ج۱، کبیری ص۸۱، کتاب الفقه ص۲۶۳ج۱)

کومه میرمن چې په غسل کولوکې په تکلیف کیږي

پوښتنه : دزیدیوه کوروالاده زیاتره هغه ناروغه وی اوکله چې داغسل وکړی نودکمزوری په وجه کله زکام شی اوکله ئی پرسراوغوږدردوی له همدې ویری دادخپل خاوندخواهش یعنی کوروالی نه غواړی ،چې له دې کبله دزیدپه ګناه کې دواقع کیدوویره ده په دی صورت کي دزیدکوروالاپه تیمم لمونځ اداکولای شی کنه؟

ځواب :په درمختارکي دی:چې که میرمنی ته دسرمینځل تاوان کوی نو سردی نه پریمنځی اودسرمسح دی وکړی اوزیات احتیاط په همدې کې دی په بل ځای په درمختارکي ئي داواجب لیکلی دی :یعنی که دسر مسح کولای شی اوپه دې کي دناروغۍ ویره نه وی نودسرمسح دی وکړی کنه نوپرسردی پټۍ وتړی مسح دی وربانذی وکړی ،اودغه میرمن دی خاوندله کوروالی نه منع کوی ،اوپه یوه روایت کی داهم رانقل شوی دی :چی که دچاپه سرداسی دردوی چې

مسح هم نشي کولای نوهغه دی تیمم ووهی ،اودشامی په دې اخیرنی عبارت کی څرګندونه شوی ده چې روغ سړی ته که له غسل کولوڅخه دناروغۍ اندیښنه وه دغالب ګمان یامخکینی تجربې په موافقت وی نودی تیمم وهلای شی .ځکه نوپه دغه صورت کی دی دغه میرمن تیمم ووهی اوخاونددی له کوروالی څخه نه منع کوی ،ددې ناروغۍ ترزائلیدو ددې لپاره تیمم وهل صحیح دی بیاچې کله داویره ورکه شی نوبیادی غسل کوي.

(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۴ج۱درالمحتارج۱ص۱۴۲اوباب مسح علی الخفین ج۱ص۲۳۹په حواله)

دبوډاتوب په وجه تیمم وهل ؟

پوښتنه :- که چاته دناتوانی اوناروغی یابوډاتوب په وجه اوبه تاوان کوی یادتاوان ویره ورسره وی یاداوبوکارول وده ته ګران اوسخت وی زغملای ئی نشی نوایادی تیمم وهلای شي ؟

ځواب : دعذرپه حالت کی تیمم لکه څنګه چې داودس پرځای وهل کیږي دغه رنګه دغسل پرځای هم کیږي اوپه دغه تیمم فرض اونفلې لمونځ ،تلاوت اونورټول صحیح دی ،اوهغه عذر چې په وجه دبې اودسی اوجنابت تیمم صحیح دی دادی :چې مریض ته دناروغی دزیاتیدویااوږدیدوویره وی یعنی په اودس یاغسل کولوبه دده مرض زیات شي یابه اوږد شي یابه دیخ په وجه هلاک شی یاناروغ شی ،یواځې په دې وجه چې سړې اوبه خوندنه ورکوی اوورڅخه په تکلیف کیږي تیمم صحیح نه دی بلکه دمړه کیدویاناروغه کیدوورته اندیښنه وی هغه وخت تیمم صحیح دی.(فتاوی دارالعلوم ص۲۴۹ج۱ دردالمحتارج۱ص۲۱۸په حواله)

مسئله:ترڅوچې دناروغي وغیره کوم عذرنه وی دده لپاره تیمم صحیح نه دی اوکه دیخ په موسم کی له سړواوبوڅخه دتاوان رسیدواندیښنه وی نوکه داوبوتودولوقدرت وی نواوبه دی تودی کړی اودس دی په وکړی،تیمم په داسی حالت کی صحیح نه دی.
(فتاوی دارالعلوم ص۲۵۷ج۱دعالمگیری ج۱ص۳۶په حواله)

په تبه کی تیمم وهل

مسئله: تبه که داسی وی چې له اوبوڅخه تاوان یادناروغۍ دزیاتیدو اندیښنه وی نوپه تیمم لمونځ صحیح دی. (فتاوی دارالعلوم ص۲۵۷)

دتبې په اندیښنه تیمم وهل

پوښتنه: یوه سړي ته په سړواوبواودس کولوڅخه دتبې اندیښنه ده که دی په تودواودس کول وغواړی نوده ته یادده کوروالاته په اوبوتو دولوکي تکلیف وي نوایادی تیمم وهلای شی؟

ځواب:کله چې داوبوتودولوااودس کولوتوان شته نودده لپاره تیمم وهل صحیح نه دی.(فتاوی دارالعلوم ص۲۵۷ج۱دعالمگیری ج۱ص۲۶باب التیمم په حواله)

مسئله:که داوبوپه استعمال دمریض دمرگ یاناروغي زیاتیدواندیښنه وي یاداویره وي چې داوبوپه استعمل به ناروغي وړده شي نوپه ټولوصورتوکي تیمم رواکیږي،که څوک فعلاً روغ دی خوغالب گمان یې دي چې داوبوپه کارولوبه ناروغ شم نوتیمم جائزدی،که اودس کولای شي خوغسل ورته تاوان کوي نواودس دی هم وکړي اودغسل پرځاي دی تیمم ووهی،اوکه له سړواوبوڅخه دناروغۍ اونورواندیښنه وی اوتودی اوبه نه پیداکیږي نوتیمم جائزدی،که دومره زیات یخ وی چې په تودواوبوپه غسل کولوکي

دناروغۍ یامرگ اندیښنه وه نوتیمم جائزدی داصورت که په ځنگل کي وریپښ شی یاپه کلی کي

یادونه : له دې څخه دڅوک دانه فهموی چې په سخت یخ کي همیشه تیمم جائزشوځکه چې په ډیرزیات یخ کي په تودواوبوله غسل کولو څخه څوک نه ناروغه کیږي،اونه مری،خوکه په کوم ځانگړی ځای کي اتفاقاً داسی یخ وی چې تودی اوبه هم زیانمنی وی اوکومه داسی کپړه اونورڅه نه وي چې ترغسل وروسته ئي پرځان واچوي اوځان په تودکړی هلته تیمم رواکیږي. (طهورالمسلمین ص۱۴)

په ریل گاډي اوبس کي دتیمم شرطونه

مسئله:په اورگاډي اوبس کي په تیمم دلمانځه صحیح کیدولپاره لاندیني شرطونه دی:

(۱)دریل گاډي په یوه ډبه کي هم اوبه نه وي.

(۲)پرلاره په یوه شرعی میل (۱۸ء۳کیلومتره) کي دننه داوبودشتون خبرتیاورته نه وي.

(۳)دریل گاډي یاموټر پرتخته دومره دوړه وی چې په اسانی سره پرلاس لگی نوپردی دی تیمم ووهی.

له دغوڅخه که پریوه شرط قدرت نه وي نوڅنگه چې ممکن وی اداي کړي،خووروسته به قضاراوړی.(احسن الفتاوی ص۵۵ج۲،دردالمحتارج۱ص۲۱۷په حواله)

مسئله:که په ریل گاډي کي یقین وی چې دلمانځه پروخت اوبه موندلای شی نولمونځ ځنډول مستحب دی،که اوبه پیداشوي نوپه اوداسه دی لمونځ اداکړی که پیدانشوی اودوخت پای ته رسیدواندیښنه وی نوپه تیمم دی لمونځ اداکړی.

مسئله:دریل ګاډي پراستیشن که اوبه ورکونکی نامسلمان وی نودهغه په اوبواودس کول جائزدی هوکه یقین وی چې لوښی مرداردی نوتیمم وهل جائزدی .(فتاوی دارالعلوم ص۲۵۰ج۱،دردالمحتار ص۲۱۴ ج۱په حواله)

[پراستیشن چې کومې اوبه ورکول کیږي هغه اکثره پاکي وی اودهغوي لوښی هم ځکه شک نه دی کول په کار. رفعت قاسمي غفرله

دزخمی اوچیچک (کوي) دناروغ لپاره دتیمم حکم

پوښتنه : که پرپښواومخ دخارش دانې وي اواوبه ورته تاوان کوي نوایاآداسې داودس اوغسل لپاره تیمم وهلای شي؟

ځواب ک که داوداسه داندامونو(مخ ،دواړولاسونو،اوپښنو) پرزیاتره برخه زخمونه وي نوتیمم دی ووهی ،کنه روغ غړی دي ومنځي اوپرزخمی برخه دی مسح وکړی اودغسل هم همدغه حکم دی ،خوپه هغه کي دغړودشمیرپرځای وټول بدن ته کتل کیږي ،که ترنیمایي زیات بدن باندی ټپونه وی نوتیمم دی ووهی اوکه پرنیم بدن یاترهغه پرکم وی نومسح دی وکړي اوکه پردوغ بدن په اوبوبهیولودزخمی برخې له اوبوساتل ګران وی نودومره روغه برخه هم دزخم په حکم کي شمیرل کیږي .

(احسن الفتاوی ۵۸ج۲،دردالمحتار ص ۲۳۷ ج۱په حواله)

مسئله:که پرټپ یاپټۍ مسح نشی کیدای نوبیاتیمم صحیح دی .

(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۴ج۱،دردالمحتارباب المسح علی الخفین ص ۲۵۸ ج۱په حواله)

مسئله:که پردواړولاسونودانې وی اواوبه ورته تاوان کوی نوتیمم صحیح دی خوکه کوم بل څوک اودس ورکوونکی وی نودتیمم په جوازکي اختلاف دی راجح اواحوط عدم جوازدی.

(احسن الفتاوی ۵۶ج۲،دردالمحتارج۱ ص۲۴۸په حواله)

مسئله:که پرټول مخ دانې وي چې نوونه اووینې پکښې وی ،داوبوپه لګیدوله دانووینه راوزي ،که په رشتیاهم دومره تکلیف وی اومسح هم نشی کولای نوتیمم جائزدی .

(آپ کی مسائل ص۶۵ ج۳،تفصیل مظاهر حق ج۱ص۴۷۵)

مسئله:که دچاترنیم بدن زیات باندی زخم وی یادکوي دانې وی نولمبیدل واجب نه دی بلکه تیمم دی ووهی . (بهشتی زیور ص۶۷ج۱،دمنیه ص۲۲په حواله)

مسئله:که پربدن ځای پرځای زخمونه وی یادکوي دانې وی نوتیمم جائزدی ،که ځای پرځای نه وی پریوه ځای دبدن ترنیمه برخه زیاتی وی ،بیاهم دغسل پرځای تیمم جائزدی ،اودنوروغړیوپرېمنځلوته اړتیانشته که له څلورواندامو صرف یوروغ وي نوداودس پرځای تیمم وهلای شي ددغه اندام ومنځلوته ضرورت نشته مثلاً : مخ روغ وی ،لاس ،پښې اوسرزخمي وی نوتیمم دی وکړی ،ومخ منځلوته اړتیا نشته ،دغه رنګه که لاسونه ،پښې اومخ زخمي وی صرف سر روغ وی نوتیمم جائزدی ،دسرمسح دی نه کوی یعنی سردی نه منځي .

قاعده داده: چې په اودس کي دغړیوشمیرته اعتباردی که یویادوه غړي زخمي وي نواودس کول پکاردی،روغ اندامونه دي پرېمنځي اوپرنوردي مسح وکړي اوکه په دریواندامونوکي عذروي نواودس معاف شو،اوس دي تیمم ووهي کومه برخه چې روغه ده هغه دي هم نه پرېمنځي اوپه غسل کی ومساحت اوپیمائش ته اعتباردی کله چې ترنیم بدن زیات پرېمنځوڅخه معذوروي نوتیمم جائزدی اوکله چې زیاته برخه روغه وي نودهغي پرېمنځل پرنوربدن مسح کول ضروري دی . په غسل کي دغړیوشمیرته اعتبارنشته .

وګورئ! که څوک له سیني څخه ترپښوزخمي وي نوتیمم جائزدی حال
دادی چې کوم اندامونه روغ دي هغوئ په شمیرکي زیات دي(مثلاً
لاسونه،سر، سترګي،پوزه،غوږونه اونور..) که لاسونه داسي زخمي
وي چې په اوبوکي ئي نه شي اچولای اونوراندامونه هم نه شي
پریمنځلای نوتیمم جائزدی ،خوغوره دادی چې دکوم بل چاپه مرسته
اودس وکړي،که ترنیمایي کم بدن زخمي وي خوپرروغ ځای داوبو
پریوتوپه وجه وزخموته تکلیف رسیږي نوتیمم جائزدي .
داوبوزیان رسولواوناروغۍ کیدویادناروغۍ زیاتیدواندیښنه په
همدي حال کي معتبره ده چې په خپله له خپل عادت څخه معلوم وي
یاله عامي تجربي اولیدني څخه معلومیږي یاکوم مسلمان باوري
طبیب ورته ووائي چې تاوان کوي یاناروغي زیاتیږي یابه په ځنډسره
ښه شي . (طهورالمسلمین ص:۱۵)

دجنازي لمانځه اومؤکدسنتودپاره تیمم وهل

مسئله: قاعده داده چې که دکوم عبادت فوت کیدوخطروي اوهغه قضاء
هم نه لري نوسره له دي چې اوبه وي دده دپاره تیمم جائزدي .ځکه که
دجنازي دلمانځه ترآخري تکبیرمخته دګډون هیله وي نوتیمم جائزنه دي
کني په تیمم کولوبرخه پکي اخیستلای شي .
داخترد لمانځه هم همدغه حکم دي چې دامام دفارغیدوویره وي نوپه تیمم
وهلو دي ورګډ شي (کله چې بل ځای هم داخترد لمانځه موندلو هیله نه وي)
همدارازدمؤکدسنتونوقضاء خونشته ځکه که دهغوئ دفوت کیدوویره
وي نوهم سره له دي چې اوبه موجودي وي تیمم دي ووهي سنتونه دي اداء
کړي .
(احسن الفتاوی ص: ۵۹ج ۲دردالمحتارج ۱ص۲۲۴په حواله اومظاهرحق ص۴۷۹، فتاوی رشیدیه ج۱ص ۲۸۴)

مسئله: که دجنازي دلمانځه تیریدوویره وي نوپه تیمامه دجنازي
لمونځ کولای شي په دي شرط چې دمړي ولي نه وي . (ځکه چې
دجنازي لمونځ دمړي دولي پراجازه موقوف دی)
(هدایه ص۴۸ج۱ ،شرحی نقایه ص۲۵ ،کبیری ص۱۸)
مسئله: کوم مړي ته چې غسل ورکول ممکن نه وی هغه ته دی تیمم
ورووهل شي اودفن دي کړل شي .(شامی ص۲۳۶الومړی ټوک)
مسئله: په بیړه تیمم وواهو دجنازي په لمانځه کي شریک
شو،(دجنازي لمونځ خوصحیح شواما) په دي تیمم وختی فرض
لمونځ نشي کولای .په اودس کولو وختي لمونځ کول په کاردی .
(فتاوی دارالعلوم ص۲۴۵ج۱دردالمحتارباب التیمم ج۱ص ۲۲۳په حواله)
مسئله: که دجنازي دلمانځه دټولوتکبیرونوتیریدوویره وي نوتیمم
وهلای شي که څه هم تیمم وهونکی جنب نارینه اوښځینه وي،خوکه
داسي نه وی یعني دتکبیرونوموندلوغالب یقین وي یاورته معلومه
وي چې دده انتظاربه لازماً کیږي نوتیمم صحیح نه دي .
مسئله: یودجنازي لمونځ ئي په تیمم کړي ؤچې دوهمه جنازه راوړله
شوه که دغه تیمم کونکي ته ددي دواړوجنازوترمنځ اودس کول
ممکن شوي ووخوبیادغه امکان یاقوت زائل شونودوهمي جنازي
دپاره دي دوهم ځل تیمم ووهي،که ددواړوترمنځ داودس کولوقدرت
ونه موندي نودوهم ځل وتیمم ته اړتیانشته ،په اولني تیمم به دجنازي
لمونځ کوي . (کشف الاسرار جلد۲صفحه ۱۵)
(دلته خودتیمم مسئلې رواني وي ځکه داڅومسئلي مي بیان کړي،
نوردمړي دغسل بشپړي مسئلې دغسل مسئلي په نوم کتاب کي

وګورئ،اودعاء کوي په آئنده کي دمړي مسئلي ليکلوخيال مي ددوستانوپه ټينګارشته،چې پکي به دمرګ آثار،غسل،کفن،جنازي لمانځه،دفن پرقبردتختي اونورولګولو،ايصال ثواب،روح اونوروپه اړوندتفصيل وي .انشاالله . دعاغوښتونکی محمدرفعت قاسمی غفرله

دتيمم بيلابيلي مسئلې

مسئله: داوبوپه موجوديت کي دقرآن کريم مسح کولودپاره تيمم صحيح نه دي . (فتاوی دارالعلوم ص۲۶۰،ج۱ دردالمحتارج۱ ص۲۲۵په حواله)

مسئله: که دقرآن کريم مسحه کولودپاره تيمم ووهي نوپه دي سره د جنازی لمونځ کول نه دی صحيح اوکه ديوه لمانځه دپاره تيمم ووهي ددوهم وخت لمونځ هم په دي کول صحيح دی اودقرآن کريم مسحه کول هم په دي تيمم صحيح دي .

مسئله: که څوک ولمبيدلوته اړوي (يعني دغسل اړتياورته پيداشوي وي)او اودس هم نه لري نويوتيمم دي ووهي ددواړودپاره جلاجلاتيمم ته اړتيانشته .

مسئله: چالمونځ په تيمم اداء کړپيائي اوبه وموندلي اودلمانځه وخت هم پاتي دي نودوهم ځل لمونځ کولوته اړتيانشته هم هغه لمونځ په تيمم صحيح کيږي . (بهشتي زيورص ۷۰ج۱منيه ص۲۹)

مسئله: که تيمم داوداسه پرځای وي نوداودس په موافق اوبه موندلو تيمم ماتيږي،اوکه تيمم دغسل وي نوکله چي دغسل په موافق اوبه پيداشي نوتيمم ماتيږي که اوبه کمي پيداشي نوتيمم نه ماتيږي .

مسسله : که چادناروغئ له امله تيمم وهلی دی نوکله چي ناروغي ختمه شي چي اودس اوغسل ورته تاوان نه کوي نوتيمم ماتيږي ،اوس اودس کول اوغسل کول واجب دي . (بهشتي زيورج۱ص۷۰)

مسئله: په څومره شيانوچي اودس ماتيږي په هغوئ تيمم هم ماتيږي اوداوبوپه پيداکيدلو سره هم ماتيږي . (بهشتي زيورص۷۰ج۱شامی ج۱ص۲۶۴په حواله)

مسئله: کوم شی چي دعذرپه وجه رواشي،دهغه عذرترزائليدو وروسته هغه باطليږي .(کشف الاسرار ص۲۸ج۲)

مسئله: که پرډبره يومخ دوړه نه وي بياهم تيممورباندي صحيح دی،پرلاس دګرځ لګيدل هيڅ ضروري نه دی،همدارازپرپخه خښته هم تيمم صحيح دي دوړه که پروي اوکه نه وي .

مسئله: پرځمکه که دبولواونورومرداريځ ولګي اوپه لمروچه شي اوبد بوي ئي ختم شي نوځمکه پاکه شوه لمونځ ورباندي صحيح دي خوپر دغه ځمکه تيمم وهل صحيح نه دي،کله چي معلوم وي چي داځمکه داسي ده اوکه معلوم نه وي نووهم مه کوئ .

مسئله: که وچاته دورښودلوپه نيت تيمم ووهي اوپه زړه کي دځپل تيمم وهلونيت نه ؤبلکه يوازي په هغه زده کول مقصدؤنو دهغه تيمم نه صحيح کيږي يعني دتيمم ورښودونکي ،ځکه چي په تيمم صحيح کيدوکي دتيمم اراده کول ضروري ده،نوکله چي دتيمم وهلواراده نه وي بلکه بل ته ورښودل اوورښکاره کول مقصدوي نوتيمم نه صحيح کيږي . (بهشتي زيورص۶۹ج۱دمنيه ص۲۹په حواله،شرح البدايه ص۵۴ج)

مسئله: په تيمم کي پرلاسونوځه خاوري اودوړي لګيدلي وي نويولاس دي پربل لاس ووهي هغه ډي وڅنډي،ځکه چي په تيمم کي

دخاورو اودوړومښلو شرط نه دي بلکه (پرخاوره اونورولاس تیرول فرض دي (خولړېیره دوړه هم که چیري ولګیږي نوپروانه لري.
(طهورالمسلمین ص۲۳)

مسئله: په مرتدکیدوتیمم نه ماتیږي مثلاً یوه مسلمان دمجبوریت په خاطرتیمم وواهوبیاتردي وروسته ده اسلام پریښودي خدای ناکرده یعني مرتدشواوبیاالله جل جلاله توفیق ورکړچې مسلمان شونوکه په دي منځ کي اودس نه شومات نوپه هغه مخته تیمم چې داسلام په حالت کي ئي وهلی ؤلمونځ کولای شي. (کشف الاسرارص۲۸ج۲)

مسئله: وجنب ته له یخ څخه دناروغئ ویره ده اوتودي اوبه نشته یاله دي څخه هم دضرر رسیدوغالب ګمان دی نوتیمم جائزدی.
(احسن الفتاوی ص۵۶ج۲ دردالمحتارج۱ص۲۱۶ ج۱په حواله)

مسئله: په ځنګل کي وحیوانانوته خطروي که دئ اودس کولوته لاړشي نو حیوانان به دچاکښت ته ورشي. یادورکیدوویره وي نوپه دي صورت کي تیمم وهل جائزدي. (فتاوی دارالعلوم ج۱ ص۲۶۵)

مسئله: څوک چې داسي ځای بندي وي چیري چې اوبه نه وي. اودلمانځه وخت تیریدونکی وي نوهغه وخت دي په تیمم لمونځ وکړي اووروسته دي راوګرزوي. (امدادالفتاوی ص۷۴ج۱)

مسئله: یوڅوک په مسجدکي ویده ؤ، که دده احتلام وشونوله مسجد څخه دوتلودپاره دتیمم ضرورت نشته، خوکه دکوم عارض په وجه هغه وخت وتل مشکل وي نوتیمم ضروري دي (یعني که په شپه کي داحتلام په حالت کي له مسجده وتل مشکل دي نوتیمم دي ووهي.
(فتاوی محمودیه ص۵۱۲ج۱)

مسئله: دلمانځه تروخت مخته تیمم وهل جائزدی اوله یوه څخه تر زیات فرضودپاره هم صحیح دی اودفرضولمونځودپاره هم تیمم جائز دی لکه چې دنفل لمانځه دپاره، ځکه چې زمونږپه نزدتیمم داودس اوغسل مطلقاًبدل دی، ځکه نوپه یوه تیمم چې څومره فرضونه نفلونه وغواړي کولای شي، لکه څنګه چې په یوه اودس ئي کولای شي.
(کشف الاسرارص۱۵ج۲)

مسئله: په تیمم کي درکن اوشرط په پاتیدوتیمم نه صحیح کیږي اودمسنون اعمالوبیله اړتیاپه قصداً پریښودلوډیرسپک اوکله زیات کراهت راځي خوتیمم بیله شبهي صحیح اوکافي کیږي، نوکه چا دلاسونوچپه خواپرخاوره ووهله پرتول مخ اولاسونوئي مسح وکړه بیاهم تیمم صحیح شو، خودسنت په خلاف اومکروه شو.

مسئله: که ګوتی خلاصي نه پریښولي شي خودبل لاس په ګوتوئي ددوئ په مینځ کي خلال اومسح وکړه بیاهم صحیح شو.

مسئله: که لاسونه ونه څنډي ښه پرمخ اولاسونوخاوره ومښي بیاهم تیمم صحیح شوخودافعل مکروه دی.

مسئله: که دلاسونوپرځای کوم دستمال اونورپرځمکه وواهي هغه ئي پرمخ اولاسونوتیرکړي نوتیمم صحیح شوخوبیله عذره داسي کول ډیرمکروه دی.

مسئله: که کوم بل چاخپل لاسونه پرځمکه ووهل دکوم بل چاتیمم ئي ورو واهو نوصحیح دی په دي شرط چې دهغه ترلاسووهلومخته ده تیمم قصداونیت کړی وي.

مسئله: که پرمخ تیمم ووهي پرېيږدي اودومره وخت وروسته پرلاسو مسح وکړه چې فرضاً که مخ په اوبوپريمنځلای وای نوتراوسه به وچ شوی وای ،بیاهم تیمم صحیح دی.

مسئله: که مخته پرلاسو مسح وکړه بیائي پرمخ وکړه نوهم تیمم صحیح شو ،خو دسنت په خلاف اوپه څه اندازه مکروه شو. (طهورالمسلمین ص۲۴)

مسئله: کومي اوبه چې په میدانو (پرلارودسړکونوپرغاړو)دوقف په توګه ایښول شوي وي نوترڅوچې هغه اوبه په زیاته اندازه نه وي تیمم منع کونکي نه دي،دکم والي په صورت به دااوبه دڅښلوبلل کیږي اوکه په زیاته اندازه وي نود اوداسه دپاره هم بلل کیږي.

(کشف الاسرارص۲۵ج۲)

(اوپه اوس وخت کي خوپرعامولارو داستعمال دپاره نلونه اوپائپونه وي ددي داستعمال عامه اجازه وي .محمدرفعت قاسمی)

مسئله: دجمعي دلمانځه دتیریدوپه ویره تیمم نشي کولای،ځکه که جمعه تیره شي نودماپښین لمونځ دي ادا کړي.

(هدایة ص۲۹ج۱،شرح نقایه ص۲۵ج۱کتاب الفقه ص۲۴۹ج۱)

مسئله: دچاچې دواړه لاسونه پرووړپري شوي وي نوکله چې دی په چاتیمم وهي نوپرپري شوي ځای دي مسح په وکړي. (کبیری ص۶۴)

مسئله: هغه سړی کوم چې تیمم خووهي خوتراوسه ئي لمونځ نه وُکړی چې اوبه ئي وموندلي نودده تیمم باطليږي. (مظاهرحق ص۴۷۷ج۱)

مسئله: ترڅوچې تیمم ماتونکی کوم شی ورپیښ نه شي ترهغوپه یوه تیمم ټول وختي اوقضائي فرضونه،نفلونه دنوروو ختونولمنځونه ټول کولای شي. (نمازمسنون ص۱۴۵)

مسئله: په تیمم کي هم تنګه ګوته اوبنګړی ښوروول کفایت کوي،ځکه چې ددي په ښوروولوتردي لاندي ځای تیمم کیږي،اوفرض صرف مسح کول دی،ددوړو هلته وررسول ضروري نه دی.

مسئله: په اودس کي چې دکوموویښتانوپريمنځل واجب دی په تیمم کي دهغوئ مسحه کول واجب دی اوهغه ویښتان چې په اوڈس کي پريمنځل واجب دی هغوئ هغه دي کوم چې په مخ کي وي ځکه داوږدي راځړیدلي ږیري مسحه کول واجب نه دی. (کتاب الفقه ج۱ص۲۵۷)

مسئله: په تیمم کي مسحه که په لاس سره وشي نودهغه دپاره شرط دادی چې په ټول لاس یادلاس په زیاتره برخي وشي ځکه چې مسحه کول په تیمم کي فرض دی که په لاس وي یادلاس قائم مقام په کوم بل شي وي. (کتاب الفقه ج۱ص۲۵۶)

مسئله: تیمم وهونکی واودس کونکیوته لمونځ ورکولای شي (نمازمسنون صفحه۱۵۰)

مسئله: احناف وائي چې فاقدالطهورین یعني دچاسره چې پاکونکي دواړه شیان اوبه اوپاکه خاوره اونورنه وي هغه ته پکاردی چې دلمانځه ظاهري صورت عملي کړي په داسي ډول چې قبلي ته مخامخ شي سرپه سجده کړی،نه دی قرأت وائي ،نه دي تسبیح لولي ،نه دی التحیات اونوروائي اونه دي دلمانځه نیت کوي ،که دجنابت په حالت کي وي اوکه صرف اودس نه وي.

یادونه دي وي چې دلمانځه په دغه ظاهري صورت ئي له فرضوغاړي نه خلاصیږي بلکه ددي ادا ینه دانسان پرذمه باقي وي اوفرض پرده پاته وي تردي چې داودس دپاره اوبه یاتیمم دپاره خاوره پیدا کړي .که

په حالت دجنابت کي وي بیاهم دلمانځه داظاهري صورت جائزدی .
(کتاب الفقه ج۱ ص۲۶۵)

دمتیازوحکم اوله هغه څخه دځان نه ساتلووعید

مسئله: دتي رودونکي ماشوم بولی هم مرداري دي اوفقهاء کرامو داپه مغلظ نجاست کي شمیرلی دی . ځکه نوکه ماشوم پرجامو متیازي وکړي دهغه پریمنځل ضروري دی،که پربدن لګیدلي وي نو دبدن پاکول هم ضروري دی که بیله جامواوبدن پاکولولمونځ وکړل شي نولمونځ نه صحیح کیږي راګرزول ئي ضروري دی .

مسئله: دکوچني هلک اوانجلئ بولي چې خوراک ئي پیل کړی وي یائي نه وي پیل کړی نجاست غلیظه دی .
(فتاوی رحیمیه ص۱۳۰ج۷ ،فتاوی عالمګیري ص۲۸ج۱باب فی النجاسات)

مسئله: دتي رودونکي ماشوم بولي هم ناپاکي دي ځکه دجامي پرکوم چې ولګي پاکول ضروري دی اودپاکیدودپاره دومره کفایت کوي چې دبولوپرځای دومره اوبه وبهول شي چې په دومره اوبه هغه جامه دري ځله لندیدلای شي . (آپ کی مسائل ج۳ص۸۵)

مسئله: له متیازو څخه دځان ساتلوډیراهتمام کول پکاردی په احادیثو کي ددي ډیرتاکیدراغلی دی اوفرمایل شوي دي چې دقبر عام عذاب له متیازوځان نه بچ کولوپه وجه وي،په یوه حدیث شریف کي دي چې نبي اکرم ﷺوفرمایل ،له بولوځان ساتي په قبرکي تر ټولو مخته له بنده څخه دمتیازوپه اړه حساب کیږي .

له حضرت معاذبن جبل رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې رسول الله ﷺله بولوځان ساتی اوخپلوصحابوته هم ددي

امرکاوو .حضرت میمونه بنت سعد رضی الله تعالی عنهماعرض وکړچې ای دالله جل جلاله رسوله مونږته داوښیه چې دقبرعذاب په کوم شي کیږي؟ رسول الله ﷺوفرمایل دمتیازوله اثره (یعني دڅاڅکوله اثره) (مجمع الزوائدص۸۵ج۱)

رسول ﷺددووقبرونوسره تیرشونوده مبارک ﷺوفرمائل ددغو دواړوقبرونوخلکوته دقبرعذاب ورکول کیږي . اودوئ ته دکوم غټ شي په اړه عذاب نه ورکول کیږي په دوئ کي یوه له بولوځان نه ساتی اودوهم چغل خوري کوله .

(دادواړه شیان داسي نه ووچې ورڅخه ځان ساتل ګران دي په آساني سره ځان ساتلای شو) (ترمذی ص۱۱ج۱باب التشدیدفی البول ومشکوة شریف ص۴۲ج۱)

دبولوله څاڅکوځان نه ساتلوباندي دقبرعذاب

دمتیازواوچغلګري په وجه دقبرعذاب ورکول کیږي،په دي کي څه مناست دی؟

ددي په اړه په التعلیق الصبیح شرح مشکوة المصابیح ص۱۹۳ج۱،کي لیکلی دی چې عالم برزخ دعالم آخرت مقدمه ده .

(دآخرت لومړی منزل دی)اودقیامت په ورځ په حقوق الله کي ترټولو مخته دلمانځه اوپه حقوق العباد کي دویني (ناحقه دچادویني بهولو) حساب او پریکړه کیږي اودلمانځه کیلي له ناپاکي څخه (نجاست که حقیقي وي اوکه حکمي)پاکي حاصلول دی (بیله پاکي لمونځ نه صحیح کیږي نوپاکي دلمانځه مقدمه ده) اودناحقه ویني بهولوعام سبب غیبت اودخلکوپه منځ کي چغلګړي کول دي (نوغیبت او چغلګري دناحقه ویني بهولومقدمه ده)

په همدې مناسبت قبریعني عالم برزخ کي له دغودواړوشیانوڅخه په ځان نه ساتلودقبرعذاب ورکول کیږي.

نبی اکرم ﷺ ارشادفرمائي چې په دوزخ کي به څلورډوله خلک وي نوردوزخیان به له دوئ څخه په تکلیف وي اویوبل ته به وائي چې مونږپه خپله په تکلیف یو،خودوئ په خپلو نعروچغوزمونږپه تکلیف کي نورزیاتوب کړی دی،له دوئ څخه به یوشخص دسکروټوپه تابوت کي بندوي، اویوسړي به خپلي کلمي راکشوي روان به وي، اود یوه سړي له خولې به وینه اونوونه بهیږي اویوسړی به پخپله خپلې غوښې خوري.

کوم شخص چې به دسکروټوپه تابوت کی بندی وی دهغه دعذاب وجه داده :چې پرده دخلکومالونه وو(اوپه همدې حالت کې دی وفات شو)اوکوم سړی چې به پخپله خپلې ګلمې راکشوی دهغه وجه به داوی، چې پرده به متیازي لګیدلی ده به دهغوپروانه کوله اونه ئي منځلې.

اودچاله خولې څخه چې به وینه اونوونه بهیږي دهغه وجه داده چې هغه دخلکوغوښه (په غیبت کولو) خوړله .(مجمع الزوائدص۸۴ج۱)

دغه ټول احادیث دی په نظرکې ونیول شی اودپاکی پوره اهتمام دی وشی ،دمتیازولګیدل معمولوی اوسپک ګڼل اودهغوي دپریمنځلو اهتمام نه کول ډیره سخته ګناه ده ،استنجاء دی هم همدارنګه ووهله شي چې داوبوڅاڅکي ونه غورزي اوڅاڅوکی پرجامواوبدن باندی ونه لګیږي ،دڅاڅکودبندولوچې کومې طریقې دی اوپه تجربه ګټوری معلومې شی هغه دی غوره کړي ،ترڅوزړه ئی ښه ډاډمن شي

،لنډه داچې په دې اړه ډیراهتمام اوفکروکړی ،دادی هیڅکله سپک نه ګڼي (فتاوی رحیمیه ص۱۲۹اترص۱۳۴پوری ج۷)

(دتفصیل لپاره وګورئ دنجاست غلیظه اوخفیفه حکم اوتعریف.

(فتاوی دارالعلوم ص۳۳۳ج۱،دردالمحتارص۲۹۳ج۱په حواله ،کتاب الفقه ص۱۴۹ج۱،آپ کی مسائل ص۸۲،ج۳،هدایه ص۵۸ج۱،اوداحقرکتاب دلمانځه مسئلې)

حضرت ابن عباس رضی الله عنهما بیان کوی چې یوه ورځ رسول الله ﷺ له دووقبرونوسره تیریدی نو(ناڅاپه ودریدی) اوئې فرمایل: ددغو دواړوقبرووالوته دقبرعذاب ورکول کیږي ،اودقبرعذاب پرکومه غټه خبره نه ورکول کیږي (چې په دی دنیاکی ورڅخه ځان ساتل ګران وی) اصلاً له دغودواړوڅخه یوشخص خوهغه دی چې له متیازوڅخه ئی خپل ځان نه ساتی له بولوئی ځان نه ژغوری ،یعنی داسی احتیاط به نه کاووچې دمتیازوڅاڅوکي دی پرده ونه لګیږي ،درروایتونولنډیزدادی :چې دبولوپه اړه ډیراحتیاط ته اړتیاشته ،دمتیازوکولوپروخت دی څاڅوکی پربدن اوجامو ونه لګیږي ،دککړیدودی هیڅ صورت رامنځ ته نشي ،اواستنجاء دی په داسی ډول ووهله شي چې صفائي اوپاکي په پوره توګه راشي ځکه علماء لیکی چې له متیازوځان نه ساتل اونه پاکول کبیره ګناه ده ،دچاچې مزاج قوی وی اودهغه یقین وی چې څاڅوکی نه راغورزي ،بې شکه دداسی سړی لپاره یوائې په اوبو استنجاء کول کافی دی ،خودکوم چاچی تردیره وخته څاڅکې راځي نو داسی سړی که لوټه ونه کاروی یوائې په اوبواستنجاء ووهی نویقیناً دده پرتوګ جامه اونورڅه به مردار شي اودی به دمتیازوپه اړه په احتیاط نه کولوګناهګارشی.
(مظاهر حق جدیدص۲۴۴ج۱)

استنجاء څه ده ؟

داودس ماتونکیو شیانو په اړه مخکې ښودل شوی دی چې دغټو بولو ، کوچنیو بولو ،ومذی او ودی په وتو اودس ماتیږي په دې کې دټولو امامانو اتفاق دی.

ترمرداری وتلو وروسته دغټو او کوچنیو بولو ځایونه ککړ پریښودل او صرف اودس کول دپاکی دحصول لپاره کفایت نه کوی ،بلکه دالازم دی چې له کوم ځای څخه مرداری راوتلی ده هغه ځای وچ او پاک کړل شی ،ځکه دامناسب دی چې ددې ځای اړوند مسئلې داودس ماتونکی مسئلو سره سمدستې بیان کړل شی چې داهم دهغې برخه ده.

داستنجاء ارکان څلوردی

مستنجئ (استنجاء وهونکی سړی) مستنجی منه(هغه مرداری) چې ورڅخه دکوچنیو یا غټو بلو ځای ککړوی – مستنجی فیه هغه ځای دی دکوم چې پاکول دی یعنی دکوچنیو او غټو بولو ځای دی او مستنجی به یعنی اوبه او لوټې داڅلور شیان دی له دوی پرته استنجاء نشی کیدای.

ښکاره ده چې ددې ټرون له دوو شیانو سره دی استنجاء او داړتیا ترسره کول ،په استنجاء کې دوې خبرې دیادونی وړدی: لومړی داستنجاء تعریف ،دوهم دهغې په اړه مسئلې داړتیا ترسره کول یعنی دمتیازو او غولوټرون ددریو شیانو سره دی ،یو خوددوی حکم دی دوهم هغه ځایونه چیري چې اړتیا ترسره کول منع وی ،دریم هغه خبرې چې دهغوی په موجودیت کی دحاجت رفع کول منع دی ،اوس ددې ټولو شیانو بیان په ترتیب سره کیږي.

داستنجاء تعریف

له استنجاء څخه مراد هغه مرداری ده کومه چې دمخ یادشاله لاری یعنی کوچنیو او غټو بولو له ځایه راوتلی وی له دغو ځایونو لري کول دی له کومه چې راوتلی ده ،داپه اوبو یا لوټه اونورو هم لیري کیدای شي ،اوددې نوم استنجاء ځکه دی چې داستنجاء لفظ دعربې ژبې له یوې جملې څخه راایستل شوی دی ،ونه چې په بیخ کې پریکړله شي نووائي«نجوت الشجرة »یعنی ونه له بیخه پرې کړیده ،داستنجاء مفهوم هم دغه چې پلیتی له بیخه پري کړله شي.

داستنجاء یعنی طهارت اصل طریقه خوداده:چې اوبه وکارول شی ،ځکه له اوسنی امت څخه په مخکینیو امتونو کي شرعاً یوائې په اوبو دپاکۍ حکم ؤخو داسلام مذهب دمهربانی ،اودعوامو دهوساینی په خاطر په لوټه اونورو شیانو چې پکی کوم ضررنه وی دپاکي حاصلولو اجازه وکړه –(نور تفصیل داستنجاء په بیان کې پرمخ راځي)
(کتاب الفقه ص۱۴۶ج۱)

دخلاء معنی :خالي کیدل ،تشیدل ده او اصطلاحاً ددي (الخلاء) لفظ مطلب کیږي هغه ځای چیري چي کوچنیو یا غټو بولو اړتیا ترسره کیږی چې موږ ورته بیت الخلاء ،فلش،تشناب اونور وایو.

اداب:

آداب اصلاً دادب جمع ده معنی ئي دعقلمندی ،هوښیاری ،قاعدې ، طریقې او اندازی ده او په اصطلاح کې ددې مطلب دی کوم شئ داسی په طریقه کول چې غوره او ښه وي او هغه شئ که دوینا وی او که دکولو

، اووهرهغه کارته هم وائي کوم چې په احتياط اوږده فکر،په ښه طريقه اوغوره اندازوکړل شي. (مظاهر حق ص۳۴۵ج۱)

مسئله: له ګيډي څخه چې له دواړولاروکوم څه وزي هغه ته «نجو» وائي داستنجاء معنی داشوه دمرداري ځای پاکول ،که کوم شئ پرتيرکړی اوکه ئي پريمنځی دواړه ډوله کيدای شي (په اوبو،لوټه وغيره)استنجاء دنجاست دنجاست له لاري (يعنی دغټو اوکوچنيو بولوله ځايه) ليري کول دی. (کشف الاسرارص۹۳ج۳)

بيت الخلاوی دشيطانانومرکزونه دی

رسول الله ﷺ فرمايلي دی : ګورئ ودغوبيت الخلاوته پيريان اوشيطانان ځي راځي له تاسوڅخه چې څوک کله بيت الخلاء ته ورشي نوهغه ته پکار دی چې دادعاولولي «اَللّٰهُمَّ اِنِّی اَعُوذُبِکَ مِنَ الْخُبثِ وَالْخَبَائِث»

پيريانَ اوشيطَانَانَ ځي راځي يعنی پيريان اوشيطانان بيت الخلاء (ټټي،تشناب) خپلې اډې جوړوی ،چيری چې دوی ځي راځي اوددې خبرې په انتظاروی چې کله به څوک راشي اودوی هغه په تکليف کړی اوپه فسادکي ئي واچوی ځکه چې بيت الخلاءيوداسی ځای دی چيری چې نه صرف داچې له مرداري پرته نورڅه نه وی ،بلکه انسان خپل سترخلاص کړی کښيني اودالله ذکر نشي کولای ځکه له پيريانو او شيطانانوخوندی کيدولپاره بيت الخلاء ته دورننولوپروخت دغه دعالوستل پکاردی.

بيت الخلاء ته ورننوتلواوراوتلوپروخت دعا

حضرت عائشه ﷺ بيان کوی: چې رسول الله ﷺ به کله له بيت الخلاء څخه راووتی نوفرمايل به ئي : اَللّٰهُمَّ غُفْرَانَکَ – يعنی ای الله ! زه ستاڅخه بخښنه غواړم. (ترمذی)

تشريح : دغه مهال دبخښنی اومعافی غوښتلودوې وجې علماؤليکلی دی:يوه خوداچې درسول الله ﷺ پرمبارکه ژبه به هروخت دالله يادونه وه ،داړتياترسره کولوپه څيرحالت څخه پرته په کوم بل حالت کي ده مبارک ﷺ دالله ذکرنه دراوی ،نوپه بيت الخلاء کي دالله دذکرقضاء کيدوته هم رسول الله ﷺ دومره اهميت ورکاوی چې له هغه ځايه په راوتلوسره به ئي سمدستی له الله جل جلاله څخه مغفرت اومعافی غوښته.

اودوهمه وجه داده :چې دانسان له دغې مرداری خلاصيدل دالله تعالی ډيرلوی انعام دی ،انسان چې هرڅه وخوری اوخپلې ګيډې ته ئي شيوه کړی ،هغه هضم شي اوبيادوينی اونورپه صورت کي دهغه جوهر دجسمانی قوت اوتوان باعث شي اوفضله په آسانی سره بهرته ووزي ،که څوک فکر اوغوروکړي نوداالله دومره سترنعمت دی چې ددې شکرنشی اداکيدلای. نورسول الله ﷺ به له بيت الخلاء څخه دوتلوسره سمدستی مغفرت اومعافی غوښته چې پروردګاره !تاسوچې په کوم کرم اونعمت ونازولم دهغه شکرنشی اداکيدای ،هغه راته معاف کړې. (مظاهرحق ص۳۶۲ج۱)

مسئله: دغټواوکوچنيوبولوکولوپرمهال دباندی په صحراء کي له جامو پورته کولومخکې اوپه بيت الخلاء کي ترډننه کيدومخکې دادعا ولولئ : اللهم انی اعوذبک من الخبث والخبائث.

(بخاری ص۹۳۶ج۱کشف الاسرارص۹۹ج۳،مظاهرحق ص۳۴۸ج۱)

اوبیاکینه پښه په بیت الخلاء کې کښیږدئ اوبهرته دراوتلوپروخت لومړی ښئ پښه بهرته راوباسئ ،اوبهرته دراوتلوپرمهال دادعاووا یاست .

(۱) اللهم غفرانک (۲) الحمدلله الذی اذهب عنی الاذی وعافانی

(نمازمسنون ص۹۳،ترمذی ص۲۷ج۱،ابن ماجه ص۲۶ج۱،مظاهرحق ص۳۶۲ج۱ ،البحرالرائق ص۲۴۳ج۱)

مسئله:غټوبولوته دتلولپاره چې کومه دعاده دوړوبولولپاره ځان ته کومه دعانشته بلکه دکوچنیواوغټوبولودواړولپاره یوه دعاده.

(امدادالفتاوی ص۱۴۳ج۱)

مسئله: بیت الخلاء ته دتلوپرمهال (اعوذبالله مِن الخبث والخبائث) ویل ځکه مستحب دی چې په دې ځای کې شیطانان راغونډیږي ،ځکه دوئ ته مرداري خوندورکوي ،اودراوتلوپروخت غفرانک وایاست ځکه چې په بیت الخلاء کې دالله یادونه پریښودل کیږي ،اودشیطا نانو سره دیوځای کیدووخت دی ،ځکه له دې څخه مغفرت غوښتل مناسب دی (المصالح العقلیةص ۳۷)

داستنجاء حکم عام دی

مسئله: داحنافوپه نزدپاکی حاصلول یاپه اوبوپاکی حاصلولوپرځای په لوټه پاکول مؤکد سنت دی ،دنرولپاره هم اودمیرمنولپاره هم ،(ځکه نوکه کوم مکلف انسان ئې ونکړي نودراجح قول سره سم داسی کول مکروه دی) په دې شرط چې مرداري دوتلوله ځایه مخته نه وی لګیدلی ،داحنافوپه نزدله مخرج څخه مرادهغه ځای دی له کومه چې مرداری راوزي اوهغه ځای چې په دی کی شامل وی لکه دغټوبولودځای هغه شاوخواکومه چې دولاړیدوپرمهال سره بسته شي اوله هغه څخه هیڅ په نظرنه راځي ،داغه رنګه دنرودځانګړي

غړي (ذکر) هغه حلقه (کړی) کومه چې دسوری پرشاوخواوی اوله کوم ځایه چې متیازي خارجیږي .

(کتاب الفقه ص۱۴۷ج۱،فتاوی محمودیه ص۵۴ج۲)

مسئله: له بدن څخه راوتونکی مرداره ماده هغه که دمعمول سره سم راوتونکي شئ وی (لکه متیازي اونور) یادمعمول په خلاف مثلاً وینه نوونه اونوردغه نجاست دوتوله ځایه پرمخ خورشي اودهغه مقدارتریوه درهم زیات وی نودهغه پاکول فرض دی اوددې لپاره اوبه کارول ضروری دی ،ځکه چې اوس داکاردنجاست لیري کول دی ،استنجاء نه ده ،اودنجاست لیري کولولپاره داوبواستعمال فرض دی اوهمدغه حکم په هغه صورت کي دی کله چې متیازي دخاص اندام ترسوری تجاوز وکړي دیوه درهم ترمقدارڅخه پرزیاته برخه خوري شي نوپه اوبوددې پریمنځل فرض دی ،اوپه لوټه اونوروپاکول په دي صورت کي کفایت نه کوی .

داغه رنګه ناسنته به هم دقلفې څرمن دبولوله ککړیدوڅخه پاکوي خو که ددرهم ترمقدارزیات ځای ککړشي نودهغه منځل فرض دی ،لوټه اونور پرمښول کفایت نه کوی ،ښکاره خبره ده چې په داسی صورت کي هغه ټول نجاست کوم چې پرمخرج وی په اوبوپریمنځل لازمیږي ،ځکه چې ترمخرج تجاوزکونکی نجاست دمنځلوپرمهال ټول خوریږي ،اود احتیاط تقاضاهم همدغه ده چې ټول ځای په اوبوپریمنځل شي ،اوپه داسی سیمه کي چیري چې اوبه ډیري وی هلته خوپه رشتیادزیات احتیاط طریقه همدغه ده چې په اوبو منځلوپاکی حاصله کړل شي ،ځکه چې په دی سره مرداری هم لیري

کیږي اوبدبوی هم ختمیږي خوپه هغوسیموکې چیري چي اوبه لږوي
،دهغه ځای لپاره دصاحبینو (امام ابویوسف رحمه الله او امام محمد رحمه الله
) رأیه په ښکاره توګه زیاته په کار راتلونکي ده. او همدغه حکم په هغه
صورت کي دی کله چي دانسان لپاره داوبو کارول ستونزمن وی.
لنډه داچي که نجاست خاص دمخرج پرسروی نودهغه زائلول
مؤکدسنت دی. دانجاست له معمول سره سم وتونکی وی لکه کوچنی
اوغټي بولي یادمعمول په خلاف لکه مذی اوودی اووینه اونوردغه
په اوبولیری کړل شي یاپه کومه بله طریقه، دی ته استنجاء او استجمار
وائي، خوکه مرداری له مخرجه تیري وکړي نودهغه لیري کول
فرضیږي، اودي ته استنجاء نه وائي بلکه دنجاست زائلول ورته وائي.
(کتاب الفقه ص۱۴۸ ج۱)

له استنجاء څخه دعاجزحکم

پوښتنه: یوناروغ دی چي یوه پښه ئي ماته شوی ده، داودس کولو
پرمهال اوبه په کوم بل چاراتویوي، خوداودس غړي پخپلو لاسونو
پریمنځلای شي، خوداستنجاء کولو پرمهال ډیرتکلیف ګالی، سم بل
څوک یي له خپل ځایه راپورته کوي بیاپه تکلیف سره مریض پخپله
استنجاء وهی یاترچارپایي لاندی څوک لوښی ورته کښیږدی دی
استنجاء وهی نوآیاوداسی ناروغ ته استنجاء معافیږي کنه؟
ځواب: په دی صورت کي استنجاء معاف نه ده، خوکه دواړه لاسونه
شل وی یایولاس شل وی مګر څوک اوبه وراچوونکی هم نه وی
اوروانی اوبه هم نه وی چي پکی کښینی په روغ لاس استنجاء ووهی

،اودمیرمنی خاوندیادنارینه کوروالا هم نه وی، چي استنجاء
ورووهی نو استنجاء معاف ده. (احسن الفتاوی ص۱۰۹ ج۲)
مسئله: که په کیڼ لاس کي عذروی، لکه زخم اونوریا کارنه کوی (فلج
وی) نوپه مجبوری کي ښي لاس استعمالولای شی، خوپه ډیراحتیاط
سره اوکه په کیڼ لاس معذوروی اوروانی اوبه هم دی نشي موندلای
اونه داسی څوک وي چي ده ته اوبه وراچوئ نود دغی مجبوری په
وجه دی استنجاء وهل پریږدی اوکه دده سره روانی اوبه یاټاکي
لګیدلی وی یاداسی کوم سړی وی چی اوبه وراچوي چي ورڅخه
شرعاً پرده نه وی نوپه دغوصورتونوکي دی په ښي لاس استنجاء
ووهی.
مسئله: که دچادواړه لاسونه فلج وی نوله ده څخه استنجاء وهل یومخ
معافیږي کله چي څوک وروهوونکی نه وی، خوکه دی پرځمکه
یادیوال په مښلو کولای شي نوپاک دی کړی. (کشف الاسرار ص۹۷ ج۱)
مسئله: په ښي لاس بیله کوم عذراستنجاء وهل مکروه دی.
(هدایه ص۴۸ ج۱، شرح نقایه ج۱ ص۴۸)
مسئله: که عذروی په ښي لاس دی استنجاء ووهی.
(فتاوی دارالعلوم ص۳۷۹ ج۱)

تراوادس کولووروسته استنجاء وهل

مسئله: تراستنجاء وهلو مخکی که اودس وکړل شی، وروسته په یاد
ورتلو پرمهال استنجاء ووهی (یعنی مخکی په لوټه استنجاء ووهله
اودس ئي وکړاو تراودس کولووروسته ورپه یادیدو پروخت یي بیاپه

اوبواستنجاء ووهله نوكه له مخرجه نجاست تجاوزنه وګړی)
نومخكې اودس صحيح دی ،دوهم ځل اودس كولوته اړتيانشته.
(احسن الفتاوی ج۲ص۱۰۸)

مسئله: كه نجاست له مخرج څخه تجاوزنه وی كړی نواستنجاء په اوبوسنت ده اوكه تيري كړی وی نوكه ددرهم تراندازه نه وی زيات شوی ،نوپريمنځل واجب دی اوكه زيات شوی وی نوپريمنځل فرض دی اوكه په لمانځه كې ورپيادشونوپه اخيرنی صورت كې لمونځ باطليږي. اوپه دوهم صورت كې مكروه تحريمی ګرزي اوپه لومړی صورت كې تنزيهی مكروه دی. (امدادالفتاوی ص۱۳۹ج۱)

(نوپه اخيرنی صورت كې دی لمونځ مات كړی اوپه دوهم كې دې پوره كړي لمونځ دی راوګرزوي اوپه اولنی كې راګرزول هم ضروري نه دی.
(رفعت)

چيري چې غټي اوواړی بولی كول صحيح نه دی

مسئله: په مسجديادمسجدپربام غول اومتيازي كول حرام دی ،داسی ځای غټي اوكوچنی بولی كول چيری چې وقبلی ته مخ ياشاوی مكروه دی كه ځنګل وی اوكه ابادی.

مسئله: كوچنی ماشومان دكوچنی اوغټوبولولپاره داسی ځای كښينول چيري چې قبلی ته مخ ياشاوی ناجائزدی اوددې ګناه پر كښينوونكی ده.

مسئله:دلمراوسپوږمی پرلوردغټوياكوچنيوبولوپروخت مخ ياشا كول مكروه دی.

مسئله: په ولاړواوبوكې غول اومتيازي كول حرام دی په زياتوولاړو اوبوكې تحريمی مكروه دی اوپه روانوكې تنزيهی مكروه دی.

مسئله: په لوښي كې غټي ياكوچنی بولی كول په اوبوكې اچول ياداسی ځای غټي اوكوچنی بولی كول چی له هغه ځايه وبهيږي اوبوته ورشی مكروه دی (له مرداری نالی پرته)

مسئله: دويالی ،تالاب اونوروپرغاړه غټي اوكوچنی بولی كول مكروه دی كله چې نجاست په كې ولويږي ،اوداغه رنګه ترداسی ونه لاندی چې په سيوری كې خلګ كښيني اوداغه رنګه دګلونواوميوې ترونه لاندی ،دغه رنګه په ځمكه كې چې پركوم ځای خلګ كښيني ولمرته اود حيواناتوپه منځ كې ،ومسجداوعيدګاه ته دومره نږدی چې له بد بويي څخه لمونځ كوونكي په تكليف شي ،په هديره كې ياپرداسی ځای چيري چې خلګ اودس ياغسل كوي ،په لاره كي ،وهواته مخامخ ،په سوري كې ،ولاري ته نږدی اووكاروان ياكومې غونډي ته نږدې تحريمی مكروه دی.

لنډه داچې داسی ځای چيری چې خلګ ناسته پاسته كوي اودوي ته تكليف وی اوداسی ځای چې ورڅخه راوبهيږي وخپل طرفته راشي مكروه دی. (علم الفقه ص۴۵ج۱،شرح نقايه ص۴۹ج۱،هدايه ص۴۸ج۱،درمختار ص۵۶ج۱)

دغټواوكوچنيوبولوپرمهال چې له كوموشيانوڅخه ځان ساتل پكاردی

مسئله: دمتيازواوغولوكولوپرمهال خبري كول ،بيله اړتياڅخه ،دكوم ايت ياحديث ياكوم بل متبرك شي لوستل ياداسی شئ چې وربانډی دالله ﷻ يانبی ،ياملكي يادكوم عزتمندنوم وی ياكوم ايت ياحديث يادعاء ليكل شوي وي دځان سره ساتل ،بيله اړتياپه پرته

یاولاړه غټې اوکوچنی بولی کول ټولی جامی ایستل لوڅ بربنډ غټې اوکوچنی بولی کول، په ښي لاس استنجاء وهل.
(علم الفقه ص۴۵ج۱،بهشتی زیور ص۱۱ج۱۱،دمنیه ص۱۷اوکبیري ص۵۸په حواله)

په کوموشیانوچي استنجاء صحیح نه ده

مسئله: هډ،دخوراک شیان،ګوبرخوشایي،اوپه هر مردارشئ اوهغه لوټه یاډبره چي یوځل استنجاء په وهل شوی وی،پخه خښته،ټوکر ښیښه اوسپینه،سره زر،سپین زر،ګیلټ،کوله،چونه،اوپه داسی شیانو استنجاء وهل چي مرداری نه شی پاکولای لکه سرکه اونور...کوم شیان چي څاروی اونورخوری لکه پروړ،واښه اونوراو داسی شیان چي بیعه لري،که لږ بیه ولري اوکه ډیره لکه کپړه اونور،(کومی کپړي او کاغذونه چي داستنجاء وچولولپاره جوړشو دی په هغوباندی جائزده.)

مسئله: دانسان اجزاء لکه ویښتان،هډونه،غوښه اونوردحیوان هغه جزء چي ورسره متصل وی،دمسجد چټائي اونور،دونوپه پاڼو،کاغذ که څه هم ورباندی لیکلی وي اوکه ساده وی،دزمزم اوبه،داوس پاتی شوی اوبه،دبل په مال بیله اجازي اوخوښي،هغه که اوبه وی که رخت یاکوم بل شئ،پنبه،اوداسی ټول شیان چي ورڅخه انسان یادهغه حیوانان ګټه اخلی،په دغوټولوشیانواستنجاء وهل مکروه دی.
(علم الفقه ص۴۶ج۱،شرح وقایه ص۱۲۷ج۱،درمختار ص۵۷ج۱،شرح نقایه ص۲۷ج۱،هدایه ص۴۸ج۱)

په کوموشیانوچي بیله کراهته استنجاء صحیح ده

اوبه،دخاورولوټه،هرهغه شئ چي پاک وی اونجاست لیري کړي په دی شرط چي مال اومحترم نه وی. (علم الفقه ص۴۶ج۱)

مسئله: له ساده کاغذیاورباندی څه لیکل شوی کاغذڅخه دلوټي کاراخیستل مکروه دی. (احسن الفتاوی ص۱۰۸ج۲)

مسئله: نن سباچي کوم کاغذدلوټي په توګه کاریږي چی ورته ټلینک پیپر ویل کیږي[toale tissue]هغه دلیک ورنه وی په هغه کي دجذبولوصلاحیت وی،په هغه استنجاء کول اوروڅخه دلوټي کار اخیستل بیله کراهته جائزاوصحیح دی.
(احسن الفتاوی ص۱۰۸ج۲،شامی ص۳۴۰ج۱،فتاوی دارالعلوم ص۳۸۰ج۱)

مسئله:که دغه کاغذدخاورودلوټوپه څیرجذب کوونکی وی نوددې هم هغه حکم دی کوم چي دخاورودلوټودی،که له مخرج (سوری) څخه شاوخوامتیازي نه دی خوري شوی،یاخوري شوی دی خوددرهم په مقدارکي دننه خوري شوی دی نوددې تراستعمال وروسته یوائي په اودس کولوهم لمونځ کولای شی کنه په اوبوبه هم پاکی حاصلول ضروري وی.(نظام الفتاوی ص۲۳ج۱،امدادالفتاوی ص۱۳۹ج۱)

مسئله: غوره دادی چي لومړی په لوټه نجاست لیري کړل شی اوترهغه وروسته اوبه وکارول شی،خونن سباپه ښارونوکی دګټر طریقي (فلش اونور) په وجه دلوټي استعمال ډیرتکلیفجن وی،په لوټو غورځولو داوبولاره بندیږي چي دبدبويي اوایذاء باعث ګرزي،بیاددې په پاکولو کی هم ډیري ستونزي رامخته کیږي ځکه په داسی ځای کي دلوټو استعمال هیڅکله نه دی پکار،دلوټي اوډبری استعمال مستحب دی اوخپل ځان اونورخلک په مصیبت کي اچول حرام دی،دکوم مستحب کارپه خاطر حرام کار کول جائزنه دی

،خودپاکي په غرض چي کوم جذب کونکی کاغذونه په بازارکي ترلاسه کیږي دهغوئ استعمال جائزدی.
(احسن الفتاوی ص۱۰۵ج۲،فتاوی رحیمیه ص۲۷۸ج۴)

دبولودا ړتیاپه ترسره کولوکي بندیزونه

دا ړتیادپوره کولویعنی دغټواوکوچنیوبولواونوروکولوپه اړه شارع ﷺ څوطریقی مقرري کړی دی چي له ټولګی څخه هغه احکام دی دکوموتراوچي په ځانکړتیاسره دنجاست زائلولوسره دی (دناپاکی لیري کولوسره دی) که نجاست په ابوسره لیری کړل شی هغه ته استنجاء وائي که له اوبوپرته په کوم بل شئ مثلاً په لوټه اونورولیري شي نوهغه ته استجماروائي.

دا ړتیاترسره کولوپرطریقو(آدابو) ځینی خلګ دانیوکه کوي چي دحاجت ترسره کول له فطري اعمالوڅخه دی چي دهغه پرځای کول انسان دخپلوځانګړوحالاتواوماحول سره سم کوي ،پدې شرعي بندیزونه لګول بیله ددي چي اړتیاپیبنه شي ،انسان په مشکلاتوکي اچول دی اوپرتکلیف ګاللومجبورول دی.

دانیوکه هم دهغوخلګواونورونیوکوته ورته ده کوم چي له شرعی ذمه واریانوآزادی غواړي کني دحیض اوکوروالی اونوروپه اړه چي کوم بندیزونه شارعﷺ لګولی دی اودهغوبندیزونوچي یادونه پرمخ راځي ،اخیرتوپیرڅه دی؟

دغوره والی خبره خوداده چي په اسلامی شریعت کي چي په دې اړه کوم څه راغلی دی هغه ټول اموداسی دی چي عقل یي تسلموي اوکوم چي دصحت دخوندی کولوله تقاضوسره سم دی ،اودپاکي

کومه طریقه چي لازمه شوي ده دمعاشرتی نظام له اړتیاووڅخه دی حقیقت دادی : چي اسلامی شریعت چي دکوموشیانوامرکړی دی که څه هم دهغه حکم دعلت اومصلحت په پوهیدلو پوهنه نشي کیدای ،ځکه چي داټول شرعی تکلیفونه کوم چي دانسان لپاره ځانګړی دی هغه ټول دالله جل جلاله په بندګي (عبادت) کي داخل دی ،اوانسان ته داحق نشته چي ترڅوددي پرځای کولوڅخه عاجزنشی ،نه دی څخه مخ اړونه وکړي ،له دې سره داټول شیان دعقل سره سم دی .اودانسان لپاره چي کوم عبادتونه په شریعت کي مقررشوی دی ،هغوي دروغتیااومعاشرتی تقاضوموافق دی.

اخیرڅوک شته چي داوائي چي له مرداري پاکیدل ضرورنه دی اوهغه څوک شته چي داویلای شی چي ددي لپاره کومې طریقی شریعت ښودلی دی هغه دانسان لپاره ګټوري نه دی.

په حقیقت کي داسلامی شریعت احکام ټول دمعاشری دښیګړي اود انسان دخواخوږي لپاره داټول بندیزونه ګټوردی اوچاته پردې دنیوکي کولوتوان نشته ،اوس داړتیاترسره کولوپه اړه احکام واجب ،حرام ،مستحب ،اومکروه په ترتیب سره بیانیږي.-(کتاب الفقه ص۱۵۲ج۱)

داستنجاء واجب شیان

(۱) لومړی هغه شیان چي داستنجاء لپاره واجب دی مثلاً استبراء یعنی دغټواوکوچنیوبولووروسته چي کوم څه پاتی شي دهغه خارجول ،تردي چي داغالب ګمان شي چي اوس هلته هیڅ نشوپاته ،دځینووګړوپه عادت کي داخل دی چي په تګ راتګ ،ولاړیدو ،یاپه داسی حرکت کولوچي دوي یي عادیان وی دمتیازودریدلی څاڅکی

راوزي ،پر داسې خلګو دعادت سره سم پخپله استبراء واجب ده ،ځکه نوکه دبولو دقطروپه بندیدوکې شک وی نو اودس کول نه رواکیږي ،که بیله ډاډمن کیدوپه همدې حالت کې اودس وکړاودبولوقطره راغله نو اودس به بې کاره شي ـ لنډه داچي واجب دی چې ددریدلی نجاست که شبه وی نوتږول دی وتلوته پریږدي ،تردې چې ورته داغالب ګمان شي چې اوس هیڅ نه دی پاتی ددې خبرې پر وجوب دټولو اتفاق دی ،په دې کې دچا اختلاف نشته.

(۲) دوهمه دپاملرنی وړخبره هغه ځای دی چیری چې داړتیاترسره کول حرام دی پرقبرسربیره (یاورته نژدی) دحاجت پوره کول حرام دی ،ددې سبب ښکاره دی هدیره دنصیحت اوعبرت حاصلولوځای دی ،ځکه دابه ډیره بداخلاقی وی چې هلته انسان خپل فرض ښکاره کړی اوهغه په راوتونکی مرداري ککړ کړي ،ځکه چې درسول الله ﷺ په صحیح حدیث کې راغلی دی چې نبی ﷺ دقبرونوزیارتونوته هڅونه کړی ده ترڅواخیرت په یادشي ،نوداخوناپوهی اوبې عقلی ده چې څوک داسی ځای چیري چې خلګ عبرت حاصلولواوداخرت ورپه یادولولپاره راځي دغتوبواو وروبولوځای وګرزوي داسی کول دنصیحت حاصلولو اود الهی ویري دهغه مقصدضددی کوم چې دقبرو نودزیارت په اړوند دی ،زیاته پردی په داسی حرکت دهدیروسپکاوی دی (ددې په اړه تفصیلی مسئلي انشاءالله په مسائل میت کې راځي)

(۳) دریم داچي په هغوځایونوکې چې داړتیاترسره کول جائزنه دی ولاړی اوبه دی ،چې پکې داړتیاترسره کول ممنوع دی (یعنی غټی

اوکوچنی بولی کول منع دی)اوولاړی اوبه هغه دی چې بهیږي نه ،حضرت جابر ؓ له رسول الله ﷺ څخه ددې حدیث روایت کړی دی چې رسول الله ﷺ په ولاړواوبوکې له متیازوکولوڅخه منع کړې ده (دمسلم ،ابن ماجه اونوروپه روایت) دکوچنیوبولوپه ممانعت کې غټی بولی کول هم شاملی دی ځکه چې داترهغه هم زیاته ناوړتیاده ،ځکه ددې منع په زیاته سختی سره دی .

یادونه دی وی چې دفقهی دغه حکم له هغوغوروحکمونوڅخه دی کوم چې دعلم له مخه منل شوی اودسلیم عقل په نزدخوښ کړل شوی دی ،ځکه چې هغه اوبه کومې چې دګټې رسولولپاره وی دهغومردارول په بدوخصلتونوکې ترټولوناوړه خوی دی برسیره پردی په داسی کولوتیری کونکی ناروغي اونورهم پیداکیږي .

لنډه داچي داسلام دمذهب له ښیګړوڅخه دی چې دهغه څومره عبا دتو نه دی هغوی دانسانانودخواخوږی له تقاضوسره سم دی .

(۴) څلورم داچي داړتیاترسره کول په داسی ځای کې حرام دی له کومه ځایه چې اوبه رابهیږي اوچیري چې دخلګوتګ راتګ وي اوچیري چې دارام لپاره سایه اوسیوری وی ،حضرت معاذبن جبل ؓ روایت کوي چې رسول الله ﷺ وفرمایل : دلعنت له دریو شیانوځان ساتئ : داوبوپرګودرغټې بولی کول ،یادلارې پرسر داړتیاترسره کول ،یادهغه سیورې پرځای کوم چې دارام لپاره وی .

(۵) پنځم قبلې ته مخ یاشاکولوپرمهال اړتیاپوره کول حرام دی که په کورکې وی که په ډګرکې اوکه په ځنګل کې که په غلطي سره څوک دبولولپاره قبلې ته مخامخ کښیناستی اوبیاورپه یادشونواوس که

مخ ګرزول ممکن وو نوسمدستی دی وګرزي ،کنه نوپکاردی چې ترڅو ممکن وی دا ړتیاترسره کولوپرمهال دی قبلې ته مخ نکړي ،اوداستنجاء وهلواودلوټوکارولوپه اړوندهم هغه حکم دی کوم چې دکوچنیو او غټوبولوډی یعنی دغه دواړه کاره هم (قبلې ته مخامخ کیدوپه حالت کي)تحریمی مکروه دی.

(نن سبادکورنوپه ودانولوکي دهوساینی دشیانوخیال ساتل کیږي آیادغه حدیث شریف عملی کول کوم ګران کاردی؟ رفعت قاسمی غفرله

(۶) شپږم داچي دحاجت ترسره کولوپرمهال هواته مخامخ کښینستل مکروه دی نودمتیازوکولولپاره دهواپرلورکښینستل نه دی پکار، داسی نه چي دبولوڅاڅکی دهواپه څپوکي راوغورزي اوپلیت موکړي ،ښکاره خبره ده چي په دې حکم کی پخپله داړتیاترسره کوونکی ګټه ده ،داشئ دانسان په فطرت کي داخل دی چي دی دخپل بدن اوجامو پلیتیدو څخه ځان ګوري ،شارع ﷺ دهمدې مصلحت په نظرکي نیولو اوددې لپاره چي خلګوته دپاکی حاصلولوهڅونه وي ،دغه کاریي مکروه بللی.

(اونن سباپه ولاړه متیازي کول فیشن دی چي پکي خدای خبرپرجامو اوبدن څومره څاڅکی مبتلی کله چي په حدیث شریف کي څرګند راغلی دی چي یوه سړی ته یوائې دمتیازوله څاڅکوځان نه ساتلوپه وجه دقبرعذاب ورکول شوي ؤ ،رسول الله ﷺ ددي خبرورکړی ؤ ،ځکه له دغوشیانوځان ساتل پکاردی. محمدرفعت قاسمی غفرله

(۷) اووم داچي دحاجت پوره کولوپروخت خبری کول مکروه دی ،ځکه چي داسی کول پخپله دخبروسپکاوی دی ،اودسړی هیڅ فکرنه

وی ،ډیرممکن دی چي دخبروپه دوران دالله تعالی نوم یادالله درسول نوم یادې ته ورته کوم پاک لفظ پرژبه راشي ،پردي برسیره بیله اړتیاخبري کول داغسی هم مکروه دی ،پرته له دې چي داوبولوښی وغواړی یادستمال ،رخت ،داستنجاء دلوټي اونوروغوښتنی لپاره وی کوم چي دنجاست دځای پاکولویاوچولولپاره کارول کیږي یادضرورت په خاطروخبروته اړشی نومکروه نه دی.

(۸) اتم (په ډګر،ځنګل ،اونوروکي) ولمرياسپوږمی ته مخامخ کښینستل اوحاجت پوره کول مکروه دی ،ځکه چي داالله دقدرت دنښواودهغه له نعمتونوڅخه دی چي ورڅخه دالله ﷻ ومخلوق ته ګټه رسیږي ،اوداسلامی شریعت له اصولوڅخه دی چي دالله ﷻ د نعمتونو احترام اودهغوئ درناوی وشي.

(۹) نهم داچي استنجاء په کیڼ لاس ووهله شي ،ځکه چي ښي لاس عموماً دډوډی اونورخوراک لپاره دی.

داهم مستحب دی چي داستنجاء پروخت دکیڼ لاس ګوتی ترنجاست لګیدومخکی لندې کړل شی ،ترڅوزیاتی په نجاست ککړي نشی ،داغه رنګه ترفارغیدووروسته کیڼ لاس په کوم پاکوونکی شئ پریمنځل هم مستحب دی.

اودستنجاء پروخت غړی سست پریښودل مستحب دی ترڅوپه آسانی سره نجاستُ زائل کړل شی. (کتاب الفقه ص۱۵۴تر۱۵۸پوري اتوک)

مسئله: داحنافوپه نزدکه روژه نه وی نوداستنجاء پروخت دجسم سست پریښودل مستحب دی ترڅودروژي پرمهال دبدن په سستوالی

روږه ماته نشي ،ځکه په اوبو د ننه رسولو کي که له زياتی مبالغی څخه کار واخيستل شي نو روژه ماتيږي.
(کتاب الفقه ص۱۵۸ الومړی ټوک ،مظاهر حق ص۳۵۳ ج۱)

په اوبو داستنجاء وهلو دوه شرطونه دی

په اوبو داستنجاء وهلو دوه شرطونه دی يو خو داچي اوبه طهور يعني پاکوونکي وی ،دوهم شرط دادي : چي هغه اوبه د مرداری پريمنځلو لپاره کفايت کوونکي وي ،ځکه نو که اوبه لږوي چي نجاست له خپل ځايه نشي ليري کولای چي ترنجاست لګيدومخکی چي کوم حالت ؤ ،هغه ځای بياهم همغسی شی نو په داسی صورت کي دی دغه اوبه ونه کارول شي.(بلکه د دومره کمو اوبو په موجوديت کي دی په لوټه استنجاء وهله شي (ځکه چي دلوټو او نورو استعمال داوبو د موجوديت سره هم دهغه قائم مقام کيدای شي خو بياهم داوبو کارول غوره دی او ترټولو غوره خو داده : چي لوټه او اوبه دواړه وکارول شی -په کومو صورتونو کي چي دلوټي استعمال بيله اوبو صحيح دی.
(کتاب الفقه ص۱۶۰ ج۱)

مسئله: بيله لوټو يوائځي په اوبو استنجاء وهلو بشپړه پاکی حاصليږي په دی شرط چي دڅاڅکو ناروغی نه وی ،او که دا ناروغي وه نو لومړی دخاوری په لوټو استنجاء وهل پکار دی يا کوم بل تدبير کول پکار دی چي دڅاڅکو راتلو احتمال پاته نشی .(امداد الاحکام ص۴۰۰ ج۱)

لومړی دی دمخ خوا ومينځله شی که دشا؟

يوه پوښتنه داده : چي لومړی دمخ خوا پريمنځل پکار دی که دشا خوا؟ په دی اړه مسلکونه تفصيل غوښتونکی دی زموږ دامام ابوحنيفه

رحمة الله عليه په نزد لومړی دی دغټو بولو ځای ومينځل شي ،ځکه چي هغه ځای زيات مردار دی او ځکه هم چي دغټو بولو د ځای او دهغه سره خواکي ځای په مښلو د متيازو څاڅوکي راوزي ،ځکه نو دمخ خوا په لومړی پريمنځلو هيڅ فائده نشته.

مسئله: داستنجاء وهلو پروخت دڅاڅکو خيال او وهم نه دی کول پکار، په خيال او وهم کوم شئ نه مرداريږي ،داسی توهمات رفع کوی او په زړه زړه کي اعوذ بالله وايا ست ،هيڅکله وهم مه کوئ (فتاوی دارالعلوم ص۳۷۳ ج۱ دالاشباه په حواله) .(که اوبه زياتی وی نو دوه ځله پريمنځل هم څه پروانه لري.   «رفعت»

په استنجاء کي دلوټي پرځای نور څه استعمالولای شي

مسئله: داحنافو په نزد دلوټي په توګه دپاک شي استعمال سنت دی مثلاً خاوره زوړټوکرا و نور دوچي خاوري ټوټي-

او په مکروه شيانو استنجاء وهل تحريمی مکروه دی. مثلاً هډوکی ،ګوبر(خوشائي) ځکه چي رسول الله ﷺ په دغو شيانو له استنجاء وهلو څخه منع کړيده داغه رنګه دانسان او حيوان دخوراک څښاک په شيانو او هغه شيان کوم چي شرعاً داحترام وړوي په هغوي سره استنجاء وهل تحريمی مکروه دی اودمال ضائع کول هم منع دی او هغه شيان کوم چي شرعاً داحترام وړوي په هغو کې دغه شيان دی : دانسان دبدن کومه برخه که دکوم کافر وی او که دمردار،ليکل شوی کاغذ که څه هم پرهغه نيم توری ليکل شوی وی ،ځکه چي هغه داحترام وړدی (خو اکه په هره ژبه ليکل شوی وی) او داسی کاغذ چي هيڅ نه وی وربا ندی ليکل شوی خو پرهغه ليکل کيدای شی ،خو داسی

کاغذچي ورباندی نشی لیکل کیدای په هغه استنجاء کول بیله کومه کراهته جائزدی لکه: (toilet tessue) داغه رنګه دداسی شئ دلوټي په توګه کارول مکروه دی چي قیمتی وی اوپه استعمالولو هغه تلف شي یائي بیه کمه شي ،هوکه هغه شئ داسی وي چي تراستعمالولووروسته په پریمنځلویاوچیدلوییاهغه دمخکی په ډول کیدای شي نوددي شئ په استعمال کي کراهت نشته.

دپخوخښتو،توکرو،ښیښې ،کوټلې اوبنوائي دبري استعمالول مکروه دی اوکه دهغه کارول تاوانی وی نوتحریمی مکروه کیږي ، ځکه چي دزیانمنوشیانوکارول جائزدی ،داکراهت به تنزیهی وی.که ددی استعمال زیانمن نه وی.

ددې شیانودمکروهوالی سبب دادي: چي ددوي په استعمال هغه ځای نه پاکیږي اوسنت دادی: چي دغه ځای پاک کړل شی.

مسئله: دکوم بل چاله دیواله لوټه راخستل استنجاءپه وهل تحریمی مکروه دی ځکه چي دبل مال ته لاس اوږدول جائزنه دی ،هوکه خپل دیوال(اونور) وی نوپه دې کې هیڅ کراهت نشته. (کتاب الفقه ص۱۶۰ج۱)

(دځینونښاغلیوعادت وی : چي په روانه روانه دیوچاله دیواله لوټه راوباسی ،او اودس وچول پیل کړي حال دادی :چي داسی کول جائزنه دی چي دچامال بیله اجازي وکارول شي ،اوځینی خلک پرلاره په روانه روانه خبری کوی اودس وچوي داغلطه طریقه ده اودبې حیایي خبره ده اوداسلام دبدنامی سبب دی. محمدرفعت غفرله

استبراء دنرولپاره

مسئله: دطهارت (پاکی) مسئلې دنارینه اوښځینه دواړولپاره یو ډول دی ،خواستبراءپرمیرمن واجب نه ده اوله استبراءڅخه مراددادی :چي دمتیازوڅاڅکي یاغتې بولی چي تراوسه پرمخرج لګیدلې وی هغه دی په پوره توګه وایستل شي ،تردی چي داغالب ګمان شی چي پردې ځای هیڅ نه دی پاته پرمیرمن داعمل واجب نه دی ،خوداپرواجب دی چي له غټواوکوچنیوبولوفارغیدو وروسته لږ وځنډ یږي (یعنی بیړه دی نه کوي چي څاڅوکي وڅڅیږي) تردی وروسته دی استنجاء (په اوبو) یالوټه یادی دواړه استعمال کړي.
(کتاب الفقه ص۱۴۹ج۱،احسن الفتاوی ص۱۰۴ج۲)

استبراء نوم له بهرڅخه راوتوونکوشیانوڅخه دبرأت غوښتل ،په دغو طریقوکي چي هره طریقه وی چي ورڅخه یقین حاصل شي چي دنجاست هیڅ اثرباقی نه دی پاتی شوی ،اودنجاست دزائلیدو اطمینان دخلګو دطبیعتونودبیلوالی په وجه بیل بیل وی ،چاته ژرپاکی حاصلیږي اوچاته په ځنډ،اودچااودس په تګ کولوچیږي اودچاپه غاړی تازه کولو.(کشف الاسرار ص۱۰۱ج۳)

مسئله:په لوټه داستنجاء وهلوپه اړه دمیرمنوحکم دنروپه ډول دی یعنی دمیرمنولپاره هم همداسی مستحب دی لکه دنرولپاره.
(فتاوی دارالعلوم ص۳۷۴،دردالمختار ص۳۱۹ج۱په حواله)

دمتیازودناروغ داپریشن حکم

پوښتنه :دزیدمتیازی بندی شوی ،ډاکترترنوپورته په آپریشن دمسالی پائپ ورولګاوو ،په دغه پائپ کي متیازي راځي اودغه

پائپ همیشه پرګیده وی اوله متیازوډک وی ،دپائپ خوله په تارتړلې وی نوپه داسی حالت کي داشخص لمونځ کولای شي اوکنه؟

ځواب : په داسی حالت کي هم لمونځ معاف نه دی ،کول ئی ضروري دی (که) شبه ورته وی نو وروسته دی راوګرزول شی ،په ناسته که نشی کولای نوپه پروته دی په اشاره وکړی خوپرېږیدی دی نه.

(فتاوی رحیمیه ص۳۶۵ج۴)

دمتیازوله لاری دسپینواوبووتلوحکم

مسئله: دمتیازوله لاری چي کومې سپینی اوبه راوزي هغه مرداري دی اونجاست غلیظه دی او اودس ماتوونکی دی ،اوپربدن یاجامه که ولګیږي نوبدن اوجامه مرداریږي خودیوه درهم په اندازه (یعنی دلاس دورغوی دژورتیاپه برابر) معاف دی ،که دمنځلووخت نه وی اودائي اغوستي وي نولمونځ صحیح کیږي ،وروسته دی پریمنځل شي،

(فتاوی رحیمیه ص۳۶۷ج۴ ددرمختار مع الشامی ج۱ص۲۹۳په حواله وهدایه ص۵۸ج۱باب الانجاس ،مالابدمنه ص۱۹)

په استنجاء کي یوه لوټه دوه ځله کارول

مسئله:په کومه لوټه چي یوځل استنجاء ووهله شي هغه مرداره شوه دوهم ځل دهغې کارول منع دی خوکه ددي بل اړخ نه وی کارول شوی نوددې (هغه بل اړخ) کارول صحیح دی داغه رنګه که ئي وسولوی اومرداره برخه ئي وسولوي بیاهم دهغې کارول صحیح دی.

(فتاوی محمودیه ص۴۸ج۲دشامی ص۲۲۷ج۱په حواله)

مسئله: داستنجاء کارول شوی لوټه په وچیدونه پاکیږي ،ځمکه په وچیدوپاکیږي،لوټي تراستعمال وروسته نه پاکیږي ،ځکه دوهم ځل په دې استنجاء مکروه ده. (احسن الفتاوی ص۹۳ج۲درد المحتارج۱ص۲۸۷په حواله)

مسئله: په کومه لوټه چي یوځل استنجاء وهل شوي وي په هغه دوهم ځل استنجاء وهل مکروه دی خوکه اړتیاوي دسفراونورپه وجه تر پرو چیدو وروسته که هغه وسولول شي دوهم ځل درېیم ځل یازیات استنجاء په ووهله شي نوپروا نلري.

(فتاوی دارالعلوم ص۳۷۶ج۱درد المحتار ص۳۱۴ج۱باب الاستنجاء په حواله)

یواځي په لوټه استنجاء وهل

پوښتنه:که دغټو یاکوچنیو بولو وروسته په لوټه ځان پاک کړي په او بوئي ونه مینځی ،بې له پریمنځلوئي اودس وکړلمونځ ئي اداکړی نولمونځ صحیح شواوکنه ؟اوداغه رنګه ځینی وګړي صرف لاسونه منځي دوډۍ ته کښینی ،حال دادی چي اوبه هم موجودی وی ،شرعاً څه حکم دی ؟

ځواب :که متیازو له مخرجه تجاوزوکړ اودزیات مقدارتریوه درهم (قطر=۱ء۱۱- انچ ۷۵ء ۲ سینټي میټراوټول پیمائش =۹۵ء انچ= ۵ء۹۴سینټي میټر) زیات نه شونوبیله پریمنځلویواځي په لوټه کارولولمونځ صحیح کیږي ،اودغټوبولوحکم دادي :چي په لوټه تراستنجاء وهلو وروسته که له مخرجه تجاوزکوونکی نجاست وزن یوه مثقال (۵ماشي= ۸۶ء۴ګرامه) یاتردې کم وي نولمونځ صحیح کیږي که څه هم په خوړیدوکي تریوه درهم زیات وی - یواځي په لاس منځلوډوډۍ خوړل جائزدی ،خوکه له مخرجه تجاوزکوونکی نجاست ددرهم ترمقدار زیات وی نوبیله عذره هغه نه پریمنځل تحریمی مکروه دی اوکه ددرهم په مقداریاترهغه لږ وی نوتنزیهی مکروه دی.

(احسن الفتاوی ص۱۰۸ج۲درد المحتار ص۳۱۴ج۱،ص۳۹۳ج۱په حواله)

مسئله: داستنجاء په اړه غوره طریقه داده : چي لومړی په لوټه استنجاء ووهی بیاپه اوبو، اوکه یوائحي په لوټه استنجاء ووهی یایوائحي په اوبو استنجاء ووهی نوداهم کفایت کوي اوسنت استنجاء اداکیږي.

(فتاوی دارالعلوم ص۳۷۹ج۱دردالمحتارص۳۱۳ج۱په حواله)

مسئله: شریعت دعامې ابتلاء په مواقعولږ نجاست معاف کړی دی ،لکه په بیت الخلاء (ټټی) کي دمچانواونورپرمرداری کښېنستو وروسته پربدن اوجامو کښېنستل اودلاري څاځکي اونورو.

(احسن الفتاوی ص۱۰۵ج۲)

مسئله: دمچ ماشي اونوروغول منع کوونکي نه دی .(کشف الاسرارص۲۲ج۱)

په ولاړه متیازي کول

پوښتنه :ځینی دنوي رڼاخلګ وائي چي په ولاړه بولي کول پکاردی ځکه چي نبی ﷺ داسی کړي دي؟

ځواب : داخبره یومخ غلطه ده چي رسول الله ﷺ داسي کول ،دده مبارک ﷺ همیشه په ناستی بولي کول عادت وو اوداغه رنګه موږته پکاردی ځکه چي په ولاړه بولی کولوڅخه ده مبارک منع کړیده ،اوپه ولاړه دمرداري اندیښنه ده ،حال دادی :چي له دی څخه دبچ کیدو ځانګړی تاکید اوتمهید په حدیث شریف کي راغلی دی ،اوفرمایلي دي :چي دقبرعذاب زیاتره دبولوڅخه پروانه کولواوله هغه څخه دځان نه ساتلوپه وجه وي ،له دي پرته په ولاړه متیازي کول دنبی ﷺ دطریقی اوعادت په خلاف دی له دی څخه ځان ژغورل پکار دی.

رسول الله ﷺ یوځل دعذر له کبله په ولاړه بولي کړي دي ،ده مبارک به تشریف یوړ یوځوړ ځای وو چي وربانדי خلګودکورونوامبارونه اونور اچول هلته په کښېنستودښویدواندیښنه هم وه داغه رنګه هغه ځای ناپاک اولوند هم وو ،دجامودککړیدو ویره هم وه اودده مبارک په ملاکي درد ؤچي دهغه لپاره په ولاړه بولي کول په عربو کي ژرتأثیر کوونکی درملنه بلل کیده ،په دغووجودی مبارک دریدلی وو کنه عادت اوطریقه ئي دانه وه اوس هم که دچاپه رشتیاعذروي نوپه ولاړه بولی کول ورته رواکیږي بیاهم دمیتازوله څاڅوکو احتیاط ضروري دی . بي بي عائشه ﷺ فرمائي :چي څوک په تاسوکي داووائي چي رسول الله ﷺ په ولاړه متیازي کولي دهغه تصدیق مه کوئ (یعنی هیڅکله باورمه په کوئ) رسول الله ﷺ همیشه په ناسته بولي کولي.

(الجواب المتین ص۸ واحسن الفتاوی ص۵۱۵ج۱،فتاوی دارالعلوم ص ۳۷۷ج۱ ،مشکوة شریف ص۴۳ج۱ ،بخاري ص ۳۶ج۱ ،عمدة القاري ص۱۳۸ج۳)

مسئله: بې له عذره په ولاړه متیازي کول مکروه اوبداخلاقي ده .

(شرح النقایه ص۵۷ج۱،ردالمحتارص۵۷ج۱ ،مظاهر حق ص۳۲۵)

مسئله: په غسل خانه کي بولي کول ،په ښي لاس بیله مجبوریته استنجاء وهل ،دغټواوکوچنیوبولوکولوپرمهال خوراک څښاک مکروه دی.

مسئله: بیله اړتیاپه پروته یاولاړه متیازي ،غول کول ،یادکولوپرمهال ټولي جامی ایستل ډیره ناوړه خبره ده . (امدادالسائلین ص۱۶)

تراستنجاء کولو وروسته دلوندوالی راوتل اودهغه درملنه

پوښتنه :دزیدتربولو وروسته ترنیم ساعت پوري څاڅکی راځي ،دلوټي اواوبوکارولووروسته بیاولوټې ته اړ وي؟

ځواب: په داسې صورت کې په لوټه اواوبوا ستنجاء وهلو وروسته دخاص اندام (ذکر) په سورۍ کې پنبه اونورکښیږدي ،ترڅودلوندوالي راوتلوشبه پاتې نشي ،نوترپنبه ایښودلو وروسته دې اودس وکړي لمونځ دې اداکړي. (فتاوی دارالعلوم ص۳۷۸ج۱دردالمحتار ج۱ص۱۳۹ باب نواقض الوضوء په حواله)

مسئله:دکوم چاچي داناروغي وي چي دبولوکولو وروسته څاڅوکي راځي پرده په اوبوا ستنجاء وهلومخکي دلوټي یاټشوپیپر استعمال لازم دی ،کله چي دادمن شي بیادې په اوبوا ستنجاء ووهي.
(آپ کی مسائل ص۸۴ج۳) یادي پورتنی طریقه خپله کړي.

مسئله:دا ستنجاء پرلوټه لګیدلی لاس که پرپرتاګه (یانورو) ولګیږي نوپرتوګ نه مرداریږي .(فتاوی دارالعلوم ص۳۷۶ج۱دعالمګیري ص۴۸ج۱باب الاستنجاء په حواله)

مسئله:په استنجاء کي دلوټي ترکارولو وروسته که دنجاست اثرباقي پاتی شواودمرداري دځای خوله پرجامه ولګیده نوجامه نه مرداریږي (که څه هم دهغه مقدارتریوه درهم زیات وي ،ددې په خلاف که دا ستنجاء لوټه په لږواوبوکي ولویږي نوهغه اوبه مرداریږي . (فتاوی دارالعلوم ص۴۹ج۱)

مسئله:دخاوروپه لوټه اودس وچولو وروسته که پرلاس بالکل نجاست نه وي لګیدلی نوکه لاس په اوبوکي ولویږي نوهغه اوبه نه مرداریږي .(فتاوی دارالعلوم ج۱ص۳۵۶)

مسئله:دبولوداسې نري څاڅکي چي معلومیږي نه ،معاف دي ،په دغوجامې اوبدن نه مرداریږي په داسې جاموکي لمونځ صحیح دی.(خوله دې څخه هم احتیاط کول پکاردی .

مسئله: که پرپرتاګه متیازي راووزي اوپرتوګ لوندشی بیاددې پرتاګه لوندوالی پربدن ولګیږي نوکه ددرهم ترمقدارپرزیات ځای

لګیدلی وي نودبدن پریمنځل ضروري دی ،که بیله بدن پریمنځلو په نوروجاموکي لمونځ وکړي نوددې لمانځه راګرزول ضروري دي .
(فتاوی دارالعلوم ص۳۰۷ج۱ ،دردالمحتار ص۲۸۴ج۱باب الانجاس په حواله ،هدایه ص۷۱ج۱)

مسئله:کله چي دناپاکي مقدارتردرهم زیات شي نوترجاموم مینځلو او پاکولووروسته لمونځ کوئ.(فتاوی دارالعلوم ص۳۱۱ج۱دهدایې ص۷۱ج۱باب الانجاس په حواله)

په پاکي کي دوسوسې ختمولوطریقه

پوښتنه :که څوک په یقیني توګه کوم مردارشئ مینځي خویوشک لاختم شوی نه وي چي بل پیل شي ،په دې وجه هروخت ذهن پریشانه وي ،دقرآن اوحدیث په رڼاکي واضح کړئ ؟

ځواب :ددې شک علاج دادي : چي جامه یاشئ درې ځله مینځی او(جامه اونوردي هم هرځل ونښتیځل شي) نوپاک شو .
تردي وروسته که شک راپیداشي نودهغه هیڅ پروامه کوئ بلکه شیطان په داسې ویلوترټئ چي ای مردوده ! کله چي الله جل جلاله اودهغه رسول ﷺ دې ته پاک وائي نوزه ستادشک اچولوپروا ولي وساتم؟ که تاسوزماداتدبیرعملی کړ نوانشاء الله تاسوبه دشک له ناروغي خلاصون پیداکړئ.(آپ کی مسائل ص۹۰ج۲)

مسئله: دچااودس نه ؤ هغه اودس وکړ،یابولوکولووروسته جنب غسل وکړاوتراودس یاغسل وروسته ده پرخپله شرمګاه لوندوالی ولید خوده ته معلومه نه ده چي دااوبه دی که متیازي ؟ نودده لپاره دوهم ځل اوس کول پکاردی اوکه په لمانځه کي داصورت وریپښ شوخوپخپله دده دنجاست یقین نه دی نوده ته پکاردی چي لمونځ پسې پوره کړي ،دې لوندوالي ته دی فکر قطعاً نه کوي ،هو! که

دبولويقين وي نوبيله خبره ده اوداسې شخص ته دوسوسي علاج ورښودل شوی دی چي دی دی تراستنجاء وروسته اوبه پرشرمګاه (خاص اندام) وشيندي ترڅوکه لونوالی په نظرورشي نودي داډمن وی چي داهم هغه اوبه دی کومې چي ده پخپله ورشيندلی وي .(کشف الاسرارص۱۵ج۱،مظاهرحق ص۳۶۴ج۱)

وحضرت تهانوی رحمة الله عليه ته حضرت خواجه رحمة الله عليه عرض وکړچي ماته په استنجاء کي ډيري وسوسی راځي په ډيروخت کي مي په مشکل اودس وچيږي داستنجاء دځای (ذکر) په مښلو څه ناڅه بياهم راوزي ؟

حضرت تهانوی رحمة الله عليه ورته وويل :داسی هيڅکله مه کوه په معمولي توګه له وچولووروسته پريمنځل پکاردی په عوارف المعارف کي ليکلی دی :چي ددي حال دتيوپه څيردی چي ترڅوئي مښي څه ناڅه ځيني راوزي (يعنی لکه شيدي چي ترڅولوشل کيږي نوشيدي دحيوان په تيوکي راځي اوکه لوشل ودروي نوشيدي هم دريږي) که همدغسی ئي پريږدي نوهيڅ نه راوزي ،حضرت خواجه صاحب عرض وکړ:چي وروسته څاڅوکي راوزي ،ورته وئي فرمايل :هيڅ فکر مه کوه که څه هم وروسته لمونځونه راوګرزوي ،خوترڅوچي په زوردوسوسی په خلاف ونکړی داناروغی نه ليري کيږي ،په دی وجه خوتاسوپه دغه تکليف کي ياست.

خواجه صاحب وويل: دلوندوالی په وجه ديوه وخت په اوداسه کي ددوهم وخت په اوداسه کي شک رالويږي ،ددې په وجه دپرتاګه دستمال هم پريمنځل غواړي.

مولاناتهانوي رحمة الله عليه ورته وفرمايل :مه اودس کوه اومه دسمال مينځه ،څوورو ځي په زورداسی کولووسوسی ختميږي.

(احسن الفتاوی ص۱۰۷ج۲،دملفوظات کمالات اشرفيه ص۱۹۸ص۸۰۷په حواله)

له دې څخه ثابت شول چي په استبراء کي له زياتی غلوی اوسختی څخه کاراخيستل له شرعی ناوړتياپرته دصحت لپاره هم زيانمن دی ، اوذهنی انتشاراودماغی پريشانيو باعث هم دی .

(احسن الفتاوی ص۱۰۷ج۲،فتاوی عزيزي ص۱۴۰ج۲)

داړتياترسره کولوپرمهال که لمرپه وريځ کي وي

پوښتنه :لمرکه په وريځ کي پټ وي اومعلوميږي نه نودهغه پرلوربې له بيت الخلاء په ځنګل اونوروکي) په مخ کولومتيازي وکړو کنه ؟

ځواب : له ردالمحتارص۳۵۴لومړی ټوک باب الاستنجاء څخه معلو ميږي چي هغې خواته دمخ کولوپرمهال متيازي کول صحيح دی .

(امدادالفتاوی ص۱۳۹ج۱)

(دغټوياکوچنيوبولوپروخت ولمرياسپوږمی ته مخ ياشاګرزول تنزيهی مکروه دی خوورځينی مراد دلمراوسپوږمی وذات (ټکی) ته مخ ياشاکول دی دهغوی وجهت يادهغوی ورناته مخ ياشاکول مکروه نه دی ،دغه رنګه که هغوی نه معلوميږي نوهم کراهت نشته اوپه پوښتنه کي خوسپوږمی په وريځ کي پټه ده ځکه کراهت نشته (حاشيه ازاستاذی حضرت مولانامفتی سعيداحمدصاحب پالن پوري مدظله العالی (محمدرفعت قاسمی غفرله)

په کوټه کي دننه په لوښي کي متيازي کول

په روايت کي دی چي رسول الله ﷺ په کورکي دلرګي يوه پياله درلوده چي دده مبارک ترچارپائي لاندی به پرته وه په دې کې به دشپې رسول

الله ﷺ بولي کولي«بولي به ئي کولي» يعنی ديخ په موسم کي ياپه کومه بله وجه خوپه شپه کي وتل دپريشانۍ باعث ؤ،ځکه دشپي ده مبارک دلرګي په پياله کي بولي کولي کومه چي دهمدې کارلپاره دده ترپلنګ لاندی به پرته وه ،نودده مبارک دغه عمل اصلاً وامت ته ددې ښودلولپاره وچي که داسی وکړل شي نوداړتياپرمهال به ديخ په موسم يادکومي بلې پريشانۍ په صورت کي اسانی اوراحت ومونډل شي .

په حقيقت کي رسول الله ﷺ پرخپل امت بې پايه شفيق اومهربان ؤ،ځکه په دينی احکامواومسئلوکي چي څومره اسانی اوراحت کيدای شوای هغه ده مبارک هرومروفرمايل. (مظاهر حق ص۳۶۵ج۱)

په استنجاء کي طاق لوټي پکاردی

پوښتنه:دغټوبولولپه اړه په حديث شريف کي چي دطاقولو ټوکارولو په اړه کوم راغلی دی هغه طاق شمير(درې) دمتيازولپاره همدی که دمتيازولپاره جلالوټي پکاردی ،يعنی دغټواوکوچنيو بولو دواړو لپاره درې لوټې پکاردی که څلور؟

ځواب :هغه طاق (درې) لوټي دغټوبولولپاره دی ،دمتيازولپاره جلاڅلورمه لوټه پکارده.(فتاوی دارالعلوم ص۳۸۰ج۱،مظاهر حق ص۲۵۲ج۱اوص۳۵۸ج۱)

داستنجاء لپاره درې لوټي ځکه مقرري کړی دی چي دپاکی لپاره يوحدتاکل ضروری ؤ کنه انسان به ټوله ورځ په استنجاء وهلوتيروله ،سره له دومره سخت تاکيده موږ ځينی وهميان وينوچي دوي ديوې استنجاء لپاره دلوټوکوړي جوړوي اواوبه هم په ډيرمقدار مصرفوی، اوله دريوڅخه په کمولوټوښه صفائي اوپاکي نه حاصليږي اوپه دريو پاکي حاصليږي اوتردريوزياتوکي دوخت ضائع کول اووهم زياتول

دی ،اوپه ګوبرواوهډوکواستنجاء وهل ځکه منع کړي دي چي په دي کي زياتره زيانمن حيوان مار،لړم اونورځينی چيچونکی چنجان ناست وی.(المصالح العقليه ص۳۸)

مسئله:دغټوبولوترکولووروسته دګرمی په موسم کي دنرولپاره لومړی لوټه له مخ څخه دشاپرلوروړل پکارده ،دوهمه له شاڅخه دمخ طرفته اودريمه لوټه بياله مخ څخه دشاطرفته.

اوکه ميرمن داودس وچولولپاره لوټه وکاروي نوهميشه يعنی په هرموسم کي دی لومړی لوټه له مخ څخه شاته وړي ،دوهمه لوټه له شاڅخه مختته اودريمه هم له مخ څخه شاته .بيا(که په اوبوپرېمنځل غواړي) په اوبودي استنجاء ووهی ،تردې چي دنجاست اثر زائل شي .(امدادمسائل الصلوة ص۱۵)

مسئله:که کوم ناروغ دومره ناتوان شي چي پخپل لاس پخپله استنجاء نشی وهلای نوښځه استنجاء وروهلای شی ،له کوروالاپرته که بل څوک ورکوي نوهغه ته لاس وروړل (بيله کپړواونورو) اوورته کتل صحيح نه دی. (فتاوی محموديه ص۴۶ج۲)

مسئله:دمتيازودڅاڅوکودراوتلوله يقين سره که په استنجاء کي لوټه نه ورواخلي نوپه داسی صورت کی دلمانځه کولواجازه نشته په لوټه اونورودی استنجاء ووهي ترڅوادمن کيدووروسته دی اودس وکړي لمونځ دی اداکړي. (فتاوی رحيميه ص۳۵۶ج۴)

مسئله:دعذرپه حالت په ښي لاس استنجاء وهل بيله کراهته جائزدی. (فتاوی رحيميه ص۲۵۸ج۴،دفتاوی خيريه ص۵په حواله)

دغټواوکوچنیوبولودتقاضي پروخت د لمانځه دنه کولووجه

(۱) په نفس کي داوداسه اثرهغه وخت پیداکیدای شی کله چي نفس له نوروکارونوخلاص وی اوخلاصون هم هغه وخت کیدای شی کله چي په ګیډه کی دهوااونوروتردد اواضطراب هم نه وی ،ځکه رسول الله ﷺ فرمایلی دی : چاته چي دغټویاکوچنیوبولوسخته اړتیاوی هغه دی لمانځه ته نه حاضرېږي په دې کی رسول الله ﷺ خبرداری ورکړی دی چی نفس پرکوم بل لورمشغولیدوکي هم دبې اودسیامعنی موندله کیږي ځکه چي په داسی حالت کی دلمانځه وطرفته دانسان توجه نشی کیدای بلکه هغه دمتیازواوغولوپه دفع کولوبخت وی

(۲) په کوموکوچنیو اوغټوبولوکي چي دزړه تنګی اونه حضوریقینی وی اوکله چي حضورنه وی اوتنګي یقیني وی نولمونځ به نیمګړی شي ځکه دداسی سبب لیري کولوحکم وشوکوم چي په لمانځه کي دفکرونو شیندلواودتوجه دنیستوالی باعث وی .

داغه رنګه ترډیره متیازی په مثانه کي ټینګول هم زیانمنی دی له دې څخه خطري ناروغی پیداکیږي. (المصالح العقلیةص۳۹)

داستنجاء په اړه مسئلې

په لوټودااودس وچولوپرمهال چاته سلام اچول یاوسلام ته ځواب ویل صحیح دی . (فتاوی دارالعلوم ص۳۷۵ج۱،درد المحتارج۱ص۳۱۹په حواله)

(ځکه چي دادبولووخت نه بلکه دی له هغه فارغ شوی دی ،صرف دزړه اطمینان لپاره لوټه کاروي ،ګواکي افضل همدغه دي چي دغه وخت سلام وانه چول شی اونه ځواب ورکول شي ،ځکه چي په یوه وجه داوخت دغټواوکوچنیوبولوپه حالت کي داخل دی)

(محمدرفعت قاسمی غفرله ولوالدیه ولوالدینا امین)

مسئله: جائزخودی مګرداسی ځای اودس وچول چي تیریدوونکی خلک په مخ ورځي دانسانیت په خلاف دی (امدادالفتاوی ص۱۴۱ج۱)

مسئله: دقطب ستوري (پیرونی) وطرفته په غټواوکوچنیوبولوکي مخ کول صحیح دی ،ځکه چي داحکم دکعبې شریفی لپاره دی چي دهغه پرلوردارتیاپروخت مخ اوشامه کوئ.

(فتاوی دارالعلوم ص۳۷۷ج۱،دمشکوة ص۲۹۶ج۱په حواله)

مسئله: دقبلې له لورپرته دشمال اوجنوب پرلورپه غټواوکوچنیو بولوکی مخ کول منع نه دی. (فتاوی دارالعلوم ص۳۸۰ج۱،دردالمحتارص۳۱۶ج۱باب الاستنجاپه حواله)

مسئله: په غټویاکوچنیوبولوکي وقبلې ته مخ یاشاکول منع دی ،خود استنجاء وهلوپه اړه کوم دلیل نشته ځکه جائزدی.

(امدادالفتاوی ص۱۳۷ج۱)

مسئله: دمړی استنجاء دی په اوبواولوټه دواړو ورووهله شی ،داوبو اولوټي جمع کول سنت اوافضل دی.

(مفهوم فتاوی دارالعلوم ص۳۸۱ج۱،دردالمحتار ص۳۱۳ج۱فصل فی الاستنجاء په حواله)

مسئله: په اوبواستنجاء وهل سنت دی ،ځکه چي رسول الله ﷺ به داسی کول خوپه لوټه اونورواستنجاء وهل صحیح دي.

(نمازمسنون ص۸۸،ترمذی ص۲۹،هدایه ص۴۸)

مسئله: په لوټه داستنجاء وهلوکي کومه خاصه طریقه نشته،بس دومره خیال ساتئ چي نجاست شاوخواخپورنشی ،بدن به پاک شی ،داغه رنګه په لوټه استنجاء وهلو وروسته په اوبواستنجاء وهل سنت دي ،خوکه نجاست خورشی نوداسی وخت په اوبوپریمنځل واجب دی ،بیله پریمنځلولمونځ نه صحیح کیږي.(بهشتی زیورص۸ج۲،امدادالفتاوی ص۱۳۹ج۱)

مسئله: په لوټه او نورو استنجاء وهل صحیح دی او طاق شمیر سنت دی او دریو شمیر مستحب دی. (درمختار ص۵۶ج۱)

مسئله: دغټو او کوچنیو بولو یا استنجاء وهلو په دوران په ژبه کلمه یا کوم بل ایت یا حدیث لوستل مکروه دی. (نمازمسنون ص۹۶)

مسئله: تر استنجاء وهلو وروسته لاسونه په صابون او نورو پاکول پکار دی، کنه په خاورو دی و مښي پاک دی کړي. (نمازمسنون ص۹۷،ابوداؤد ص۷ج۱)

مسئله: په باد پریکیدو یوائې او دس ماتیږي استنجاء وهل صحیح نه دی یعنی په اوبو مینځلو ته اړتیا نشته، ځوکه دهوا وتلو سره نجاست وتلی وی نو استنجاء دی و وهله شی.
(آپ کی مسائل ص۸۳ج۳،ص۸۴ج۳،فتاوی دارالعلوم ص۱۴۶ج۱، د ردالمحتار ص۷۹ج۱په حواله)

مسئله: داسی لاکټ (امیل) چې ورباندی د الله لفظ لیکلی وی و بیت الخلاء ته ترتلو مخکې دی وباسی.

مسئله: که دکوم چا بیت الخلاء ته ورتلو مخکی دعاء ویل هیرشی او دننه ورپیاد شي نو په خوله دی نه وائي بلکه په زړه زړه کي دی ولولي

مسئله: په بیت الخلاء کي ترپښي ایښودلو مخکی او په ځنګل کي دی ترپرتاګه خلاصولو مخکې دعاء وویله شي. (آپ کی مسائل ص۸۱ج۳)

مسئله: داستنجاء په پاتي شویو اوبو اودس کول صحیح دی او د اودس په پاتی شویو اوبو استنجاء وهل هم صحیح دی خونه وهل غوره دی.
(بهشتی زیور ص۹ج۲ ،فتاوی رشیدیه ص۲۸۳)

مسئله: تر اودس کولو وروسته ورپه یادشو چي په اوبو استنجاء وهل دی (په لوټه خو استنجاء مخکی وهلی وه) په اوبو ترپاکولو وروسته غوره دادی چي بیا اودس وکړي ترڅو له اختلافه ووزي.
(فتاوی دارالعلوم ص۱۴۲ج۱، درد المحتار ص۱۳۶ج۱په حواله)

مسئله: که له اوبو پرته یوائې په لوټه استنجاء ووهی او لمونځ وکړي نو لمونځ صحیح شو (کله چي شاوخوا نجاست خورشوی نه وي.
(فتاوی دارالعلوم ص۳۸۲ج۱،درد المحتار ص۳۲۴ج۱ کتاب الصلوة په حواله)

مسئله: دمتیازو او غولو کولو پرمهال خبری کول مکروه دی ،داغه رنګه په دغو وختونو کي دی د الله جل جلاله ذکر هم نه کوي ،او که پرچ ورشی نو په دغه وخت کي دی الحمد لله هم په ژبه نه وائي او نه دی یرحمک الله په خوله وائي ،نه دی دسلام ځواب ورکوی.

مسئله: بیله اړتیادی وشرمګاه یا غټو او کوچنیو بولو ته نه ګوري او هلته دی بې له اړتیانه توکي نه دی پوزه پاکوي او نه دی غاړی تازه کوی او نه دی راسته او چپه طرفته ګوري او نه دی په خپل بدن لوبې کوی، او نه دی اسمان ته سرپورته کوي او نه دی پرغټو او کوچنیو بولو بې ضرورته ترډیره وخته کښینی ځکه له دې څخه بواسیر او ځګردرد پیدا کیږي ،په داسی ځای کی دی جامی پوره خوندي کوي ،چي ککړې نشي ،نه په نجاست او نه په کارول شویو اوبو.

مسئله: په لوڅ سر استنجاء مه وهئ ځکه د ادب خلاف ده.

مسئله: داستنجاء لپاره چي وناستې ته نژدي شئ بیا ستر خلاص کړئ ،په ولاړه ولاړه ځان مه لوڅوئ ،او دواړې پښې پراخې کړئ بیا کښینئ ،او پرکینه پښه زور و کړئ او کاږه شئ ،له غټو او وړو بولو چي فارغ شئ دعا ولولئ. (کشف الاسرار ص۹۹ج۳)

مسئله: کوم غړی چي پریمنځل کیږي دهغه د پریمنځلو سره ،سره لاس هم پاکیږي تردې وروسته بیا ولاس پریمنځلو ته اړتیا نشته (که پریمنځل شی نو څه پروا نه لري) کوم غړی چي منځئ هغه که داستنجاء

ځای وی یاکوم بل ځای وی ،اوپه طهارت (پاکی) کي له لاسه بدبوی لري کول اوله مخرجه دنجاست ليري کول شرط دی ،پرته له هغه صورته چي سړی دهغه له ليري کولو عاجزوی. (کشف الاسرارص۱۰۹ج۳)

اللهم اجعله خالصاً لوجهک الکريم وتقبل منا انک انت السميع العليم

محمدرفعت قاسمی

خادم التدريس دارالعلوم ديوبند يوپي (انديا)

درجب لومړی ۱۴۲۸هج مطابق ۲نومبر ۱۹۹۷ع

دعاء غوښتونکی محمدابراهيم «خليل»

دژباړي پای ته رسيدونيټه ۳ربيع الثانی ۱۴۲۹هج مطابق ۱۱اپريل ۲۰۰۸ع

دجمعې مبارکي ورځ

اللهم اختم لنا بالخير والسعادة والبشارة والايمان

ابوخالدمحمدعبدالاحد «مجروح»